

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΤΜΗΜΑ ΝΑΥΤΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

στην

ΝΑΥΤΙΑ

**ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ
ΝΑΥΤΙΑΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ**

Άννινος Ιωάννης

Διπλωματική Εργασία

που υποβλήθηκε στο Τμήμα Ναυτιλιακών Σπουδών

του Πανεπιστημίου Πειραιώς ως μέρος των

απαιτήσεων για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού

Διπλώματος Ειδίκευσης στην Ναυτιλία

Πειραιάς

Μάιος 2011

ΔΗΛΩΣΗ ΑΥΘΕΝΤΙΚΟΤΗΤΑΣ / ΖΗΤΗΜΑΤΑ COPYRIGHT

Το άτομο το οποίο εκπονεί την Διπλωματική Εργασία φέρει ολόκληρη την ευθύνη προσδιορισμού της δίκαιης χρήσης του υλικού, η οποία ορίζεται στην βάση των εξής παραγόντων: του σκοπού και χαρακτήρα της χρήσης (εμπορικός, μη κερδοσκοπικός ή εκπαιδευτικός, της φύσης του υλικού που χρησιμοποιεί (τμήμα του κειμένου, πίνακες, σχήματα, εικόνες ή χάρτες), του ποσοστού και της σημαντικότητας του τμήματος που χρησιμοποιεί σε σχέση με το όλο κείμενο υπό copyright, και των πιθανών συνεπειών της χρήσης αυτής στην αγορά ή στη γενικότερη αξία του υπό copyright κειμένου.

ΣΕΛΙΔΑ ΤΡΙΜΕΛΟΥΣ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Η παρούσα Διπλωματική Εργασία εγκρίθηκε ομόφωνα από την Τριμελή Εξεταστική Επιτροπή που ορίστηκε από τη ΓΣΕΣ του Τμήματος Ναυτιλιακών Σπουδών Πανεπιστημίου Πειραιώς σύμφωνα με τον Κανονισμό Λειτουργίας του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών στη Ναυτιλία.

Τα μέλη της Επιτροπής ήταν:

- Καθηγητής Ανδρέας Γ. Μερίκας (Επιβλέπων)
- Καθηγητής Ελευθέριος Θαλασσινός
- Αναπληρωτής Καθηγητής Σωτήριος Θεοδωρόπουλος

Η έγκριση της Διπλωματικής Εργασίας από το Τμήμα Ναυτιλιακών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πειραιώς δεν υποδηλώνει αποδοχή των γνώμων του συγγραφέα.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η παρούσα Διπλωματική Εργασία αποτελεί προϊόν βιβλιογραφικής έρευνας καθώς και χρήσης της επαγγελματικής εμπειρίας του συγγραφέα, ο οποίος υπηρέτησε για πέντε συναπτά έτη την επιστήμη της Ελεγκτικής φθάνοντας μέχρι το βαθμό του senior auditor ελέγχοντας αποκλειστικά ποντοπόρες ναυτιλιακές εταιρείες προτού μεταπηδήσει σε ναυτιλιακή επιχείρηση ως senior accountant.

Ιδιαίτερες ευχαριστίες αποδίδονται σε όλα τα μέλη της Τριμελούς Εξεταστικής Επιτροπής και, ιδιαιτέρως, στον Επιβλέποντα και Πρόεδρο του Ναυτιλιακού Τμήματος του Πανεπιστημίου Πειραιώς Καθηγητή Ανδρέα Γ. Μερικά, ο οποίος προέτρεψε προσωπικά και έδωσε στο γράφοντα τη δυνατότητα να αναπτύξει τη θεματολογία του Εσωτερικού Ελέγχου που αποτελεί μία επιστήμη που πολύ πρόσφατα μόνο σχετίστηκε δυναμικά με τη Ναυτιλιακή Επιχείρηση.

Ευελπιστώ η παρούσα Διπλωματική Εργασία να αποτελέσει εφαλτήριο για την περαιτέρω ενασχόληση του Ναυτιλιακού Τμήματος του Πανεπιστημίου Πειραιώς με έναν σχετικά καινούργιο τομέα, την εξειδίκευση δηλαδή της Ελεγκτικής Επιστήμης στη Ναυτιλιακή Επιχείρηση, τη Ναυτιλιακή Ελεγκτική.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΔΗΛΩΣΗ ΑΥΘΕΝΤΙΚΟΤΗΤΑΣ / ΖΗΤΗΜΑΤΑ COPYRIGHT	2
ΣΕΛΙΔΑ ΤΡΙΜΕΛΟΥΣ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ.....	3
ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	4
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	8
ABSTRACT	8
1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	9
2. ΔΟΜΗ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ	11
2.1 ΠΛΟΙΟΚΤΗΤΡΙΑ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (SHIPOWNING COMPANY)	12
2.2 ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΡΙΑ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (MANAGEMENT COMPANY)	12
2.3 ΕΤΑΙΡΕΙΑ-ΤΑΜΕΙΑΣ (TREASURER COMPANY)	12
2.4 ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΧΑΡΤΟΦΥΛΑΚΙΟΥ (HOLDING COMPANY)	13
2.5 ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ ΤΗΣ ΔΟΜΗΣ ΕΝΟΣ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΟΥ ΟΜΙΛΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΩΝ	14
2.6 ΣΥΝΟΨΗ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ.....	18
2.7 ΑΙΤΙΕΣ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΟΔΗΓΗΣΕΙ ΣΤΗΝ ΕΠΙΚΡΑΤΗΣΗ ΤΟΥ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΥ ΜΟΝΤΕΛΟΥ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗΣ ΤΩΝ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΩΝ ΟΜΙΛΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΩΝ	18
2.8 ΒΑΣΙΚΑ ΝΟΜΙΚΑ ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΔΡΥΣΗ / ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ ..	19
3. ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ ΤΜΗΜΑΤΩΝ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΜΕ ΛΟΓΙΣΤΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΩΝ.....	20
4. ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ.....	25
4.1 ΚΥΡΙΕΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΜΕΤΑΞΥ I.F.R.S. ΚΑΙ U.S. GAAP	26
4. 2 ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ (STATEMENT OF FINANCIAL POSITION).....	27
4.2.1 ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΥ	28
4.3 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΗΣ (STATEMENT OF COMPREHENSIVE INCOME)	30
4.3.1 ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΧΡΗΣΗΣ	31
4.4 ΚΑΘΑΡΗ ΘΕΣΗ (STATEMENT OF EQUITY).....	32
4.5 ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΡΟΩΝ (STATEMENT OF CASH FLOWS)	33

5. ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ	34
5.1 ΠΑΡΑΔΟΧΕΣ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ	35
5.1.1 ΙΣΧΥΡΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ (MANAGEMENT'S ASSERTIONS).....	35
5.1.2 ΜΟΝΤΕΛΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ (AUDIT RISK MODEL)	36
5.1.3 ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΗΤΑΣ (MATERIALITY LEVEL)	38
6. ΚΥΡΙΟΙ ΤΟΜΕΙΣ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ	39
6.1 ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ (EXTERNAL AUDIT)	39
6.1.1 ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ (AUDIT PLANNING)	40
6.1.1.1 ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΛΑΤΗ (UNDERSTANDING OF CLIENT'S BUSINESS).....	40
6.1.1.2 ΔΙΕΝΕΡΓΕΙΑ ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗΣ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗΣ (ANALYTICAL REVIEW)	41
6.1.1.3 ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΟΣ ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΗΤΑΣ (MATERIALITY LEVEL).....	43
6.1.1.4 ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ (AUDIT RISK).....	45
6.1.1.4.1 ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΕΝΔΟΓΕΝΟΥΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ (INHERENT RISK).....	45
6.1.1.4.2 ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΑΠΟΚΑΛΥΨΗΣ (DETECTION RISK)..	50
6.1.1.5 ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ (INTERNAL CONTROL SYSTEM).....	50
6.1.1.6 ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΡΟΣΩΡΙΝΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΕΛΕΓΧΟΥ (PRELIMINARY AUDIT STRATEGY).....	55
6.1.1.7 ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΕΛΕΓΧΟΥ (AUDIT PROGRAMME)	59
6.1.2 ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΤΩΝ ΕΛΕΓΚΤΙΚΩΝ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ (SUBSTANTIVE TESTING)	60
6.1.3 ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΕΛΕΓΚΤΙΚΩΝ ΤΕΚΜΗΡΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΞΗ ΠΟΡΙΣΜΑΤΟΣ (AUDITOR'S REPORT)	61
6.2 ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ (INTERNAL CONTROL).....	62
6.2.1 ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΕΛΕΓΧΟΥ	63
6.2.2 Η ΑΠΟΔΕΧΟΜΕΝΗ ΑΠΟ ΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΕΥΘΥΝΗ ΓΙΑ ΠΑΡΑΛΕΙΨΕΙΣ Η ΛΑΘΗ ΣΤΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ	64
6.2.3 ΤΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ	64
6.2.4 ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΔΙΑΚΡΙΤΩΝ ΡΟΛΩΝ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ.....	65
6.2.5 ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ	66
6.2.6 ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΣ (INTERNAL AUDIT) ΤΩΝ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ	70

7. ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ...	71
8. ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ ΑΠΟ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΩΝ.....	74
9. ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ ΜΕΘΟΔΟΥ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗΣ ΤΟΥ ΠΛΕΓΜΑΤΟΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ (AUDIT MATRIX) ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΕΛΕΓΚΤΗ	75
9.1 ΚΥΚΛΟΣ ΠΡΑΚΤΟΡΩΝ (AGENTS' CYCLE) – (A).....	78
9.2 ΚΥΚΛΟΣ ΚΑΥΣΙΜΩΝ (BUNKERS' CYCLE) – (B).....	83
9.3 ΚΥΚΛΟΣ ΑΣΦΑΛΕΙΩΝ & ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ (INSURANCES & CLAIMS' CYCLE) – (C).....	89
9.4 ΚΥΚΛΟΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥ ΠΛΟΙΑΡΧΟΥ (MGA CYCLE) – (D).....	95
9.5 ΚΥΚΛΟΣ ΧΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ (CASH DISBURSEMENTS CYCLE) – (E).....	103
9.6 ΚΥΚΛΟΣ ΝΑΥΛΩΣΕΩΝ & ΕΣΟΔΩΝ (CHARTERING & REVENUE CYCLE) – (F).....	107
9.7 ΚΥΚΛΟΣ ΠΑΓΙΩΝ (FIXED ASSETS CYCLE) – (G).....	112
9.8 ΚΥΚΛΟΣ ΑΓΟΡΩΝ & ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ (PURCHASES & PAYABLES CYCLE) – (H).....	124
9.9 ΚΥΚΛΟΣ ΤΑΜΕΙΟΥ (TREASURY CYCLE) – (I).....	130
9.10 ΚΥΚΛΟΣ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗΣ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ (FINANCIAL REPORTING CYCLE) – (J).....	137
10. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	144
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	146

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η δομή μίας τυπικής εταιρείας της ποντοπόρου ναυτιλίας ελληνικών συμφερόντων διαφέρει πολύ από τη δομή των επιχειρήσεων άλλων κλάδων. Κάθε τμήμα της Ναυτιλιακής Επιχείρησης συνδέεται με συγκεκριμένες ομάδες λογιστικών λογαριασμών με τις οποίες ασχολείται και για τις οποίες είναι υπεύθυνο. Το σύνολο των λογιστικών αυτών λογαριασμών περιέχονται στις τέσσερις βασικές Οικονομικές Καταστάσεις μίας επιχείρησης (Ισολογισμός, Αποτελέσματα Χρήσης, Καθαρά Θέση, Ταμειακές Ροές). Η ορθή κατάρτιση των Οικονομικών Καταστάσεων απασχολεί τα φυσικά και νομικά πρόσωπα που έχουν συμφέρον άμεσο ή έμμεσο να λάβουν πληροφόρηση για την πραγματική της οικονομική κατάσταση. Η επιστήμη που υπηρετεί τον παραπάνω σκοπό ονομάζεται Ελεγκτική. Η Ελεγκτική διαχωρίζεται σε δύο μεγάλους τομείς οι οποίοι είναι συμπληρωματικοί μεταξύ τους, τον Εξωτερικό Έλεγχο και τον Εσωτερικό Έλεγχο. Η έννοια του Εσωτερικού Ελέγχου είναι ευρύτερη από αυτή του Εξωτερικού καθώς δεν αποσκοπεί μόνο στη διασφάλιση της σωστής πληροφόρησης που παρέχουν οι Οικονομικές Καταστάσεις αλλά στοχεύει στην αριστοποίηση της συνολικής λειτουργίας της Ναυτιλιακής Επιχείρησης. Η έννοια του μηχανισμού Εσωτερικού Ελέγχου εισήχθη στη Ναυτιλιακή Επιχείρηση μετά την ψήφιση και εφαρμογή του Sarbanes – Oxley Act στο αμερικανικό Κογκρέσο το 2002 που καθορίζει ακριβές και αυστηρό περίγραμμα μηχανισμού Εσωτερικού Ελέγχου. Τα περιθώρια ανάπτυξης του μηχανισμού Εσωτερικού Ελέγχου ειδικά για μη εισηγμένες ναυτιλιακές επιχειρήσεις που δε δεσμεύονται από το αυστηρότατο πλαίσιο της συγκεκριμένης νομοθεσίας φαίνονται να είναι σημαντικά προκειμένου αυτές να βελτιστοποιήσουν τη λειτουργία τους.

ABSTRACT

The corporate structure of a typical shipping company of Greek interests occupied in the dry and wet bulk sector of the maritime industry differs significantly from firms in other industries. There is a connection of every department of a shipping firm with specific accounts for which the department is responsible. All these accounts are included in the four major Financial Statements of each company (Statement of Financial Position, Statements of Comprehensive Income, Statement of Equity, Statement of Cash Flows). The preparation of right and true Financial Statements is of major concern for the physical or legal entities that wish to be informed about the true financial position of the company. This scope is served through the Science of Auditing. Audits can be separated in two major supplementary segments : External Audit and Internal Control. The scope of Internal Control far surpasses the External Audit's one since it aims not only to the true information derived from the Financial Statements but to the optimization of the firm's performance as well. Internal Control was firstly introduced to shipping companies upon the issue of Sarbanes – Oxley Act in 2002 by the U.S. Congress. This act imposes a very strict framework to the Internal Control Procedures of a company. Non listed shipping companies which are not bound to this strict framework of that Act seem to have sound potentials for developing even further their Internal Control System.

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα Διπλωματική Εργασία πραγματεύεται τον τρόπο με τον οποίο η ναυτιλιακή επιχείρηση διασφαλίζει τη μεγιστοποίηση της πιθανότητας οι Οικονομικές της Καταστάσεις να αντικατοπτρίζουν την πραγματική εικόνα της παρέχοντας, έτσι, ορθές πληροφορίες σε όσους έχουν άμεσο ή έμμεσο συμφέρον να λάβουν γνώση των χρηματοοικονομικών δεδομένων της.

Ο παραπάνω προβληματισμός, με ποιους τρόπους δηλαδή και με ποια μέσα είναι δυνατόν η ναυτιλιακή εταιρεία να διασφαλίσει την απεικόνιση των πραγματικών δεδομένων της στις Οικονομικές της Καταστάσεις, αποτελεί μία σχετικά νέα πρόκληση για τη ναυτιλιακή επιχείρηση η οποία καλείται να την αντιμετωπίσει με την αριστοποίηση της οργάνωσης του μηχανισμού Εσωτερικού Ελέγχου της.

Η παρούσα Διπλωματική Εργασία καλείται λοιπόν να αναπτύξει το μηχανισμό λειτουργίας Εσωτερικού Ελέγχου της Ναυτιλιακής Επιχείρησης προκειμένου να επιλύσει τον παραπάνω προβληματισμό αλλά και για να εξετάσει τα οφέλη που η Ναυτιλιακή Επιχείρηση είναι δυνατόν να αποκομίσει από τη βελτιστοποίηση της λειτουργίας του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου.

Όπως αναφέρθηκε και στον Πρόλογο, η μεθοδολογία προσέγγισης του μηχανισμού Εσωτερικού Ελέγχου της Ναυτιλιακής Επιχείρησης είναι ο συνδυασμός βιβλιογραφικής έρευνας καθώς και χρήσης της επαγγελματικής εμπειρίας του συγγραφέα της παρούσας Διπλωματικής Εργασίας. Οι πίνακες που εσωκλείονται αποτελούν στο σύνολό τους πιστά παραδείγματα Ελεγκτικών Πινάκων που περιέχονται σε Ελεγκτικούς Φακέλους Ελεγκτικών Εταιρειών που απασχολούνται στον Εξωτερικό Έλεγχο (External Audit) ναυτιλιακών εταιρειών της ποntonτοπόρου ναυτιλίας.

Προκειμένου ο αναγνώστης να σχηματίσει μία όσο το δυνατόν πληρέστερη εικόνα για το μηχανισμό Εσωτερικού Ελέγχου μίας ναυτιλιακής επιχείρησης, παρουσιάζεται αρχικά η δομή μίας τυπικής ναυτιλιακής εταιρείας ελληνικών συμφερόντων έτσι ώστε να καταφανεί η ιδιόμορφη οργάνωση των ναυτιλιακών επιχειρήσεων σε σχέση με τους υπόλοιπους κλάδους.

Κατά δεύτερον, γίνεται μία αναφορά στα τμήματα που απαρτίζουν τη ναυτιλιακή επιχείρηση αλλά και συσχέτιση του κάθε τμήματος ξεχωριστά με συγκεκριμένους λογιστικούς λογαριασμούς με τους οποίους το κάθε τμήμα ασχολείται και είναι υπεύθυνο.

Κατόπιν, γίνεται μία αναφορά στις Οικονομικές Καταστάσεις μίας ναυτιλιακής επιχείρησης και στους λογαριασμούς τους. Εδώ εξετάζεται επίσης το ποιοι έχουν άμεσο ή έμμεσο συμφέρον να λάβουν γνώση των οικονομικών δεδομένων των Καταστάσεων αυτών.

Αμέσως μετά η παρούσα Εργασία εξετάζει την Ελεγκτική Επιστήμη, η οποία χρησιμοποιείται προκειμένου οι επιχειρήσεις να εξασφαλίσουν την όσο το δυνατόν αληθέστερη απεικόνιση των χρηματοοικονομικών δεδομένων στις Οικονομικές

Καταστάσεις τους. Εδώ γίνεται διάκριση της επιστήμης αυτής ανάμεσα στον Εξωτερικό Έλεγχο (External Audit) και στον Εσωτερικό Έλεγχο (Internal Control). Αναφέρεται ο σκοπός του κάθε είδους ελέγχου αλλά και τα μέσα που χρησιμοποιούνται προς την πραγματοποίησή του, καθώς και το πώς ο Εξωτερικός Ελεγκτής μπορεί να αξιολογήσει αλλά και να χρησιμοποιήσει προς όφελός του τα αποτελέσματα του Εσωτερικού Ελέγχου της επιχείρησης.

Σε αυτό το σημείο γίνεται μία αναφορά στο SOX (Sarbanes – Oxley Act), τη νομοθεσία δηλαδή που ψηφίστηκε στο αμερικανικό Κογκρέσο και που ανήγαγε την έννοια του Εσωτερικού Ελέγχου σε εκ των ουκ άνευ για εταιρείες που είναι εισηγμένες σε χρηματιστήρια των Η.Π.Α. Εξηγείται επίσης το γιατί και με ποιον τρόπο η συγκεκριμένη νομοθεσία επηρέασε άμεσα τη λειτουργία και την οργάνωση του μηχανισμού Εσωτερικού Ελέγχου των ναυτιλιακών εταιρειών ελληνικών συμφερόντων που είναι εισηγμένες σε αμερικανικά χρηματιστήρια.

Ακολούθως, αναλύεται διεξοδικά ο ακριβής τρόπος λειτουργίας του συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου μίας ναυτιλιακής επιχείρησης στην πράξη, έτσι ώστε ο αναγνώστης να συσχετίσει τη θεωρία του Εσωτερικού Ελέγχου με το πώς αυτή εφαρμόζεται πραγματικά σε μία τυπική ναυτιλιακή εταιρεία.

Τέλος, παρουσιάζονται τα συμπεράσματα που εξήχθησαν από την παράθεση όλων των παραπάνω δεδομένων σε αυτήν τη Διπλωματική Εργασία.

2. ΔΟΜΗ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ

Η δομή η οποία κυριαρχεί σε Ναυτιλιακούς Ομίλους Επιχειρήσεων ελληνικών συμφερόντων που δραστηριοποιούνται στην παγκόσμια ναυτιλιακή αγορά στις μέρες μας είναι πολύ συγκεκριμένη και ιδιαίτερη και δεν προσιδιάζει σε δομές επιχειρήσεων που συναντούνται σε άλλου κλάδους της αγοράς παγκοσμίως.

Δύο σημεία εδώ πρέπει λοιπόν να τονιστούν σε σχέση με τη μοναδικότητα της διάρθρωσης των επιχειρήσεων αυτών:

Πρώτον, πρέπει να τονιστεί ότι χρησιμοποιείται ο όρος «ελληνικών συμφερόντων» και όχι «ελληνικός» Όμιλος Επιχειρήσεων για να συμπεριληφθούν στην ανάλυσή μας και όλες τις Ναυτιλιακές Επιχειρήσεις εκείνες οι οποίες παρόλο που δεν έχουν πλοία υπό ελληνική σημαία, στην πράξη είναι ελληνικών συμφερόντων και οι εγκαταστάσεις τους βρίσκονται στην Ελλάδα.

Δεύτερον, όταν μιλάμε για «ναυτιλιακή επιχείρηση» θα πρέπει να συνειδητοποιήσουμε ότι αναφερόμαστε συνήθως σε έναν Όμιλο Επιχειρήσεων και όχι σε μία μεμονωμένη εταιρεία-νομικό πρόσωπο. Κάθε πλοίο αποτελεί ξεχωριστή εταιρεία, αυτόνομη δηλαδή οικονομική οντότητα η οποία όμως, όπως θα δούμε και παρακάτω, δρα μέσα στα πλαίσια του Ομίλου και προς το συμφέρον αυτού.

Ας πάρουμε την περίπτωση ενός πλοιοκτήτη ο οποίος θέλει να δραστηριοποιηθεί στην παγκόσμια αγορά με 4 πλοία. Σε μία τέτοια περίπτωση απαιτούνται πάντοτε το ελάχιστο να υπάρχουν νομικά τόσες εταιρείες-νομικά πρόσωπα σε αριθμό όσα είναι και τα πλοία συν μία (άρα 4+1 εταιρείες για τις ανάγκες του παραδείγματός μας) η οποία θα είναι η διαχειρίστρια εταιρεία του Ομίλου. Η διαχειρίστρια ασχολείται ακριβώς με τη διαχείριση των πλοίων των πλοιοκτητριών εταιρειών του Ομίλου αντί αμοιβής.

Σε έναν Όμιλο ναυτιλιακών εταιρειών είναι πολύ συνηθισμένο να περιέχεται επίσης και μία εταιρεία η οποία ασχολείται καθαρά με τις ταμειακές εισροές και εκροές του Ομίλου και πιθανόν και μία (ή και περισσότερες) εταιρείες οι οποίες κατέχουν το μετοχικό κεφάλαιο κάποιων ή και του συνόλου των πλοιοκτητριών εταιρειών του Ομίλου.

Έχουμε λοιπόν τους εξής τύπους εταιρειών σε έναν τέτοιο Όμιλο:

2.1 ΠΛΟΙΟΚΤΗΤΡΙΑ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (SHIPOWNING COMPANY)

Είναι off-shore (στα ελληνικά : υπεράκτια) εταιρεία αφού έχει συνήθως έδρα σε Λιβερία, Μάλτα, Marshall Islands και σε άλλες χώρες των λεγόμενων σημαίων ευκαιρίας. Σύμφωνα με το καταστατικό της μοναδικός σκοπός της είναι η κατοχή και λειτουργία ενός από τα πλοία του Ομίλου και απολαμβάνει τα οικονομικά αποτελέσματα της λειτουργίας του πλοίου αυτού καθώς και επιβαρύνεται με τα έξοδα που το αφορούν. Η εταιρεία αυτή δεν επιβαρύνεται με φόρο εισοδήματος. Υπεράκτιες εταιρείες γενικότερα θεωρούνται οντότητες που έχουν ιδρυθεί για συγκεκριμένο επιχειρηματικό σκοπό και που η έδρα τους βρίσκεται σε διαφορετική χώρα από τη χώρα της κύριας δραστηριοποίησής τους. Στη χώρα της κύριας δραστηριοποίησής τους οι εταιρείες αυτές δεν υπόκεινται στο φορολογικό καθεστώς που υπόκεινται οι υπόλοιπες επιχειρήσεις που έχουν ως έδρα τη χώρα αυτή αλλά έχουν ειδική φορολογική μεταχείριση η οποία από χώρα σε χώρα ποικίλλει.

2.2 ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΡΙΑ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (MANAGEMENT COMPANY)

Είναι ειδική εταιρεία βασισμένη στους νόμους 89/1967, 378/1968 και 814/1978 που έχει έδρα σε χώρες όπως η Λιβερία, η Μάλτα, τα Marshall Islands και η Κύπρος και έχει υποκατάστημα στην Ελλάδα. Σύμφωνα με την ισχύουσα νομολογία, είναι υποχρεωμένη να καλύπτει τα λειτουργικά της έξοδα (που πρέπει ετησίως να είναι τουλάχιστον 100,000 ευρώ) με την εισαγωγή συναλλάγματος και είναι απαλλαγμένη από φορολογία εισοδήματος. Επιπλέον είναι υποχρεωμένη να απασχολεί στην Ελλάδα προσωπικό τουλάχιστον τεσσάρων ατόμων. Σκοπός της είναι η διαχείριση (λειτουργική, τεχνική, λογιστική) των πλοίων του Ομίλου αντί αμοιβής (management fee).

2.3 ΕΤΑΙΡΕΙΑ-ΤΑΜΕΙΑΣ (TREASURER COMPANY)

Είναι και αυτή εταιρεία off-shore η οποία λειτουργεί σαν το ταμείο του Ομίλου, είναι δηλαδή η εταιρεία που εισπράττει όλες τις χρηματοοικονομικές εισροές του Ομίλου και επίσης αυτή μέσω της οποίας γίνονται όλες οι πληρωμές του Ομίλου. Είναι λοιπόν η εταιρεία αυτή ένα είδος ενδιάμεσου, ο 'κουμπαράς' του Ομίλου όπως λέγεται χαρακτηριστικά μέσω του οποίου τα λεφτά κινούνται.

Πρέπει να σημειωθεί ότι treasurer company δεν συναντάμε σε όλες τις ελληνικού συμφέροντος επιχειρήσεις, υπάρχουν όμως σε περιπτώσεις που η Διοίκηση θεωρεί ότι έτσι παρακολουθείται ευκολότερα το χρήμα που εισρέει και βγαίνει αντίστοιχα από τις υπόλοιπες εταιρείες του Ομίλου.

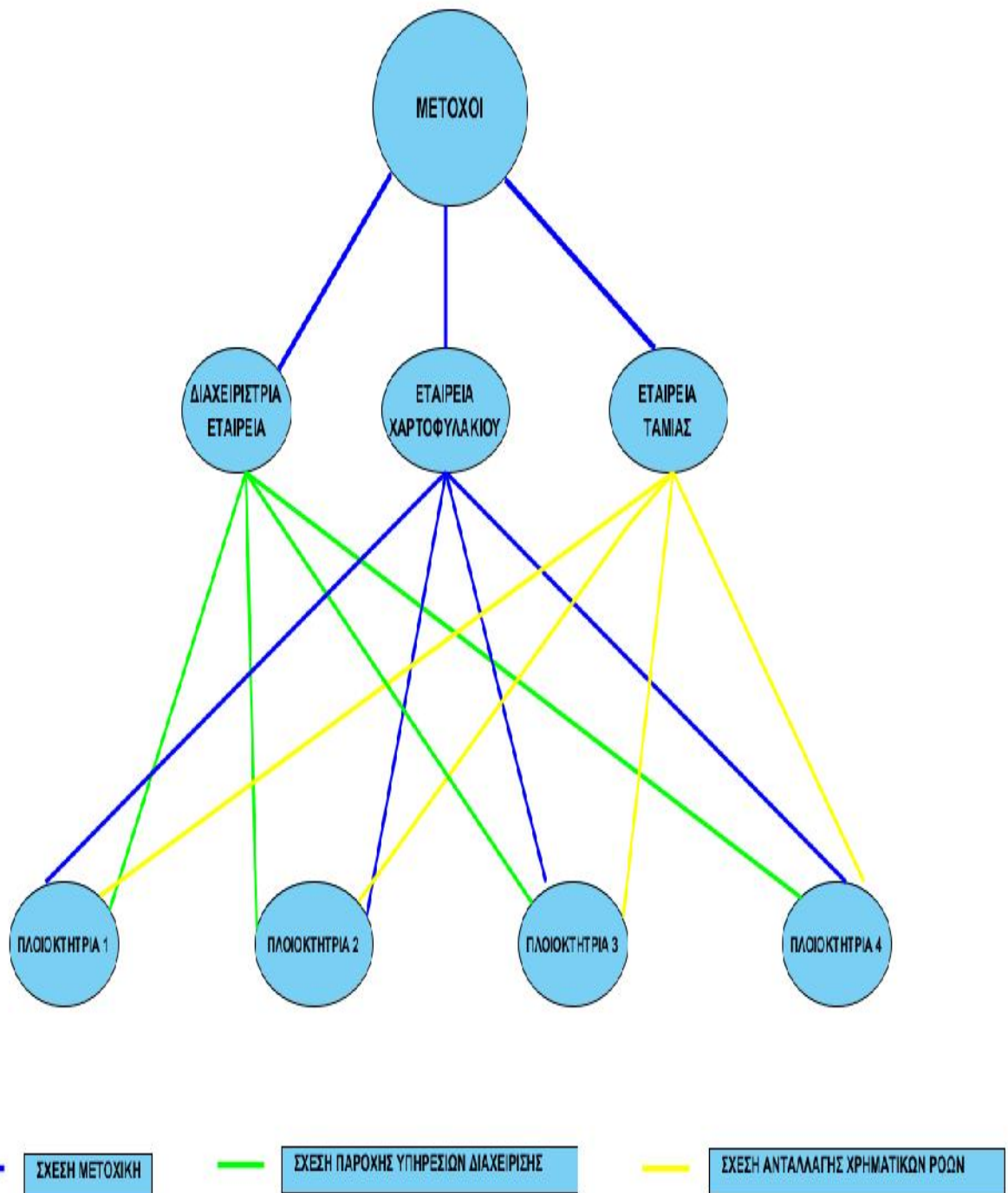
2.4 ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΧΑΡΤΟΦΥΛΑΚΙΟΥ (HOLDING COMPANY)

Πρόκειται επίσης για off-shore εταιρεία η οποία κατέχει (συνήθως εξολοκλήρου) τις μετοχές μίας ή και περισσότερων εκ των πλοιοκτητριών εταιρειών του Ομίλου. Τα αποτελέσματα λοιπόν που επιτυγχάνουν κάθε φορά οι εταιρείες που κατέχουν τα καρπώνονται ή τα βαρύνονται σε περίπτωση κέρδους ή ζημίας αντίστοιχα. Όπως και στην προηγούμενη περίπτωση, έτσι και εδώ η holding company δε συναντάται υποχρεωτικά σε έναν Όμιλο ναυτιλιακών εταιρειών.

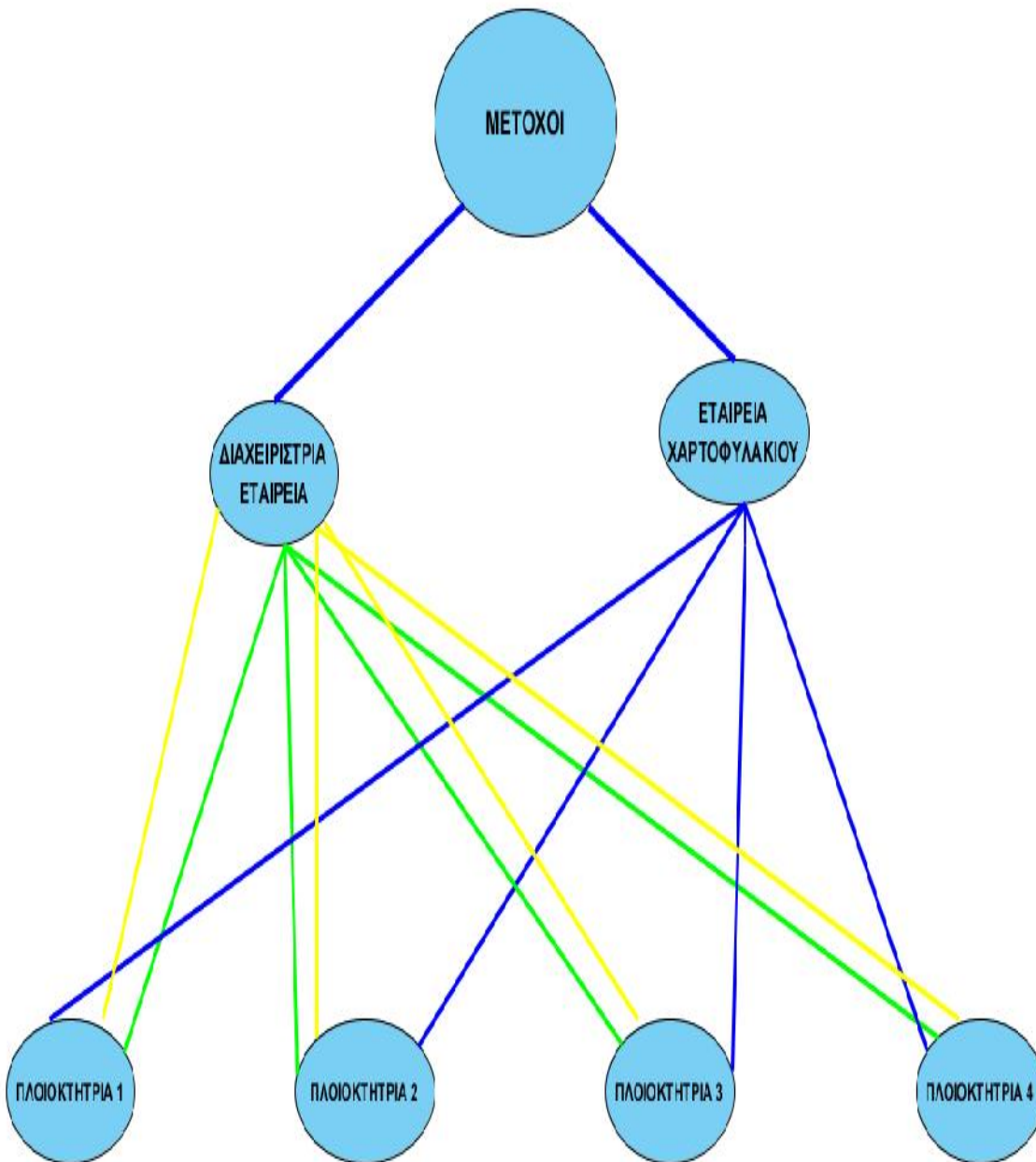
Στην πράξη όλες οι παραπάνω εταιρείες λειτουργούν υπό τις οδηγίες της Διοίκησης του Ομίλου και σαν προσωπικό ξηράς απασχολείται σε αυτές το προσωπικό της διαχειρίστριας εταιρείας του Ομίλου.

2.5 ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ ΤΗΣ ΔΟΜΗΣ ΕΝΟΣ
ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΟΥ ΟΜΙΛΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΩΝ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1 : Ανάπτυξη σύνθετης δομής ενός ναυτιλιακού ομίλου ελληνικών συμφερόντων

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2 : Ανάπτυξη απλούστερης δομής ενός ναυτιλιακού ομίλου ελληνικών συμφερόντων – Απουσία εταιρείας – Ταμεία

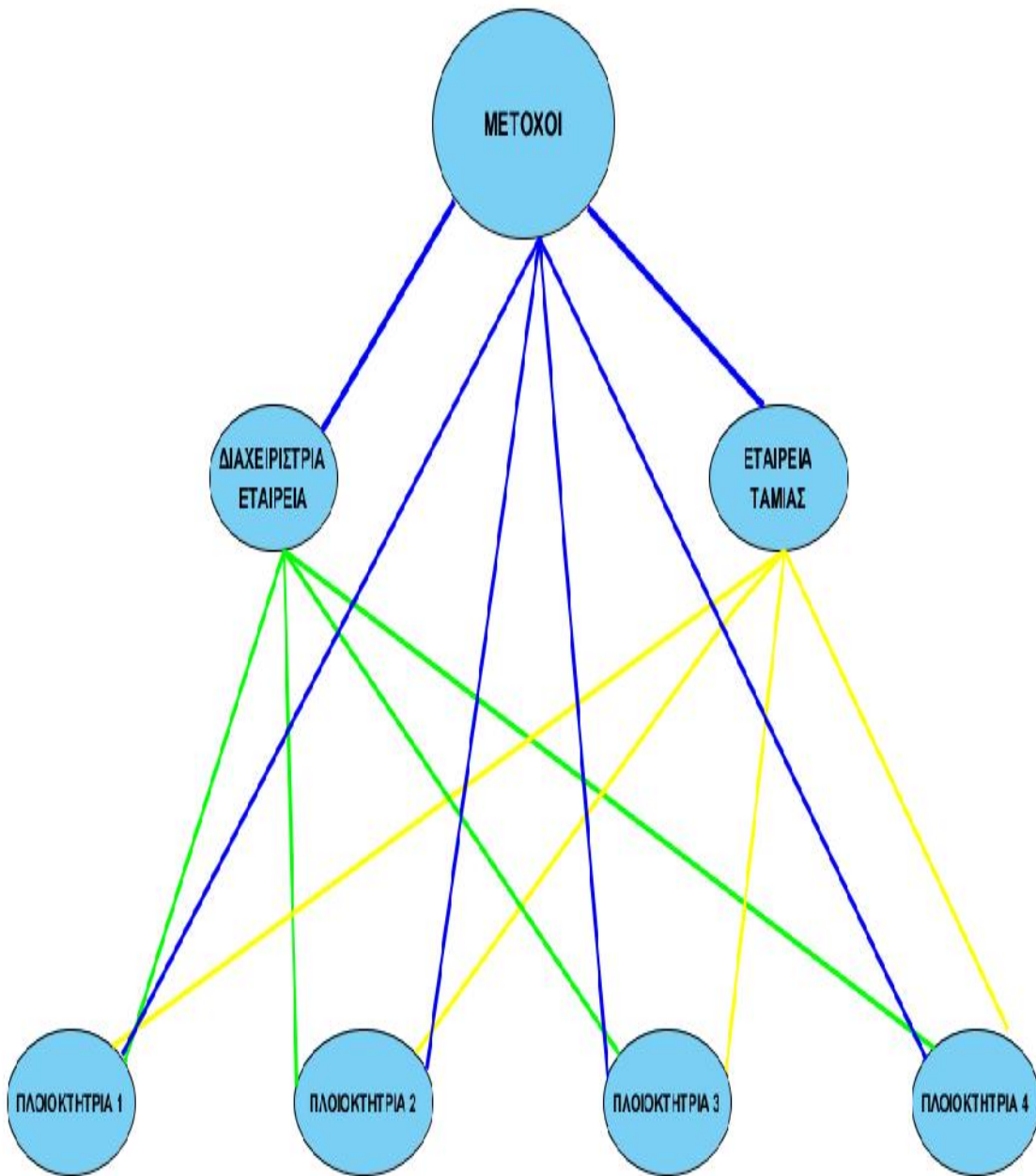
— ΣΧΕΣΗ ΜΕΤΟΧΙΚΗ

— ΣΧΕΣΗ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

— ΣΧΕΣΗ ΑΝΤΑΛΛΑΓΗΣ ΧΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΡΟΩΝ

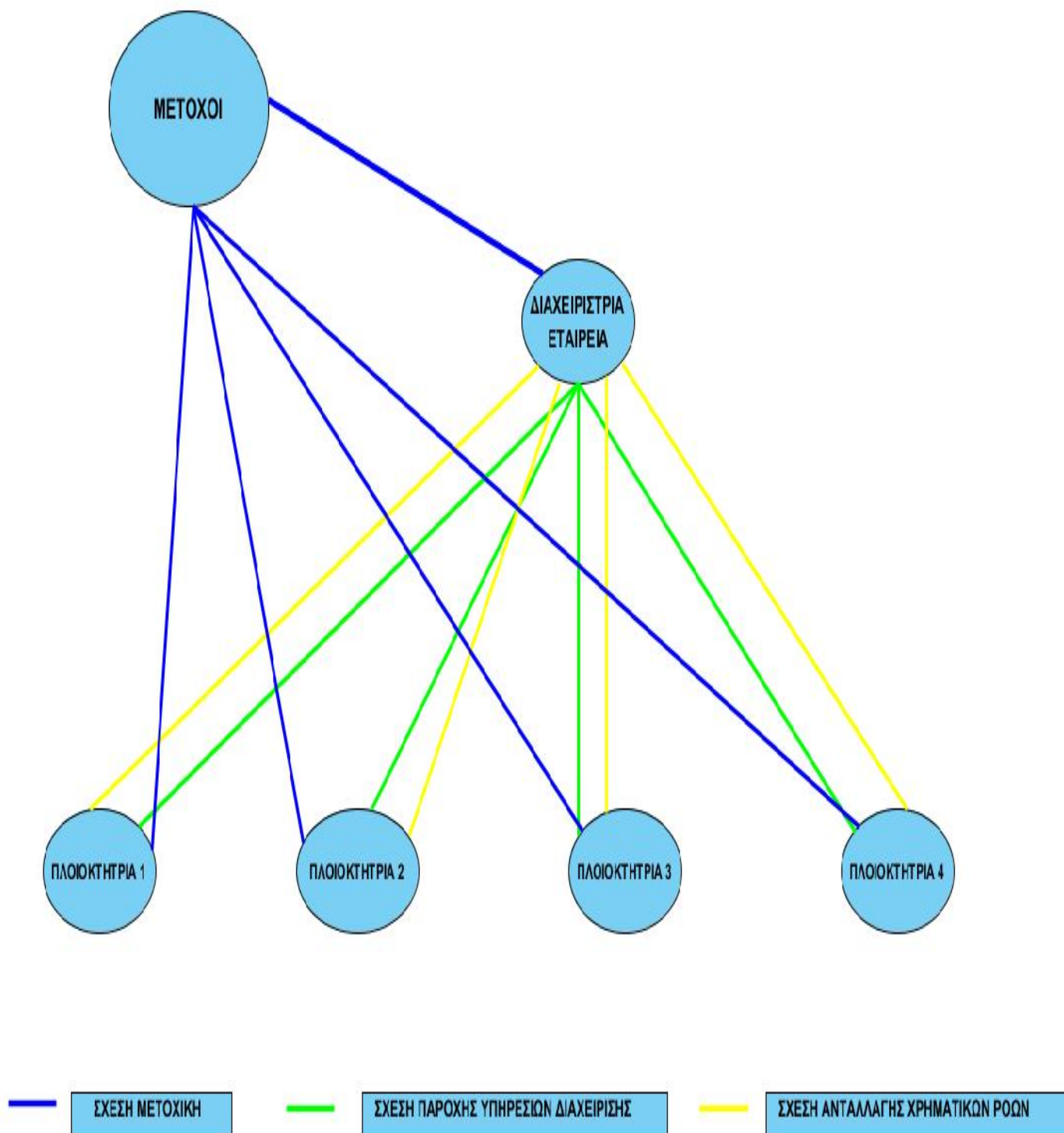
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3 : Ανάπτυξη απλούστερης δομής ενός ναυτιλιακού ομίλου ελληνικών συμφερόντων – Απουσία εταιρείας - Χαρτοφυλακίου

- ΣΧΕΣΗ ΜΕΤΟΧΙΚΗ
- ΣΧΕΣΗ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
- ΣΧΕΣΗ ΑΝΤΑΛΛΑΓΗΣ ΧΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΡΟΩΝ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4 : Ανάπτυξη της πιο απλής δομής ενός ναυτιλιακού ομίλου ελληνικών συμφερόντων – Απουσία εταιρειών – Χαρτοφυλακίου και Ταμεία

2.6 ΣΥΝΟΨΗ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Στο πρώτο διάγραμμα βλέπουμε την πολυπλοκότερη δομή που ένας Ναυτιλιακός Όμιλος μπορεί να έχει. Όλες οι εταιρείες που περιγράψαμε παραπάνω είναι εδώ υπαρκτές. Η διαχειρίστρια εταιρεία του Ομίλου παρέχει υπηρεσίες διαχείρισης, η εταιρεία ταμίας χρησιμοποιείται για την εισροή και εκροή χρηματικών ροών στις πλοιοκτήτριες εταιρείες του Ομίλου και η εταιρεία χαρτοφυλακίου κατέχει όλες τις μετοχές των πλοιοκτητριών εταιρειών ενώ τις μετοχές της εταιρείας χαρτοφυλακίου κατέχουν οι μέτοχοι.

Στο δεύτερο διάγραμμα βλέπουμε μία απλούστερη δομή αφού εδώ δεν υπάρχει εταιρεία – ταμίας. Αντίθετα, ο ρόλος της επιτελείται μέσω της διαχειρίστριας εταιρείας που παίζει και τον ρόλο της εταιρείας ταμίας.

Στο τρίτο διάγραμμα η εταιρεία που λείπει είναι η εταιρεία χαρτοφυλακίου. Η μετοχική σχέση εδώ επιτελείται απευθείας μεταξύ πλοιοκτητριών εταιρειών και μετόχων χωρίς τη μεσολάβηση εταιρείας χαρτοφυλακίου.

Στο τέταρτο διάγραμμα βλέπουμε την απλούστερη μορφή που ένας τυπικός Ναυτιλιακός Όμιλος ελληνικών συμφερόντων μπορεί να παρουσιάζει. Οι εταιρείες ταμίας και χαρτοφυλακίου λείπουν. Το ρόλο της πρώτης επιτελεί η διαχειρίστρια εταιρεία ενώ ο ρόλος της δεύτερης παρακάμπτεται μέσω της άμεσης μετοχικής σύνδεσης των πλοιοκτητριών εταιρειών με τους μετόχους. Η απλούστερη μορφή οργάνωσης του τέταρτου διαγράμματος είναι η περίπτωση κάτω από τους μετόχους να υπάρχει η διαχειρίστρια εταιρεία και από κάτω μόνο μία πλοιοκτήτρια. Αυτή είναι και η μορφή των λεγόμενων και «μονοβάπορων» εταιρειών, των εταιρειών δηλαδή που κατέχουν ένα πλοίο μόνο και που αποτελούν, πρακτικά, πρώτη μορφή όλων των μεγάλων σύγχρονων ελληνικού συμφέροντος Ναυτιλιακών Ομίλων.

2.7 ΑΙΤΙΕΣ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΟΔΗΓΗΣΕΙ ΣΤΗΝ ΕΠΙΚΡΑΤΗΣΗ ΤΟΥ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΥ ΜΟΝΤΕΛΟΥ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗΣ ΤΩΝ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΩΝ ΟΜΙΛΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΩΝ

1. Κάθε πλοίο αποτελεί και ξεχωριστή εταιρεία-νομικό πρόσωπο: Οι ευθύνες (οικονομικές, νομικές και ποινικές) που ενδέχεται να βαρύνουν τους θαλάσσιους μεταφορείς στις μέρες μας σε περιπτώσεις ατυχημάτων, δυστυχημάτων, περιβαλλοντικών καταστροφών και άλλων τέτοιων περιπτώσεων είναι δυσβάσταχτες. Όταν κάθε πλοίο αποτελεί ξεχωριστή οικονομική οντότητα, λοιπόν, η παραπάνω ευθύνη περιορίζεται σε πάρα πολύ μεγάλο βαθμό στην πλοιοκτήτρια εταιρεία η οποία κατέχει το πλοίο και συνήθως δεν εκτείνεται και στη διαχειρίστρια ή, πολύ περισσότερο, στο σύνολο του Ομίλου.

2. Η συγκεκριμένη μορφή διάρθρωσης επιφέρει δυσκολία εντοπισμού από τρίτους του λεγόμενου «Τελικού Μετόχου» (Ultimate Shareholder). Η νομική μορφή των παραπάνω εταιρειών είναι τέτοια που δεν φανερώνει συνήθως τον «Τελικό Μέτοχο» μιας και πίσω από μία πλοιοκτήτρια μπορεί να βρίσκονται μία ή και περισσότερες holding, πίσω από αυτές άλλες off-shore και ούτως καθεξής.
3. Η δομή αυτή που έχει ως κινητήριο άξονα τις Διαχειρίστριες Εταιρείες (Management Companies) που είναι εταιρείες ειδικού νόμου, προσφέρει τη δυνατότητα δραστηριοποίησης των Ομίλων αυτών εντός ελληνικής επικράτειας με παράλληλη παροχή ευνοϊκού καθεστώτος φορολόγησης που αποτελεί κίνητρο για την παραμονή τους στην Ελλάδα. Φόρος εισοδήματος δεν υφίσταται για τα κέρδη των επιχειρήσεων αυτών. Κάθε πλοιοκτήτρια εταιρεία υπόκειται σε φορολόγηση μόνο ανάλογα με τη χωρητικότητα του πλοίου που κατέχει (υπολογιζόμενη σε κόρους ολικής χωρητικότητας – κ.ο.χ.) από το κράτος τη σημαία του οποίου το συγκεκριμένο πλοίο φέρει.
4. Η νομική μορφή των συγκεκριμένων εταιρειών προσφέρει ευκολία αλλά και συντομία κατά την διαδικασία ίδρυσής τους καθώς αυτή έχει πλέον τυποποιηθεί.

2.8 ΒΑΣΙΚΑ ΝΟΜΙΚΑ ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΔΡΥΣΗ / ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ

- Καταστατικό Ίδρυσης (Articles of Incorporation): Αποτελεί το νομικό έγγραφο που δηλώνει την ίδρυση μίας εταιρείας πλοιοκτήτριας / διαχειρίστριας / ταμίας / χαρτοφυλακίου. Αναφέρει έδρα, ημερομηνία ίδρυσης, μετόχους και ποσοστά ιδιοκτησίας καθώς και μέλη Διοικητικού Συμβουλίου (Board of Directors).
- Πρακτικά Μετόχων (Shareholders' Minutes) : Νομικό έγγραφο που είναι απαραίτητο για επικύρωση οποιασδήποτε απόφασης των μετόχων για τη συγκεκριμένη εταιρεία.
- Πρακτικά Διοικητικού Συμβουλίου (Minutes of Board of Directors) : Νομικό έγγραφο που είναι απαραίτητο για επικύρωση οποιασδήποτε απόφασης των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου για τη συγκεκριμένη εταιρεία.
- Έγγραφο εξουσιοδότησης (Power of Attorney) : Νομικό έγγραφο που πιστοποιεί τη δυνατότητα συγκεκριμένων ατόμων να λειτουργήσουν ως πληρεξούσιοι της εταιρείας με τις υπογραφές τους.

3. ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ ΤΜΗΜΑΤΩΝ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΜΕ ΛΟΓΙΣΤΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΩΝ

Αφού αναφερθήκαμε προηγουμένως στη δομή μίας ναυτιλιακής επιχείρησης, μπορούμε τώρα να εξετάσουμε συνοπτικά τα τμήματα από τα οποία η επιχείρηση αυτή αποτελείται καθώς και να συσχετίσουμε κάθε τμήμα ξεχωριστά με συγκεκριμένους λογιστικούς λογαριασμούς με τους οποίους το κάθε τμήμα ασχολείται και είναι υπεύθυνο :

- **Διοίκηση (Management) :** Η Διοίκηση δε μπορεί να θεωρηθεί ξεχωριστό τμήμα μίας ναυτιλιακής, στην πραγματικότητα αποτελεί τον φορέα που συντονίζει, επιβλέπει και διοικεί όλα τα τμήματα μίας ναυτιλιακής. Με μία πρώτη ματιά θα υπέθετε κανείς ότι μόνο έμμεσα εμπλέκεται λοιπόν στο χειρισμό όλων των λογαριασμών που υπάρχουν σε μία ναυτιλιακή, λόγω του επιτελικού ρόλου της Διοικήσεως. Στις ναυτιλιακές εταιρείες ελληνικών συμφερόντων, όμως, πρέπει να τονιστεί η συνήθης ταυτοποίηση Διοικήσεως (Management) και Μετόχων (Shareholders). Συνεπώς, αφού στη συντριπτική πλειοψηφία των ναυτιλιακών επιχειρήσεων ελληνικών συμφερόντων η δομή τους είναι η παραδοσιακή μορφή των ναυτιλιακών όπου ο μέτοχος-πλοιοκτήτης είναι ταυτόχρονα και ο Manager, στην πραγματικότητα η Διοίκηση συνδέεται άμεσα με τον Λογαριασμό των Μετόχων (Shareholders' Account) και με τις λογιστικές του μεταβολές καθώς και με τον λογαριασμό αποτελεσμάτων της διανομής μερισμάτων (Dividends).
- **Τμήμα Ναυλώσεων (Chartering Department) :** Το τμήμα ναυλώσεων θεωρείται (μαζί με το Operations που θα εξετάσουμε αμέσως παρακάτω) η «καρδιά» μίας ναυτιλιακής εταιρείας αφού είναι το τμήμα που αναλαμβάνει να «κλείσει» ταξίδια για να μεταφέρουν φορτία τα πλοία του Ομίλου. Είναι αρμόδιο για την κατάρτιση των όρων του εκάστοτε ναυλοσύμφωνου (charter party) από το οποίο εξαρτώνται αποκλειστικά το ποια θα είναι τα συμφωνημένα και προγραμματισμένα έσοδα και έξοδα που αφορούν το συγκεκριμένο ταξίδι. Λόγω των συγκεκριμένων αρμοδιοτήτων του συνεπάγεται ότι το τμήμα αυτό έχει άμεση σχέση με τις λογιστικές ομάδες των λογαριασμών Εσόδων (Revenues) και Εξόδων Ταξιδιού (Voyage Costs), αφού τόσο η βάση υπολογισμού του εσόδου (δολάρια ανά ημέρα ή δολάρια ανά τόνο φορτίου ανάλογα με το είδος του ταξιδιού) τόσο και το ποιο από τα 2 μέρη (πλοιοκτήτρια εταιρεία ή ναυλωτής) πρόκειται να επωμιστεί κάθε είδος εξόδου ταξιδιού αναγράφονται ρητώς στο ναυλοσύμφωνο που έχει συμφωνηθεί και υπογραφεί και από τα 2 εμπλεκόμενα μέρη.

- **Τμήμα Καθημερινής Διαχείρισης των πλοίων (Operations Department):** Θεωρείται (μαζί με το chartering department που εξετάστηκε προηγουμένως) η «καρδιά» μίας ναυτιλιακής εταιρείας αφού είναι το τμήμα που παρακολουθεί τόσο τις καθημερινές ανάγκες των πλοίων του Ομίλου που εκτελούν ταξίδια στην παγκόσμια αγορά όσο και την ορθή τήρηση των όρων των ναυλοσυμφώνων βάσει των οποίων τα πλοία αυτά δραστηριοποιούνται. Λόγω των αρμοδιοτήτων του συσχετίζεται τόσο με τους αποτελεσματικούς λογαριασμούς εσόδων και εξόδων που αφορούν το chartering department όσο και με τους λογαριασμούς ισολογισμού των ναυλωτών (charterers) και λιμενικών πρακτόρων (port agents) που αφορούν την παρακολούθηση των ταξιδιών καθώς και των τραπεζικών λογαριασμών (bank accounts) μέσω των οποίων πραγματοποιείται η είσπραξη (collection) των ναύλων. Επίσης το τμήμα αυτό σχετίζεται και με την ομάδα λογαριασμών των λειτουργικών εξόδων των πλοίων (operating / running expenses) σε περιπτώσεις για παράδειγμα αγοράς τροφίμων (provisions / victualling) ή λιπαντικών (lubricants) καθώς και με τους αντίστοιχους λογαριασμούς ισολογισμού των συγκεκριμένων προμηθευτών.
- **Τεχνικό Τμήμα (Technical Department):** Είναι υπεύθυνο για οτιδήποτε έχει να κάνει με τα μηχανικά μέρη, την επισκευή και τη συντήρηση των πλοίων και του εξοπλισμού τους. Σχετίζεται λοιπόν άμεσα με τους λογαριασμούς εξόδων των ανταλλακτικών (spares ή stores) επισκευών (repairs) καθώς και των προγραμματισμένων μεγάλων επισκευών συντηρήσεων (drydocking / special survey accounts) καθώς και με τους αντίστοιχους λογαριασμούς ισολογισμού των συγκεκριμένων προμηθευτών και επισκευαστών / ναυπηγείων.
- **Τμήμα Προμηθειών / Αγορών (Supply / Purchasing Department):** Ασχολείται με τις αγορές που αφορούν την πλειοψηφία των προμηθευτών, με λιπαντικά (lubricants) ή και πετρελαϊκά καύσιμα (bunkers) καθώς και με αγορές συγκεκριμένων ανταλλακτικών (spares). Σχετίζεται λοιπόν άμεσα με τους αντίστοιχους αποτελεσματικούς λογαριασμούς εξόδων που αφορούν τις αγορές αυτές καθώς και με τους αντίστοιχους λογαριασμούς ισολογισμού των συγκεκριμένων προμηθευτών.

- **Τμήμα Πληρωμάτων (Crew ή Marine Department):** Το τμήμα αυτό είναι αρμόδιο για όλα τα ζητήματα που αφορούν τους ναυτικούς που απαρτίζουν τα πληρώματα των πλοίων του Ομίλου, τόσο όσον αφορά θέματα μισθοδοσίας όσο και μεταφορικά από την ξηρά στο καράβι και αντίστροφα. Επίσης ασχολείται και με περιπτώσεις ατυχημάτων του πληρώματος. Σύμφωνα με τις αρμοδιότητες αυτές το τμήμα αυτό σχετίζεται με τους αποτελεσματικούς λογαριασμούς μισθοδοσίας (crew wages) και μεταφορικών εξόδων (crew expenses) που βρίσκονται στην ομάδα λογαριασμών των λειτουργικών εξόδων των πλοίων (operating / running expenses), καθώς και με τους λογαριασμούς ισολογισμού των πληρωμάτων (crew claims) που αφορούν ποσά απαιτήσεων αποζημιώσεων ναυτικών σε περιπτώσεις ατυχημάτων κλπ.
- **Τμήμα Ασφαλειών και Απαιτήσεων / Νομικό (Insurance & Claims / Legal Department):** Το τμήμα αυτό είναι αρμόδιο για τις συμφωνίες ασφαλειών των πλοίων με τους ασφαλιστές. Διαπραγματεύεται τους ασφαλιστικούς όρους με τους ασφαλιστές καθώς και εγκρίνει τα τελικά ασφαλιστήρια συμβόλαια. Επιπλέον, είναι αρμόδιο για την παρακολούθηση και έγκριση των τιμολογίων των ασφαλιστών προς πληρωμή καθώς και για την επίλυση θεμάτων αμφισβητούμενων νομικά απαιτήσεων από ή και προς την ναυτιλιακή εταιρεία. Λόγω των αρμοδιοτήτων του, το τμήμα αυτό σχετίζεται με τους αποτελεσματικούς λογαριασμούς ασφαλιστικών εξόδων (insurance expenses) που βρίσκονται στην ομάδα λογαριασμών των λειτουργικών εξόδων (operating / running expenses) καθώς και με τους λογαριασμούς ισολογισμού των claims.
- **Οικονομικό / Λογιστικό Τμήμα , Πληρωμές (Financial / Accounting Department, Treasury):** Το τμήμα αυτό ασχολείται με το σύνολο των λογαριασμών μίας ναυτιλιακής επιχείρησης καθώς είναι υπεύθυνο για τη λογιστικοποίηση του συνόλου των οικονομικών γεγονότων που αφορούν τη ναυτιλιακή επιχείρηση.

Υπάρχουν όμως και τμήματα τα οποία τουλάχιστον άμεσα δε σχετίζονται με συγκεκριμένες λογιστικές ομάδες λογαριασμών. Τα τμήματα αυτά είναι τα εξής:

- **Τμήμα Μηχανογράφησης (IT Department):** Ενώ δε σχετίζεται άμεσα με κανέναν λογιστικό λογαριασμό, στην πραγματικότητα είναι το τμήμα που υποστηρίζει και συντηρεί όλη τη διαδικασία λογιστικοποίησης των λογαριασμών της εταιρείας αφού είναι αρμόδιο για την ομαλή λειτουργία του μηχανογραφικού / λογιστικού προγράμματος που η εταιρεία χρησιμοποιεί.
- **Τμήμα Ασφάλειας και Ποιότητας (Safety & Quality Department):** Είναι αρμόδιο για θέματα συμβατότητας της ναυτιλιακής επιχείρησης και των πλοίων της με τις ισχύοντες διεθνείς συμβάσεις και κανονισμούς που σχετίζονται με την Ασφάλεια των πληρωμάτων, των φορτίων, των πλοίων και του περιβάλλοντος καθώς και με την ποιότητα στην παροχή των υπηρεσιών των ναυτιλιακών επιχειρήσεων. Λόγω των αρμοδιοτήτων του ασχολείται με τυχόν απαιτήσεις που προκύψουν εναντίον κάποιου πλοίου του Ομίλου που να έχει να κάνει με θέματα ασφάλειας ή περιβάλλοντος (τέτοιες απαιτήσεις δημιουργούνται συνήθως μετά από περιπτώσεις ναυτικών ατυχημάτων ναυτικών ή πλοίων).
- **Τμήμα Εσωτερικού Ελέγχου (Internal Audit Department):** Κάποιες ναυτιλιακές επιχειρήσεις (συνήθως οι μεγαλύτερες σε αριθμό διαθέσιμου στόλου και οι πιο οργανωμένες) έχουν αναπτύξει το τμήμα αυτό προκειμένου να διασφαλίσουν τη σωστή τήρηση όλων των διαδικασιών από τους εργαζόμενους όλων των υπόλοιπων τμημάτων μίας ναυτιλιακής επιχείρησης. Δε σχετίζονται άμεσα με κάποια συγκεκριμένη ομάδα λογαριασμών, στην πράξη όμως ελέγχουν δειγματοληπτικά το σύνολο των λογιστικών ομάδων λογαριασμών που υπάρχουν σε μία ναυτιλιακή προκειμένου να επιτελέσουν το σκοπό τους.

Η παραπάνω ανάλυση μπορεί να αποτυπωθεί συνοπτικά στον παρακάτω πίνακα:

ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΩΝ ΚΑΙ ΤΜΗΜΑΤΩΝ		
Τμήματα	Λογαριασμοί Αποτελεσμάτων	Λογαριασμοί Ισολογισμού
Management	- Μερίσματα (Dividends)	- Λογαριασμός Μετόχων (Shareholders' Account)
Chartering Department	- Έσοδα (Revenues) - Έξοδα Ταξιδιού (Voyage Costs)	- Ναυλωτές (Charterers) - Λιμενικοί πράκτορες (Port Agents)
Operations Department	- Έσοδα (Revenues) - Έξοδα Ταξιδιού (Voyage Costs) - Τρόφιμα (provisions / victualling) - Ανταλλακτικά (spares ή stores) - Λιπαντικά (lubricants) - Επισκευές (repairs)	- Ναυλωτές (Charterers) - Λιμενικοί πράκτορες (Port Agents) - Τραπεζικοί Λογαριασμοί (Bank accounts) - Προμηθευτές (suppliers)
Technical Department	- Ανταλλακτικά (spares ή stores) - Επισκευές (repairs) - Προγραμματισμένες μεγάλες επισκευές – συντηρήσεις (drydocking ή special surveys)	- Προμηθευτές (suppliers) - Επισκευαστές (repairers) - Ναυπηγεία (shipyards)
Supply / Purchasing Department	- Πετρελαϊκά καύσιμα (bunkers) - Λιπαντικά (lubricants) - Ανταλλακτικά (spares)	- Προμηθευτές (suppliers)
Crew ή Marine Department	- Μισθοί (crew wages) - Άλλα έξοδα πληρωμάτων (crew expenses)	- Απαιτήσεις αποζημιώσεων πληρώματος (crew claims)
Insurance & Claims / Legal Department	- Ασφαλιστικά έξοδα (insurance expenses)	- Απαιτήσεις (claims)
Financial / Accounting Department	- Σύνολο των Λογαριασμών Αποτελεσμάτων (Profit & Loss Accounts)	- Σύνολο των λογαριασμών ισολογισμού (Balance Sheet Accounts)
IT Department	Υποστήριξη λειτουργίας του μηχανογραφικού – λογιστικού συστήματος (accounting software) της επιχείρησης.	
Safety & Quality Department	--	- Απαιτήσεις σχετικές με Ασφάλεια ή Περιβάλλον (claims relevant to Safety or Environmental issues)
Internal Audit Department	Δειγματοληπτικός εσωτερικός έλεγχος (internal audit) του συνόλου των λογιστικών λογαριασμών της επιχείρησης.	

4. ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

Οι Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις αποτελούν το κατεξοχήν μέσο γνωστοποίησης των οικονομικών δεδομένων και αποτελεσμάτων μίας επιχείρησης. Χρησιμοποιούνται από οποιονδήποτε μπορεί να έχει άμεσο ή έμμεσο συμφέρον να γνωρίζει την μέχρι τώρα πορεία της αλλά και ως ένα βαθμό σαν εργαλείο εκτίμησης της πορείας της εταιρείας στο μέλλον. Τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα στα οποία αναφερόμαστε παραπάνω είναι τα εξής:

- Μέτοχοι (Shareholders)
- Τράπεζες – Δανείστριες (Lending Banks)
- Πελάτες, προμηθευτές κλπ (Stakeholders)

Οι Οικονομικές Καταστάσεις σαν σύνολο συντάσσονται σε συγκεκριμένες χρονικές στιγμές κατά τη διάρκεια της ζωής μίας επιχείρησης. Συνηθέστερο είναι να λαμβάνονται υπόψη κατά τη σύνταξή τους τα στοιχεία της εταιρείας την τελευταία μέρα του έτους (31/12) όταν οι Οικονομικές Καταστάσεις είναι ετήσιες και αρκετές φορές τα στοιχεία στις 30/06 όταν οι Οικονομικές Καταστάσεις είναι εξαμηνιαίες. Επιχειρήσεις που είναι εισηγμένες σε Χρηματιστήρια υποχρεούνται να συντάσσουν Οικονομικές Καταστάσεις όταν και όπως ορίζουν οι νόμοι και οι κανονισμοί στους οποίους τα Χρηματιστήρια αυτά υπάγονται. Έτσι, οι ναυτιλιακές εταιρείες που είναι εισηγμένες σε αμερικανικά χρηματιστήρια (π.χ. NYSE, NASDAQ) υποχρεούνται να δημοσιεύουν τριμηνιαίες Οικονομικές Καταστάσεις.

Οι Οικονομικές Καταστάσεις συντάσσονται με βάση γενικά παραδεχτές λογιστικές και χρηματοοικονομικές αρχές. Όσον αφορά τις ναυτιλιακές επιχειρήσεις ελληνικών συμφερόντων, συντάσσουν τις Οικονομικές τους Καταστάσεις βάσει των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (International Financial Reporting Standards – I.F.R.S.) όταν είναι ναυτιλιακές επιχειρήσεις που δεν είναι εισηγμένες σε χρηματιστήριο των Η.Π.Α. και βάσει των Γενικών Λογιστικών Αποδεκτών Αρχών των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής (U.S. General Accounting Accepted Principles – U.S. GAAP) όταν είναι ναυτιλιακές επιχειρήσεις που είναι εισηγμένες στο αμερικανικό χρηματιστήριο.

Τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς συντάσσονται και επικυρώνονται από το Διεθνές Λογιστικό Συμβούλιο Προτύπων (International Accounting Standards Board - IASB) ενώ τα Πρότυπα των Η.Π.Α. συντάσσονται και επικυρώνονται από το Χρηματοοικονομικό Λογιστικό Συμβούλιο Προτύπων των Η.Π.Α. (Financial Accounting Standards Board – FASB).

4.1 ΚΥΡΙΕΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΜΕΤΑΞΥ I.F.R.S. ΚΑΙ U.S. GAAP

- Τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα λειτουργούν πιο πολύ σαν «Πρότυπα επί των Αρχών», θέτουν δηλαδή τα Γενικό Πλαίσιο μέσα στο οποίο πρέπει να κινηθούν οι Οικονομικές Καταστάσεις. Τα Λογιστικά Πρότυπα των Ηνωμένων Πολιτειών, αντίθετα, θέτουν Πρότυπα ορίζοντας πολύ συγκεκριμένα το Πλαίσιο εφαρμογής τους.
- Τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα απαγορεύουν τη χρήση L.I.F.O. (Last In First Out) για τον υπολογισμό των αποθεμάτων ενώ τα Αμερικανικά Λογιστικά Πρότυπα την επιτρέπουν.
- Τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα χρησιμοποιούν τη Μέθοδο των Προεξοφλημένων Ταμειακών Ροών (Discounted Cash Flows), δηλαδή τη Μέθοδο της Καθαρής Παρούσας Αξίας για τον υπολογισμό της επανεκτίμησης της αξίας ενός παγίου. Τα Λογιστικά Πρότυπα των Η.Π.Α. κάνουν χρήση, αντίθετα, μη Προεξοφλημένων Ταμειακών Ροών (Undiscounted Cash Flows) για τον ίδιο υπολογισμό.
- Τα αναβληθέντα έξοδα και έσοδα (deferred expenses / income) παρουσιάζονται πάντοτε ως μακροπρόθεσμα (non current). Στα Λογιστικά Πρότυπα των Η.Π.Α. γίνεται ένας διαχωρισμός τους ανάμεσα σε βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα.
- Η αξία ενός παγίου μπορεί να παρακολουθείται στα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα είτε στην αξία κόστους κτήσης (value at cost) είτε στην αξία που εκτιμάται ότι έχει στην αγορά τη δεδομένη χρονική στιγμή (value at valuation). Αντίθετα, η αξία ενός παγίου στα Αμερικανικά Λογιστικά Πρότυπα τηρείται αποκλειστικά στην αξία κόστους κτήσης (value at cost) και δε γίνεται να ανατιμηθεί.
- Τυχόν αντιστροφή υποτίμησης αξίας πλοίου (reversal of impairment) είναι επιτρεπτή σύμφωνα με τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα ενώ απαγορεύεται σύμφωνα με τα Αμερικανικά Λογιστικά Πρότυπα.

Πρέπει να αναφερθεί ότι αν και υπάρχουν διαφορετικές προσεγγίσεις από κάθε πλευρά σε συγκεκριμένα θέματα, τα τελευταία έτη καταβάλλεται ολοένα και εντονότερη προσπάθεια και από τις δύο πλευρές όσο γίνεται να εξαιρεθούν οι διαφορετικές προσεγγίσεις μεταξύ των Διεθνών και των Αμερικανικών Προτύπων έτσι ώστε να υπάρχει μία ενιαία παγκόσμια προσέγγιση σε όλα τα λογιστικά και χρηματοοικονομικά ζητήματα.

Οι Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις στις οποίες αναφερθήκαμε παραπάνω είναι οι εξής :

- Ισολογισμός (Statement of Financial Position)
- Αποτελέσματα Χρήσης (Statement of Comprehensive Income)
- Καθαρά Θέση (Statement of Equity)
- Κατάσταση Ταμειακών Ροών (Statement of Cash Flows)

4. 2 ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ (STATEMENT OF FINANCIAL POSITION)

Ο Ισολογισμός είναι η Οικονομική Κατάσταση στην οποία αποτυπώνεται η περιουσιακή κατάσταση της επιχείρησης, οι απαιτήσεις και οι υποχρεώσεις της μία συγκεκριμένη χρονική στιγμή (συνήθως την 31η Δεκεμβρίου κάθε έτους).

Ο ισολογισμός αποτελείται από το Ενεργητικό (Assets), το Παθητικό (Liabilities) και την Καθαρή Θέση (Equity). Στο Ενεργητικό περιλαμβάνονται τα περιουσιακά στοιχεία της επιχείρησης καθώς και οι απαιτήσεις της από τρίτους, δηλαδή με πιο απλά λόγια εδώ περιλαμβάνεται η περιουσία της επιχείρησης αλλά και οτιδήποτε δικαιούται να εισπράξει από τρίτους (π.χ. πελάτες).

Στο Παθητικό περιλαμβάνονται οι υποχρεώσεις της επιχείρησης προς τρίτους, δηλαδή οτιδήποτε υποχρεούται να εξοφλήσει (π.χ. σε προμηθευτές, τράπεζες κλπ).

Η διαφορά μεταξύ του Ενεργητικού και του Παθητικού αποτελεί την Καθαρά Θέση, το ποσό δηλαδή που με λίγα λόγια έχουν επενδύσει στην επιχείρηση οι μέτοχοί της τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή.

Στην πράξη, λοιπόν, έχουμε δύο πλευρές σε έναν Ισολογισμό. Από την πλευρά του Ενεργητικού παρουσιάζονται η περιουσία και οι απαιτήσεις μίας επιχείρησης, και από την πλευρά του Παθητικού και της Καθαράς Θέσης ο τρόπος με τον οποίο τα στοιχεία αυτά έχουν χρηματοδοτηθεί. Το Παθητικό, οι υποχρεώσεις δηλαδή της επιχείρησης προς τρίτους, στην πράξη αποτελούν μορφή έμμεσης χρηματοδότησης με τη μορφή βραχυπρόθεσμου ή μακροπρόθεσμου δανεισμού από τους προμηθευτές αυτούς προς την εταιρεία. Βραχυπρόθεσμος δανεισμός αποτελεί η πίστωση που έχει η εταιρεία πάρει από προμηθευτές για να τους εξοφλήσει μία δεδομένη μελλοντική χρονική στιγμή για προϊόντα και υπηρεσίες που έχουν ήδη δοθεί στην εταιρεία ενώ μακροπρόθεσμο δανεισμό μπορεί να αποτελέσει για παράδειγμα μία τραπεζική χρηματοδότηση μέσω ενός δανείου που απεικονίζεται στις μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις (non current liabilities) του Παθητικού στον Ισολογισμό της επιχείρησης.

Με τον ίδιο τρόπο βέβαια, οι βραχυπρόθεσμες απαιτήσεις προς τρίτους (π.χ. πελάτες) μίας επιχείρησης αποτελούν με τη σειρά τους μορφή έμμεσου δανεισμού για ένα βραχυπρόθεσμο χρονικό διάστημα προς αυτούς τους τρίτους.

Το σύνολο των αποθεμάτων και των βραχυπρόθεσμων απαιτήσεων (που ονομάζεται Κυκλοφορούν Ενεργητικό) μείον το σύνολο των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων ισούται με το σύνολο του Κεφαλαίου Κίνησης (Working Capital) που αντιπροσωπεύει το κεφάλαιο που η επιχείρηση απασχολεί για τις καθημερινές της δραστηριότητες.

Σε ένα Ισολογισμό λοιπόν μπορούμε να δούμε :

- i) Την περιουσιακή κατάσταση της επιχείρησης (Ενεργητικό)
- ii) Τις απαιτήσεις της από τρίτους (Ενεργητικό)
- iii) Τις υποχρεώσεις της προς τρίτους (Παθητικό)
- iv) Το ποσό που έχουν επενδύσει οι μέτοχοι στην επιχείρηση (Καθαρή Θέση)
- v) Το κεφάλαιο που χρησιμοποιεί η επιχείρηση για την κάλυψη των βραχυπρόθεσμων και καθημερινών της δραστηριοτήτων (Κεφάλαιο Κίνησης = Αποθέματα + Βραχυπρόθεσμες Απαιτήσεις – Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις)
- vi) Τον τρόπο χρηματοδότησης της επιχείρησης (Εάν στις Βραχυπρόθεσμες και Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις του Παθητικού υπάρχει Δάνειο ή εάν η χρηματοδότηση γίνεται εξολοκλήρου από την Καθαρά Θέση του Ισολογισμού)

4.2.1 ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΥ

Χρηματικά διαθέσιμα (Cash and cash equivalents) : Αποτελούν το ταμείο της εταιρείας το οποίο στην πράξη συνήθως είναι ένας ή περισσότεροι τραπεζικοί λογαριασμοί. Εάν τέτοιος λογαριασμός δεν υπάρχει στα λογιστικά βιβλία της διαχειρίστριας τότε αυτό σημαίνει ότι το ρόλο του ταμείου για αυτές έχουν αναλάβει η διαχειρίστρια εταιρεία ή η εταιρεία – ταμίας του ομίλου (αν υπάρχει).

Λογαριασμοί εισπρακτέοι (Receivables) : Αποτελούν τις βραχυπρόθεσμες απαιτήσεις που έχει η επιχείρηση όσον αφορά το κεφάλαιο κίνησης. Στην πράξη συνήθως τους λογαριασμούς αυτούς απαρτίζουν οι ναυλωτές (charterers) που παίζουν τον ρόλο των πελατών για μία ναυτιλιακή επιχείρηση, οι λιμενικοί πράκτορες (port agents), και οι λοιποί χρεώστες (debtors). Επίσης εδώ εντάσσονται οι λογαριασμοί προβλέψεως από ποσά που δεν έχουν οριστικοποιηθεί όπως π.χ. αποζημιώσεις πληρωμάτων (crew claims).

Αποθέματα (Inventories) : Ρόλο αποθεμάτων στη ναυτιλία θεωρείται ότι έχουν οι ποσότητες των τροφών (victualling / provisions), των πετρελαϊκών καυσίμων (bunkers), των λιπαντικών (lubricants) και των ανταλλακτικών (spares) οι οποίες παραμένουν πάνω στο πλοίο στις 31.12 κάθε έτους. Τα καύσιμα και τα λιπαντικά που συνήθως αντιπροσωπεύουν και τα κυριότερα κονδύλια των αποθεμάτων αποτιμώνται συνήθως με μία από τις αναγνωρισμένες διεθνώς μεθόδους αποτίμησης αποθεμάτων (F.I.F.O, L.I.F.O. ή Weighted Average, εξαρτάται από το αν η επιχείρηση είναι συμβατή με I.F.R.S. ή με U.S. GAAP).

Προπληρωθέντα έξοδα (Prepaid expenses) : Στις ναυτιλιακές συνήθως ρόλο προπληρωθέντων εξόδων παίζει η αναλογία των ασφαλιστρών του πλοίου που αφορά την επόμενη χρήση αλλά έχει ήδη πληρωθεί.

Πάγια στοιχεία (Fixed Assets) : Το πλοίο αποτελεί για τις πλοιοκτήτριες εταιρείες του Ομίλου το κύριο και μοναδικό πάγιο υλικό στοιχείο της, κάτι που δηλώνεται και στο καταστατικό των εταιρειών αυτών. Οι πλοιοκτήτριες εταιρείες δε μπορούν να κατέχουν ακίνητο ή οικόπεδο καθώς κάτι τέτοιο θα ήταν αντίθετο με το καταστατικό τους και, επιπλέον, θα έπρεπε να φορολογηθούν για αυτό. Πρέπει να σημειωθεί ότι είναι από τις λίγες περιπτώσεις όπου πάγιο θεωρείται στοιχείο κινητό όπως είναι το πλοίο καθώς συνήθως τα πάγια είναι ακίνητα. Θεωρείται ότι έχει διάρκεια ζωής 25 έτη και αποσβένεται όπως και τα υπόλοιπα πάγια. Το ποσό της απόσβεσης (depreciation) για κάθε χρήση υπολογίζεται αφού προηγουμένως έχει βρεθεί η υπολειμματική αξία (scrap value) του πλοίου η οποία είναι ίση με την αξία που θα πωληθεί το πλοίο αυτό στο τέλος της ωφέλιμης ζωής του για να διαλυθεί σαν σίδηρος στα διαλυτήρια (στην Ινδία ή στο Πακιστάν συνήθως). Το πλοίο είναι δυνατόν να καταχωρείται κάθε φορά στα λογιστικά βιβλία της πλοιοκτήτριας στην τιμή κτήσης (vessel at cost) μείον τη συσσωρευμένη απόσβεση είτε στην τιμή εκτίμησης της παρούσας αξίας της (vessel at valuation) που προκύπτει από τον μέσο όρο εκτίμησης δύο διαφορετικών ανεξάρτητων εκτιμητών.

Πληρωτέα / αναβεβλημένα έξοδα (Deferred charges) : Αποτελούν έξοδα που χαρακτηρίζονται σαν άυλα πάγια και τα οποία αποσβένονται τμηματικά έως και 5 έτη (amortization). Τα έξοδα αυτά αφορούν προγραμματισμένες συνήθως επισκευές και συντηρήσεις του πλοίου οι οποίες γίνονται κάθε τρία (drydockings) ή κάθε πέντε (special surveys) έτη αντίστοιχα.

Λογαριασμοί πληρωτέοι (Payables) : Αποτελούν τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της επιχείρησης όσον αφορά το κεφάλαιο κίνησης. Υποκατηγορίες είναι τόσο οι προμηθευτές (suppliers) και οι μεσίτες (brokers) όσο και λοιποί πληρωτέοι λογαριασμοί όπως είναι το υπόλοιπο του λογαριασμού του πλοιάρχου στις 31.12 κάθε έτους (master's account) και το μέρος της τελευταίας περιόδου τοκισμού (accrued loan interest) εφόσον υπάρχει δάνειο.

Διεταιρικοί λογαριασμοί (Intercompany accounts) : Είναι λογαριασμοί που λειτουργούν σαν μεσάζοντες προκειμένου να εμπλακεί λογιστικά στη διαδικασία πληρωμής ή εισπραξης η διαχειρίστρια (management company) ή αντίστοιχα η εταιρεία-ταμείας (treasurer company) του Ομίλου.

Έσοδα εισπρακτέα (Deferred income / Hire received in advance / Voyage In Progress) : Αποτελεί το κομμάτι του εσόδου από ναύλο το οποίο ανήκει στην επόμενη χρήση αλλά έχει ήδη εισπραχθεί προκαταβολικά.

Μακροπρόθεσμες και βραχυπρόθεσμες δανειακές υποχρεώσεις (Long and Short term Liabilities) : Αποτελούν το ποσό του τραπεζικού δανείου που έχει ληφθεί από τους debt holders για την απόκτηση του πλοίου που είναι προς αποπληρωμή.

Μετοχικό κεφάλαιο (Equity) : Αποτελεί το μέρος του κεφαλαίου που έχουν δώσει οι μέτοχοι (shareholders) προς απόκτηση του πλοίου της εταιρείας. Χωρίζεται συνήθως στο αρχικό μετοχικό κεφάλαιο (Share capital ή share premium) σύμφωνα με το καταστατικό της ίδρυσης της εταιρείας (Articles of Incorporation) και στον λογαριασμό των μετόχων (Shareholders' Account).

Μη διανεμημένο κεφάλαιο (Retained earnings) : Είναι το συσσωρευμένο αποτέλεσμα των προηγούμενων χρήσεων το οποίο εφόσον είναι πιστωτικό στα λογιστικά βιβλία της εταιρείας σημαίνει ότι είναι αδιανέμητο κέρδος, εφόσον όμως είναι χρεωστικό τότε αποτελεί συσσωρευμένη ζημία. Η διατήρηση μη διανεμημένου κεφαλαίου στο τέλος κάθε χρήσης (άρα δηλαδή με άλλα λόγια η μη διανομή του 100% των συσσωρευμένων κερδών σε μορφή μερισμάτων προς τους μετόχους) αποτελεί στοιχείο που συμβάλλει στη ρευστότητα (liquidity) της εταιρείας.

4.3 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΗΣ (STATEMENT OF COMPREHENSIVE INCOME)

Τα Αποτελέσματα Χρήσης είναι η Οικονομική Κατάσταση στην οποία φαίνεται η ροή εσόδων και εξόδων της επιχείρησης για μία δεδομένη χρονική περίοδο. Σε αυτό το σημείο δύο πράγματα πρέπει να ξεκαθαριστούν : Ενώ ο Ισολογισμός αποτυπώνει την οικονομική και περιουσιακή κατάσταση της επιχείρησης μία συγκεκριμένη χρονική στιγμή, τα Αποτελέσματα Χρήσης αναφέρονται σε μία ολόκληρη χρονική περίοδο και όχι σε μία χρονική στιγμή μόνο.

Επιπλέον, όταν αναφερόμαστε σε ροή εσόδων και εξόδων δεν αναφερόμαστε κατ' ανάγκη και σε ροή χρήματος. Αυτό το δεδομένο είναι πολύ σημαντικό για να ξεχωρίσει ο αναγνώστης την έννοια του εξόδου από την έννοια της εκροής χρήματος και, αντίστοιχα, την έννοια του εσόδου από την έννοια της εισροής χρημάτων στο ταμείο της επιχείρησης. Οι έννοιες αυτές είναι μεταξύ τους διαφορετικές, καθώς συνήθως **υπάρχει χρονική υστέρηση μεταξύ του χρόνου πραγματοποίησης μίας εμπορικής συναλλαγής και του χρόνου διευθέτησης της πληρωμής της**. Αυτό λοιπόν σημαίνει ότι η Κατάσταση των Αποτελεσμάτων Χρήσεως δεν μας δείχνει ροή χρήματος αλλά μας δείχνει το εάν η επιχείρηση για μία συγκεκριμένη χρονική περίοδο έχει επιτύχει κερδοφορία ή όχι, εάν δηλαδή τα έσοδά της για τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο είναι περισσότερα από τα έξοδά της.

Μέσω των Αποτελεσμάτων Χρήσης μπορούμε να πληροφορηθούμε το Μικτό Κέρδος της επιχείρησης (Gross Profit) που είναι η διαφορά μεταξύ των λειτουργικών εσόδων μείον των λειτουργικών εξόδων της επιχείρησης, στην πράξη δηλαδή για τις ναυτιλιακές εταιρείες η διαφορά μεταξύ των εσόδων από ναύλο και του συνόλου των εξόδων (λειτουργικών και εξόδων ταξιδιού). Σε αυτό το σημείο το αποτέλεσμα ονομάζεται και EBITDA, δηλαδή Earnings Before Interest and Tax, Depreciation and Amortization).

Εάν από το ποσό αυτό αφαιρέσουμε τις αποσβέσεις καθώς και τα έξοδα διαχείρισης που μία πλοιοκτήτρια πληρώνει στη διαχειρίστρια εταιρεία της σαν αμοιβή για τις υπηρεσίες που η διαχειρίστρια της προσφέρει, τότε έχουμε το Λειτουργικό Κέρδος ή Ζημία (Profit / Loss from Operations) ή αλλιώς αυτό που αποκαλούμε EBIT (Earnings Before Interest and Tax).

Εάν από το παραπάνω ποσό αφαιρέσουμε τα χρηματοοικονομικά έσοδα και έξοδα της εταιρείας (π.χ. έσοδα και έξοδα τόκων, λοιπά διοικητικά έξοδα κλπ), τότε καταλήγουμε στο Καθαρό Κέρδος ή Ζημία της περιόδου (Net Profit / Loss) που αποκαλείται και EBT (Earnings Before Tax). Επειδή όμως όπως έχουμε αναφέρει και πρωτύτερα η φορολογία στις ναυτιλιακές εταιρείες έχει συγκεκριμένη μορφή που δεν έχει να κάνει με φορολογία επί των εσόδων ή του κέρδους τους, στην περίπτωση των ναυτιλιακών επιχειρήσεων το EBT συμπίπτει στην πράξη με το EAT (Earnings After Tax).

Μέσω της Κατάστασης Αποτελεσμάτων Χρήσεως μπορούμε να δούμε στοιχεία για την κερδοφορία ή μη της εταιρείας.

4.3.1 ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΧΡΗΣΗΣ

Έσοδα από τη λειτουργία των πλοίων (Revenues): Είναι τα έσοδα που προκύπτουν από την εκμετάλλευση του πλοίου. Χωρίζονται συνήθως σε έσοδα από ναύλο κατά ταξίδι (freight revenue) και έσοδα από χρονοναύλωση (hire revenue) ανάλογα με τον τύπο ταξιδιού που έχει συμφωνηθεί.

Έξοδα ταξιδιού (Voyage costs): Είναι τα έξοδα που προκύπτουν από το ταξίδι του πλοίου. Σημαντικά είδη εξόδων είναι τα λιμανιάτικα (port dues) και έξοδα καυσίμου (bunkers) τα οποία είναι δυνατόν να βαρύνουν ή την πλοιοκτήτρια εταιρεία ή τον ναυλωτή αντίστοιχα ανάλογα με το είδος του ταξιδιού και τους όρους που έχουν συμφωνηθεί, καθώς και οι προμήθειες (commissions) προς τους μεσίτες (brokers) που έχουν μεσολαβήσει στο «κλείσιμο» του ταξιδιού οι οποίες υπολογίζονται πάνω στο ποσό του εσόδου.

Έξοδα λειτουργικά (Operating / Running expenses): Είναι τα έξοδα τα οποία «τρέχουν» για το πλοίο κατά τη διάρκεια όλου του χρόνου. Τέτοια σημαντικά έξοδα

αποτελούν οι μισθοί (wages), έξοδα για τροφή (victualling), ανταλλακτικά (spares), μηχανικά μέρη (engine stores), λιπαντικά (lubricants), ασφάλειες πλοίου (insurances), επισκευές (repairs) και λοιπά έξοδα (sundry expenses). Είναι έξοδα τα οποία ακόμα και όταν το πλοίο δεν βρίσκεται υπό ναύλωση και δεν πραγματοποιεί κάποιο ταξίδι αυτά συνεχίζουν σε μεγάλο βαθμό να υπάρχουν και να βαρύνουν την πλοιοκτήτρια εταιρεία.

Έσοδα και έξοδα χρηματοοικονομικά (Financial income and expenses): Αφορούν κυρίως έσοδα από τόκους τραπεζικών καταθέσεων και έξοδα από τόκους τραπεζικών δανείων καθώς και λοιπά έξοδα τραπεζικής.

Αποτέλεσμα (Κέρδος ή Ζημία) από αλλαγή θέσεων επιτοκίων δανεισμού (Profit or Loss on Hedging Instruments) ή από μεταβολή αξίας παγίου (Impairment loss / Reversal of impairment loss / Revaluation of vessel) : Αφορούν έκτακτα αποτελέσματα που σχετίζονται με κέρδη και ζημιές από συμβόλαια ανταλλαγής θέσεων επιτοκίου τραπεζικού δανεισμού ή από επανεκτίμηση της αξίας των παγίων. Οι λογαριασμοί αυτοί, εφόσον υπάρχουν, θα τοποθετηθούν στα Αποτελέσματα Χρήσης μετά το Λειτουργικό Κέρδος ή Ζημία (EBIT) και πριν το Καθαρό Κέρδος ή Ζημία της περιόδου (EBT που ισοδυναμεί με EAT όπως προείπαμε για τη ναυτιλιακή επιχείρηση).

4.4 ΚΑΘΑΡΗ ΘΕΣΗ (STATEMENT OF EQUITY)

Η Καθαρή Θέση (Equity) μίας εταιρείας δείχνει τα χρηματικά ποσά που έχουν επενδυθεί στην εταιρεία από τους μετόχους και, συνεπώς, η εταιρεία τους τα οφείλει. Σε περίπτωση που η επιχείρηση έχει στο τέλος της χρήσης κέρδη, τότε αυτό σημαίνει ότι τα έσοδα θα υπερκαλύψουν το σύνολο των εξόδων της επιχείρησης και η εταιρεία έχει τη δυνατότητα να διανείμει ένα μέρος του καθαρού κέρδους της (του τελικού δηλαδή κέρδους αφού έχουν αφαιρεθεί όλα τα έξοδα της εταιρείας) στους μετόχους της με τη μορφή μερισμάτων (dividends). Το υπόλοιπο μέρος του καθαρού κέρδους της το οποίο δε θα διανεμηθεί ως μέρισμα στους μετόχους θα παραμείνει στα ταμεία της εταιρείας σαν συσσωρευμένα κέρδη (retained earnings) και θα επανεπενδυθεί σαν κεφάλαιο της εταιρείας προσαυξάνοντας κατά αυτόν τον τρόπο την Καθαρή Θέση της εταιρείας, το σύνολο δηλαδή του επενδυμένου κεφαλαίου στην επιχείρηση. Αυτή ακριβώς είναι και η λειτουργία της συγκεκριμένης Χρηματοοικονομικής Κατάστασης, να μας δείχνει σε κάθε χρήση τι χρηματικά ποσά έχουν επενδύσει και επενδύουν οι μέτοχοι στην εταιρεία και τι χρηματικά ποσά λαμβάνουν κάθε φορά ως απόδοση για την επένδυσή τους αυτή.

Η Καθαρή Θέση αποτελείται από:

- Το αρχικό μετοχικό κεφάλαιο (share capital). Είναι η ονομαστική αξία των μετοχών της εταιρείας.
- Το μετοχικό κεφάλαιο (share premium / shareholders' advances) είναι τα χρήματα που έχουν καταβάλει οι μέτοχοι στην εταιρεία. Περιλαμβάνει όμως και ποσά που μπορούν να αντλήσουν από αυτήν εκτός μερισμάτων (π.χ. εν ίδει προσωπικού δανείου).
- Τα συσσωρευμένα κέρδη / ζημιές (accumulated profit / deficit) είναι είτε κέρδη που αντί να μοιραστούν ως μερίσματα επανεπενδύθηκαν στην εταιρεία μέσω της Καθαρής Θέσης, είτε ζημιές συσσωρευμένες που θα αποτρέπουν τη διανομή μερίσματος στους μετόχους έως ότου αυτές καλυφθούν.

4.5 ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΡΟΩΝ (STATEMENT OF CASH FLOWS)

Η Κατάσταση Ταμειακών Ροών δείχνει τις χρηματικές ροές από και προς το ταμείο (στην πραγματικότητα στους τραπεζικούς λογαριασμούς) της εταιρείας κατά τη διάρκεια μίας περιόδου. Επειδή συνήθως συντάσσεται στις 31/12 κάθε χρόνου, παρουσιάζει τις χρηματικές εισροές και εκροές που οδήγησαν στο συγκεκριμένο ταμειακό υπόλοιπο της 31/12 του έτους.

Η Κατάσταση Ταμειακών Ροών βασίζεται σε οικονομικές δραστηριότητες που χωρίζονται σε 3 ομάδες :

- Επενδυτικές Δραστηριότητες (Investing Activities): Δείχνουν τα χρηματικά ποσά που έχουν χρησιμοποιηθεί για να γίνει επένδυση σε πάγια (δηλαδή σε πλοία για τις ναυτιλιακές επιχειρήσεις).
- Χρηματοδοτικές Δραστηριότητες (Financing Activities) : Δείχνει τον τρόπο με τον οποίο η εταιρεία έχει χρηματοδοτηθεί με κεφάλαιο από μετόχους και / ή από τράπεζα.
- Λειτουργικές Δραστηριότητες (Operating Activities) : Δείχνει τις χρηματικές ροές που προκύπτουν από τη λειτουργία της επιχείρησης (δηλαδή από τη λειτουργία του πλοίου για τις ναυτιλιακές επιχειρήσεις).

Η Κατάσταση Ταμειακών Ροών λειτουργεί ως εξής: Ξεκινώντας από το Καθαρό Κέρδος (Net Profit) της χρονιάς και υπολογίζοντας τις ταμειακές ροές που είτε δημιουργούνται είτε καταναλώνονται κατά τις δραστηριότητες που αναφέραμε παραπάνω (δηλαδή Cash generated from / used in Operating Activities, Cash generated from / used in Investing Activities, Cash generated from / used in Financing Activities), η Κατάσταση Ταμειακών Ροών καταλήγει τελικά στο ποσό που ισούται με την αύξηση / μείωση των ταμειακών διαθεσίμων μέσα στη συγκεκριμένη

οικονομική χρήση (Increase / Decrease in Cash & Cash Equivalents at end of year), η διαφορά του οποίου με τα αρχικά χρηματικά διαθέσιμα της εταιρείας μας δίνει ποσό ίσο ακριβώς με το υπόλοιπο των χρηματικών διαθεσίμων στις 31.12 στον Ισολογισμό της εταιρείας.

Οι Οικονομικές Καταστάσεις σαν σύνολο, όπως θα δούμε και παρακάτω, ελέγχονται και υπογράφονται από ανεξάρτητους Ορκωτούς Ελεγκτές (Chartered Accountants) οι οποίοι είναι υπεύθυνοι να εκφέρουν γνώμη επί των Οικονομικών Καταστάσεων, να επιβεβαιώσουν δηλαδή ως ανεξάρτητοι τρίτοι εμπειρογνώμονες ότι τα στοιχεία που δημοσιεύονται στις Οικονομικές Καταστάσεις είναι ορθά και αληθή. Κατά αυτόν τον τρόπο ένας μέτοχος ή μία τράπεζα που έχει δανειοδοτήσει μία συγκεκριμένη επιχείρηση έχει τη διαβεβαίωση ότι τα οικονομικά στοιχεία της εταιρείας που βρίσκονται στα χέρια της είναι πραγματικά και ότι ο μέτοχος ή η τράπεζα μπορεί να βασιστεί πάνω σε αυτά προκειμένου να σχηματίσει μία αντικειμενική γνώμη για την οικονομική απόδοση της επιχείρησης.

Θα μπορούσε κανείς διαβάζοντας τα παραπάνω να διερωτηθεί το κατά πόσο είναι δυνατόν λοιπόν οι Οικονομικές Καταστάσεις να μην αντικατοπτρίζουν την πραγματική εικόνα μίας εταιρείας.

Ο εντοπισμός συγκεκριμένων ελεγκτικών κινδύνων και η κατάλληλη αντιμετώπισή τους μέσω συγκεκριμένων ελεγκτικών διαδικασιών που θα αναλυθούν παρακάτω, ελαχιστοποιεί (αλλά δεν εξαλείφει πάντοτε τελείως) τον κίνδυνο να υπάρξει σημαντικό λάθος κατά την παρουσίαση των Οικονομικών Καταστάσεων μίας επιχείρησης.

5. ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Η επιστήμη που λειτουργημά της είναι η κάλυψη της ανάγκης κάθε επιχείρησης να διασφαλίσει τη μεγιστοποίηση της πιθανότητας οι Οικονομικές της Καταστάσεις να αντικατοπτρίζουν την πραγματική εικόνα της παρέχοντας, έτσι, ορθές πληροφορίες σε όσους έχουν άμεσο ή έμμεσο συμφέρον να λάβουν γνώση των χρηματοοικονομικών δεδομένων της, ονομάζεται Ελεγκτική.

Στην ελεγκτική επιστήμη είναι σημαντικό να επαναλάβουμε ότι αναφερόμαστε πάντοτε σε «μεγιστοποίηση της πιθανότητας» οι Οικονομικές Καταστάσεις να είναι ορθά καταρτισμένες και να παρουσιάζουν την πραγματική εικόνα μίας επιχείρησης και ποτέ σε «απόλυτη βεβαιότητα» αφού, όπως θα δούμε και παρακάτω, η Ελεγκτική είναι επιστήμη που βασίζεται σε μεγάλο βαθμό σε τεχνικές δειγματοληψίας στις οποίες πάντα υπάρχει ένα, έστω και μη σημαντικό, ποσοστό που αντιπροσωπεύει την πιθανότητα μη επιτυχίας των τεχνικών αυτών.

5.1 ΠΑΡΑΔΟΧΕΣ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

Η Ελεγκτική Επιστήμη λειτουργεί σύμφωνα με ορισμένες παραδοχές που θεωρούνται πλέον θεμελιώδεις :

5.1.1 ΙΣΧΥΡΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ (MANAGEMENT'S ASSERTIONS)

Υπάρχει η παραδοχή ότι όταν η Διοίκηση μίας επιχείρησης παρουσιάζει τις Οικονομικές της Καταστάσεις προς έλεγχο, ταυτόχρονα υποστηρίζει μία σειρά από ισχυρισμούς (assertions) προς τον Ελεγκτή που θεωρεί ότι ισχύουν όσον αφορά τις Οικονομικές Καταστάσεις της.

Οι πέντε αυτοί ισχυρισμοί αυτοί είναι οι εξής :

Ύπαρξη ή Πραγματοποίηση (Existence or Occurrence) : Η Διοίκηση ισχυρίζεται ότι τα στοιχεία που εμφανίζονται στον Ισολογισμό της εταιρείας όντως υπάρχουν κατά την ημερομηνία σύνταξης του Ισολογισμού και ότι τα στοιχεία που εμφανίζονται στα Αποτελέσματα Χρήσης όντως έχουν συμβεί κατά τη διάρκεια της χρήσης αυτής.

Πληρότητα (Completeness) : Η Διοίκηση ισχυρίζεται ότι όλα τα περιουσιακά στοιχεία και υποχρεώσεις καθώς και όλες οι συναλλαγές που έχουν πραγματοποιηθεί κατά τη διάρκεια της χρήσης όντως έχουν συμπεριληφθεί στις σχετικές Οικονομικές Καταστάσεις, δεν υπάρχουν επομένως περιουσιακά στοιχεία ή υποχρεώσεις ή συναλλαγές που ενώ υπάρχουν ή έχουν πραγματοποιηθεί να μην περιλαμβάνονται στις Οικονομικές Καταστάσεις.

Δικαιώματα και Υποχρεώσεις (Rights and Obligations) : Η Διοίκηση ισχυρίζεται ότι τα περιουσιακά στοιχεία και οι υποχρεώσεις που παρουσιάζονται στον Ισολογισμό καθώς και τα έσοδα και τα έξοδα που παρουσιάζονται στα Αποτελέσματα Χρήσης, όντως ανήκουν στη συγκεκριμένη εταιρεία και, συνεπώς, δεν έχουν συμπεριληφθεί στοιχεία που να μην έχουν να κάνουν με την εταιρεία αυτή.

Αποτίμηση ή Κατανομή (Valuation or Allocation) : Η Διοίκηση ισχυρίζεται ότι τα περιουσιακά στοιχεία και οι υποχρεώσεις της επιχείρησης έχουν αποτιμηθεί σωστά στον Ισολογισμό καθώς και ότι έχει γίνει ορθή κατανομή των εσόδων και εξόδων μεταξύ των χρήσεων στα Αποτελέσματα Χρήσεως σύμφωνα με τις γενικά παραδεκτές λογιστικές αρχές και τα ισχύοντα Λογιστικά Πρότυπα τα οποία η συγκεκριμένη εταιρεία εφαρμόζει.

Παρουσίαση και Αποκάλυψη (Presentation and Disclosure) : Η Διοίκηση ισχυρίζεται ότι η κατηγοριοποίηση και παρουσίαση του συνόλου των οικονομικών στοιχείων στις Οικονομικές Καταστάσεις είναι σύμφωνη με τα Λογιστικά Πρότυπα τα οποία η συγκεκριμένη επιχείρηση εφαρμόζει.

Ο Ελεγκτής, λοιπόν, καλείται να επιτελέσει το ελεγκτικό του έργο και να αποφανθεί εάν για κάθε ένα λογιστικό κονδύλι που εμπεριέχεται στις Οικονομικές Καταστάσεις ισχύουν στο ακέραιο ή όχι ένας προς ένας όλοι οι παραπάνω ισχυρισμοί της Διοίκησης οι οποίες αποτελούν, ταυτόχρονα, απαραίτητα συστατικά προκειμένου οι Οικονομικές Καταστάσεις να απεικονίζουν μία όσο το δυνατόν πραγματική εικόνα των δεδομένων της επιχείρησης (a true and fair view).

5.1.2 ΜΟΝΤΕΛΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ (AUDIT RISK MODEL)

Ο Ορκωτός Ελεγκτής, αναγνωρίζοντας μία σειρά από **ελεγκτικούς κινδύνους (audit risks - AR)** και ακολουθώντας μία σειρά από συγκεκριμένες ελεγκτικές διαδικασίες (audit procedures) προσπαθεί να ελαχιστοποιήσει την πιθανότητα οι Οικονομικές Καταστάσεις να είναι λανθασμένες.

Τι είδους κινδύνων λοιπόν ο ελεγκτής αναγνωρίζει ως ήδη υπάρχοντες σε μία οικονομική οντότητα; Ο ελεγκτής αναγνωρίζει τρία επίπεδα κινδύνων :

- i) Τον ενδογενή κίνδυνο (inherent risk)
- ii) Τον κίνδυνο διαδικασιών (control risk)
- iii) Τον κίνδυνο αποκάλυψης (detection risk)

Ενδογενής (inherent risk - IR) είναι ο κίνδυνος οι Οικονομικές Καταστάσεις να είναι λανθασμένες λόγω της ιδιαιτερότητας των ίδιων των λογιστικών λογαριασμών να ελεγχθούν από τη φύση τους. Για παράδειγμα, ο ενδογενής κίνδυνος του λογιστικού λογαριασμού που περιέχει την αξία του πλοίου στη ναυτιλία θεωρείται υψηλός λόγω της μεταβλητότητας στις αξίες των πλοίων που προέρχεται από τη μεταβλητότητα στις τιμές των ναύλων που χαρακτηρίζει τη ναυτιλιακή αγορά. Συνεπώς ο έλεγχος του συγκεκριμένου λογαριασμού από τον ελεγκτή θεωρείται δυσκολότερος από άλλους.

Ο **κίνδυνος διαδικασιών (control risk - CR)** αναφέρεται στον κίνδυνο οι εσωτερικές ελεγκτικές διαδικασίες της ίδιας της επιχείρησης να μη μπορέσουν να αποκαλύψουν πιθανό λάθος ή απάτη. Όσο πιο οργανωμένος είναι ο Εσωτερικός Έλεγχος μίας εταιρείας τόσο ελαχιστοποιείται η πιθανότητα ο κίνδυνος αυτός να είναι μεγάλος.

Κίνδυνος αποκάλυψης (detection risk - DR) θεωρείται ο κίνδυνος οι δειγματοληπτικές διαδικασίες του Ορκωτού Ελεγκτή να μην καταφέρουν να ανακαλύψουν τυχόν λάθος ή απάτη.

Οι παραπάνω τρεις ελεγκτικοί κίνδυνοι συνδέονται με την παρακάτω πολλαπλασιαστική σχέση :

$$AR = IR \times CR \times DR$$

Ο Ελεγκτής, αφού θεωρεί α priori ότι οι παραπάνω κίνδυνοι ενυπάρχουν στις Οικονομικές Καταστάσεις της επιχείρησης, καλείται να μετρήσει και να αξιολογήσει το μέγεθος καθεμίας από τις παραπάνω τρεις ανεξάρτητες μεταβλητές (όπου κάθε μεταβλητή είναι ένας από τους τρεις προαναφερθέντες κινδύνους), καταλήγοντας, έτσι, σε συγκεκριμένο βαθμό ελεγκτικού κινδύνου (Audit Risk - AR) όχι συνολικά για τις Οικονομικές Καταστάσεις, αλλά για κάθε μία ομάδα λογιστικών λογαριασμών ξεχωριστά. Αυτή η διαφοροποίηση του ελεγκτικού κινδύνου ανά ομάδα λογαριασμών είναι απαραίτητη, καθώς το μέγεθος της κάθε μίας από τις προαναφερθείσες μεταβλητές μεταβάλλεται από λογαριασμό σε λογαριασμό. Τον τρόπο με τον οποίο ο Ελεγκτής θα κάνει αυτή την αξιολόγηση για καθεμία από τις παραπάνω μεταβλητές θα αναλυθεί αργότερα στα Στάδια του Εξωτερικού Ελέγχου (External Audit).

Γιατί, όμως, η αξιολόγηση του μεγέθους του ελεγκτικού κινδύνου του κάθε λογιστικού λογαριασμού είναι απαραίτητη; Η απάντηση εδώ σχετίζεται με τον τρόπο λειτουργίας της ελεγκτικής επιστήμης στην πράξη : Είναι οι τεχνικές στατιστικής δειγματοληψίας που έχουν επικρατήσει να χρησιμοποιούνται στην πράξη κατά τη διεξαγωγή ενός ελέγχου και όχι η σαρωτική και μέχρι εξαντλήσεως αναλυτική εξέταση κάθε ενός κονδυλίου που εμπεριέχεται στις Οικονομικές Καταστάσεις ξεχωριστά. Το κόστος διεξαγωγής ενός Ελέγχου πάνω στο 100% των οικονομικών στοιχείων μίας επιχείρησης είναι τόσο μεγάλο αλλά και τόσο χρονοβόρο που είναι πλέον κοινά αποδεκτό τόσο από τις επιχειρήσεις όσο και από τις Ελεγκτικές Εταιρείες ότι το κόστος ενός τέτοιου εξαντλητικά αναλυτικού ελέγχου υπερβαίνει το όφελος της πραγματοποίησής του.

Αντίθετα, ένας δειγματοληπτικός έλεγχος με συγκεκριμένο μέγεθος δείγματος που διαφοροποιείται ανάλογα με τον υπό εξέταση λογιστικό λογαριασμό αφήνοντας μικρά και προϋπολογισμένα περιθώρια στατιστικού σφάλματος είναι γενικά αποδεκτό ότι καλύπτει πλήρως τις ανάγκες τόσο των αναγνωστών των Οικονομικών Καταστάσεων (αφού το ανώτερο μέγεθος ποσοστού σφάλματος σε αυτές είναι ήδη γνωστό και προϋπολογισμένο ούτως ώστε να μην είναι στατιστικά σημαντικό), όσο και τις ανάγκες των ίδιων των επιχειρήσεων (αφού το κόστος ενός δειγματοληπτικού Ελέγχου βρίσκεται μέσα σε αποδεκτά για αυτές πλαίσια).

Το μοντέλο του Ελεγκτικού Κινδύνου, λοιπόν, χρησιμοποιείται στην πράξη από τον Ελεγκτή ώστε αυτός να καταλήξει ακριβώς στο ζητούμενο για το μέγεθος του Ελέγχου που δεν είναι άλλο παρά πόσο ακριβώς πρέπει να είναι το μέγεθος του δείγματος που θα ελεγχθεί για κάθε ομάδα λογιστικών λογαριασμών ξεχωριστά.

5.1.3 ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΗΤΑΣ (MATERIALITY LEVEL)

Εκτός από το μέγεθος του πληθυσμού μίας ομάδας λογιστικών λογαριασμών που βρίσκεται εκτός δείγματος και, συνεπώς, ο Ελεγκτής έχει ήδη προϋπολογίσει ότι στο κομμάτι αυτό είναι πιθανό να υπάρχει σφάλμα που δε θα εντοπιστεί (αφού δε θα ελεγχθεί το κομμάτι αυτό), είναι επίσης πιθανό να βρεθεί σφάλμα και μέσα στο υπό έλεγχο δείγμα. Στην περίπτωση αυτή, πρέπει να επισημάνουμε ότι όταν λέμε «σφάλμα» εννοούμε τη διαπίστωση από την πλευρά του Ελεγκτή ότι ένα υπό εξέταση κονδύλι δεν καλύπτει μία ή περισσότερες από τις Παραδοχές της Διοίκησης της Εταιρείας (Management's Assertions) που αναλύσαμε προτύτερα.

Ο Ελεγκτής, αναγνωρίζοντας εκ των προτέρων την πιθανότητα αυτή, ορίζει κατά την έναρξη του σταδίου των δειγματοληπτικών ελεγκτικών διαδικασιών ένα συγκεκριμένο ανεκτό ποσό σφάλματος (tolerable misstatement) ή, αλλιώς, ένα ορισμένο Επίπεδο Σημαντικότητας (Materiality Level) το οποίο αντιπροσωπεύει το ανώτερο ποσό σφάλματος που είναι δυνατόν να εντοπιστεί από τον Ελεγκτή χωρίς αυτό να επηρεάσει την πραγματική εικόνα της επιχείρησης στις Οικονομικές της Καταστάσεις. Σε περίπτωση όμως που το ποσό σφάλματος που εντοπίσει ο Ελεγκτής κατά την εξέταση του δείγματος ξεπεράσει το επίπεδο αυτό, τότε ο Ελεγκτής θεωρεί ότι οι Οικονομικές Καταστάσεις δεν παρουσιάζουν την πραγματική εικόνα της εταιρείας τη δεδομένη χρονική στιγμή.

Ο καθορισμός του Επιπέδου Σημαντικότητας είναι καθοριστικής σημασίας πριν από την έναρξη των δειγματοληπτικών διαδικασιών του Ελέγχου καθώς, πλέον, το ποσό του σφάλματος που θεωρείται ότι αλλοιώνει την πραγματική εικόνα της επιχείρησης δεν επαφίεται στη λογική, τον τρόπο σκέψης και την εμπειρία ή μη του κάθε Ελεγκτή, αλλά, αντίθετα, είναι εκ των προτέρων αυστηρά καθορισμένο προκειμένου να μην υπάρχουν περιθώρια παρερμηνειών σε αυτό το τόσο ευαίσθητο κομμάτι της ελεγκτικής διαδικασίας. Ο τρόπος με τον οποίο ο Ελεγκτής καθορίζει το Επίπεδο Στατιστικής Σημαντικότητας σε κάθε Έλεγχο θα αναλυθεί παρακάτω στα στάδια του Εξωτερικού Ελέγχου.

6. ΚΥΡΙΟΙ ΤΟΜΕΙΣ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

Η επιστήμη της Ελεγκτικής ασχολείται με δύο συγκεκριμένους τομείς οι οποίοι, αν και διαχωρίζονται πλήρως τόσο εννοιολογικά όσο και πρακτικά, στην πραγματικότητα μόνο η ταυτόχρονη παρουσία τους και εύρυθμη λειτουργία τους είναι δυνατόν να καλύψει το ζητούμενο, που, όπως αναφέραμε, δεν είναι άλλο από την ορθή απεικόνιση των χρηματοοικονομικών μεγεθών της εταιρείας στις Οικονομικές Καταστάσεις της. Οι δύο αυτοί τομείς αποτελούνται από τον Εξωτερικό (External) και τον Εσωτερικό (Internal) Έλεγχο.

6.1 ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ (EXTERNAL AUDIT)

Εξωτερικό ονομάζουμε τον Έλεγχο που πραγματοποιείται στις Οικονομικές Καταστάσεις μίας επιχείρησης από ανεξάρτητους Ορκωτούς Ελεγκτές, δηλαδή «*από ειδικούς επαγγελματίες, ανεπίληπτου ήθους και ακέρατου χαρακτήρα, άρτιας επιστημονικής κατάρτισεως και εξειδικευμένης πείρας, οι οποίοι δεν έχουν καμία υπαλληλική σχέση με την ελεγχόμενη επιχείρηση ή άλλη εξάρτηση από αυτή ή από τη Δημόσια Διοίκηση και έτσι είναι εξασφαλισμένη η ανεξαρτησία της επαγγελματικής τους γνώμης*». (Θεόδωρος Γ. Γρηγοράκος, Γενικές Αρχές Ελεγκτικής, 1989 – Επανεκδοση ΙΕΣΟΕΑ, 2003, σελ.20).

Ο Ορκωτός Ελεγκτής καλείται μέσω του Εξωτερικού Ελέγχου να σχηματίσει «*γνώμη επί των Οικονομικών Καταστάσεων*» (to express an opinion on the Financial Statements), να γνωμοδοτήσει, δηλαδή, εάν οι Οικονομικές Καταστάσεις παρουσιάζουν την αληθινή εικόνα της εταιρείας και, συνεπώς, αποτελούν σοβαρή και αξιόπιστη πηγή άντλησης πληροφοριών των οικονομικών δεδομένων της επιχείρησης από τους αναγνώστες τους.

Από τη στιγμή που μία εταιρεία αναθέσει τη διεξαγωγή Ελέγχου σε συγκεκριμένο Ορκωτό Ελεγκτή (στην πραγματικότητα, σε συγκεκριμένη Ελεγκτική Εταιρεία), ακολουθούν τα εξής στάδια ελέγχου :

- Σχεδιασμός του Ελέγχου (Audit Planning)
- Εκτέλεση των ελεγκτικών διαδικασιών (Substantive Testing)
- Ανασκόπηση ελεγκτικών τεκμηρίων και σύνταξη Έκθεσης Ορκωτού Ελεγκτή (Auditor's Report)

6.1.1 ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ (AUDIT PLANNING)

Η Ελεγκτική Επιστήμη αναγνωρίζει τα παρακάτω επτά βήματα (audit steps) κατά τον Σχεδιασμό του Ελέγχου (Κωνσταντίνος Καραμάνης, Εισαγωγή στη Θεωρία και Πρακτική της Σύγχρονης Ελεγκτικής, 2004) :

1. Κατανόηση της επιχείρησης του πελάτη (Understanding of Client's Business).
2. Διενέργεια συγκριτικής ανασκόπησης (Analytical Review).
3. Προκαταρκτικός καθορισμός επιπέδου σημαντικότητας (Materiality Level).
4. Καθορισμός επιπέδου ελεγκτικού κινδύνου (Audit Risk).
5. Κατανόηση συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου (Internal Control System).
6. Ανάπτυξη προσωρινής στρατηγικής Ελέγχου (Preliminary Audit Strategy).
7. Ανάπτυξη προγράμματος ελέγχου (Audit Programme).

6.1.1.1 ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΛΑΤΗ (UNDERSTANDING OF CLIENT'S BUSINESS)

Ο Ελεγκτής, είτε μέσω της χρήσης ερωτηματολογίων (questionnaires) είτε με τη μορφή προσωπικών συνεντεύξεων ατόμων που κατέχουν καίριες θέσεις στη συγκεκριμένη εταιρεία, μαθαίνουν βασικά δεδομένα για την υπό έλεγχο επιχείρηση. Οι Ελεγκτές των ναυτιλιακών εταιρειών εδώ πρέπει να πληροφορηθούν το νομικό καθεστώς των προς έλεγχο εταιρειών, εάν είναι πλοιοκτήτριες τι είδους πλοία έχουν και σε ποια ή ποιες αγορές δραστηριοποιούνται, τι είδους ταξίδια τα συγκεκριμένα πλοία εκτελούν, λεπτομέρειες για το συγκεκριμένο μηχανογραφικό και λογιστικό σύστημα που η συγκεκριμένη ναυτιλιακή χρησιμοποιεί, λεπτομέρειες για το προσωπικό της και για άτομα που κατέχουν θέσεις – κλειδιά στην εταιρεία (Key Management Personnel), ακόμα και λεπτομέρειες για το εάν η εταιρεία έχει συγκεκριμένα μέτρα ασφαλείας που να εξασφαλίζει πρακτικά την ασφαλή διαφύλαξη όλων των οικονομικών στοιχείων που βρίσκονται εντός των γραφείων της επιχείρησης αυτής (είτε σε χρηματική μορφή είτε επιταγές, παραστατικά, συμβόλαια κλπ). Τα παραπάνω δεδομένα κρίνονται σημαντικά προκειμένου ο Ελεγκτής να κατανοήσει πλήρως το περιβάλλον της υπό έλεγχο επιχείρησης.

6.1.1.2 ΔΙΕΝΕΡΓΕΙΑ ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗΣ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗΣ (ANALYTICAL REVIEW)

Η συγκριτική ανασκόπηση αποτελεί, πρακτικά, για τον Ελεγκτή, την επιβεβαίωση ή μη της ευλογοφάνειας των λογιστικών λογαριασμών που περιέχονται στις Οικονομικές Καταστάσεις της επιχείρησης. Ο συνηθέστερος τρόπος που έχει επικρατήσει προκειμένου ο Ελεγκτής να επιτελέσει την ανασκόπηση αυτή αποτελεί η σύγκριση των οικονομικών δεδομένων της παρούσας χρήσης με τα αντίστοιχα δεδομένα της προηγούμενης. Στην περίπτωση που ο Ελεγκτής διαπιστώσει αποκλίσεις σχετικά μεγάλες σε σχέση με τα δεδομένα της παρελθούσης χρονιάς, τότε καλείται να ανακαλύψει μία εξήγηση για την απόκλιση αυτή. Για παράδειγμα, σημαντική απόκλιση από χρονιά σε χρονιά του μεγέθους των εσόδων ταξιδιού μίας πλοιοκτήτριας μπορεί να είναι αποτέλεσμα είτε μεγάλης διακύμανσης στην αγορά των ναύλων μέσα σε ένα έτος είτε το πλοίο να έχει παραμείνει κάποια από τις δύο χρονιές κάποιο μεγάλο χρονικό διάστημα χωρίς να εκτελεί ταξίδι. Το εάν το μέγεθος της ποσοτικής απόκλισης της κάθε ομάδας λογιστικών λογαριασμών είναι ή όχι σχετικά μεγάλο από έτος σε έτος επαφίεται αποκλειστικά στη γνώμη του συγκεκριμένου Ορκωτού Ελεγκτή ο οποίος, έχοντας προηγουμένως κατανοήσει την επιχείρηση του πελάτη, πρέπει τώρα να είναι με την επιστημονική του κατάρτιση σε θέση να αποφανθεί για αυτό. Σε περιπτώσεις που ελέγχονται εταιρείες που το έτος ελέγχου τους είναι και το έτος ίδρυσής τους, τότε ο Ορκωτός Ελεγκτής αποφασίζει είτε να παραλείψει τελείως το ελεγκτικό αυτό βήμα είτε να κάνει μία σύγκριση με στοιχεία άλλων εταιρειών που έχει στη διάθεσή του και που ο ίδιος θεωρεί ότι είναι αντιπροσωπευτικά προκειμένου να πραγματοποιήσει τη σύγκριση αυτή.

Παρακάτω βλέπουμε στην πράξη ένα Φύλλο Εργασίας συγκριτικής ανασκόπησης :

2.2.7 ANALYTICAL REVIEW 31.12.09		Prepared by:	.....
Client.....		Date:	.....
		\$	\$
ACCOUNTING ITEMS	31.12.2009	31.12.2008	Deviation between 2009 and 2008
Turnover	-8.654.815	-21.653.360	-60%
Gross margin (gross profit)	-4.068.258	-8.718.494	-53%
Direct voyage costs	1.451.028	9.268.062	-84%
Operating (Running) costs	3.135.530	3.666.804	-14%
Current assets	3.343.358	5.619.949	-41%
Current liabilities	-4.131.388	-3.668.469	13%
Net assets	-31.641.960	-34.803.034	-9%
Management Fees	250.000	250.000	0%
Financial expenses / (revenue)	434.009	1.275.538	-66%
(Profit) / loss before taxation	-338.926	-4.313.293	-92%
Taxation	47.177	31.193	51%
Fixed assets	75.686.068	75.638.055	0%
Stocks (inventories)	221.963	297.727	-25%
Trade debtors(charterers)	816.387	1.556.900	-48%
Trade creditors(agents,suppliers)	-896.876	-387.386	132%
Bank loans	-34.843.755	-35.625.000	-2%

A : Deviation due to decrease of freight basis during 2009.
B : See A. Furthermore, decrease of bunkers consumption, because the most of time the vessel was time chartered.
C: See B. Moreover, decrease of commissions due to decrease of revenue.
D: Deviation due to decrease of rates of bank loans.
E: See above B and D.
F: Deviation due to increase in debt of supplier..... in 2009.

Items for materiality purposes	
Turnover :	-8.654.815
Pre tax Profit :	-338.926
Net Assets :	-31.641.960
Total Assets :	-67.908.771

Βλέπουμε ότι εδώ ο Ελεγκτής αιτιολογεί τις μεγάλες παρεκκλίσεις από έτος σε έτος με συγκεκριμένες αιτιολογίες που γνωρίζει μέσω του προηγούμενου ελεγκτικού βήματος που πραγματοποίησε κατανοώντας το περιβάλλον του πελάτη αλλά και, γενικότερα, του κλάδου της ναυτιλίας. Επίσης, έχοντας πλέον στα χέρια του τους λογιστικούς λογαριασμούς της εταιρείας, αντλεί από τις Οικονομικές Καταστάσεις και τα δεδομένα που του είναι απαραίτητα προκειμένου να προχωρήσει στο επόμενο ελεγκτικό βήμα, τον καθορισμό του Επιπέδου Σημαντικότητας.

6.1.1.3 ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΟΣ ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΗΤΑΣ (MATERIALITY LEVEL)

Η έννοια του Επιπέδου Σημαντικότητας αναλύθηκε παραπάνω προκειμένου ο αναγνώστης να κατανοήσει μία από τις βασικές αρχές της Ελεγκτικής, τον εκ των προτέρων καθορισμό δηλαδή ενός ανώτατου ποσού σφάλματος των λογιστικών λογαριασμών των Οικονομικών Καταστάσεων το οποίο εάν αυτό ξεπεραστεί συνεπάγεται αυτομάτως ότι οι Οικονομικές Καταστάσεις δεν παρουσιάζουν την πραγματική οικονομική κατάσταση της επιχείρησης.

Στην πράξη, ο Ελεγκτής υπολογίζει δύο Επίπεδα Σημαντικότητας για την κάθε εταιρεία, ένα για τον Ισολογισμό και ένα για τα Αποτελέσματα Χρήσης. Προκειμένου να υπολογίσει το Επίπεδο Σημαντικότητας για τους λογαριασμούς του Ισολογισμού ο Ελεγκτής λαμβάνει υπόψη του το σύνολο της Καθαρής Θέσης και το σύνολο του Ενεργητικού του Ισολογισμού, ενώ για τους λογαριασμούς των Αποτελεσμάτων Χρήσης λαμβάνει υπόψη του τα συνολικά Μικτά Έσοδα καθώς και το Καθαρό Αποτέλεσμα Χρήσης (Κέρδος ή Ζημία).

Κατόπιν, αφού θέσει ο ίδιος (με την προϋπόθεση ότι έχει πλήρη γνώση τόσο των δεδομένων της συγκεκριμένης επιχείρησης όσο και του γενικότερου κλάδου της ναυτιλίας) κατώτατα και ανώτατα ποσοστά απόκλισης ξεχωριστά για καθέναν από τους τέσσερις παραπάνω λογαριασμούς, πολλαπλασιάζει τα παραπάνω ποσοστά με τα ποσά των τεσσάρων λογαριασμών και, μετά, εξάγει από αυτά τα αποτελέσματα δύο μέσους όρους. Ο ένας μέσος όρος αφορά τους δύο λογαριασμούς ισολογισμού και αποτελεί το Επίπεδο Σημαντικότητας του Ισολογισμού και ο δεύτερος μέσος όρος αφορά τους δύο λογαριασμούς αποτελεσμάτων και αποτελεί το Επίπεδο Σημαντικότητας των Αποτελεσμάτων Χρήσης.

Παρακάτω βλέπουμε στην πράξη ένα Φύλλο Εργασίας καθορισμού Επιπέδου Σημαντικότητας :

Materiality Level				
Turnover				(8.654.815)
Pre-tax profit				(338.926)
Net assets				(31.641.960)
Total assets				(67.908.771)
	%	Lower limit	%	Upper limit
Turnover	0,25	21.637	2	173.096
Pre-tax profit	5	16.946	10	33.893
Net assets	5	1.582.098	10	3.164.196
Total assets	1	679.088	2	1.358.175
		574.942		1.182.340
Materiality level – avg. (income statement)				61.393
Materiality level – avg. (balance sheet)				1.695.889
Materiality level - determined (income statement)				61.000
Materiality level - determined (balance sheet)				1.690.000
Reason for materiality selected :				
Materiality was selected on the basis of averaging the lower and the upper limit. We conclude that the determined materiality level approximates the averaged materiality.				

Βλέπουμε ότι ο Ελεγκτής καθορίζει συγκεκριμένο Επίπεδο Σημαντικότητας στρογγυλοποιώντας στο τέλος το αποτέλεσμα που εξήχθη από τους υπολογισμούς του.

6.1.1.4 ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ (AUDIT RISK)

Μιλήσαμε προηγουμένως για την έννοια αλλά και για τη σημασία του καθορισμού του επιπέδου του ελεγκτικού κινδύνου ανά ομάδα λογιστικών λογαριασμών μίας επιχείρησης. Παρακάτω θα δούμε και στην πράξη το πώς ο Ελεγκτής πραγματοποιεί τον καθορισμό αυτόν.

Προκειμένου ο Ελεγκτής να αξιολογήσει το βαθμό ελεγκτικού κινδύνου, είναι απαραίτητο να αξιολογήσει πρώτα ξεχωριστά το βαθμό κινδύνου για καθεμία από τις μεταβλητές που έχουμε αναφέρει ότι αποτελούν τον ελεγκτικό κίνδυνο.

6.1.1.4.1 ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΕΝΔΟΓΕΝΟΥΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ (INHERENT RISK)

Ο Ελεγκτής, σύμφωνα με τις αρχές της Ελεγκτικής επιστήμης, δεν είναι αρκετό να αξιολογήσει το επίπεδο του ενδογενούς κινδύνου μόνο για κάθε μία ομάδα λογιστικών λογαριασμών, αλλά, επιπρόσθετα, να εμβαθύνει ακόμη περισσότερο και να πραγματοποιήσει αξιολόγηση του ενδογενούς κινδύνου που εμπεριέχει η καθεμία από τις πέντε Βασικές Παραδοχές της Διοίκησης (Management's Assertions) για κάθε ομάδα λογιστικών λογαριασμών ξεχωριστά. Η αξιολόγηση αυτή στην πράξη γίνεται από Ελεγκτές που γνωρίζουν πολύ καλά τόσο τον χώρο της ναυτιλίας όσο και τη φύση και λειτουργία των παρόντων λογιστικών ομάδων λογαριασμών έτσι ώστε να μπορέσουν να εκτιμήσουν και να αξιολογήσουν το επίπεδο ενδογενούς κινδύνου κάθε Παραδοχής της Διοίκησης για κάθε ομάδα λογιστικών λογαριασμών ξεχωριστά, ορίζοντας τρία επίπεδα κινδύνου : Χαμηλό (Low), Μεσαίο (Medium) και Υψηλό (High).

Παρακάτω βλέπουμε στην πράξη ένα Φύλλο Εργασίας καθορισμού Επιπέδου Ενδογενούς Κινδύνου :

INHERENT RISK PER ASSERTIONS FOR EACH AND EVERY ACCOUNTING ITEM

ACCOUNTS		ASSE RTIO NS	1	2	3	4	5					
			Accounts difficult to audit	Contentious / difficult accounting issues	Susceptibility to misappropriation	Complexity of calculations	Sensitivity of valuations to economic factors	Total Points	Level	Inherent Risk as an Accounting Item		
PROFIT & LOSS	TURNOVER	T/C VOYAGE	E	0	0	0	0	0	0	LOW	LOW	
			C	0	0	0	0	0	0	LOW		
			R	0	0	0	0	1	1	LOW		
			V	0	0	0	0	0	0	LOW		
			P	0	0	0	0	1	1	LOW		
		FREIGHT VOYAGE	E	0	0	0	0	0	0	0	LOW	MEDIUM
			C	0	0	0	1	0	1	1	LOW	
			R	0	0	0	1	1	2	MEDIUM		
			V	0	0	0	1	1	2	MEDIUM		
			P	0	0	0	1	1	2	MEDIUM		
	B/B	E	0	0	0	0	0	0	0	LOW	LOW	
		C	0	0	0	0	0	0	0	LOW		
		R	0	0	0	0	0	0	0	LOW		
		V	0	0	0	0	0	0	0	LOW		
		P	0	0	0	0	0	0	0	LOW		
	POOL	E	0	0	0	0	0	0	0	HIGH	HIGH	
		C	0	1	0	1	0	2	MEDIUM			
		R	0	1	0	1	1	3	MEDIUM			
		V	0	1	0	1	1	3	HIGH			
		P	0	1	0	1	1	3	HIGH			
COST OF SALES	T/C VOYAGE	E	0	0	0	0	0	0	0	LOW	LOW	
		C	0	0	0	0	0	0	0	LOW		
		R	0	0	0	0	1	1	1	LOW		
		V	0	0	0	0	0	0	0	LOW		
		P	0	0	0	0	1	1	1	LOW		
	FREIGHT VOYAGE	E	0	0	0	0	0	0	0	MEDIUM	MEDIUM	
		C	0	0	0	1	0	1	1	LOW		
		R	0	0	0	1	1	2	MEDIUM			
		V	0	0	0	1	1	2	MEDIUM			
		P	0	0	0	1	1	2	MEDIUM			
WAGES/SALARIES	E	0	0	0	1	0	1	1	LOW	LOW		
	C	0	0	0	1	0	1	1	LOW			
	R	0	0	0	1	0	1	1	LOW			
	V	0	0	0	1	0	1	1	LOW			
	P	0	0	0	1	0	1	1	LOW			
EXTERNAL COSTS	E	0	0	0	0	0	0	0	LOW	LOW		
	C	0	0	0	0	0	0	0	LOW			
	R	0	0	0	0	0	0	0	LOW			
	V	0	0	0	0	0	0	0	LOW			
	P	0	0	0	0	0	0	0	LOW			

FINANCIAL ENTRIES	E	0	0	0	0	0	0	LOW	HIGH
	C	1	1	0	1	0	3	HIGH	
	R	1	1	0	1	0	3	HIGH	
	V	1	1	0	1	1	4	HIGH	
	P	1	1	0	1	1	4	HIGH	
TAX ON RESULTS	E	0	0	0	0	0	0	LOW	LOW
	C	0	0	0	0	0	0	LOW	
	R	0	0	0	0	0	0	LOW	
	V	0	0	0	0	0	0	LOW	
	P	0	0	0	0	0	0	LOW	
INTANGIBLE FIXED ASSETS	E	0	0	0	0	0	0	LOW	HIGH
	C	1	1	0	1	0	3	HIGH	
	R	1	1	0	0	1	3	HIGH	
	V	1	1	0	1	1	4	HIGH	
	P	1	1	0	1	1	4	HIGH	
TANGIBLE FIXED ASSETS	E	0	0	0	0	0	0	LOW	HIGH
	C	0	0	0	0	0	0	LOW	
	R	1	1	0	0	1	3	HIGH	
	V	1	1	0	0	1	3	HIGH	
	P	1	1	0	1	1	3	HIGH	
FINANCIAL ASSETS	E	1	1	0	0	0	2	LOW	HIGH
	C	1	1	0	1	0	3	MEDIUM	
	R	1	1	0	0	1	3	HIGH	
	V	1	1	0	1	1	4	HIGH	
	P	1	1	0	1	1	4	HIGH	
STOCKS	E	0	0	1	0	0	1	LOW	MEDIUM
	C	1	0	1	0	0	2	MEDIUM	
	R	0	0	0	0	0	0	LOW	
	V	1	0	1	0	0	2	MEDIUM	
	P	1	0	1	0	0	2	MEDIUM	
TRADE RECEIVABLE	E	0	0	0	0	0	0	LOW	MEDIUM
	C	0	0	0	0	0	0	LOW	
	R	0	0	0	0	1	1	MEDIUM	
	V	0	0	0	0	1	1	MEDIUM	
	P	0	0	0	0	1	1	MEDIUM	
OTHER RECEIVABLE	E	0	0	0	0	0	0	LOW	LOW
	C	0	0	0	0	0	0	LOW	
	R	0	0	0	0	0	0	LOW	
	V	0	0	0	0	0	0	LOW	
	P	0	0	0	0	0	0	LOW	
CASH	E	0	0	1	0	0	1	LOW	LOW
	C	0	0	1	0	0	1	LOW	
	R	0	0	1	0	0	1	LOW	
	V	0	0	1	0	0	1	LOW	
	P	0	0	1	0	0	1	LOW	
NET CAPITAL	E	1	1	0	0	0	2	MEDIUM	MEDIUM
	C	1	1	0	1	0	3	MEDIUM	
	R	1	1	0	0	1	3	MEDIUM	
	V	1	1	0	1	1	4	HIGH	
	P	1	1	0	1	1	4	HIGH	

LONG TERM LIABILITIES	E	1	0	0	0	0	1	LOW	MEDIUM
	C	1	1	0	1	0	3	MEDIUM	
	R	1	1	0	0	1	3	MEDIUM	
	V	1	1	0	1	1	4	HIGH	
	P	1	1	0	1	1	4	HIGH	
TRADE PAYABLE	E	1	0	0	0	0	1	LOW	MEDIUM
	C	1	0	0	0	0	1	LOW	
	R	1	0	0	0	1	2	MEDIUM	
	V	1	0	0	0	1	2	MEDIUM	
	P	1	0	0	0	1	2	MEDIUM	
OTHER LIABILITIES	E	1	0	0	0	0	1	LOW	MEDIUM
	C	1	0	0	0	0	1	LOW	
	R	1	0	0	0	0	1	MEDIUM	
	V	1	0	0	0	0	1	MEDIUM	
	P	1	0	0	0	0	1	MEDIUM	
CONTINGENT ASSETS&LIABIL.	E	1	0	0	0	0	1	LOW	HIGH
	C	1	1	0	0	0	2	MEDIUM	
	R	1	1	0	0	1	3	HIGH	
	V	1	1	0	0	1	3	HIGH	
	P	1	1	0	0	1	3	HIGH	

Audit assertions keys

V: valuation / allocation

P: presentation & disclosure

R : rights and obligations

C: completeness

E: existence / occurrence

Points for assertions are granted based in the assumption that one of the risks mentioned above is applicable for one or more assertions in a specific accounting item.

Results table

Points	Level
0	Low
1	Low
2	Medium
3	Medium
4	High
5	High
6	High

Βλέπουμε εδώ ότι ο Ελεγκτής αξιολογεί εάν υπάρχει ενδογενής κίνδυνος για καθεμία από τις Παραδοχές της Διοίκησης για καθεμία ομάδα λογιστικών λογαριασμών ξεχωριστά, με βάση την ύπαρξη ενός ή περισσότερων από τα παρακάτω ζητήματα :

- **Accounts difficult to audit** : Δυσκολία εξέτασης και ελέγχου του συγκεκριμένου λογαριασμού εν γένει όσον αφορά τη συγκεκριμένη Παραδοχή της Διοίκησης για το λογαριασμό αυτόν. Για παράδειγμα, ο λογαριασμός Financial Entries που περιλαμβάνει τους τόκους του δανείου, μπορεί να μην παρουσιάζει δυσκολία εξέτασης ως προς τον Ισχυρισμό της Διοίκησης Ύπαρξη (Existence) καθώς υπάρχουν νομικά έγγραφα και παραστατικά από την τράπεζα που εξασφαλίζουν όντως την ύπαρξή του, αντίθετα, όμως, ο Ισχυρισμός της Διοίκησης Allocation (Κατανομή) είναι πιο δύσκολο να εξεταστεί από τον Ελεγκτή δεδομένου του ότι πρέπει ο Ελεγκτής να υπολογίσει και να διαχωρίσει το κομμάτι του τόκου που πληρώθηκε μέσα στη χρήση αλλά ανήκει στην επόμενη.
- **Contentious / difficult accounting issues** : Δύσκολο λογιστικά αντικείμενο όσον αφορά τη συγκεκριμένη παραδοχή της Διοίκησης για το λογαριασμό αυτόν. Για παράδειγμα, ο λογαριασμός Pool Hire (ειδικός τύπος εσόδου από ναύλους) μπορεί να μην είναι δύσκολο να ελεγχθεί ως προς το εάν αυτός υπάρχει ή όχι λόγω των παραστατικών που υπάρχουν (Ισχυρισμός της Διοίκησης Ύπαρξη – Existence), είναι όμως δυσκολότερο να ελεγχθεί ως προς το εάν έχει όντως συμπεριληφθεί ολόκληρος στις Οικονομικές Καταστάσεις όπως θα έπρεπε (Ισχυρισμός της Διοίκησης Πληρότητα – Completeness), λόγω της μεγάλης διαφοροποίησης που υπάρχει από περίπτωση σε περίπτωση όσον αφορά τους ισχύοντες όρους για την απόδοσή του.
- **Susceptibility to misappropriation** : Μεγαλύτερη πιθανότητα σφάλματος ή και απάτης (fraud) από την πλευρά του λογιστή ή του ταμιά στους λογαριασμούς αυτούς. Για παράδειγμα, ο λογαριασμός cash ελέγχεται πάντοτε από τον Ελεγκτή διεξοδικά προκειμένου να διασφαλιστεί ότι δεν υπάρχουν μεταφορές χρηματικών ποσών σε λογαριασμούς τρίτων χωρίς την κατάλληλη εξουσιοδότηση.
- **Complexity of calculations** : Δυσκολία υπολογισμού του συγκεκριμένου λογαριασμού εν γένει όσον αφορά τη συγκεκριμένη παραδοχή της Διοίκησης για το λογαριασμό αυτόν. Για παράδειγμα, ο λογαριασμός Long Term Liabilities μπορεί να μην παρουσιάζει δυσκολία ως προς τον Ισχυρισμό της Διοίκησης Ύπαρξη – Existence λόγω της ύπαρξης της συμφωνίας δανειοδότησης με την τράπεζα, παρουσιάζει όμως μεγαλύτερη δυσκολία ως προς τον υπολογισμό του όσον αφορά την ορθή παρουσίασή του στις Οικονομικές Καταστάσεις της επιχείρησης (Ισχυρισμός της Διοίκησης Παρουσίαση – Presentation).

- **Sensitivity of valuation to economic factors :** Δυσκολία υπολογισμού παρούσας αξίας ενός λογιστικού λογαριασμού όσον αφορά τη συγκεκριμένη παραδοχή της Διοίκησης για το λογαριασμό αυτόν. Για παράδειγμα, ο λογαριασμός παγίου του πλοίου μπορεί να μην παρουσιάζει δυσκολία εξέτασης ως προς τον Ισχυρισμό της Διοίκησης Ύπαρξη (Existence) καθώς υπάρχουν νομικά έγγραφα και παραστατικά που εξασφαλίζουν όντως την ύπαρξή του, αντίθετα, όμως, ο Ισχυρισμός της Διοίκησης Valuation (Αποτίμηση) είναι πού πιο δύσκολο να εξεταστεί από τον Ελεγκτή δεδομένου του ότι η αξία ενός πλοίου είναι όντως ευμετάβλητη και υπόκειται στις αυξομειώσεις της ναυλαγοράς σε πολύ μεγάλο βαθμό.

Ο Ελεγκτής βαθμολογεί με μονάδα όταν πιστεύει ότι μία από τις παραπάνω περιπτώσεις είναι υπαρκτές και με μηδέν όταν πιστεύει ότι δεν ισχύουν στη συγκεκριμένη περίπτωση.

6.1.1.4.2 ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΑΠΟΚΑΛΥΨΗΣ (DETECTION RISK)

Η μεταβλητή αυτή του Ελεγκτικού Κινδύνου (Audit Risk) δε θεωρείται σημαντική από τους Ορκωτούς Ελεγκτές, οι περισσότεροι από τους οποίους είτε την καθορίζουν εκ των προτέρων ως μικρή (Low) είτε, συνηθέστερα, δεν την αξιολογούν καν, αξιολογώντας τον Ελεγκτικό Κίνδυνο (Audit Risk) μόνο σαν συνάρτηση του Ενδογενούς Κινδύνου (Inherent Risk) και του Κινδύνου Διαδικασιών (Control Risk).

Ο καθορισμός του επιπέδου Κινδύνου Διαδικασιών (Control Risk) πραγματοποιείται στο επόμενο ελεγκτικό βήμα.

6.1.1.5 ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ (INTERNAL CONTROL SYSTEM)

Αφού ο Ελεγκτής καθορίσει το επίπεδο του ενδογενούς κινδύνου για καθεμία από τις πέντε βασικές Παραδοχές της Διοίκησης για κάθε μία από τις ομάδες λογιστικών λογαριασμών που υπάρχουν στις Οικονομικές Καταστάσεις της εταιρείας, πρέπει κατόπιν να αξιολογήσει την επόμενη σημαντική μεταβλητή του Ελεγκτικού Κινδύνου (Audit Risk), που είναι το Επίπεδο Εσωτερικού Ελέγχου της εταιρείας. Το σημείο αυτό του ελέγχου θεωρείται πολύ σημαντικό, καθώς είναι το σημείο που οι δύο μεγάλοι τομείς της Ελεγκτικής, ο Εξωτερικός (External) και ο Εσωτερικός (Internal) Έλεγχος συνδέονται.

Στο σημείο αυτό, ο Εξωτερικός Ελεγκτής θα ζητήσει από τον Εσωτερικό Ελεγκτή της εταιρείας να εξετάσει τον παρόντα μηχανισμό Εσωτερικού Ελέγχου της Εταιρείας, τον τρόπο λειτουργίας του καθώς και τον τρόπο που ο μηχανισμός αυτός

καλύπτει στην πράξη Ελεγκτικούς Κινδύνους (Audit Risks) που και ο Εξωτερικός αλλά και ο Εσωτερικός Ελεγκτής θεωρούν ότι υπάρχουν a priori για την επιχείρηση. Ο Εξωτερικός Ελεγκτής, καλείται όχι μόνο να εξετάσει το Εσωτερικό Σύστημα Ελέγχου της επιχείρησης, αλλά και να το υποβάλλει σε δειγματοληπτική δοκιμασία για να βεβαιωθεί για τη λειτουργία του.

Εδώ υπάρχουν τα εξής στάδια : Ο Εξωτερικός Ελεγκτής λαμβάνει από τον Εσωτερικό Ελεγκτή τα Φύλλα Εργασίας ή το Πρόγραμμα Εσωτερικού Ελέγχου (το οποίο ονομάζεται Ελεγκτικό Πλέγμα – Audit Matrix). Σε περίπτωση που δεν υπάρχει Εσωτερικός Ελεγκτής και, συνεπώς, ο Εσωτερικός μηχανισμός Ελέγχου της εταιρείας δεν είναι πουθενά καταγεγραμμένος, ο Εξωτερικός Ελεγκτής είναι υποχρεωμένος να τον καταγράψει ο ίδιος προκειμένου να τον αξιολογήσει εφόσον η Διοίκηση ισχυριστεί ότι υπάρχουν διαδικασίες Εσωτερικού Ελέγχου που εφαρμόζονται στην πράξη (κάτι που συμβαίνει στην πλειοψηφία των ναυτιλιακών εταιρειών αφού ακόμα και σήμερα οι περισσότερες μη εισηγμένες σε χρηματιστήρια ναυτιλιακές εταιρείες ελληνικών συμφερόντων δεν απασχολούν Εσωτερικό Ελεγκτή αλλά τηρούν έστω και άτυπα συγκεκριμένες διαδικασίες Εσωτερικού Ελέγχου).

Ο Εξωτερικός Ελεγκτής, είτε λάβει γραπτώς καταγεγραμμένες διαδικασίες Εσωτερικού Ελέγχου είτε τις καταγράψει ο ίδιος, καλείται κατόπιν να αποφανθεί εάν οι υπάρχουσες διαδικασίες που η επιχείρηση ισχυρίζεται ότι εφαρμόζει, επαρκούν για να καλύψουν τους a priori ελεγκτικούς κινδύνους (audit risks) που ο Ελεγκτής προϋποθέτει ότι υπάρχουν. Σε περίπτωση που γνωμοδοτήσει ότι οι υπάρχουσες διαδικασίες Εσωτερικού Ελέγχου δεν είναι αρκετές για να καλύψουν όλους τους a priori κινδύνους, τότε αυτομάτως αξιολογεί το επίπεδο Κινδύνου Διαδικασιών (Control Risk) ως υψηλό (High), κάτι που αυτομάτως συνεπάγεται ότι ισχύει για καθεμία από τους πέντε βασικούς Ισχυρισμούς της Διοίκησης για καθεμία από τις ομάδες λογιστικών λογαριασμών που υπάρχουν.

Στην περίπτωση που ο Ελεγκτής γνωμοδοτήσει ότι οι υπάρχουσες διαδικασίες Εσωτερικού Ελέγχου που η επιχείρηση ισχυρίζεται ότι εφαρμόζει επαρκούν για την κάλυψη όλων των a priori ελεγκτικών κινδύνων, τότε πρέπει να προβεί σε δειγματοληπτικό έλεγχο του μηχανισμού του Εσωτερικού Ελέγχου της επιχείρησης ώστε να διαπιστώσει το κατά πόσο οι ελεγκτικές διαδικασίες που η επιχείρηση ισχυρίζεται ότι εφαρμόζει όντως τηρούνται στην πράξη.

Ο έλεγχος αυτός από τον Εξωτερικό Ελεγκτή γίνεται σε δύο στάδια :

Στο πρώτο στάδιο εφαρμόζει τα λεγόμενα Walkthrough Tests, εντοπίζει δηλαδή έγγραφα και παραστατικά που καλύπτουν ότι καθεμία από τις ελεγκτικές διαδικασίες Εσωτερικού Ελέγχου όντως υπάρχει και εφαρμόζεται. Αυτή η διαδικασία πρέπει να ακολουθηθεί για καθεμία διαδικασία Εσωτερικού Ελέγχου της επιχείρησης ξεχωριστά. Υπάρχουν εδώ πολλές περιπτώσεις όπου έγγραφα ή παραστατικά που να καλύπτουν κάποιες από τις διαδικασίες αυτές να μην υπάρχουν, σε αυτή την περίπτωση όμως θα πρέπει ο Ελεγκτής να βεβαιωθεί με άλλους τρόπους (π.χ. οπτικά) ότι όντως υπάρχουν οι διαδικασίες αυτές (π.χ. η ενημέρωση του

λογιστικού συστήματος της εταιρείας με τα ισχύοντα rate είναι μια διαδικασία που πιθανώς μόνο οπτικά ο Ελεγκτής να μπορέσει να επιβεβαιώσει ότι όντως υπάρχει).

Στο δεύτερο στάδιο εφαρμόζει τον δειγματοληπτικό Έλεγχο των διαδικασιών Εσωτερικού Ελέγχου (Test of Control Procedures), προκειμένου να αποφανθεί όχι μόνο για το εάν η καθεμία διαδικασία Εσωτερικού Ελέγχου της επιχείρησης υπάρχει και εφαρμόζεται, αλλά και για το εάν εφαρμόζεται όπως θα έπρεπε. Προκειμένου να το πετύχει αυτό ο Ελεγκτής, ορίζει ένα μέγεθος δείγματος με εντελώς τυχαία δειγματοληψία (χωρίς επανατοποθέτηση) για καθεμία ομάδα λογαριασμών, προσδοκώντας μέσα στο δείγμα αυτό τα παραστατικά και έγγραφα που θα βρει να περιέχουν όλες τις εξουσιοδοτήσεις, υπογραφές και σφραγίδες που θα έπρεπε να έχουν σύμφωνα με την περιγραφή της συγκεκριμένης ελεγκτικής διαδικασίας Εσωτερικού Ελέγχου από τον Εσωτερικό Ελεγκτή (ή από την ίδια την επιχείρηση εφόσον αυτός δεν υπάρχει).

Στο στάδιο αυτό ο Εξωτερικός Ελεγκτής έχει και πάλι δύο επιλογές : Η πρώτη είναι να αποφασίσει να πάρει μικρό σχετικά δείγμα (συνήθως 10 εγγραφές ανά κατηγορία λογιστικών λογαριασμών), θέλοντας έτσι να επιβεβαιώσει τη μεσαία επικινδυνότητα του Κινδύνου Διαδικασιών (Control Risk), ορίζοντάς το δηλαδή Medium σε περίπτωση που ανά κατηγορία λογιστικών λογαριασμών και οι 10 εγγραφές που ελέγχει ως προς τα παραστατικά τους ακολουθούν τις προδιαγραφές που έχει θέσει ο μηχανισμός Εσωτερικού Ελέγχου της επιχείρησης.

Η δεύτερη επιλογή είναι να πάρει μεγάλο δείγμα (συνήθως 30 εγγραφές ανά κατηγορία λογιστικών λογαριασμών), θέλοντας έτσι να επιβεβαιώσει τη χαμηλή επικινδυνότητα του Κινδύνου Διαδικασιών (Control Risk), ορίζοντάς το δηλαδή ως Low σε περίπτωση που ανά κατηγορία λογιστικών λογαριασμών και οι 30 εγγραφές που ελέγχει ως προς τα παραστατικά τους ακολουθούν τις προδιαγραφές που έχει θέσει ο μηχανισμός Εσωτερικού Ελέγχου της επιχείρησης.

Και στις δύο παραπάνω επιλογές που ο Ελεγκτής διαθέτει, πρέπει να επισημανθεί ότι είναι σημαντικό να μη βρεθεί σφάλμα που να καταδεικνύει ότι η συγκεκριμένη διαδικασία Εσωτερικού Ελέγχου δεν εφαρμόζεται με τον τρόπο που ισχυριζόταν ο Εσωτερικός Ελεγκτής ή η ίδια η επιχείρηση. Σε περίπτωση λοιπόν που είτε ο Ελεγκτής διαλέξει να εξετάσει είτε μικρό (10 εγγραφές) είτε μεγάλο (30 εγγραφές) δείγμα από κάθε ομάδα λογιστικών λογαριασμών και βρει σε αυτές ένα μόνο σφάλμα, τότε είναι υποχρεωμένος ανάλογα με το μέγεθος του δείγματος που έχει επιλέξει για τη συγκεκριμένη ομάδα λογαριασμών, να επιλέξει ξανά ένα δεύτερο δείγμα του ίδιου μεγέθους και να το εξετάσει και αυτό με τον ίδιο ακριβώς τρόπο. Εάν και στο δεύτερο αυτό δείγμα ο Ελεγκτής ανακαλύψει έστω και ένα σφάλμα, τότε αυτομάτως απορρίπτει τον Έλεγχο των Διαδικασιών Εσωτερικού Ελέγχου (Test of Control Procedures) ως ανεπαρκή και θέτει αυτομάτως το Επίπεδο Κινδύνου Διαδικασιών (Control Risk) της συγκεκριμένης ομάδας λογαριασμών και για τις πέντε βασικές Παραδοχές της Διοίκησης ως υψηλή (High).

Πρέπει εδώ να τονιστεί ότι η επιλογή του Ελεγκτή ανάμεσα σε μικρό (10 εγγραφές ανά ομάδα λογιστικών λογαριασμών) ή μεγάλο δείγμα (30 εγγραφές ανά ομάδα λογιστικών λογαριασμών), είναι στρατηγικής σημασίας για το μέγεθος του Ελέγχου. Η επιλογή μικρού δείγματος από τον Ελεγκτή σε αυτή τη φάση του Ελέγχου σημαίνει αυτομάτως ανάληψη μεγαλύτερου δείγματος ελέγχου κατά τη διαδικασία του κυρίως Ελέγχου που περιλαμβάνει όλες τις δειγματοληπτικές ελεγκτικές διαδικασίες. Ο Ελεγκτής εδώ, πιθανολογώντας ότι ένα εκτεταμένο δείγμα θα απεκάλυπτε κατά πάσα πιθανότητα σφάλματα που θα τον οδηγούσαν τελικά στο να αξιολογήσει το επίπεδο του Ελέγχου Διαδικασιών ως Υψηλό (High) και, συνεπώς, θα σπαταλούσε άδικα χρόνο λαμβάνοντας μεγάλο δείγμα σε αυτό το στάδιο του Ελέγχου, αποφασίζει εδώ να κερδίσει σημαντικό χρόνο λαμβάνοντας μικρό δείγμα, με αποτέλεσμα η πιθανότητα να βρεθεί σφάλμα μέσα σε ένα μικρότερο δείγμα να είναι σαφώς περιορισμένη. Η επιλογή αυτή από τον Ελεγκτή συνήθως λαμβάνεται σε περίπτωση που ο Ελεγκτής παρόλο που θεωρεί ότι οι διαδικασίες Εσωτερικού Ελέγχου της επιχείρησης είναι ικανοποιητικές, στην πράξη αναμένει να βρει σφάλματα κατά την εφαρμογή τους. Επίσης, τη συγκεκριμένη στρατηγική είναι πιθανό να επιλέξει ο Ελεγκτής για ναυτιλιακή επιχείρηση που κατέχει λίγα πλοία (κάτω των 4-5 δηλαδή), επειδή στη συγκεκριμένη περίπτωση ο χαμένος χρόνος λόγω του μεγαλύτερου δείγματος που θα λάμβανε (ακόμα και εάν αυτό του εξασφάλιζε Χαμηλό Επίπεδο Κινδύνου Διαδικασιών) δεν θα υποκαθιστούταν από το χρόνο που θα κέρδιζε λαμβάνοντας μικρότερα δείγματα κατά τη φάση του κυρίως Ελέγχου μέσω των δειγματοληπτικών ελεγκτικών διαδικασιών.

Αντίθετα, η επιλογή ενός μεγάλου δείγματος από τον Ελεγκτή σε αυτή τη φάση του Ελέγχου καταδεικνύει την πεποίθηση του Εξωτερικού Ελεγκτή ότι η εταιρεία, εκτός του ότι έχει επαρκείς διαδικασίες Εσωτερικού Ελέγχου, είναι τόσο καλά οργανωμένη που ο δειγματοληπτικός Έλεγχος των διαδικασιών αυτών όντως θα επιβεβαιώσει ότι αυτές τηρούνται ακριβώς όπως θα έπρεπε. Η υπόθεση αυτή του Ελεγκτή κρύβει ένα μεγάλο ρίσκο να χαθεί σημαντικός χρόνος από τον Έλεγχο σε περίπτωση που η συγκεκριμένη υπόθεση τελικά αποδειχθεί λανθασμένη (καθώς και θα χαθεί σημαντικός χρόνος από την εξέταση ενός εκτεταμένου δείγματος σε αυτή τη φάση του Ελέγχου αλλά και, τελικώς, θα επιλεγεί αναγκαστικά μεγάλο δείγμα και κατά την κύρια φάση του Ελέγχου αφού ο Κίνδυνος Διαδικασιών - Control Risk δε θα οριστεί ως Χαμηλός - Low).

Σε περίπτωση όμως που η πεποίθηση του Ελεγκτή επιβεβαιωθεί, τότε ο χρόνος Ελέγχου που θα κερδηθεί κατά τη φάση του κυρίως Ελέγχου από πολύ μικρότερα δείγματα που θα εξεταστούν μέσω των δειγματοληπτικών ελεγκτικών διαδικασιών, υπερβαίνει κατά πολύ του χρόνου που θα χαθεί σε αυτή τη φάση του Ελέγχου από την επιλογή μεγαλύτερου δείγματος. Ο χρόνος που θα κερδηθεί, μάλιστα, είναι πολλαπλασιαστικός του μεγέθους του στόλου της επιχείρησης (αφού κάθε πλοίο αντιμετωπίζεται ως ξεχωριστή εταιρεία), με αποτέλεσμα τη στρατηγική αυτή να επιλέγουν συνήθως Ελεγκτές που καλούνται να επιλέξουν πολύ μεγάλους και καλά οργανωμένους ναυτιλιακούς Ομίλους.

Είναι σημαντικό να τονιστεί ότι η φάση αυτή του Ελέγχου γίνεται σε επίπεδο Ομίλου και όχι σε επίπεδο πλοιοκτητριών εταιρειών ξεχωριστά. Το δείγμα δηλαδή που θα επιλέξει εδώ ο Ελεγκτής λαμβάνεται από όλες τις εταιρείες του Ομίλου μαζί και όχι ανά εταιρεία.

Παρακάτω βλέπουμε στην πράξη ένα Φύλλο Εργασίας δειγματοληπτικού Ελέγχου των διαδικασιών Εσωτερικού Ελέγχου μίας επιχείρησης που αφορά τη λογιστική ομάδα των εξόδων καυσίμων (bunkers) :

Client :	SAMPLE TESTING OF CONTROLS BUNKERS		INITIALS / DATE
PERIOD :		PREPARED BY	
		SENIOR REVIEW	
		MANAGER REVIEW	

No .	VESSEL	Creditor	Voucher number	Local currency	Amount in USD	PLACE OF DELIVERY	DATE OF DELIVERY	Receipt by vsl indicated	Signed by relevant dept.	Appl to period examined ?
1	....	CHEMOIL	2081908	USD	1.663.700,0 0	FUJAIRAH	25/01/2009	✓	✓	✓
2	....	CHEMOIL	6000480	USD	222.505,34	SOUTH WEST POINT	9/5/2009	✓	✓	✓
3	....	CHEMOIL	6000515	USD	220.096,94	SW PASS	24/10/2009	✓	✓	✓
4	....	CHEMOIL	6000544	USD	220.946,56	SW PASS	27/11/2009	✓	✓	✓
5	....	O.W.BUNKER S	24-21594	USD	1.160.557,1 1	SINGAPORE	31/03/2009	✓	✓	✓
6	....	CESPA	550003619 7	USD	706.751,80	ALGECIRAS	13/02/2009	✓	✓	✓
7	....	SHELL	6148766	USD	1.481.440,0 0	FREEPORT	19/11/2009	✓	✓	✓
8	....	MIDDLE EAST	2014-F 1586	USD	1.793.148,8 0	OPL.B.ABBAS	16/09/2009	✓	✓	✓
9	....	SHELL	6149019	USD	2.153.516,0 2	FREEPORT	28/11/2009	✓	✓	✓
10	....	O.W.BUNKER	24-21605	USD	863.780,81	SINGAPORE	21/09/2009	✓	✓	✓
11	....	CHEMOIL	2214868	USD	1.053.463,5 5	SINGAPORE	22/09/2009	✓	✓	✓
12	....	SHELL	6145629	USD	2.026.473,7 5	FREEPORT	20/07/2009	✓	✓	✓
13	....	EAST ENERGY	2014-1401	USD	1.320.066,6 6	OPL.B.ABBAS	27- 28/05/2009	✓	✓	✓
14	....	AKRON	318	USD	1.262.165,0 0	FUJAIRAH	23/03/2009	✓	✓	✓
15	....	SHELL	6144003	USD	1.126.455,0 0	FREEPORT	17/05/2009	✓	✓	✓
16	....	CHEMOIL	2087160	USD	1.822.680,0 0	FUJAIRAH	12/2/2009	✓	✓	✓
17	....	COMMERCHA MP	530387	USD	1.266.222,3 4	LA CRUZ	23/10/2009	✓	✓	✓
18	....	CHEMOIL	2085135	USD	1.712.750,0 0	FUJAIRAH	8/6/2009	✓	✓	✓
19	....	O.W.BUNKER	88- 0911086	USD	1.112.226,6 4	SINGAPORE	21/11/2009	✓	✓	✓

20	....	CHEMOIL	6000492	USD	1.301.192,70	OFF GALVESTON	22/09/2009	√	√	√
21	....	STATIA	3315185108	USD	1.172.859,94	ST.EUSTATIUS	22/3/2009	√	√	√
22	....	AKRON	784	USD	1.792.836,50	FUJAIRAH	8/2/2009	√	√	√
23	....	CHEMOIL	2081579	USD	1.126.073,33	FUJAIRAH	1/6/2009	√	√	√
24	....	O.W.BUNKERS	129-11110	USD	585.486,85	BANDAR ABBAS	4/5/2009	√	√	√
25	....	EAST ENERGY	2014-F1584	USD	614.619,21	BANDAR ABBAS	29/8/2009	√	√	√
26	....	O.W.BUNKERS	88-0910070	USD	420.891,80	SINGAPORE	15/10/2009	√	√	√
27	....	CESPA	5500042871	USD	148.000,00	SANTA CRUZ DE TENERIFE	9/1/2009	√	√	√
28	....	BOMINFLOT	112256	USD	823.177,32	SINGAPORE	21/07/2009	√	√	√
29	....	O.W.BUNKERS	88-0906008	USD	123.476,81	SINGAPORE	6/10/2009	√	√	√
30	....	O.W.BUNKERS	129-10973	USD	328.425,63	BANDAR ABBAS	2/5/2009	√	√	√

Method of sample testing of controls :
At least one from each company, randomly.

Outcome of Sample Testing :

No flaws were aroused during the sample testing procedure. Since the 30 accounting items that have been checked disclosed no flaws we consider that the Control Risk of this company for Bunkers is Low. No further attempt was made to test more items since the total audit work would be needlessly expanded in such a case.

Εδώ ο Ελεγκτής έχει επιλέξει σε αυτό το στάδιο Ελέγχου ένα μεγάλο δείγμα για τη συγκεκριμένη ομάδα λογαριασμών και όντως δικαιώνεται αφού και οι 30 εγγραφές δε φανερώνουν κάποιο σφάλμα, συνεπώς το μέγεθος του δείγματος ελέγχου της συγκεκριμένης ομάδας λογαριασμών στο κυρίως στάδιο του Ελέγχου σε επίπεδο εταιρειών πλέον, θα είναι σχετικά μικρό.

6.1.1.6 ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΡΟΣΩΡΙΝΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΕΛΕΓΧΟΥ (PRELIMINARY AUDIT STRATEGY)

Σε αυτό το ελεγκτικό βήμα, ο Ελεγκτής έχοντας πλέον αξιολογήσει όλες τις μεταβλητές του Ελεγκτικού Κινδύνου (Audit Risk) ξεχωριστά, είναι πλέον σε θέση να τις συνδυάσει προκειμένου να εξάγει ένα επίπεδο Ελεγκτικού Κινδύνου ανά ομάδα λογιστικών λογαριασμών. Αφού το κάνει αυτό, κατόπιν είναι σε θέση να επιλέξει συγκεκριμένο μέγεθος δείγματος (είτε αριθμητικά είτε με ποσοστά), βάσει συγκεκριμένων πινάκων που χρησιμοποιεί. Με βάση τα συγκεκριμένα αυτά δείγματα, είναι πλέον σε θέση να αναπτύξει μία συγκεκριμένη στρατηγική ελέγχου η οποία ονομάζεται «προσωρινή» καθώς ενδέχεται αυτή να μεταβληθεί εάν κατά τη διάρκεια του κυρίως Ελέγχου διαπιστωθούν ουσιαστικές παραλείψεις ή σφάλματα.

Παρακάτω βλέπουμε στην πράξη ένα Φύλλο Εργασίας καθορισμού του επιπέδου του Ελεγκτικού Κινδύνου (Audit Risk) μίας επιχείρησης :

Computation of Audit Risk		Prepared by:														
Client :		Date: 1/2/2010														
Accounting Items	ASSERTIONS															
	Existence / Occurrence			Completeness			Rights & Obligations			Valuation / Allocation			Presentation & Disclosure			
Profit and loss account	E			C			R			V			P			
	I R	C R	IR * CR	I R	C R	IR * CR	I R	C R	IR * CR	I R	C R	IR * CR	I R	C R	IR * CR	
Turnover	L	L	L	L	L	L	L	L	L	L	L	L	L	L	L	
Cost of sales	L	L	L	L	L	L	L	L	L	L	L	L	L	L	L	
Wages and salaries	L	L	L	L	L	L	L	L	L	L	L	L	L	L	L	
External costs																
Financial entries	L	L	L	H	L	M	H	L	M	H	L	M	H	L	M	
Tax on profit or loss for the year																
Balance sheet																
Intangible fixed assets	L	L	L	H	L	M	H	L	M	H	L	M	H	L	M	
Tangible fixed assets, excl. buildings	L	L	L	L	L	L	H	L	M	H	L	M	H	L	M	
Land and buildings																
Financial assets																
Stocks	L	L	L	M	L	M	L	L	L	M	L	M	M	L	M	
Work in progress-contract work in progress	L	L	L	L	L	L	L	L	L	M	L	M	L	L	L	
Trade accounts receivable	L	L	L	L	L	L	M	L	M	M	L	M	M	L	M	
Other receivables	L	L	L	L	L	L	L	L	L	L	L	L	L	L	L	
Cash	L	L	L	L	L	L	L	L	L	L	L	L	L	L	L	
Net worth	M	L	M	M	L	M	M	L	M	H	L	M	H	L	M	
Long-term liabilities	L	L	L	M	L	M	M	L	M	H	L	M	H	L	M	
Trade creditors and other accounts payable	L	L	L	L	L	L	M	L	M	M	L	M	M	L	M	
Other liabilities	L	L	L	L	L	L	M	L	M	M	L	M	M	L	M	
Contingent assets and liabilities																

Assertions' Analysis :

a) Audit assertions for balance structure (balance sheet items) & transaction types and events (profit & loss items) within the audited period:

Existence - Occurrence (E)

Completeness (C)

Rights & Obligations (R)

Valuation / Allocation (V)

Presentation & Disclosure (P)

ASSESSMENT OF ASSERTIONS :

Assertions for each accounting item are assessed in basis of combining their assessments that have been made regarding i) Inherent Risk (set by the Chartered Accountant) and ii) Control Risk (through reviewing the existing procedures of the audited entity and through walkthrough tests and Tests of Controls performed for that reason).

Important Notification : The aforesaid Assertions are valid in case that such an Accounting Item exists in the accounting books. In case there is not then of course this Assertion is not applicable for the specific accounting item since it does not exist at all.

On the basis of risk assessment, it is ensured that auditing is performed on these parts of the financial report and the registration system, which is to be revised so that the auditor may fulfill all requirements for an efficient and adequate audit in accordance with good audit practice.

By dividing an area into audit assertion, the error category to be revealed through auditing can be documented.

For assertions of accountings item that are assessed as "Medium" or "High" the audit team is to reassure through the audit procedure that these assertions are being fulfilled.

Ο Ελεγκτής εδώ πλέον καθορίζει ένα συγκεκριμένο επίπεδο Ελεγκτικού Κινδύνου (Audit Risk) ανά ομάδα λογαριασμού για καθεμία από τις πέντε βασικές Παραδοχές της Διοίκησης.

Παρακάτω βλέπουμε στην πράξη ένα Φύλλο προσωρινής Στρατηγικής Ελέγχου (preliminary Audit Strategy) :

2.2.7 ANALYTICAL REVIEW	
31.12.09	Prepared by: .....
Client :	Date: 1/2/2010
Profit and loss account	
ACCOUNTING ITEMS	NUMBER OF ITEMS / PERCENTAGE TO BE AUDITED
Turnover	10% of Revenue.
Cost of sales	7 items.
Wages and salaries	10% of total wages (one period of MGA of the year).
External costs	N/A
Financial entries	100% for loan interest.
Tax on profit or loss for the year	N/A
Balance sheet	
ACCOUNTING ITEMS	NUMBER OF ITEMS / PERCENTAGE TO BE AUDITED
Intangible fixed assets	100% for amortization of d/d.
Tangible fixed assets, excl. buildings	100% for depreciation and impairment.
Land and buildings	N/A
Financial assets	N/A
Stocks	100% for R.O.B. 31.12.
Work in progress-contract work in progress	Audited through revenue.
Trade accounts receivable	Material open balances of 31.12 to be checked that are settled within the next year.
Other receivables	Material open balances of 31.12 to be checked that are settled within the next year.
Cash	100% for reconciliation of 31.12 of bank accounts, interbanking transactions between accounts checked for 1 month's transactions.
Net worth	100% through i) Minutes of Shareholders accepting the Retained Earnings, ii) Articles of Incorporation and Minutes concerning the Share Capital and iii) Minutes of Shareholders concerning any change in Shareholders' Account.
Long-term liabilities	100% of bank loans.
Trade creditors and other accounts payable	Material open balances of 31.12 to be checked that are settled within the next year.
Other liabilities	Material open balances of 31.12 to be checked that are settled within the next year.
Contingent assets and liabilities	N/A

Βλέπουμε ότι ο Ελεγκτής εδώ πλέον έχει καθορίσει επακριβώς τον τρόπο με τον οποίο σκοπεύει να ελέγξει καθεμία από τις υπάρχουσες ομάδες λογιστικών λογαριασμών.

6.1.1.7 ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΕΛΕΓΧΟΥ (AUDIT PROGRAMME)

Το πρόγραμμα ελέγχου αποτελεί το συνδυαστικό κρίκο ανάμεσα σε αυτή τη φάση του ελέγχου και την επόμενη, τη φάση του κυρίως Ελέγχου. Ο Ελεγκτής εδώ θα συμπεριλάβει σε ένα ενιαίο Ελεγκτικό Φάκελο (Audit File) τα προηγούμενα έξι ελεγκτικά βήματα μαζί έναν πίνακα που αιτιολογεί το πώς επέλεξε τελικά ακριβώς το μέγεθος κάθε δείγματος που θα ελεγχθεί αμέσως μετά με την έναρξη των δειγματοληπτικών ελεγκτικών διαδικασιών.

Παρακάτω βλέπουμε στην πράξη τον πίνακα με τον οποίο ο Ελεγκτής δικαιολογεί το ακριβές μέγεθος δείγματος που έχει επιλεγεί για κάθε ομάδα λογαριασμών στο προηγούμενο βήμα της προσωρινής Στρατηγικής Ελέγχου (Preliminary Audit Strategy) :

SAMPLE SIZE FOR SUBSTANTIVE TESTING (ONLY ITEMS)

A. ITEMS

Large populations (greater than 250 items per year)		Inherent Risk		
		High	Medium	Low
Control Risk	High	N/A	48	33
	Medium	48	33	17
	Low	33	17	7

Medium populations (between 52 and 250 items per year)		Inherent Risk		
		High	Medium	Low
Control Risk	High	N/A	40	29
	Medium	40	29	16
	Low	29	16	7

Small populations (between 12 and 52 items per year)		Inherent Risk		
		High	Medium	Low
Control Risk	High	N/A	25	20
	Medium	25	20	13
	Low	20	13	6

Very small populations (up to 12 items per year)		Inherent Risk		
		High	Medium	Low
Control Risk	High	N/A	10	9
	Medium	10	9	7
	Low	9	7	5

B. PERCENTAGE

Where Percentage Coverage is used (where it is efficient to do so based on number of transactions)

Medium populations (between 52 and 250 items per year)

		Control Risk		
		High	Medium	Low
		%	%	%
Inherent Risk	High	80 - 100	80 - 100	40 - 60 (a)
	Medium	80 - 100	40 - 60 (a)	10 - 30 (b)
	Low	40 - 60 (a)	10 - 30 (b)	10 - 30 (b)

Notes

(a) Minimum of 40% can be used where there are other audit procedures that can be used, such as analytical review. The maximum of 60% shall be used where there are not other audit procedures available and, consequently, full substantive procedures are to be adopted.

(b) Minimum of 10% can be used where there are other audit procedures that can be used, such as analytical review. The maximum of 30% shall be used where there are not other audit procedures available and, consequently, full substantive procedures are to be adopted.

In cases where the assessment of both inherent risk and control risk is high, particular attention shall be given to the retention of the entity as a client and the extent of samples to be used in the compilation of audit evidence.

Με τον πίνακα αυτόν ο Ελεγκτής αιτιολογεί το ακριβές μέγεθος του δείγματος που έχει επιλέξει για καθεμία ομάδα λογιστικών λογαριασμών και προχωράει πλέον στο στάδιο του κυρίως Ελέγχου.

6.1.2 ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΤΩΝ ΕΛΕΓΚΤΙΚΩΝ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ (SUBSTANTIVE TESTING)

Η κύρια φάση του Ελέγχου περιλαμβάνει δειγματοληπτικές ελεγκτικές διαδικασίες που στοχεύουν να αποκαλύψουν τυχόν ουσιώδη σφάλματα στις Οικονομικές Καταστάσεις μέσου του ελέγχου συναλλαγών και της επιβεβαίωσης του υπολοίπου λογαριασμών.

Υπάρχουν δύο κύριοι τρόποι ελέγχου : Ο πρώτος τρόπος ονομάζεται 'vouching', που σημαίνει την αρχική επισημάνση του συγκεκριμένου κονδυλίου από τον Ελεγκτή από το ισοζύγιο της εταιρείας και την τελική επιβεβαίωσή του μέσω του σχετικού παραστατικού με το οποίο το κονδύλι αυτό καταχωρήθηκε στα λογιστικά βιβλία της εταιρείας. Η τακτική αυτή χρησιμοποιείται από τον Ελεγκτή σε συγκεκριμένες λογιστικές ομάδες και, συνηθέστερα, σε αυτές των εσόδων και των εξόδων.

Ο δεύτερος τρόπος ονομάζεται 'tracing' και αποτελεί ουσιαστικά τον ακριβώς αντίθετο τρόπο ελέγχου, ο Ελεγκτής εδώ δηλαδή ξεκινάει από το σχετικό παραστατικό και καταλήγει στο πώς (και εάν) αυτό τελικά καταχωρήθηκε στα λογιστικά βιβλία της εταιρείας. Η τακτική αυτή δε χρησιμοποιείται τόσο συχνά στην πράξη από τον Ελεγκτή, εφαρμόζεται όμως σε συγκεκριμένες περιπτώσεις όταν, για παράδειγμα, ο Ελεγκτής ξεκινώντας από το συγκεντρωτικό τιμολόγιο του drydocking καταλήγει να εξετάσει πώς αυτό έχει καταχωρηθεί και αποσβεσθεί στα λογιστικά βιβλία της εταιρείας.

Πρέπει εδώ να αναφέρουμε ότι η δειγματοληψία που γίνεται από τον Ελεγκτή στη συντριπτική πλειοψηφία των περιπτώσεων δεν είναι στατιστική. Ο Ελεγκτής, γνωρίζοντας τον δειγματοληπτικό κίνδυνο (sampling risk) που υπάρχει, τον κίνδυνο δηλαδή εξαγωγής εσφαλμένου συμπεράσματος λόγω εφαρμογής ελεγκτικών διαδικασιών σε δείγμα παρατηρήσεων και όχι στο σύνολο του πληθυσμού, δεν έχει πλέον τη λύση του να μεγαλώσει το μέγεθος του δείγματός του αφού αυτό πλέον είναι δεδομένο και πλήρως αιτιολογημένο από το στάδιο του Σχεδιασμού του Ελέγχου (Audit Planning). Αυτό που μπορεί μόνο να κάνει για να μειώσει αυτόν τον κίνδυνο, είναι να εξασφαλίσει την ποιότητα του δείγματός του.

Τα ισχύοντα Λογιστικά Πρότυπα, τόσο τα Διεθνή (I.F.R.S.) όσο και αυτά των Η.Π.Α. (U.S. GAAP), δεν επιβάλλουν στον Ελεγκτή τη στατιστική δειγματοληψία. Στην πράξη, ο Ελεγκτής αυτό που κάνει είναι, γνωρίζοντας πλέον το ακριβές μέγεθος του δείγματος που πρέπει να εξεταστεί ανά κατηγορία λογιστικών λογαριασμών, να επιλέγει από τον πληθυσμό εκείνες τις μονάδες που θα του δώσουν τις χρησιμότερες πληροφορίες για το σκοπό του Ελέγχου. Συνεπώς, στη συντριπτική πλειοψηφία των περιπτώσεων, η τελική επιλογή των μονάδων του δείγματος από τον Ελεγκτή γίνεται με βάση την επαγγελματική του κρίση και όχι με καθαρά στατιστικά επιστημονικά κριτήρια.

6.1.3 ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΕΛΕΓΚΤΙΚΩΝ ΤΕΚΜΗΡΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΞΗ ΠΟΡΙΣΜΑΤΟΣ (AUDITOR'S REPORT)

Με το πέρας της διεξαγωγής του Ελέγχου, ο Ελεγκτής είναι πλέον σε θέση να αποφανθεί εάν και κατά πόσο οι Οικονομικές Καταστάσεις της εταιρείας ανταποκρίνονται στην πραγματική της εικόνα. Βάσει της θέσης του αυτής, συντάσσει την Έκθεση Ελέγχου (Auditor's Report) η οποία ενδέχεται να περιέχει και τυχόν παρατηρήσεις ή σχόλια από την πλευρά του Ελεγκτή. Η Έκθεση Ελέγχου είναι το τελικό προϊόν της εργασίας του, η ανάγνωση του οποίου σε συνάρτηση με τις Οικονομικές Καταστάσεις παρέχει στους ενδιαφερόμενους όλες τις απαραίτητες οικονομικές πληροφορίες για τη συγκεκριμένη επιχείρηση.

6.2 ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΈΛΕΓΧΟΣ (INTERNAL CONTROL)

Εσωτερικός ονομάζεται ο Έλεγχος ο οποίος αποτελείται από «*μια σειρά μέτρων πολιτικής, διαδικασιών, βημάτων, μηχανισμών, τρόπου οργάνωσης και κανόνων λειτουργίας που αναπτύσσονται και εφαρμόζονται σε μια επιχείρηση υπό την ευθύνη της διοίκησης με σκοπό την εύλογη διασφάλιση για :*

- *Την αξιοπιστία των οικονομικών καταστάσεων με την αποφυγή ουσιωδών σφαλμάτων και παραλείψεων.*
- *Τη συμμόρφωση με σχετικούς νόμους, διατάξεις και κανονισμούς.*
- *Την προστασία των περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης.*
- *Τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας, της αποδοτικότητας και της οικονομίας στη λειτουργία της επιχείρησης».*

(Κωνσταντίνος Καραμάνης, Εισαγωγή στη Θεωρία και Πρακτική της Σύγχρονης Ελεγκτικής – Εκδόσεις ΙΕΣΟΕΑ 2004, σελ. 28).

Βλέπουμε, λοιπόν, ότι όταν μιλάμε για Εσωτερικό Έλεγχο (Internal Control), αναφερόμαστε στην πράξη σε ένα σύνολο διαδικασιών (Internal Control Procedures), που η επιχείρηση εφαρμόζει προκειμένου να διασφαλίσει τα προαναφερθέντα. Την καταγραφή και ανάλυση των διαδικασιών αυτών της επιχείρησης καλείται να καταγράψει και, κατόπιν, να επιβεβαιώνει περιοδικά με δειγματοληπτικούς ελέγχους (Internal Audits) την ορθή και εύρυθμη τήρησή τους, ο Εσωτερικός Ελεγκτής (Internal Auditor) της επιχείρησης, ο οποίος είναι υπάλληλος της επιχείρησης με ειδικές επιστημονικές γνώσεις και αναφέρεται κατευθείαν και αποκλειστικά στη Διοίκηση.

Συνειδητοποιούμε, λοιπόν, ότι ο ρόλος του Εσωτερικού Ελέγχου είναι πολύ βαθύτερος και ευρύτερος του Εξωτερικού σε μία επιχείρηση. Ενώ αντικείμενο του Εξωτερικού Ελέγχου αποτελούν οι Οικονομικές Καταστάσεις με μοναδικό σκοπό τη γνωμοδότηση του Εξωτερικού Ελεγκτή για το εάν αυτές απεικονίζουν ή όχι την πραγματική οικονομική κατάσταση της εταιρείας, αντικείμενο του Εσωτερικού Ελέγχου αποτελεί πρακτικά η συνολική δομή, οργάνωση και λειτουργία της επιχείρησης. Ο Εσωτερικός Ελεγκτής επιδιώκει να ελέγξει τα παραπάνω, όχι μόνο για να εξασφαλίσει σε μεγάλο βαθμό την αξιοπιστία των Οικονομικών Καταστάσεων όπως ακριβώς επιδιώκει και ο Εξωτερικός Ελεγκτής, αλλά, επιπλέον, προκειμένου να εξασφαλίσει ότι η επιχείρηση είναι εναρμονισμένη με τους ισχύοντες κανόνες και νόμους σε όλες τις εκφάνσεις της, ότι έχουν ληφθεί όλα τα απαραίτητα μέτρα ασφαλείας για τη διαφύλαξη των περιουσιακών της στοιχείων και, τέλος, ότι η αποδοτικότητα της επιχείρησης βρίσκεται στο μέγιστο δυνατό σημείο.

Προκειμένου λοιπόν ο Εσωτερικός Ελεγκτής να εξασφαλίσει τους σκοπούς αυτούς του Εσωτερικού Ελέγχου, δεν είναι αρκετό να περιοριστεί στην καταγραφή και τον έλεγχο των Εσωτερικών Ελεγκτικών Διαδικασιών (Internal Control Procedures) μόνο του λογιστηρίου ή του οικονομικού τμήματος της επιχείρησης, αλλά, επιπροσθέτως, να επεκταθεί στην καταγραφή και στον έλεγχο επαρκών Εσωτερικών Ελεγκτικών Διαδικασιών που αφορούν το σύνολο των τμημάτων της εταιρείας.

Είναι σημαντικό να αντιληφθούμε ότι ο ρόλος του Εσωτερικού Ελεγκτή είναι ιδιαίτερος μέσα στην επιχείρηση : Από τη μία πλευρά είναι μισθωτός υπάλληλος της εταιρείας, ενώ από την άλλη καλείται να καταγράψει, να αξιολογήσει και να ελέγξει τις Διαδικασίες Εσωτερικού Ελέγχου της εταιρείας που αφορούν μάλιστα όλα της τα τμήματα, εντελώς αμερόληπτα. Η ιδιάζουσα αυτή θέση του Εσωτερικού Ελεγκτή είναι αυτή που καθιστά αναγκαία όχι μόνο την υψηλή επιστημονική του κατάρτιση και αμεροληψία, αλλά και την απευθείας αναφορά του στη Διοίκηση της εταιρείας χωρίς να εμπλέκεται κανένα τμήμα και κανένας άλλος εργαζόμενος ανάμεσα στην απευθείας επικοινωνία Εσωτερικού Ελεγκτή και Διοίκησης.

Σε ένα ολοκληρωμένο σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου μπορούμε να διακρίνουμε τα παρακάτω βασικά συστατικά μέρη :

- i) Το περιβάλλον ελέγχου
- ii) Την αποδεχόμενη από τη Διοίκηση της εταιρείας ευθύνη για παραλείψεις ή λάθη στις Οικονομικές Καταστάσεις
- iii) Το πληροφοριακό σύστημα της εταιρείας
- iv) Την κατανομή διακριτών ρόλων μεταξύ των εργαζομένων της επιχείρησης
- v) Τις Διαδικασίες Εσωτερικού Ελέγχου της επιχείρησης
- vi) Την περιοδική παρακολούθηση και Έλεγχο (Internal Audit) των Διαδικασιών Εσωτερικού Ελέγχου της επιχείρησης.

6.2.1 ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΕΛΕΓΧΟΥ

Το περιβάλλον Ελέγχου για τον Εσωτερικό Ελεγκτή αποτελείται ουσιαστικά από δύο μέρη : Το πρώτο είναι το εσωτερικό περιβάλλον της επιχείρησης, δηλαδή η διαδραστική σχέση των εργαζομένων τόσο μεταξύ τους όσο και με το χώρο μέσα στον οποίο απασχολούνται. Το δεύτερο είναι το εξωτερικό περιβάλλον της επιχείρησης, δηλαδή στην περίπτωση των ναυτιλιακών εταιρειών ο κλάδος της ναυτιλίας εν γένει. Λέγοντας εξωτερικό περιβάλλον, όμως, εννοούμε και τυχόν συγκεκριμένα τρίτα πρόσωπα (π.χ. ναυλωτές, προμηθευτές, πράκτορες κλπ.) με τα οποία η εταιρεία έχει δοσοληψίες.

Ο Εσωτερικός Ελεγκτής πρέπει να είναι σε θέση να εκτιμήσει και να κατανοήσει όλες τις παραμέτρους τόσο του εσωτερικού όσο και του εξωτερικού περιβάλλοντος της επιχείρησης προκειμένου να είναι σε θέση κατόπιν να εκτιμήσει και το ρόλο και τη σπουδαιότητα καθεμίας από τις Διαδικασίες Εσωτερικού Ελέγχου που η επιχείρηση εφαρμόζει.

6.2.2 Η ΑΠΟΔΕΧΟΜΕΝΗ ΑΠΟ ΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΕΥΘΥΝΗ ΓΙΑ ΠΑΡΑΛΕΙΨΕΙΣ Η ΛΑΘΗ ΣΤΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

Η ιδέα της ύπαρξης Εσωτερικού Ελέγχου σε μία εταιρεία προϋποθέτει ότι η Διοίκησή της, συναισθανόμενη την ευθύνη που τη βαρύνει σε περίπτωση που οι Οικονομικές Καταστάσεις της εταιρείας φέρουν λάθη ή παραλείψεις, λαμβάνει μέτρα εσωτερικά προκειμένου να διασφαλίσει την αξιοπιστία των Οικονομικών Καταστάσεων. Η θεώρηση αυτή συνδέεται πρακτικά με τη θεωρία των πέντε βασικών Ισχυρισμών της Διοίκησης (Management's Assertions) : Προκειμένου η Διοίκηση να είναι σε θέση να αιτιολογήσει τους πέντε αυτούς βασικούς Ισχυρισμούς της, πρέπει πρωτίτερα να έχει λάβει όλα τα απαραίτητα μέτρα Εσωτερικού Ελέγχου που θα μεγιστοποιήσουν την πιθανότητα οι ισχυρισμοί της αυτοί να είναι ορθοί.

Η συγκεκριμένη αυτή θεώρηση της αποδοχής της ευθύνης της Διοίκησης περί των Οικονομικών Καταστάσεων αποτελεί το θεμέλιο λίθο πάνω στο οποίο βασίζεται όλο το θεωρητικό υπόβαθρο του Εσωτερικού Ελέγχου : Η ίδια η Διοίκηση της εταιρείας είναι αυτή που αυτοβούλως θα επιδιώξει τη θέσπιση, καταγραφή και περιοδικό έλεγχο συγκεκριμένων Εσωτερικών Ελεγκτικών Διαδικασιών της επιχείρησης, αναγνωρίζοντας έτσι την ευθύνη που θα φέρει σε περίπτωση που οι Οικονομικές Καταστάσεις δε φανερώνουν την πραγματική εικόνα της επιχείρησης. Η ευθύνη της Διοίκησης σε περίπτωση παρουσίασης μη πραγματικών δεδομένων (ή, αντίστοιχα, σε περίπτωση μη παρουσίασης πραγματικών δεδομένων), δεν περιορίζεται μόνο στην έννοια του ακούσιου σφάλματος αλλά, αντίθετα, επεκτείνεται στην πιθανότητα απάτης που οδήγησε στην αλλοίωση των Οικονομικών Καταστάσεων (misrepresentation of financial statements due to fraud), και για την οποία η Διοίκηση της εταιρείας κρίνεται υπόλογη, είτε η απάτη αυτή τελέστηκε εν γνώσει της είτε όχι.

6.2.3 ΤΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Το πληροφοριακό και λογιστικό σύστημα της επιχείρησης αποτελεί βασικό συστατικό μέρος του Εσωτερικού Ελέγχου καθώς ο Εσωτερικός Ελεγκτής βασίζεται στη λειτουργία του για να επιτευχθεί αυτό που στον Εσωτερικό Έλεγχο ονομάζεται 'audit trail', μία «ελεγκτική αλυσίδα» δηλαδή πληροφοριών που θα αρχίζει από το μηχανογραφικό σύστημα της εταιρείας μέσω π.χ. μίας εγγραφής και θα καταλήγει σε πρωτογενή δικαιολογητικά έγγραφα. Στόχος του Εσωτερικού Ελεγκτή είναι η «ελεγκτική αλυσίδα» να επιτελείται για το σύνολο των εγγραφών που είναι καταχωρημένες στο μηχανογραφημένο λογιστικό σύστημα της εταιρείας.

Ένα επιπλέον στοιχείο που αποτελεί αντικείμενο εξέτασης του Εσωτερικού Ελεγκτή όσον αφορά το πληροφοριακό σύστημα της εταιρείας, είναι το κατά πόσο η καταχώρηση στοιχείων από κάποιον χρήστη του συστήματος συνοδεύεται και από την καταχώρηση του ηλεκτρονικού του ίχνους. Κάτι τέτοιο κρίνεται ως εκ των ουκ άνευ για τους χρήστες ενός πολύπλοκου και διαδραστικού ηλεκτρονικού συστήματος όπως είναι συνήθως αυτά που χρησιμοποιούν οι περισσότερες ναυτιλιακές εταιρείες. Είναι αναγκαίο οποιαδήποτε στιγμή να μπορεί να εντοπιστεί ο χρήστης που καταχώρησε ή που μετέβαλε συγκεκριμένες πληροφορίες στο σύστημα έτσι ώστε να κερδίζεται πολύτιμος χρόνος αλλά και να αποφεύγεται η σύγχυση μεταξύ των χρηστών του συστήματος.

Καθήκον του Εσωτερικού Ελεγκτή είναι ακόμη να διαπιστώσει ότι το κάθε τμήμα έχει στο πληροφοριακό σύστημα της επιχείρησης το βαθμό πρόσβασης που είναι αναγκαίος για την επιτέλεση των αρμοδιοτήτων του αλλά και για την απρόσκοπτη επικοινωνία του τόσο με τα υπόλοιπα τμήματα της εταιρείας όσο και με το εξωτερικό περιβάλλον της. Επιπλέον, είναι αρμόδιος να διαπιστώσει και το εάν ο βαθμός πρόσβασης του κάθε χρήστη ξεχωριστά στο σύστημα είναι ο κατάλληλος για να επιτελέσει το έργο που του έχει ανατεθεί μέσα στην επιχείρηση.

6.2.4 ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΔΙΑΚΡΙΤΩΝ ΡΟΛΩΝ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ

Η κατανομή διακριτών ρόλων μεταξύ των εργαζομένων της επιχείρησης αποτελείται από δύο τομείς : Ο πρώτος τομέας αφορά αυτό που ο Εσωτερικός Έλεγχος αποκαλεί 'segregation of duties', δηλαδή την ύπαρξη ξεχωριστών και εντελώς διακριτών αρμοδιοτήτων μεταξύ των εργαζομένων. Ο τομέας αυτός έχει εφαρμογή τόσο σε εργαζομένους της ίδιας ή κοντινής βαθμίδας στην ιεραρχία της εταιρείας όσο και στο διαχωρισμό αρμοδιοτήτων ανάμεσα σε τμήματα που θα υπήρχε περίπτωση να αλληλεπικαλύπτονταν.

Ο δεύτερος τομέας αφορά τη βασική αρχή του Εσωτερικού Ελέγχου που είναι η διασταύρωση (crosschecking) οποιασδήποτε εργασίας ενός υπαλλήλου από κάποιον άλλο εργαζόμενο τουλάχιστον της ίδιας βαθμίδας ή, κατά προτίμηση, ανώτερης. Η έννοια της διασταύρωσης στον Εσωτερικό Έλεγχο διασφαλίζει ότι κανένας εργαζόμενος δε θα εκτελέσει οποιαδήποτε εργασία χωρίς αυτή να ελεγχθεί ως προς την εγκυρότητα και την πληρότητά της από ένα δεύτερο εργαζόμενο. Επιπλέον, ο Εσωτερικός Έλεγχος θέτει την αρχή της ασυμβατότητας μεταξύ της ταυτόχρονης ιδιότητας του λογιστή και αυτής του ταμιά έτσι ώστε η περίπτωση απάτης στα χρηματικά διαθέσιμα να ελαχιστοποιηθεί «*Καμία διαχειριστική και λογιστική καταχώριση δεν επιτρέπεται να ολοκληρώνεται από ένα και μόνο υπάλληλο, αλλά η εργασία καθενός πρέπει, απαραίτητα, να είναι συμπληρωματική της εργασίας ενός, τουλάχιστον, άλλου υπαλλήλου και να ελέγχεται από ένα τρίτο υπάλληλο – τον εσωτερικό ελεγκτή ή τον εποπτεύοντα προϊστάμενο. Ο σχεδιασμός πρέπει να είναι τέτοιος, ώστε να εφαρμόζεται και η βασική αρχή : ο ταμίας απαγορεύεται να είναι και λογιστής και αντίστροφα*» (Θεόδωρος Γρηγοράκος, Γενικές Αρχές Ελεγκτικής, 1989 – Επανεκδοση ΙΕΣΟΕΛ 2003, σελ. 18-19).

6.2.5 ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ

Κάθε εταιρεία, είτε μικρού είτε μεγάλου μεγέθους, τηρεί συγκεκριμένες περιοδικά επαναλαμβανόμενες διαδικασίες οι οποίες στοχεύουν στην εύρυθμη λειτουργία της. Στόχος τους είναι η διασφάλιση των εξής :

- Της βεβαιότητας ότι καμία εργασία δεν πραγματοποιείται χωρίς να διασταυρωθεί από δεύτερο άτομο.
- Της βεβαιότητας ότι καμία συναλλαγή της επιχείρησης δεν είναι δυνατό να συμβεί δίχως τις κατάλληλες εξουσιοδοτήσεις (authorizations / approvals).
- Της βεβαιότητας ότι η δυνατότητα δημιουργίας «ελεγκτικής αλυσίδας» ('audit trail') από έναν Εξωτερικό Ελεγκτή είναι δεδομένη.
- Της βεβαιότητας ότι ο κάθε χρήστης του πληροφοριακού συστήματος έχει το βαθμό πρόσβασης που είναι απαραίτητο προκειμένου να επιτελέσει την εργασία του.
- Της βεβαιότητας ότι δεν υπάρχει καμία σύγκυση αρμοδιοτήτων μεταξύ εργαζομένων της ίδιας ιεραρχικής βαθμίδας και του ίδιου τμήματος ή και μεταξύ τμημάτων.
- Της βεβαιότητας ότι ο κάθε εργαζόμενος διεκπεραιώνει τα καθήκοντά του με τον αποδοτικότερο τρόπο.

Οι Διαδικασίες Εσωτερικού Ελέγχου χωρίζονται στις εξής κατηγορίες :

Διαδικασίες που είναι αποτέλεσμα συγκεκριμένης και στοχευμένης στρατηγικής από την πλευρά της Διοίκησης.

Οι διαδικασίες αυτές θεσπίστηκαν από την ίδια τη Διοίκηση ή από ανώτερα διοικητικά στελέχη προκειμένου να καλύψουν συγκεκριμένες ανάγκες ή αδυναμίες του μηχανισμού λειτουργίας της επιχείρησης. Συνήθως οι συγκεκριμένες διαδικασίες υπάρχουν και σε γραπτή μορφή καθώς αποτελούν ουσιαστικά πολιτική της Διοίκησης και απευθύνονται προς τους εργαζομένους των κατώτερων ιεραρχικά βαθμίδων.

Η ύπαρξη γραπτών διαδικασιών προσφέρει στην εταιρεία εμφανή πλεονεκτήματα όπως είναι η τυποποίηση, η αποφυγή περίπτωσης παρερμηνειών από πλευράς εργαζομένων, η δυνατότητα θέσπισης σαφώς διακριτών ρόλων τόσο ανάμεσα στους εργαζομένους της επιχείρησης όσο και ανάμεσα στα τμήματα και η δυνατότητα ευκολότερης προσαρμογής νέων εργαζομένων σε αυτή. Η πολιτική της ύπαρξης γραπτών Διαδικασιών Εσωτερικού Ελέγχου (Internal Control Procedures) συναντάται υποχρεωτικά στις ναυτιλιακές εταιρείες που είναι εισηγμένες στα χρηματιστήρια των Η.Π.Α. (N.Y.S.E., NASDAQ), καθώς και σε μεγάλου μεγέθους και καλά οργανωμένες μη εισηγμένες ναυτιλιακές εταιρείες.

Είναι απαραίτητο εδώ να διευκρινίσουμε το εξής : Όταν αναφερόμαστε εδώ στην ύπαρξη γραπτών διαδικασιών δε μιλάμε για την καταγραφή των διαδικασιών που σχετίζονται στη ναυτιλιακή εταιρεία με τον ISM (International Safety Management) Code. Οι εταιρείες της ποντοπόρου ναυτιλίας είναι υποχρεωμένες στο σύνολό τους όχι μόνο να υιοθετήσουν τις προϋποθέσεις και διαδικασίες ασφαλείας του ISM Code αλλά, επιπλέον, να τις καταγράψουν. Η καταγραφή αυτή των συγκεκριμένων διαδικασιών που όντως τηρούνται από συγκεκριμένα τμήματα της εταιρείας και που αναφέρονται στην ασφάλεια και προστασία του πληρώματος, του πλοίου, του φορτίου και του περιβάλλοντος, σε καμία περίπτωση δε μπορούν να συσχετιστούν με τον τρόπο οργάνωσης και τις διαδικασίες εκείνες που στοχεύουν στην εύρυθμη λειτουργία της επιχείρησης σαν οικονομικό σύνολο. Οι διαδικασίες αυτές αφορούν τη βελτιστοποίηση της λειτουργίας και της απόδοσης της εταιρείας σαν επιχειρηματική οντότητα και καμία σχέση με διαδικασίες ασφαλείας δεν έχουν. Επιπλέον, η εθελούσια πιστοποίηση των ναυτιλιακών εταιρειών με συστήματα ποιότητας όπως είναι το ISO 9001 (πιστοποίηση στην ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών) ή το ISO 14001 (πιστοποίηση στην ποιότητα προστασίας του περιβάλλοντος), επίσης δε μπορεί να υποκαταστήσει τις Διαδικασίες Εσωτερικού Ελέγχου που αναφέρονται σε βελτιστοποίηση αποδοτικότητας και σε αξιοπιστία των Οικονομικών Καταστάσεων και όχι στην ποιότητα. Συνεπώς, οι παραπάνω καταγραφές διαδικασιών που σχετίζονται είτε με την ασφάλεια είτε με την ποιότητα δεν σχετίζονται στο παραμικρό με τις Διαδικασίες Εσωτερικού Ελέγχου της επιχείρησης και μόνο συμπληρωματικά είναι δυνατόν προς αυτές να λειτουργήσουν.

Διαδικασίες που ενώ η εφαρμογή τους υποστηρίζεται από τη Διοίκηση δεν υπάρχουν σε γραπτή μορφή.

Η περίπτωση αυτή δε διαφέρει σε τίποτα από την προηγούμενη όσον αφορά την υποστήριξη των συγκεκριμένων διαδικασιών από την πλευρά της Διοίκησης. Στην πράξη, όμως, η απουσία γραπτών διαδικασιών είναι δυνατόν να επιφέρει σύγχυση μεταξύ των εργαζομένων τόσο όσον αφορά τα όρια των αρμοδιοτήτων τους όσο και την περίπτωση επικάλυψης καθηκόντων. Η Διοίκηση εδώ αναμένει από τους εργαζόμενους να ακολουθήσουν τις συγκεκριμένες διαδικασίες και αυτοί, πράγματι, τις ακολουθούν. Οι παραπάνω δυσλειτουργίες που είναι πιθανό να παρουσιαστούν, όμως, στερεί από την επιχείρηση τη δυνατότητα βελτιστοποίησης της απόδοσής της.

Διαδικασίες που ενώ η εφαρμογή τους δεν αποτελεί επίσημη πολιτική της Διοίκησης εφαρμόζονται άτυπα.

Οι διαδικασίες αυτές δεν αποτελούν αποτέλεσμα επεξεργασίας από την πλευρά της Διοίκησης και ούτε επιβλήθηκαν από αυτήν. Αποτελούν στην πράξη για την επιχείρηση ένα είδος άτυπης κουλτούρας, μια σειρά από διαδικασίες δηλαδή που η περιοδική τους χρήση επεκράτησε (ακόμα και ακούσια) με το πέρασμα του χρόνου λόγω της χρηστικότητάς τους και της αποδοχής τους αλλά και υιοθέτησή τους από τους εργαζόμενους της επιχείρησης. Η περίπτωση αυτή προσιδιάζει σε ναυτιλιακές εταιρείες μικρού ή και μεσαίου μεγέθους οι οποίες δεν έχουν δώσει ιδιαίτερη βάση στην οργάνωσή τους και που η Διοίκησή τους θεωρεί ότι οι επικρατούσες διαδικασίες είναι νομοτελειακά και οι άριστες.

Στις περιπτώσεις αυτές παρατηρούνται τα μεγαλύτερα κενά όσον αφορά τις Διαδικασίες Εσωτερικού Ελέγχου. Η απουσία γραπτών διαδικασιών παράλληλα με την αποφυγή από πλευράς Διοίκησης σχεδιασμού και υιοθέτησης ενός οποιουδήποτε πλέγματος Διαδικασιών Εσωτερικού Ελέγχου είναι δυνατό να προκαλέσει σημαντικά προβλήματα και δυσλειτουργίες τόσο στην καθημερινή λειτουργία της επιχείρησης όσο και στην εικόνα που παρουσιάζει προς τους τρίτους. Τα λάθη και οι παραλείψεις των εργαζομένων της αλλά και ο ρυθμός διεκπεραίωσης συγκεκριμένων λειτουργιών από την εταιρεία ενδέχεται να αποτελέσουν τροχοπέδη για το όνομα που η εταιρεία θέλει να «χτίσει» στην αγορά.

Οποιαδήποτε περίπτωση από τις παραπάνω και να ισχύει, ο Εσωτερικός Ελεγκτής, αφού έχει πλέον κατανοήσει τον ακριβή τρόπο λειτουργίας της επιχείρησης μέσα στο περιβάλλον που αυτή δραστηριοποιείται, είναι υπεύθυνος να καταγράψει το σύνολο των Διαδικασιών Εσωτερικού Ελέγχου της επιχείρησης. Η λογική της καταγραφής των διαδικασιών αυτών βασίζεται στην αναγκαιότητα της συγκέντρωσής τους και της κατηγοριοποίησής τους από πλευράς του Εσωτερικού Ελεγκτή έτσι ώστε αυτός να μπορέσει να τις αξιολογήσει και να γνωμοδοτήσει εάν το σύνολο των υπάρχοντων Διαδικασιών Εσωτερικού Ελέγχου είναι αρκετό προκειμένου να καλύψει όλους τους Κινδύνους Διαδικασιών (Control Risks) που είναι πιθανό να παρουσιαστούν.

Η παραπάνω λογική συνδέεται με τη λογική που χρησιμοποιεί ο Εξωτερικός Ελεγκτής κατά την αξιολόγηση του συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου της εταιρείας. Και ο Εξωτερικός και ο Εσωτερικός Ελεγκτής προϋποθέτουν την ύπαρξη συγκεκριμένων κινδύνων που μπορεί να εμφανισθούν κατά την καθημερινή λειτουργία μίας επιχείρησης. Οι κίνδυνοι αυτοί ονομάζονται Κίνδυνοι Διαδικασιών (Control Risks). Η λογική του Εσωτερικού Ελέγχου λοιπόν είναι ότι η Διοίκηση, μέσω της καταγραφής του συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου της εταιρείας από τον Εσωτερικό Ελεγκτή, δηλώνει το με ποιο τρόπο, με ποια Διαδικασία Εσωτερικού Ελέγχου (Internal Control Procedure) δηλαδή, κατορθώνει κάθε φορά να εξαλείφει τους αντίστοιχους Κινδύνους Διαδικασιών (Control Risks).

Ο Εσωτερικός Ελεγκτής συγκεντρώνει αυτούς τους Κινδύνους Διαδικασιών σε συγκεκριμένες κατηγορίες και παραθέτει δίπλα το με ποια διαδικασία που εφαρμόζει η εταιρεία εξουδετερώνονται οι κίνδυνοι αυτοί. Επιπρόσθετα, δίπλα από κάθε διαδικασία ο Εσωτερικός Ελεγκτής θα καταγράψει το λεγόμενο 'walkthrough test', το με ποια έγγραφα ή άλλο τρόπο είναι δυνατό να επιβεβαιώσει ένας Εξωτερικός Ελεγκτής τη διεξαγωγή της συγκεκριμένης διαδικασίας. Τέλος, δίπλα στο walkthrough test της καθεμίας Διαδικασίας Εσωτερικού Ελέγχου, ο Εσωτερικός Ελεγκτής θα αναφέρει εάν κατά τη γνώμη του υπάρχει ή όχι το λεγόμενο «ελεγκτικό κενό» (audit gap). «Ελεγκτικό κενό» ονομάζουμε τη θέση του Ελεγκτή ότι η Διαδικασία (ή οι Διαδικασίες, μιας και μπορούν να υπάρχουν πάνω από μία διαδικασίες που στοχεύουν την κάλυψη ενός μόνο κινδύνου) Εσωτερικού Ελέγχου που έχει υιοθετήσει η επιχείρηση δεν επαρκούν προκειμένου να εξουδετερωθεί ο Κίνδυνος Διαδικασιών που αυτές στοχεύουν να εξαλείψουν. Στην περίπτωση αυτή, ο Εσωτερικός Ελεγκτής είναι υποχρεωμένος να καταγράψει και το λόγο για τον οποίο πιστεύει ότι η συγκεκριμένη / συγκεκριμένες διαδικασίες δεν επαρκούν αλλά και να

προτείνει i) την εφαρμογή νέων διαδικασιών ως συμπληρωματικές, ii) την αντικατάσταση παλαιότερων διαδικασιών από νέες, iii) τη μεταβολή του τρόπου εφαρμογής συγκεκριμένων ήδη εν εφαρμογή διαδικασιών έτσι ώστε αυτές να καταστούν αποδοτικότερες είτε, τέλος, iv) την κατάργηση συγκεκριμένων διαδικασιών που ήταν δυσλειτουργικές.

Η παραπάνω καταγραφή από τον Εσωτερικό Ελεγκτή γίνεται στο λεγόμενο Audit Matrix, που δεν είναι τίποτα παραπάνω από ένα «Ελεγκτικό Πλέγμα» καταγραφής των Διαδικασιών Εσωτερικού Ελέγχου ανά Οικονομικό Κύκλο.

Όταν λέμε «Οικονομικό Κύκλο» (Financial Cycle), εννοούμε την κατηγοριοποίηση των Διαδικασιών Εσωτερικού Ελέγχου της ναυτιλιακής επιχείρησης από τον Εσωτερικό Ελεγκτή στις παρακάτω κατηγορίες :

- A. **Κύκλος Πρακτόρων (Agents' Cycle)** : Αφορά τις Διαδικασίες Εσωτερικού Ελέγχου που σχετίζονται με τους λογιστικούς λογαριασμούς των πρακτόρων και των λιμενικών εξόδων.
- B. **Κύκλος Καυσίμων (Bunkers' Cycle)**) : Αφορά τις Διαδικασίες Εσωτερικού Ελέγχου που σχετίζονται με τους λογιστικούς λογαριασμούς των αγορών, των αποθεμάτων καυσίμων καθώς και των προμηθευτών τους.
- C. **Κύκλος Ασφαλειών & Απαιτήσεων(Insurances & Claim Cycle)** : Αφορά τις Διαδικασίες Εσωτερικού Ελέγχου που σχετίζονται με τους λογιστικούς λογαριασμούς των εξόδων και προπληρωθέντων ασφαλειών, των απαιτήσεων και των ασφαλιστών.
- D. **Κύκλος Λογαριασμού Πλοιάρχου (MGA Cycle)** : Αφορά τις Διαδικασίες Εσωτερικού Ελέγχου που σχετίζονται με το λογιστικό λογαριασμό του Πλοιάρχου, της μισθοδοσίας του πληρώματος και των πρακτόρων που ασχολούνται με το πλήρωμα.
- E. **Κύκλος Χρηματικών Διαθεσίμων (Cash Disbursements Cycle)** : Αφορά τις Διαδικασίες Εσωτερικού Ελέγχου που σχετίζονται με τους λογιστικούς λογαριασμούς των εξόδων και με τις πληρωμές.
- F. **Κύκλος Ναυλώσεων & Εσόδων (Chartering & Revenue Cycle)** : Αφορά τις Διαδικασίες Εσωτερικού Ελέγχου που σχετίζονται με το λογιστικό λογαριασμό των εσόδων ταξιδιού, των προεισπραχθέντων εσόδων και των λογαριασμών των ναυλωτών.
- G. **Κύκλος Παγίων (Fixed Assets Cycle)** : Αφορά τις Διαδικασίες Εσωτερικού Ελέγχου που σχετίζονται με το λογιστικό λογαριασμό των παγίων, δηλαδή, για τις πλοιοκτήτριες, με το πλοίο.

- Η. Κύκλος Αγορών και Υποχρεώσεων (Purchases & Payables Cycle) :** Αφορά τις Διαδικασίες Εσωτερικού Ελέγχου που σχετίζονται με τους λογιστικούς λογαριασμούς των υποχρεώσεων καθώς και με τα έξοδα αγορών.
- Ι. Κύκλος Ταμείου (Treasury Cycle) :** Αφορά τις Διαδικασίες Εσωτερικού Ελέγχου που σχετίζονται με τους λογιστικούς λογαριασμούς των τραπεζικών διαθεσίμων και των τραπεζικών δανειακών υποχρεώσεων.
- Ι. Κύκλος Απεικόνισης των Οικονομικών Καταστάσεων (Financial Reporting Cycle) :** Αφορά τις Διαδικασίες Εσωτερικού Ελέγχου που σχετίζονται με την εξασφάλιση της ορθής παρουσίασης του συνόλου των λογιστικών λογαριασμών στις Οικονομικές Καταστάσεις.

Ο Εσωτερικός Ελεγκτής κατηγοριοποιεί, καταγράφει και αξιολογεί τις Διαδικασίες Εσωτερικού Ελέγχου με βάση τους λογιστικούς λογαριασμούς που η κάθε διαδικασία αφορά. Επειδή όλες οι Διαδικασίες Εσωτερικού Ελέγχου σχετίζονται με κάποιο λογιστικό λογαριασμό ή με τις Οικονομικές Καταστάσεις εν γένει, η κατηγοριοποίηση αυτή εξασφαλίζει στον Εσωτερικό Ελεγκτή τη βεβαιότητα ότι θα έχει συμπεριλάβει στην καταγραφή του όλες τις υπάρχουσες διαδικασίες.

Πρέπει εδώ να διευκρινιστεί ότι κατά την καταγραφή των Διαδικασιών Εσωτερικού Ελέγχου δεν είναι απαραίτητο σε κάθε Κίνδυνο Διαδικασιών να αντιστοιχεί μία Διαδικασία Εσωτερικού Ελέγχου. Είναι δυνατόν αλλά και σύνηθες ένας μόνο Κίνδυνος Διαδικασιών να χρειάζεται την ταυτόχρονη εφαρμογή περισσότερων από μίας Διαδικασιών Εσωτερικών Ελέγχου. Επίσης, όμως, είναι σύνηθες να συμβαίνει και το ακριβώς αντίθετο, μία δηλαδή μόνο Διαδικασία Εσωτερικού Ελέγχου να είναι ικανή να καλύψει παραπάνω από έναν μόνο Κίνδυνο Διαδικασιών. Τον ακριβή τρόπο που χρησιμοποιεί ο Εσωτερικός Ελεγκτής για να καταγράψει τις Διαδικασίες Εσωτερικού Ελέγχου της επιχείρησης και να δείξει ποιον Κίνδυνο Διαδικασιών η κάθε διαδικασία εξουδετερώνει και με ποιον τρόπο θα τον δούμε λίγο παρακάτω, όπου θα αναλυθεί λεπτομερώς το πώς στην πράξη, πλέον, ο Εσωτερικός Ελεγκτής συμπληρώνει το Ελεγκτικό Πλέγμα (Audit Matrix).

6.2.6 ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΣ (INTERNAL AUDIT) ΤΩΝ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ

Ο Ελεγκτής, αφού έχει πλέον καταγράψει το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου της εταιρείας, δίνει την αναφορά του στη Διοίκηση σχετικά με την επάρκεια των υπάρχοντων Διαδικασιών Εσωτερικού Ελέγχου. Σε περίπτωση που κριθεί ότι οι υπάρχουσες διαδικασίες είναι και επαρκείς αλλά και οι πλέον αποδοτικές, το έργο του Εσωτερικού Ελεγκτή δεν παύει εδώ. Καλείται πλέον να διασφαλίσει την εύρυθμη και αποτελεσματική λειτουργία του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου της επιχείρησης αλλά και να εξασφαλίσει τόσο τη διάρκειά του όσο και την εξέλιξή του με το πέρασμα του χρόνου.

Το ότι ο Εσωτερικός Ελεγκτής κατέγραψε υπαρκτές Διαδικασίες Εσωτερικού Ελέγχου δε συνεπάγεται αυτομάτως ότι αυτές στην πράξη εφαρμόζονται όπως ακριβώς θα έπρεπε θεωρητικά. Για αυτό ακριβώς το λόγο, ο Εσωτερικός Ελεγκτής διενεργεί δειγματοληπτικούς Εσωτερικούς Ελέγχους οι οποίοι έχουν ακριβώς τη μορφή των δειγματοληπτικών ελεγκτικών διαδικασιών που εφαρμόζει ο Εξωτερικός Ελεγκτής κατά το κυρίως στάδιο του Ελέγχου του. Όπως ακριβώς στην περίπτωση του Εξωτερικού Ελεγκτή, έτσι και εδώ επαφίεται στον ίδιο τον Ελεγκτή να αποφασίσει εάν το δείγμα που θα λάβει θα είναι προϊόν στατιστικής ή μη στατιστικής δειγματοληψίας. Με το ίδιο ακριβώς σκεπτικό της καθοριστικής σημασίας της επαγγελματικής τους κρίσης, οι Εσωτερικοί Ελεγκτές επιλέγουν το δείγμα εκείνο που πιστεύουν ότι μπορεί να τους προσφέρει το καλύτερο συμπέρασμα για τον Έλεγχο τους. Και εδώ, όπως και στην επιλογή δείγματος από τον Εξωτερικό Ελεγκτή, η επαγγελματική κρίση παραμερίζει την επιστημονική θεώρηση στη συντριπτική πλειοψηφία των περιπτώσεων στην πράξη.

Ο Εσωτερικός Έλεγχος των υπαρχόντων Διαδικασιών δε στοχεύει μόνο στη διασφάλιση της σωστής και απρόσκοπτης εφαρμογής τους αλλά και στη μετεξέλιξή τους καθώς κυλάει η οικονομική ζωή της επιχείρησης. Νέες Διαδικασίες Εσωτερικού Ελέγχου πιθανώς να προκύψουν εξαιτίας της μεταβολής συγκεκριμένων αναγκών της εταιρείας ή εξαιτίας αλλαγών στο περιβάλλον της. Επιπλέον, παλαιότερες διαδικασίες μπορεί να θεωρηθούν κάποια στιγμή στο μέλλον μη πλέον χρηστικές ή και ξεπερασμένες και, έτσι, να καταργηθούν. Η συνεχής παρακολούθηση και ο Έλεγχος λοιπόν των διαδικασιών, εξασφαλίζει τη διαρκή και έγκαιρη προσαρμογή της επιχείρησης σε νέες απαιτήσεις και προκλήσεις.

7. ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ

Η αναγκαιότητα για την ύπαρξη και ανάπτυξη της ελεγκτικής ανάγεται στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, όταν και η γιγάντωση πολλών επιχειρήσεων μέσω των χρηματιστηρίων δυσχέρανε την επισκόπηση των οικονομικών τους δεδομένων από τους αναγνώστες των Οικονομικών τους Καταστάσεων. Σημείο σταθμό της εποχής για την ελεγκτική επιστήμη απετέλεσε η υπόθεση McKesson & Robbins το 1937 στις Η.Π.Α., όταν και η αποκάλυψη της εσκεμμένης αλλοίωσης των περιουσιακών στοιχείων της εταιρείας κατά 20 εκ. δολάρια Η.Π.Α. («φούσκωμα» του ενεργητικού) οδήγησε σε νέες για την εποχή ελεγκτικές προσεγγίσεις πέρα από την αντιπαραβολή των εγγραφών με τα παραστατικά, όπως η επαλήθευση των περιουσιακών στοιχείων μέσω πραγματικής καταμέτρησης (π.χ. καταμέτρηση ταμείου) καθώς και η μέθοδος της επιβεβαίωσης του ακριβούς ύψους των απαιτήσεων και υποχρεώσεων μέσω απευθείας αλληλογραφίας χρεωστών και πιστωτών της εταιρείας με τον Ελεγκτή.

Παρόμοια σκάνδαλα όμως αποκαλύφθηκαν και στις μέρες μας, με πιο γνωστά το οικονομικό σκάνδαλο της ιταλικής πολυεθνικής εταιρείας τροφίμων και γαλακτοκομικών Parmalat την περίοδο 2002 – 2005, όταν και αποκαλύφθηκε «μαύρη τρύπα» 8 δις Ευρώ στο Ενεργητικό της, καθώς και το πολύκροτο σκάνδαλο της αμερικανικής πολυεθνικής εταιρείας εκμετάλλευσης ενέργειας Enron το 2001, η οποία παρουσίαζε μέσω «δημιουργικής λογιστικής» (συγκεκριμένα, μέσω αναγνώρισης στα Αποτελέσματα Χρήσης μελλοντικών εσόδων) τα προηγούμενα έτη αύξηση των εσόδων της κατά 65% κατ' έτος, κάτι μέχρι τότε ανήκουστο για το συγκεκριμένο βιομηχανικό κλάδο στις Η.Π.Α. Η αποκάλυψη του σκανδάλου της Enron επέφερε πτώση της μετοχής της από 90 δολάρια Η.Π.Α. ανά μετοχή το 2000 σε λιγότερο από 1 δολάριο ανά μετοχή το 2001 και, τελικώς, τη δήλωση πτώχευσης από την εταιρεία την επόμενη χρονιά.

Το σκάνδαλο της Enron εκτός από την οικονομική κατάρρευση της ίδιας της εταιρείας και των μετόχων της πήρε και άλλες διαστάσεις : Οδήγησε στην επαγγελματική κατάρρευση μίας από τις μεγαλύτερες μέχρι τότε Ελεγκτικές πολυεθνικές εταιρείες που ανήκε στις λεγόμενες Big Five Audit Firms (μαζί με Deloitte&Touche, KPMG, PriceWaterhouseCoopers και Ernst&Young), την Arthur Andersen, η οποία έχασε έκτοτε κάθε εχέγγυο επαγγελματικής αξιοπιστίας. Επιπροσθέτως, το σκάνδαλο αυτό αποτέλεσε το έναυσμα για τη θεσμοθέτηση και ψήφιση στο Αμερικανικό Κογκρέσο της νομοθετικής ρύθμισης που μετέβαλε αποφασιστικά τη σημασία αλλά και τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας του Εσωτερικού Ελέγχου, γνωστής ως Sarbanes – Oxley Act ή, χάριν συντομίας, SOX.

Η νομοθεσία του SOX καινοτομεί καθώς :

- Επιβάλλει συγκεκριμένο και αυστηρό νομικό πλαίσιο στον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας (corporate governance) των εισηγμένων εταιρειών στα χρηματιστήρια των Η.Π.Α. Πιο συγκεκριμένα, εισάγονται αυστηρές προϋποθέσεις σχετικά με τη δομή και την επιλογή των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου (Board of Directors). Για παράδειγμα, θεωρείται παράνομη τόσο η τοποθέτηση στο Διοικητικό Συμβούλιο ατόμου με μη λευκό ποινικό μητρώο, όσο και η δυνατότητα ο Πρόεδρος (President) και ο ταμίας (Treasurer) του Διοικητικού Συμβουλίου να είναι το ίδιο άτομο.
- Συγκεκριμενοποιεί την έννοια της ανεξαρτησίας του Εξωτερικού Ελεγκτή (Auditor's Independence). Επειδή οι μεγάλες ελεγκτικές εταιρείες ασκούν, παράλληλα, και το ρόλο του συμβούλου επιχειρήσεων, η νομοθεσία του SOX έκρινε παράνομη την ανάθεση και των δύο ταυτοχρόνως ρόλων στην ίδια ελεγκτική εταιρεία λόγω συγκρούσεως συμφερόντων (conflict of interest) από μία εισηγμένη επιχείρηση. Κατά αυτόν τον τρόπο αποφεύγεται σε μεγάλο βαθμό η πιθανότητα να υπάρξει συμφέρον του Ελεγκτή να συναινέσει στην παραποίηση των Οικονομικών Καταστάσεων.

- Απαιτεί την ετήσια δημοσίευση από τη Διοίκηση της εταιρείας μίας Έκθεσης Εσωτερικού Ελέγχου η οποία θα έχει αξιολογηθεί από τον Εξωτερικό Ορκωτό Ελεγκτή (Audited Internal Control Report). Η απαίτηση αυτή δηλώνεται στον τομέα υπ' αριθμό 404 του νόμου και, εξαιτίας της σημαντικότητάς της, ο νόμος Sarbanes – Oxley Act αποκαλείται συχνά ως 'SOX – 404'.

Προκειμένου όμως η Διοίκηση της εταιρείας να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις και τις προϋποθέσεις που ο Εξωτερικός Ελεγκτής θέτει προκειμένου να μην εντοπιστεί ουσιώδη παράλειψη (material misstatement) στην εφαρμογή των Διαδικασιών Εσωτερικού Ελέγχου, αντιμετωπίζει το ουσιαστικό πρόβλημα του υψηλού κόστους υιοθέτησης αυστηρότατων εσωτερικών διαδικασιών. Η υιοθέτηση τέτοιων διαδικασιών, ενώ από τη μία μειώνει την πιθανότητα ο Εξωτερικός Ελεγκτής να εκφραστεί αρνητικά όσον αφορά την αξιολόγηση του μηχανισμού Εσωτερικού Ελέγχου της επιχείρησης, από την άλλη επιβαρύνει την εταιρεία με διαδικασίες που θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν σχεδόν γραφειοκρατικές, αυξάνοντας το φόρτο εργασίας και στερώντας τη δυνατότητα οποιασδήποτε ευελιξίας από την πλευρά της επιχείρησης (για παράδειγμα, σημαντικές χρονικές καθυστερήσεις σε συναλλαγές της επιχείρησης εξαιτίας συγκεκριμένων εγκρίσεων που είναι υποχρεωτικό να δοθούν προκειμένου η συγκεκριμένη συναλλαγή τελικά να πραγματοποιηθεί). Επιπλέον, το προφανές οικονομικό κόστος του SOX – 404 για την εισηγμένη επιχείρηση είναι τα πολύ μεγαλύτερα κόστη που επωμίζεται από τη διεξαγωγή δύο ουσιαστικά Εξωτερικών Ελέγχων, ενός για τη διατύπωση γνώμης του Ορκωτού Ελεγκτή για τις Οικονομικές Καταστάσεις της εταιρείας (Audit Report on the Financial Statements) και δεύτερου για την αξιολόγηση της επάρκειας και αποδοτικότητας του μηχανισμού Εσωτερικού Ελέγχου από τον Ορκωτό Ελεγκτή (Internal Control Report). Επιπροσθέτως, η επιβολή συγκεκριμένων πολύ αυστηρά καθορισμένων αλλά και ορθά εφαρμοσμένων Διαδικασιών Εσωτερικού Ελέγχου έκανε σχεδόν απαραίτητη τη δημιουργία ολόκληρων τμημάτων Εσωτερικού Ελέγχου στις εισηγμένες αυτές εταιρείες, αυξάνοντας έτσι αυτομάτως τα κόστη μισθοδοσίας, καθώς η απασχόληση ενός μόνο Εσωτερικού Ελεγκτή κρίθηκε πλέον ανεπαρκής.
- Απαιτεί την τελική αξιολόγηση των δύο προαναφερθέντων Εκθέσεων Ελέγχου (Audit Report) και Εσωτερικού Ελέγχου (Internal Control Report) από το 'Audit Committee', μία επιτροπή δηλαδή μέλη της οποίας είναι υποχρεωτικό να αποτελούν εκτός από μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου της εταιρείας και τρίτα άτομα με εξειδικευμένες χρηματοοικονομικές γνώσεις τα οποία δρουν, ουσιαστικά, υπέρ της κάλυψης των συμφερόντων των Χρηματιστηριακών Αρχών των Η.Π.Α. Τα άτομα αυτά είναι υποχρεωτικό να συμπεριλαμβάνονται πάντοτε στη σύνθεση ενός 'Audit Committee' ως 'non executive directors', ως μέλη δηλαδή του Διοικητικού Συμβουλίου που, όμως, ουδεμία σχέση πέρα από το συγκεκριμένο ρόλο δεν έχουν με την εισηγμένη

εταιρεία ή θυγατρική της και δε χρηματίζονται από αυτήν. Ο ρόλος της συγκεκριμένης Επιτροπής Ελέγχου ουσιαστικά διασφαλίζει την αποδοχή τόσο των οικονομικών δεδομένων όσο και των εσωτερικών διαδικασιών οργάνωσης και λειτουργίας της εισηγμένης επιχείρησης από τις αντίστοιχες Χρηματιστηριακές Αρχές.

8. ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ ΑΠΟ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΩΝ

Η ψήφιση και εφαρμογή του Sarbanes – Oxley Act εισήγαγε τις ναυτιλιακές εταιρείες ελληνικών συμφερόντων που είναι εισηγμένες σε χρηματιστήρια των Η.Π.Α. σε ένα πραγματικά αυστηρά καθορισμένο πλαίσιο εφαρμογής και αξιολόγησης των Διαδικασιών Εσωτερικού Ελέγχου. Για τις εταιρείες αυτές, ο Εσωτερικός Έλεγχος από ενσυνείδητη επιλογή μετετράπη σε προκαθορισμένη αναγκαιότητα προκειμένου να είναι σύμφωνες με το ρυθμιστικό πλαίσιο που καθορίζουν οι Αρχές των χρηματιστηρίων των Η.Π.Α.

Από την άλλη πλευρά, στις υπόλοιπες μη εισηγμένες ναυτιλιακές εταιρείες ελληνικών συμφερόντων (οι οποίες, μπορεί να μην προβάλλονται δημοσίως το ίδιο συχνά με τις εισηγμένες αφού δεν επιζητούν την προβολή λόγω της έλλειψης της ανάγκης προσέλκυσης μετόχων, παρόλα αυτά αποτελούν κατά γενική ομολογία αριθμητικά τη συντριπτική πλειοψηφία), η προσέγγιση του θέματος «Εσωτερικός Έλεγχος» πραγματικά ποικίλλει. Ενώ οι μεγαλύτερες σε μέγεθος και πιο οργανωμένες από αυτές έχουν σταδιακά αρχίσει να υιοθετούν τις βασικές αρχές του Εσωτερικού Ελέγχου αναγνωρίζοντας τα οφέλη από την εφαρμογή του, πολλές μικρότερες ούτε καταγεγραμμένες Διαδικασίες Εσωτερικού Ελέγχου κατέχουν ούτε απασχολούν καν στο δυναμικό τους Εσωτερικό Ελεγκτή, παραγνωρίζοντας έτσι τις ωφέλειες που θα προέκυπταν από την εφαρμογή του. Σε αυτές τις περιπτώσεις, είναι καθήκον του Εξωτερικού Ελεγκτή τόσο να καταγράψει όσο και να αξιολογήσει τις υπάρχουσες Διαδικασίες Εσωτερικού Ελέγχου προκειμένου να καθορίσει το Επίπεδο Ελεγκτικού Κινδύνου (Audit Risk – AR) για κάθε ομάδα λογιστικών λογαριασμών που υπάρχουν στις Οικονομικές Καταστάσεις της συγκεκριμένης εταιρείας.

Παρακάτω θα διαπιστώσουμε το πώς ο Εσωτερικός Ελεγκτής μίας ναυτιλιακής επιχείρησης καταγράφει το σύνολο των Διαδικασιών Εσωτερικού Ελέγχου της εταιρείας, κατανέμοντάς τις σε καθέναν από τους 10 Οικονομικούς Κύκλους που αναφέραμε προτύτερα.

9. ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ ΜΕΘΟΔΟΥ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗΣ ΤΟΥ ΠΛΕΓΜΑΤΟΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ (AUDIT MATRIX) ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΕΛΕΓΚΤΗ

Ο Εσωτερικός Ελεγκτής ξεκινάει πάντοτε την καταγραφή στο Ελεγκτικό Πλέγμα από την παράθεση του συγκεκριμένου Κινδύνου Διαδικασιών (Control Risk).

Ακριβώς δίπλα θα αναφέρει ποια ή ποιες από τις πέντε βασικές Παραδοχές της Διοίκησης (Management's Assertions) περί των Οικονομικών Καταστάσεων επηρεάζεται σε περίπτωση που όντως προκύψει στην πράξη ο Κίνδυνος αυτός.

Στην αμέσως επόμενη στήλη του Ελεγκτικού Πλέγματος ο Ελεγκτής θα συμπληρώσει το 'Control Description', την περιγραφή δηλαδή της συγκεκριμένης Διαδικασίας (ή και Διαδικασιών) Εσωτερικού Ελέγχου που εφαρμόζει η επιχείρηση προκειμένου να εξαλείψει, ή έστω, να περιορίσει σε πολύ μεγάλο βαθμό, την πιθανότητα να επέλθει ο Κίνδυνος αυτός (to mitigate the risk).

Στη συνέχεια, ο Ελεγκτής θα αναφέρει στην επόμενη στήλη το ποιες λογιστικές ομάδες λογαριασμών σχετίζονται τόσο με την επέλευση του συγκεκριμένου Κινδύνου όσο και με την εφαρμογή των Διαδικασιών που σχετίζονται με την αντιμετώπισή του.

Αμέσως μετά, ο Ελεγκτής ορίζει έναν κωδικό αριθμό αναφοράς (reference number) που χρησιμοποιεί για να κωδικοποιήσει τους τρόπους με τους οποίους ένας Εξωτερικός Ελεγκτής λαμβάνει ένδειξη της ύπαρξης της συγκεκριμένης Διαδικασίας. Ο τρόπος λήψης ένδειξης της ύπαρξης της κάθε Διαδικασίας, ο οποίος καταγράφεται στην ακριβώς επόμενη στήλη από αυτή του κωδικού, αποτελεί στην πράξη κάποιο έγγραφο ή κάποιον άλλο τρόπο με τον οποίο ο Εξωτερικός Ελεγκτής λαμβάνει επιτόπου ένδειξη ότι η συγκεκριμένη Διαδικασία όντως αποτελεί μέρος των Διαδικασιών Εσωτερικού Ελέγχου της επιχείρησης. Μιλάμε ακριβώς για «επιτόπου ένδειξη» και όχι για επιβεβαίωση, επειδή ακριβώς η συγκεκριμένη μεθοδολογία που ονομάζεται 'walkthrough test' δεν έχει στόχο να προσφέρει στον Εξωτερικό Ελεγκτή τη βεβαιότητα της εφαρμογής της Διαδικασίας, αφού αυτό ο Εξωτερικός Ελεγκτής θα το πετύχει μέσω του δειγματοληπτικού Ελέγχου των διαδικασιών Εσωτερικού Ελέγχου (Test of Control Procedures) που ανήκει στο 5^ο ελεγκτικό βήμα της φάσης του Σχεδιασμού του εξωτερικού Ελέγχου (Audit Planning) όπως είπαμε και παραπάνω. Εδώ ο Εσωτερικός Ελεγκτής απλά καταγράφει το σχετικό εκείνο έγγραφο ή τρόπο που θα έδινε μία πρώτη ένδειξη μόνο στον Εξωτερικό Ελεγκτή ότι η συγκεκριμένη Διαδικασία όντως υπάρχει. Για παράδειγμα, όταν η περιγραφή της συγκεκριμένης Διαδικασίας (Control Description) δηλώνει ότι προκειμένου να γίνει αγορά αξίας άνω ενός συγκεκριμένου χρηματικού ποσού είναι απαραίτητη η ύπαρξη υπογραφής συγκεκριμένου προϊσταμένου πάνω στην εντολή αγοράς, τότε ο Εσωτερικός Ελεγκτής μπορεί να καταγράψει ως walkthrough test την προσκόμιση

μίας εντολής αγοράς όπου η υπογραφή του συγκεκριμένου προϊσταμένου τμήματος θα είναι εμφανής. Ο Εξωτερικός Ελεγκτής, λοιπόν, εξετάζοντας το Ελεγκτικό Πλέγμα, μπορεί να χρησιμοποιήσει τη συγκεκριμένη καταχώρηση του walkthrough test του Εσωτερικού Ελεγκτή και να ζητήσει να του προσκομισθεί το ανάλογο έγγραφο προκειμένου να επιβεβαιώσει το συγκεκριμένο walkthrough test. Είναι σημαντικό εδώ να διευκρινιστεί ότι από όλες τις ελεγκτικές ενέργειες που ο Εξωτερικός Ελεγκτής πραγματοποιεί, μόνο στην περίπτωση του walkthrough test δεν είναι ο ίδιος που θα καθορίσει το ποιο ακριβώς έγγραφο αλλά μόνο το είδος του εγγράφου που θα του επιδειχθεί προκειμένου να πραγματοποιήσει το walkthrough test. Έτσι, εάν ο Ορκωτός Ελεγκτής ζητήσει στην περίπτωση αυτή ανάλογη υπογεγραμμένη εντολή αγοράς για να κάνει το walkthrough test, η πλευρά της επιχείρησης θα επιλέξει ποια συγκεκριμένη εντολή αγοράς που φέρει τη συγκεκριμένη υπογραφή που περιγράφεται στη Διαδικασία Εσωτερικού Ελέγχου θα του επιδείξει. Όπως προείπαμε, στόχος εδώ είναι να λάβει ο Εξωτερικός Ελεγκτής μία απλή ένδειξη και για αυτόν ακριβώς το λόγο αρκείται στο συγκεκριμένο παραστατικό που η πλευρά της επιχείρησης θα του παρουσιάσει.

Στην αμέσως επόμενη στήλη ο Εσωτερικός Ελεγκτής θα συμπληρώσει το εάν θεωρεί ότι υπάρχει ή όχι Ελεγκτικό Κενό (Audit Gap), εάν δηλαδή έχει εύλογο λόγο να πιστεύει ότι η ύπαρξη και εφαρμογή της συγκεκριμένης Διαδικασίας (ή και Διαδικασιών) Εσωτερικού Ελέγχου δεν επαρκούν για την εξάλειψη του συγκεκριμένου Κινδύνου Διαδικασιών τον οποίο προορίζονταν να καταπολεμήσουν.

Στην περίπτωση μόνο που ο Εσωτερικός Ελεγκτής κρίνει ότι όντως υπάρχει Ελεγκτικό Κενό, τότε στην επόμενη στήλη θα συμπληρώσει έναν κωδικό αριθμό αναφοράς (reference number) για να κωδικοποιήσει το συγκεκριμένο ελεγκτικό κενό.

Στην τελευταία στήλη ο Εσωτερικός Ελεγκτής, στην περίπτωση που έχει διαπιστώσει την ύπαρξη Ελεγκτικού Κενού όσον αφορά την κάλυψη του συγκεκριμένου Κινδύνου Διαδικασιών, κάνει μία περιγραφή του Κενού αυτού (Gap Description), αιτιολογώντας το τι είδους κενό εμφανίζεται και το για ποιο λόγο το κενό αυτό προκύπτει (άρα, το για ποιο λόγο αυτή η Διαδικασία -ή και Διαδικασίες- Εσωτερικού Ελέγχου δεν καλύπτουν το συγκεκριμένο Κίνδυνο Διαδικασιών).

Ο Εσωτερικός Ελεγκτής, με την πρώτη συμπλήρωση του Ελεγκτικού Πλέγματος είναι πλέον σε θέση να παραδώσει στη Διοίκηση τις καταγεγραμμένες Διαδικασίες Εσωτερικού Ελέγχου που η επιχείρηση εφαρμόζει, να διατυπώσει τη γνώμη του όσον αφορά περιπτώσεις όπου έχουν επισημανθεί Ελεγκτικά Κενά για τον τρόπο με τον οποίο αυτά πρέπει να καλυφθούν και, τέλος, να προτείνει τυχόν νέες διαδικασίες ή μεταβολές στις ήδη υπάρχουσες διαδικασίες που ο ίδιος θεωρεί ότι θα βελτιστοποιήσουν την απόδοση της εταιρείας. Όλα τα παραπάνω συνήθως ο Εσωτερικός Ελεγκτής τα μεταβιβάζει στη Διοίκηση μέσω γραπτής Έκθεσης

Εσωτερικού Ελέγχου που προορίζεται μόνο προς ενημέρωση της Διοικήσεως (for Management's information only) και για αυτό το λόγο θεωρείται εμπιστευτική και μεταβιβάζεται απευθείας σε αυτήν. Στόχος του Εσωτερικού Ελεγκτή είναι κατόπιν των προτάσεών του η Διοίκηση να προβεί στις κατάλληλες τροποποιήσεις και βελτιώσεις του μηχανισμού Εσωτερικού Ελέγχου της εταιρείας έτσι ώστε τελικά ο ίδιος να φτάσει στο σημείο να συμπληρώσει ένα Ελεγκτικό Πλέγμα το οποίο θα χαρακτηρίζεται από την πλήρη απουσία Ελεγκτικών Κενών κατά τη δική του επαγγελματική και επιστημονική κρίση. Ένα τέτοιο Ελεγκτικό Πλέγμα θεωρείται η ιδανική συνθήκη προκειμένου να παραδοθεί στον Εξωτερικό Ορκωτό Ελεγκτή ο οποίος, με τη σειρά του, θα πρέπει για το δικό του πλέον σκοπό (τον Εξωτερικό Έλεγχο), να αξιολογήσει με τον ίδιο ακριβώς τρόπο σκέψης του Εσωτερικού Ελεγκτή (εξετάζοντας δηλαδή και αυτός το κατά πόσο οι υπάρχουσες Διαδικασίες Εσωτερικού Ελέγχου είναι αρκετές για να εξαλείψουν τους προϋπάρχοντες Κινδύνους Διαδικασιών) τις Διαδικασίες Εσωτερικού Ελέγχου της εταιρείας.

Η ιδανική περίπτωση Ελέγχου για έναν Εξωτερικό Ελεγκτή είναι να του παραδοθεί ένα Ελεγκτικό Πλέγμα καταρτισμένο από έναν Εσωτερικό Ελεγκτή ο οποίος, αφού βασίζεται στις αρχές της ίδιας επιστήμης που υπηρετεί και ο Εξωτερικός Ελεγκτής (δηλαδή της Ελεγκτικής), θα έχει συμβάλλει στην εφαρμογή Διαδικασιών Εσωτερικών Ελέγχου που είναι πραγματικά επαρκείς.

Η ακριβώς αντίθετη περίπτωση για έναν Εξωτερικό Ελεγκτή είναι να κληθεί ο ίδιος να καταρτίσει το Ελεγκτικό Πλέγμα της εταιρείας (ακριβώς με την ίδια μεθοδολογία που θα χρησιμοποιούσε και ο Εσωτερικός Ελεγκτής) σε περίπτωση απουσίας ύπαρξης τόσο Εσωτερικού Ελεγκτή όσο και καταγεγραμμένων Διαδικασιών Εσωτερικού Ελέγχου της επιχείρησης. Το ελεγκτικό αυτό βήμα του Ορκωτού Ελεγκτή στη συγκεκριμένη περίπτωση είναι απαραίτητο προκειμένου να ικανοποιήσει την ανάγκη αξιολόγησης του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου της εταιρείας το οποίο, επειδή δεν είναι καταγεγραμμένο δε συνεπάγεται και ότι είναι και ανυπόστατο, έστω και σε ελλιπή μορφή.

Αμέσως παρακάτω αναλύεται βήμα προς βήμα στην πράξη η συμπλήρωση του Ελεγκτικού Πλέγματος ανά Οικονομικό Κύκλο.

9.1 ΚΥΚΛΟΣ ΠΡΑΚΤΟΡΩΝ (AGENTS' CYCLE) – (A)

Στον συγκεκριμένο Οικονομικό Κύκλο ο Εσωτερικός Ελεγκτής αναφέρει όλους τους Κινδύνους Διαδικασιών (Control Risks) που σχετίζονται με τους λογιστικούς λογαριασμούς των πρακτόρων και των λιμενικών εξόδων και τους συνδέει με τις υπάρχουσες Ελεγκτικές Διαδικασίες που χρησιμοποιεί η επιχείρηση προκειμένου να εξαλείψει τον καθένα από αυτούς τους κινδύνους.

Αναλυτικά :

Κίνδυνος (1) : Χρησιμοποίηση μη σωστά εγκεκριμένων λιμενικών πρακτόρων (**Unauthorized port agents are used**).

Κίνδυνος (2) : Μη εγκεκριμένες πληρωμές προκαταβολών σε λιμενικούς πράκτορες (**Unauthorized advance payments to port agents**).

Κίνδυνος (3) : Οι συγκεντρωτικοί λογαριασμοί – αποδόσεις λιμενικών πρακτόρων προς την εταιρεία που ονομάζονται Disbursements Accounts δεν καταχωρούνται έγκαιρα στο λογιστικό σύστημά της (**D/As are not timely recorded**).

Κίνδυνος (4) : Γίνονται διπλοεγγραφές σε λογιστικούς λογαριασμούς των λιμενικών πρακτόρων στο λογιστικό σύστημα (**Duplicate postings are made**).

Κίνδυνος (5) : Τα ποσά που αναφέρουν τα Disbursement Accounts των λιμενικών πρακτόρων δεν είναι σύμφωνα με τα αγαθά που παρέλαβε το πλοίο ή με τις υπηρεσίες που πρόσφερε ο λιμενικός πράκτορας προς αυτό (**Amounts invoiced do not agree with services and/or goods received**).

Κίνδυνος (6) : Μη εγκεκριμένες πληρωμές προς τελική τακτοποίηση λογαριασμών λιμενικών πρακτόρων (**Unauthorized payments for agent settlement**).

Κίνδυνος (7) : Λογιστική καταχώρηση εγγραφών που αφορούν λιμενικούς πράκτορες σε λάθος λογιστική χρήση (**DA's are recorded in the wrong period. - Incorrect presentation of accruals in the Financial Statements-**).

Κίνδυνος (8) : Καταχώρηση στο λογιστικό σύστημα της εταιρείας ψευδών λιμενικών εξόδων (**Fictitious port expenses are recorded**).

Κίνδυνος (9) : Λογιστικές καταχωρήσεις τιμολογίων λιμενικών πρακτόρων δεν συμφωνούν με τα ποσά που αναγράφονται στα συγκεκριμένα τιμολόγια (**Amounts recorded do not agree with amounts invoiced**).

Κίνδυνος (10): Τα λιμενικά έξοδα δεν παρακολουθούνται επαρκώς (**Port expenses are not monitored**).

Κίνδυνος (11) : Αδυναμία δημιουργίας «ελεγκτικής αλυσίδας» εξαιτίας ελλιπούς παρουσίας δικαιολογητικών εγγράφων και παραστατικών (**Inadequate documentation does not allow an audit trail to be established for each agency, which results in possible errors going undetected or differences remaining unexplained**).

Περιγραφή Διαδικασιών Εσωτερικού Ελέγχου :

Οι διαδικασίες του συγκεκριμένου Κύκλου περιλαμβάνουν ασφαλιστικές δικλείδες που χρησιμοποιούνται προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι παραπάνω Κίνδυνοι Διαδικασιών.

Στις δικλείδες αυτές συνήθως συμπεριλαμβάνεται εγκεκριμένη από τη Διοίκηση λίστα λιμενικών πρακτόρων αλλά και έλεγχος των τιμολογίων των πρακτόρων από τουλάχιστον δύο διαφορετικούς εργαζόμενους πριν αυτά παραδοθούν στο Λογιστήριο. Σε περίπτωση που για τον έλεγχο αυτόν υπεύθυνοι είναι εργαζόμενοι του τμήματος ναυλώσεων, τότε οι υπάλληλοι αυτοί θεωρείται ότι απασχολούνται στο 'post fixture' κομμάτι του τμήματος ναυλώσεων, ασχολούνται δηλαδή με το ταξίδι από τη στιγμή που συντελεστεί η ναύλωση και ύστερα μέχρι το πέρας του. Σε διαφορετική περίπτωση, αρμόδιοι για τον έλεγχο των τιμολογίων των λιμενικών πρακτόρων συνήθως είναι υπάλληλοι του τμήματος Καθημερινής Διαχείρισης του πλοίου.

Και σε αυτόν τον κύκλο όπως και σε όλους τους υπόλοιπους σημαντικό κομμάτι των διαδικασιών αποτελεί ο έλεγχος που είναι απαραίτητο να συντελείται από ένα ή περισσότερα ανώτερα στελέχη του τμήματος του Λογιστηρίου στις λογιστικές εγγραφές. Στα αρχεία της εταιρείας είναι σημαντικό να περιλαμβάνονται πάντοτε εκτυπώσεις των λογιστικών εγγραφών που θα φέρουν την υπογραφή και την έγκριση ονομαστικά συγκεκριμένου εργαζομένου του Λογιστηρίου και που θα συνοδεύονται από όλα τα απαραίτητα παραστατικά.

Ειδικά για το συγκεκριμένο Κύκλο, η ύπαρξη εκτυπώσεων εγκεκριμένων εγγραφών που θα περιλαμβάνουν αντίγραφα των συγκεντρωτικών καταστάσεων των λιμενικών πρακτόρων που θα έχουν με τη σειρά τους εγκριθεί από το αρμόδιο τμήμα (είτε των Ναυλώσεων είτε της Καθημερινής Διαχείρισης) κρίνεται απαραίτητη.

Είναι σημαντικό επίσης να υπάρχουν εντολές πληρωμής εγκεκριμένες και υπογεγραμμένες τουλάχιστον από τον προϊστάμενο του τμήματος που είναι αρμόδιο για τον έλεγχο των τιμολογίων αυτών και από τον Οικονομικό Διευθυντή της εταιρείας. Οι λογιστικές καταχωρήσεις των πληρωμών αυτών στο λογιστικό σύστημα της εταιρείας θα ελεγχθούν και αυτές με τον ίδιο ακριβώς τρόπο που έγινε ο έλεγχος των εγγραφών των τιμολογίων των λιμενικών πρακτόρων, συνεπώς πρέπει πάντοτε να υποστηρίζονται από ακριβή αντίγραφα των εγκεκριμένων εντολών πληρωμής.

Walkthrough Tests :

Η προσκόμιση εγγράφων όπως μία εκτύπωση της μηχανογραφημένης λίστας των εγκεκριμένων από τη Διοίκηση λιμενικών πρακτόρων, συγκεντρωτικών τιμολογίων πρακτόρων με υπογραφές και σφραγίδες από τα αρμόδια τμήματα καθώς και υπογεγραμμένες από τα αρμόδια στελέχη εντολών πληρωμών αποτελούν στοιχεία που προσδίδουν στον Εξωτερικό Ελεγκτή την απαιτούμενη ένδειξη της εφαρμογής των Διαδικασιών Εσωτερικού Ελέγχου που καταγράφονται σε αυτόν τον Κύκλο.

Παρακάτω βλέπουμε ένα Ελεγκτικό Πλέγμα του (Α) Οικονομικού Κύκλου από τον Ελεγκτή :

..... GROUP OF COMPANIES

Agents - Control Matrix

	CONTROL IDENTIFICATION							WALKTHROUGH		CONTROL GAP ANALYSIS				
	Control No	Risk	Financial Assertions					Control Description	Accounts impacted	Ref	Walkthrough Description	Gap? (Y/N)	Ref	Gap Description
			Existence/Occurrence	Completeness	Valuation/Allocation	Rights & Obligations	Disclosure/Presentation							
1	C1	Unauthorized port agents are used.	X					The charterers are the ones who usually nominate port agents through the charter parties.	Accounts payable-Trade; Voyage expenses	C&R /1	Please see walkthrough of Chartering&Revenue Cycle for C1.	N		N/A
	C2							The operation dept. has a computerized list with plenty of port agents all around the world. When a new port agent is used then the operator of the operating dept. adds him in this list.	Accounts payable-Trade	AG/ 2	Relevant computerized Port Agents List.	N		N/A
2	C3	Unauthorized advance payments to port agents.	X					The operations dept. is responsible for checking all the proforma Disbursement Accounts that receives and all the relevant invoices which have been approved by the master of the vessel. After a doublechecking is performed by more than one employees of the operations dept. the relevant documentation is handed to the accounting dept.	Cash & Cash Equivalents; Accounts payable -Trade; Advances and other	AG/ 3	D/A checked by relevant department.	N		N/A
	C4							The accounting dept. receives Disbursement Accounts with the relevant invoices attached and payment orders to port agents. When such documentation is received then the accounting dept. doublechecks these invoices to reassure that they are all approved and that the Disbursement Analysis binds with the supporting invoices. The accounting transactions are doublechecked by more than one person in the accounting dept. so that no accounting flaws will occur.						
3	C4	D/As are not timely recorded.		X				Please see above description of C4.	Cash & Cash Equivalents; Accounts payable -Trade; Receivables - Due from related companies; Voyage expenses	AG/ 3	Please see above walkthrough for C4.	N		N/A
4	C4	Duplicate postings are made.	X				X	Please see above description of C4.	Accounts payable -Trade; Voyage expenses	AG/ 3	Please see above walkthrough for C4.	N		N/A

5	C3	Amounts invoiced do not agree with services and/or goods received.	X	X	X	X	Please see above description of C3.	Cash & Cash Equivalents; Accounts payable- Trade; Receivables - Due from related companies; Voyage expenses	AG/3	Please see above walkthrough for C3.	N	N/A
	C4		Please see above description of C4.	Please see above walkthrough for C4.	N	N/A						
6	C3	Unauthorized payments for agent settlement.					X				Please see above description of C3.	Cash & Cash Equivalents; Accounts payable -Trade; Receivables - Due from related companies; Advances and other; Voyage expenses; General and administrative expenses
	C4		Please see above description of C4.	Please see above walkthrough for C4.	N	N/A						
7	C4	DA's are recorded in the wrong period. (Incorrect presentation of accruals in the Financial Statements).						X		X	Please see above description of C4.	Cash & Cash Equivalents; Accounts payable -Trade; Receivables - Due from related companies; Advances and other; Voyage expenses; General and administrative expenses, Accrued expns
8	C3	Fictitious port expenses are recorded.	X	X		X	Please see above description of C3.	Voyage expenses	AG/3	Please see above walkthrough for C3.	N	N/A
	C4											
9	C4	Amounts recorded do not agree with amounts invoiced.	X	X		X	Please see above description of C4.	Cash & Cash Equivalents; Accounts payable -Trade; Receivables - Due from related companies; Advances and other; Voyage expenses; General and administrative expenses, Accrued expns	AG/3	Please see above walkthrough for C4.	N	N/A
10	C3	Port expenses are not monitored.	X		X		Please see above description of C3.	Voyage expenses	AG/3	Please see above walkthrough for C3.	N	N/A
	C4											
11	C5	Inadequate documentation does not allow an audit trail to be established for each agency, which results in possible errors going undetected or differences remaining unexplained.	N/A				There is a policy which requires that all the accounting transactions which concern port agents to be approved by the operations dept. and for every transaction a copy of the relevant DA analysis to be filed within.	N/A	AG/4	Files of accounting dept. regarding port agents including inside the DA analysis.	N	N/A

9.2 ΚΥΚΛΟΣ ΚΑΥΣΙΜΩΝ (BUNKERS' CYCLE) – (B)

Στον συγκεκριμένο Οικονομικό Κύκλο ο Εσωτερικός Ελεγκτής αναφέρει όλους τους Κινδύνους Διαδικασιών (Control Risks) που σχετίζονται με τους λογιστικούς λογαριασμούς των αγορών, των αποθεμάτων καυσίμων καθώς και των προμηθευτών τους και τους συνδέει με τις υπάρχουσες Ελεγκτικές Διαδικασίες που χρησιμοποιεί η επιχείρηση προκειμένου να εξαλείψει τον καθένα από αυτούς τους κινδύνους.

Αναλυτικά :

Κίνδυνος (1) : Απουσία σωστού καταμερισμού καθηκόντων (**Adequate segregation of duties does not exist**).

Κίνδυνος (2) : Μη εγκεκριμένες συμφωνίες με προμηθευτές καυσίμων (**Unauthorized commitments with suppliers**).

Κίνδυνος (3) : Συναλλαγές με μη εγκεκριμένους προμηθευτές (**Transactions with unauthorized suppliers are made**).

Κίνδυνος (4) : Αναρμόδιοι υπάλληλοι δημιουργούν στο λογιστικό σύστημα λογαριασμούς προμηθευτών καυσίμων (**Suppliers' accounts are set-up in accounting system by unauthorized individuals**).

Κίνδυνος (5) : Τιμολόγια προμηθευτών περιέχουν λανθασμένα στοιχεία ποσοτήτων ή αξιών πετρελαίου (**Supplier invoices reflect incorrect prices and/or quantities**).

Κίνδυνος (6) : Ψευδείς ή διπλές εγγραφές αγορών καυσίμων στο λογιστικό σύστημα (**Fictitious/ duplicate purchases are recorded**).

Κίνδυνος (7) : Λάθος λογιστική καταχώρηση ή και απουσία λογιστικής καταχώρησης πληρωμών προμηθευτών καυσίμων (**Payments to suppliers are not recorded or are inaccurately recorded**).

Κίνδυνος (8) : Μη ορθή έγκριση πληρωμών προμηθευτών καυσίμων (**Payments are not properly approved and authorized**).

Κίνδυνος (9) : Πληρωμές σε λάθος προμηθευτές καυσίμων (**Payments are made to incorrect vendors**).

Κίνδυνος (10) : Λάθος υπολογισμός των αποθεμάτων καυσίμων (**Inventory is not correctly calculated**).

Κίνδυνος (11) : Μη καταχώρηση ή λάθος καταχώρηση αποθεμάτων καυσίμων στο λογιστικό σύστημα (**Inventory is not recorded or it is inaccurately recorded**).

Κίνδυνος (12) : Ελλιπής παρακολούθηση κατανάλωσης των καυσίμων (**Consumption of bunkers is not monitored properly**).

Κίνδυνος (13) : Αδυναμία δημιουργίας «ελεγκτικής αλυσίδας» εξαιτίας ελλιπούς παρουσίας δικαιολογητικών εγγράφων και παραστατικών (**Inadequate documentation does not allow an audit trail established for each bunker purchase, resulting in possible errors go undetected or unexplained differences**).

Περιγραφή Διαδικασιών Εσωτερικού Ελέγχου :

Στις Διαδικασίες του συγκεκριμένου Κύκλου εμπλέκονται συνήθως τα τμήματα Προμηθειών, Καθημερινής Διαχείρισης και το Λογιστήριο.

Είναι σημαντική η ύπαρξη διαδικασίας που καθορίζει ποιοι ακριβώς εργαζόμενοι του τμήματος Προμηθειών ή του τμήματος Καθημερινής Διαχείρισης είναι υπεύθυνοι να ελέγξουν τα τιμολόγια των προμηθευτών καυσίμων όσον αφορά ποσότητες και τιμές πετρελαϊκών καυσίμων πριν τα τιμολόγια αυτά καταλήξουν στο Λογιστήριο υπογεγραμμένα και εγκεκριμένα. Λόγω των αξιών των συγκεκριμένων τιμολογίων είναι σύνηθες στις διαδικασίες να περιλαμβάνεται και ο επανέλεγχος τους από συγκεκριμένους υπαλλήλους του Λογιστηρίου.

Οι εντολές αγοράς καυσίμων πρέπει πάντοτε να φέρουν την έγκριση τόσο του προϊσταμένου του τμήματος Καθημερινής Διαχείρισης όσο και του τμηματάρχη του τμήματος Προμηθειών ενώ οι εντολές πληρωμής, εκτός από τις εγκρίσεις των δύο συγκεκριμένων προϊσταμένων, επιβάλλεται να φέρουν την υπογραφή είτε του Οικονομικού είτε του Γενικού Διευθυντή της εταιρείας.

Συγκεκριμένα άτομα είναι πάντοτε αρμόδια για τον υπολογισμό της αξίας των αποθεμάτων καυσίμων ανά πλοίο. Τα άτομα αυτά, που πάλι, ανάλογα με την εταιρεία, μπορεί να ανήκουν είτε στο τμήμα Προμηθειών είτε στο τμήμα Καθημερινής Διαχείρισης, χρησιμοποιούν μία από τις αποδεκτές από τα χρησιμοποιούμενα από την εταιρεία Λογιστικά Πρότυπα μεθόδους αποτίμησης

προκειμένου να κάνουν τους υπολογισμούς αυτούς. Η προσφιλέστερη μέθοδος που είναι αποδεκτή τόσο από τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς όσο και από τα Γενικά Αποδεκτά Λογιστικά Πρότυπα των Η.Π.Α. είναι η F.I.F.O. (First In First Out).

Οι εγγραφές του Λογιστηρίου τόσο όσον αφορά την καταχώρηση του εξόδου και του προμηθευτή καυσίμων όσο και την πληρωμή του ελέγχονται κατόπιν από ανώτερα στελέχη του τμήματος προκειμένου να εγκριθούν. Η έγκρισή τους απαιτεί την ύπαρξη στα αρχεία του Λογιστηρίου όλων των σχετικών παραστατικών, τιμολογίων δηλαδή, δελτίων αποστολής και εντολών πληρωμής με όλες τις απαραίτητες υπογραφές και εγκρίσεις από τα εξουσιοδοτημένα μόνο άτομα.

Walkthrough Tests :

Τιμολόγια καυσίμων και δελτία αποστολής που φέρουν υπογραφές και σφραγίδες συγκεκριμένων εργαζομένων, υπογεγραμμένες εντολές αγοράς από τους προϊσταμένους των σχετικών τμημάτων και εγκεκριμένες εντολές πληρωμής καθώς και λίστες αποθεμάτων καυσίμων ανά πλοίο υπογεγραμμένες από συγκεκριμένους υπάλληλους αποτελούν στοιχεία που προσδίδουν στον Εξωτερικό Ελεγκτή την απαιτούμενη ένδειξη της εφαρμογής των Διαδικασιών Εσωτερικού Ελέγχου που καταγράφονται σε αυτόν τον Κύκλο.

..... GROUP OF COMPANIES

Bunkers - Control Matrix

	CONTROL IDENTIFICATION							WALKTHROUGH		CONTROL GAP ANALYSIS				
	Control No	Risk	Financial Assertions					Control Description	Accounts impacted	Ref	Walkthrough Description	Gap? (Y/N)	Ref	Gap Description
			Existence/Occurrence	Completeness	Valuation/Allocation	Rights & Obligations	Disclosure/Presentation							
1	C1	Adequate segregation of duties does not exist.	X	X	X	X	X	Each employee engaged with bunkers has a distinct duty and level of authority.	Cash & Cash Equivalents; General & Administrative expenses; Accounts payable -Trade; Voyage expenses	BNK/1	Invoice of bunkers checked and approved by the relevant individuals of the Group.	N		N/A
2	C2	Unauthorized commitments with suppliers.	X				X	Invoices of suppliers of bunkers, lubricants etc. are approved by the Head of the relevant department, the Chief Accountant and the CFO.	Cash & Cash Equivalents; General & Administrative expenses; Accounts payable -Trade; Voyage expenses	BNK/1	Please see walkthrough for C1 above.	N		N/A
3	C3	Transactions with unauthorized suppliers are made.	X					In consultation with the Accounts dept., the manager of the Supply department is fully informed about any invoices relevant to his duties and checks them, consequently filling out any relevant Payment Orders that may be necessary. The Payment Order is then signed by the head of the Fleet Operations Division and General Manager for approval.	Cash & Cash Equivalents; General & Administrative expenses; Accounts payable -Trade; Voyage expenses	BNK/1	Please see walkthrough for C1 above.	N		N/A
	C1 / Cycle H							Please see description of C1 on Purchases & Payables Cycle.						

4	C1	Suppliers accounts are set-up in accounting system by unauthorized individuals.	X					Please see description of C1 on Purchases & Payables Cycle.	Cash & Cash Equivalents; General & Administrative expenses; Accounts payable -Trade; Voyage expenses	P&P/1	Please see walkthrough for C1 on Purchases & Payables Cycle.	N		N/A
5	C4	Supplier invoices reflect incorrect prices and/or quantities.			X			The checking of suppliers' invoices regarding purchased bunkers is made by the purchasing department. The checking is performed by comparing the relevant invoice with its purchasing order and its delivery receipt.	Cash & Cash Equivalents; General & Administrative expenses; Accounts payable -Trade; Voyage expenses	BNK/2	Invoice of a supplier approved by purchasing dept.	N		N/A
6	C5	Fictitious/ duplicate purchases are recorded.	X					There is a specific code number for each and every transaction which ensures that the transaction is recorded solely once. Each expense is afterwards matched with its payment so that no duplicates will occur. The journal entries recorded are afterwards crosschecked by a senior accountant of the Accounting Department.	Cash & Cash Equivalents; General & Administrative expenses; Accounts payable -Trade; Voyage expenses	BNK/3	Journal entries of bunkers with invoices attached been approved by a senior accountant.	N		N/A

7	C5	Payments to suppliers are not recorded or are inaccurately recorded.	X	X			X	Please see above description of C5.	Cash & Cash Equivalents; General & Administrative expenses; Accounts payable -Trade; Voyage expenses		Please see walkthrough of C5 above.	N		N/A
8	C3	Payments are not properly approved and authorized.	X					Please see above description of C3.	Cash & Cash Equivalents; General & Administrative expenses; Accounts payable -Trade; Voyage expenses	BNK/1	Please see above walkthrough for C3.	N		N/A
9	C3	Payments are made to incorrect vendors.	X					Please see above description of C3.	Cash & Cash Equivalents; General & Administrative expenses; Accounts payable -Trade; Voyage expenses	BNK/3	Please see above walkthrough for C3.	N		N/A
10	C6	Inventory is not correctly calculated.			X			Inventories are calculated using FIFO Method by operations department and crosschecked by employees of supply department.	Inventories; Voyage expenses	BNK/4	List of inventories on board checked by operations and supply depts.	N		N/A
11	C6	Inventory is not recorded or it is inaccurately recorded.	X	X			X	Please see above description of C6.	Inventories; Voyage expenses	BNK/4	Please see above walkthrough for C6.	N		N/A
12	C6	Consumption of bunkers is not monitored properly.	X		X			Please see above description of C6.	Inventories; Voyage expenses	BNK/4	Please see above walkthrough for C6.	N		N/A
13	C7	Inadequate documentation does not allow an audit trail established for each bunker purchase, resulting in possible errors go undetected or unexplained differences.	N/A					The policy of the accounting department is to have in all cases filed the relevant invoice with its payment order and delivery note. Relevant purchasing orders can be found within Supply Department's file folders as well as with the list of inventories on board.	N/A	BNK/5	Files with invoices and their payment orders.	N		N/A

9.3 ΚΥΚΛΟΣ ΑΣΦΑΛΕΙΩΝ & ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ (INSURANCES & CLAIMS' CYCLE) – (C)

Στον συγκεκριμένο Οικονομικό Κύκλο ο Εσωτερικός Ελεγκτής αναφέρει όλους τους Κινδύνους Διαδικασιών (Control Risks) που σχετίζονται με τους λογιστικούς λογαριασμούς των εξόδων και προπληρωθέντων ασφαλειών, των απαιτήσεων και των ασφαλιστών και τους συνδέει με τις υπάρχουσες Ελεγκτικές Διαδικασίες που χρησιμοποιεί η επιχείρηση προκειμένου να εξαλείψει τον καθένα από αυτούς τους κινδύνους.

Αναλυτικά :

Κίνδυνος (1) : Οι ασφαλιζόμενες αξίες των πλοίων δε συνάδουν με το ύψος των δανείων που έχουν ληφθεί για τα πλοία αυτά (**Insurance values agreed are not in line with loan covenants**).

Κίνδυνος (2) : Οι συμφωνηθέντες όροι και τύποι ασφαλειών δεν είναι δυνατόν να επαληθευτούν (**Insurance types and terms agreed are not verified**).

Κίνδυνος (3) : Τα παραστατικά των ασφαλειών δε συνάδουν με τα σχετικά συμβόλαια ασφαλειών (**The details of insurance Debit Notes are not in accordance with the relevant agreements**).

Κίνδυνος (4) : Διπλοεγγραφές τιμολογίων ασφαλειών (**Duplicate recordings of Debit Notes are made**).

Κίνδυνος (5) : Εγγραφές τιμολογίων ασφαλειών σε λάθος λογιστικό λογαριασμό ή εταιρεία (**Insurance debit notes are recorded in wrong account or company**).

Κίνδυνος (6) : Λάθος λογιστικές εγγραφές ασφαλειών στο γενικό καθολικό (**Inaccurate recordings are made in the general ledger**).

Κίνδυνος (7) : Τα τιμολόγια ασφαλειών περιέχουν λάθος ποσά και δεν εγκρίνονται σωστά για πληρωμή (**Debit Notes do not reflect the correct amounts and/or are not properly authorized for payment**).

Κίνδυνος (8) : Λανθασμένη κατανομή εξόδων ασφαλειών ανάμεσα σε προπληρωθέντα και έξοδα χρήσης (**Inaccurate recordings of allocation of insurance expense (i.e. from prepaid to expense) are made in the general ledger**).

Κίνδυνος (9) : Μη εγκεκριμένες πληρωμές προς ασφαλιστές πραγματοποιούνται **(Unauthorized payments are made to insurance companies).**

Κίνδυνος (10) : Έξοδα ασφαλειών που θα συμβούν την παρούσα χρήση και αφορούν προηγούμενες χρήσεις δεν υπολογίζονται σωστά **(Accruals for back calls are incorrectly calculated).**

Κίνδυνος (11) : Λάθος εγγραφές εξόδων ασφαλειών που αφορούν περασμένες χρήσεις **(Accrual entries are inaccurately recorded).**

Κίνδυνος (12) : Οι ασφαλιστικές απαιτήσεις δεν υποστηρίζονται από τα κατάλληλα έγγραφα **(Claims are not adequately supported).**

Κίνδυνος (13) : Οι ασφαλιστικές απαιτήσεις δεν τακτοποιούνται λογιστικά όταν αυτές πάψουν να υφίστανται **(Claims are not properly settled).**

Κίνδυνος (14) : Η διευθέτηση ασφαλιστικής αίτησης που αφορά το πλήρωμα δεν εγκρίνεται σωστά **(The crew claim settlement is not properly authorized).**

Κίνδυνος (15) : Η διευθέτηση των υπολοίπων ασφαλιστικών απαιτήσεων δεν εγκρίνεται σωστά **(The claim settlement is not properly authorized).**

Κίνδυνος (16) : Οι ασφαλιστικές απαιτήσεις δεν παρακολουθούνται σωστά **(Claims are not properly monitored).**

Κίνδυνος (17) : Η διευθέτηση ασφαλιστικών απαιτήσεων που σχετίζονται με μηχανικά μέρη του πλοίου ή με το ναύλο δεν εγκρίνονται σωστά **(The H&M and LoH claim settlement is not properly authorized).**

Κίνδυνος (18) : Λανθασμένες λογιστικές καταχωρήσεις ασφαλιστικών απαιτήσεων **(Claims are inaccurately recorded).**

Κίνδυνος (19) : Αδυναμία δημιουργίας «ελεγκτικής αλυσίδας» εξαιτίας ελλιπούς παρουσίας δικαιολογητικών εγγράφων και παραστατικών **(Inadequate documentation does not allow an audit trail to be established).**

Περιγραφή Διαδικασιών Εσωτερικού Ελέγχου :

Στις Διαδικασίες του συγκεκριμένου Κύκλου συμπεριλαμβάνονται απαραίτητα τόσο ο έλεγχος των τιμολογίων των ασφαλειών σε αντιπαράθεση με τους όρους των συμβολαίων ασφάλισης από το τμήμα Ασφαλειών της εταιρείας, όσο και ο μετέπειτα έλεγχος των εγγραφών του Λογιστηρίου των εξόδων ασφαλειών από ανώτερα στελέχη του τμήματος αυτού.

Ο έλεγχος των ήδη καταχωρηθέντων εγγραφών των ασφαλειών δεν περιορίζεται εδώ στην έννοια της επιβεβαίωσης της ορθότητας των λογαριασμών του εξόδου και των ασφαλιστών, αλλά επεκτείνεται στην επιβεβαίωση της σωστής κατανομής των ποσών των τιμολογίων των ασφαλιστών ανάμεσα στην παρούσα και την επόμενη χρήση.

Απαραίτητη διαδικασία επίσης είναι η στοιχειοθέτηση μίας απαίτησης (claim) από την εταιρεία προς τους ασφαλιστές της η οποία θα περιλαμβάνει όλα τα απαραίτητα υποστηρικτικά έγγραφα. Αρμόδιο για τη διαδικασία αυτή είναι πάντοτε το τμήμα Ασφαλειών της εταιρείας. Επίσης, αναγκαία είναι η ύπαρξη συγκεκριμένων διαδικασιών για σωστή ενημέρωση του Λογιστηρίου για τη δημιουργία μίας νέας απαίτησης και η σωστή καθοδήγησή του από το τμήμα Ασφαλειών με την παροχή των απαραίτητων υποστηρικτικών εγγράφων προκειμένου να καταχωρηθούν οι σωστές λογιστικές εγγραφές. Οι εγγραφές αυτές θα ελεγχθούν και πάλι από τα ανώτερα στελέχη του Λογιστηρίου ως προς την ορθότητά τους.

Οι εντολές πληρωμών προς ασφαλιστές είναι απαραίτητο να φέρουν πάντοτε την υπογραφή τόσο του προϊσταμένου του τμήματος Ασφαλειών όσο και του Οικονομικού Διευθυντή της εταιρείας.

Walkthrough Tests : Τιμολόγια ασφαλιστών υπογεγραμμένα από τμήμα Ασφαλειών, εντολές πληρωμής με τις κατάλληλες εγκρίσεις, φάκελοι με νομικά έγγραφα που στοιχειοθετούν απαίτηση προς ασφαλιστές καθώς και εκτυπώσεις λογιστικών εγγραφών υπογεγραμμένες και εγκεκριμένες από συγκεκριμένους αρμοδίους αποτελούν στοιχεία που προσδίδουν στον Εξωτερικό Ελεγκτή την απαιτούμενη ένδειξη της εφαρμογής των Διαδικασιών Εσωτερικού Ελέγχου που καταγράφονται σε αυτόν τον Κύκλο.

Παρακάτω βλέπουμε ένα Ελεγκτικό Πλέγμα του (C) Οικονομικού Κύκλου από τον Ελεγκτή :

..... GROUP OF COMPANIES

Insurance & Claims - Control Matrix

	CONTROL IDENTIFICATION							WALKTHROUGH		CONTROL GAP ANALYSIS				
	Control No	Risk	Financial Assertions				Control Description	Accounts impacted	Ref	Walkthrough Description	Gap? (Y/N)	Ref	Gap Description	
			Existence/Occurrence	Completeness	Valuation/Allocation	Rights & Obligations								Disclosure/Presentation
1	C1	Insurance values agreed are not in line with loan covenants.			X	X		The Management of the Group in accordance with the legal dept. are responsible for reassuring that the insurance values agreed are in line with loan covenants. The general policy is the insured values to keep in pace with the market.	Accounts Payable-Trade; Prepaid insurance and other; Vessel operating expenses	I&C/1	Cover notes.	N		N/A
2	C2	Insurance types and terms agreed are not verified.	X		X			The insurance dept. is responsible for verifying the insurance types and terms agreed. It doublechecks clauses as the American Hull Clauses, Increased Value Clauses, Anticipated Earnings Clauses, Loss On Hire Clauses. There is a policy of maintaining the same insurers each year.	Cash & Cash Equivalents; Accounts Payable-Trade; Prepaid insurance and other; Vessel operating expenses	I&C/2	Memo from insurance dept. to the CFO analysing the insurance of a vessel.	N		N/A
3	C3	The details of insurance Debit Notes are not in accordance with the relevant agreements.	X	X				The debit notes are checked by the legal dept. in comparison with the insurance cover notes and the relevant excel spreadsheet where the data of the insurances' clauses is recorded.	Cash & Cash Equivalents; Accounts Payable-Trade; Prepaid insurance and other; Vessel operating expenses	I&C/2	Debit notes of insurances checked by insurance dept.	N		N/A
4	C4	Duplicate recordings of Debit Notes are made.	X					Accounting transactions are made by accounting dept. employees and reviewed by a senior accountant.	Accounts Payable-Trade; Prepaid insurance and other; Vessel operating expenses	I&C/3	Journal entries of insurances been approved by a senior accountant.	N		N/A

5	C4	Insurance debit notes are recorded in wrong account or company.		X	X				Please see above description of C4.	Accounts Payable-Trade; Prepaid insurance and other; Vessel operating expenses	I&C/3	Please see above walkthrough for C4.	N		N/A
6	C4	Inaccurate recordings are made in the general ledger.		X	X				Please see above description of C4.	Accounts Payable-Trade; Prepaid insurance and other; Vessel operating expenses	I&C/3	Please see above walkthrough for C4.	N		N/A
7	C3	Debit Notes do not reflect the correct amounts and/or are not properly authorized for payment.							Please see above description of C3.	Cash & Cash Equivalents; Accounts Payable-Trade; Prepaid insurance and other; Vessel operating expenses	I&C/2	Please see above walkthrough for C3.	N		N/A
	C4		X	X	X	X			Please see above description of C4.		I&C/3	Please see above walkthrough for C4.	N		N/A
	C9								Payment orders of insurances are issued by insurance dept. and are signed by Manager of Insurance Dept. and CFO before the payments are executed.		I&C/5	Payment order of insurances signed by Manager of insurance dept. and CFO.	N		N/A
8	C4	Inaccurate recordings of allocation of insurance expense (i.e. from prepaid to expense) are made in the general ledger.	X	X	X		X		Please see above description of C4.	Prepaid insurance and other; Vessel operating expenses	I&C/3	Please see above walkthrough for C4.	N		N/A
9	C9	Unauthorised payments to insurance companies.	X						See above description of C9.	Cash & Cash Equivalents; Accounts Payable-Trade; Prepaid insurance and other; Vessel operating expenses	I&C/5	Please see above walkthrough for C9.	N		N/A
10	C3	Accruals for back calls are incorrectly calculated.					X		Please see above description of C3.	Accrued Liabilities; Vessel operating expenses	I&C/2	Please see above walkthrough for C3.	N		N/A
	C4								Please see above description of C4.		I&C/3	Please see above walkthrough for C4.	N		N/A
11	C4	Accrual entries are inaccurately recorded.		X	X		X		Please see above description of C4.	Accrued Liabilities; Vessel operating expenses	I&C/3	Please see above walkthrough for C4.	N		N/A
12	C5	Claims are not adequately supported.	X	X	X				When a shipowning company of the group makes a claim against a charterer then the legal dept. is responsible for gathering all the necessary supporting documentation of that claim. The relevant insurance club is responsible for negotiations between the two sides. The two sides either reach to a settlement or are led to an arbitration procedure if a settlement is not applicable.	Insurance Claims	I&C/4	File of claim for vessel of Company	N		N/A

	C6								When a charterer makes a claim against a shipowning company of the group then the charterer is responsible to gather all the necessary supporting documentation of that claim. The relevant insurance club is responsible for negotiations between the two sides. The two sides either reach to a settlement or are led to an arbitration procedure if a settlement is not applicable.				N		N/A
13	C7	Claims are not properly settled.	X	X			X		Responsible for the confirmation of the settlement of a claim dispute is the legal dept. after communication with the relevant insurance club.	Insurance Claims	I&C/4	Please see above walkthrough for C6.	N		N/A
14	C8	The crew claim settlement is not properly authorized.	X				X		The wages of the crew members are prearranged into the Contract of Employment of each seaman. There may occur crew claims regarding : i) Injury claims, ii) Claims concerning the payments to seamen, iii) Illness' claims. When such claims occur then the crew dept. checks the relevant invoices and then hands them to the insurance dept. which after doublechecks the relevant invoices will send them to the General Manager for approval.	Insurance Claims	I&C/4	Please see above walkthrough for C6.	N		N/A
15	C7	The claim settlement is not properly authorized.	X						Please see above description of C8.	Insurance Claims	I&C/4	Please see above walkthrough for C7.	N		N/A
16	C7	Claims are not properly monitored.	X	X					Please see above description of C8.	Insurance Claims	I&C/4	Please see above walkthrough for C7.	N		N/A
17	C7	The H&M and LoH claim settlement is not properly authorized.	X						Please see above description of C8.	Cash & Cash Equivalents; Trade accounts receivable, net; Insurance claims	I&C/4	Please see above walkthrough for C7.	N		N/A
18	C4	Claims are inaccurately recorded.	X	X					Please see above description of C4.	Insurance Claims	I&C/3	Please see above walkthrough for C4.	N		N/A
19	C10	Inadequate documentation does not allow an audit trail to be established.						N/A	There is a policy that each and every accounting transaction that regards insurances and claims must be have supporting documentation approved by the insurance dept.	N/A	I&C/6	Approved payment orders and invoices regarding insurances by the legal dept.	N		N/A

9.4 ΚΥΚΛΟΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥ ΠΛΟΙΑΡΧΟΥ (MGA CYCLE) – (D)

Στον συγκεκριμένο Οικονομικό Κύκλο ο Εσωτερικός Ελεγκτής αναφέρει όλους τους Κινδύνους Διαδικασιών (Control Risks) που σχετίζονται με το λογιστικό λογαριασμό του Πλοιάρχου, της μισθοδοσίας του πληρώματος και των πρακτόρων που ασχολούνται με το πλήρωμα και τους συνδέει με τις υπάρχουσες Ελεγκτικές Διαδικασίες που χρησιμοποιεί η επιχείρηση προκειμένου να εξαλείψει τον καθένα από αυτούς τους κινδύνους.

Αναλυτικά :

Κίνδυνος (1) : Ανύπαρκτοι ναυτικοί καταχωρούνται στο πληροφοριακό σύστημα (Fictitious crew members are recorded in crew module).

Κίνδυνος (2) : Τα στοιχεία των ναυτικών που περιέχονται στο συμφωνητικό εργασίας είναι ψευδή (Data recorded in the employment contract are not valid/accurate).

Κίνδυνος (3) : Τα πληροφοριακά και οικονομικά δεδομένα των ναυτικών δε καταχωρούνται σωστά στο σύστημα ή έχουν πρόσβαση σε αυτό αναρμόδια άτομα (1. Standing data are incorrectly entered in crew module. 2. Employment contracts are entered into by unauthorized individuals).

Κίνδυνος (4) : Λάθος υπολογισμός της μισθοδοσίας των πληρωμάτων ή δε μεταφέρονται σωστά όλα τα δεδομένα των ναυτικών από το πληροφοριακό σύστημα στο MGA με αποτέλεσμα λάθος υπολογισμού των απολαβών τους (1. Crew payroll is incorrectly computed. 2. Not all standing data are correctly transferred in MGA for proper calculation of payroll).

Κίνδυνος (5) : Μη εγκεκριμένη πληρωμή χρηματικού ποσού στον καπετάνιο - ονομάζεται Cash To Master ή CTM – ή οι λογιστικές καταχωρήσεις CTM στο λογιστικό σύστημα δεν είναι σωστές ή και δεν πραγματοποιούνται καθόλου (1.Unauthorized transfer of Cash to Master. 2. Cash to Master transactions are not recorded or are recorded inaccurately).

Κίνδυνος (6) : Οι χρηματικές προκαταβολές προς το πλήρωμα δεν εγκρίνονται σωστά ή εγκρίνονται για λάθος ποσό (Cash advances are not properly authorized or are authorized for an incorrect amount).

Κίνδυνος (7) : Καταχώρηση μη πραγματοποιηθέντων πληρωμών ή διπλοεγγραφών πληρωμών που έχουν να κάνουν με το πλήρωμα (**Fictitious or duplicate payments are recorded**)

Κίνδυνος (8) : Μη εγκεκριμένα bonus και υπερωρίες πληρώνονται στους ναυτικούς (**Unauthorized bonuses/ overtime are paid to crew**).

Κίνδυνος (9) : Πραγματοποίηση πληρωμών για μη πραγματικά δεδουλευμένο χρονικό διάστημα (**Payments are made for time not worked**).

Κίνδυνος (10) : Τα εμβάσματα προς το πλήρωμα δεν εγκρίνονται σωστά ή εγκρίνονται για λάθος ποσά (**Crew allotments are not properly authorized or are authorized for an incorrect amount**).

Κίνδυνος (11) : Πραγματοποίηση πληρωμών σε μη εγκεκριμένους πράκτορες πληρωμάτων (**Payments to unauthorized manning agents are made**).

Κίνδυνος (12) : Πραγματοποίηση διπλοεγγραφών που αφορούν ταξιδιωτικούς πράκτορες που εξυπηρετούν το πλήρωμα (**Duplicate recordings regarding travel agents are made**).

Κίνδυνος (13) : Λάθος λογιστική καταχώρηση του MGA (δηλαδή της μηνιαίας απόδοσης του καπετάνιου που περιλαμβάνει οτιδήποτε σχετίζεται με μισθοδοσία και με το πλήρωμα) στο λογιστικό σύστημα (**1. Crew payroll is incorrectly computed. 2. All transactions included in the MGA are incorrectly computed and/or recorded. 3. Work performed is not recorded**).

Κίνδυνος (14) : Χρήση λάθους συναλλαγματικών ισοτιμιών κατά την καταχώρηση του MGA στο λογιστικό σύστημα (**Exchange rates used in computing MGA entries are incorrect**).

Κίνδυνος (15) : Τα ποσά των λογαριασμών που σχετίζονται με τους ναυτικούς δεν παρακολουθούνται επαρκώς (**Crew numbers are not monitored properly**).

Κίνδυνος (16) : Τα τιμολόγια των ταξιδιωτικών πρακτόρων δεν συμφωνούν με τα μεταφορικά εισιτήρια που έχουν εκδοθεί ή Μη εγκεκριμένες πληρωμές γίνονται προς ταξιδιωτικούς πράκτορες (**1. Amounts invoiced by the travel agents do not agree with the tickets provided. 2. Unauthorized payments are made to travel agents**).

Κίνδυνος (17) : Μη εγκεκριμένες συμφωνίες με πράκτορες πληρωμάτων (**Unauthorized agreements are made with crewing agents**).

Κίνδυνος (18) : Τα τιμολόγια που εκδίδουν οι πράκτορες πληρωμάτων δε συμφωνούν με τις υπηρεσίες που έχουν παράσχει και με τα συμφωνηθέντα στο συμφωνητικό μεταξύ του πράκτορα και της εταιρείας (**Amounts invoiced by the Crewing Manager do not agree with the services/ goods provided and agreed on the crewing management agreement**).

Κίνδυνος (19) : Διπλοεγγραφές στους λογαριασμούς πρακτόρων πληρωμάτων (**Duplicate recordings regarding crew agents are made**).

Κίνδυνος (20): Λάθος καταχώρηση προκαταβολών προς πράκτορες πληρωμάτων (**Advances to Crewing Manager (Manning Agents) are incorrectly recorded**).

Κίνδυνος (21) : Λανθασμένη καταχώρηση τιμολογίων πρακτόρων πληρωμάτων ή ταξιδιού (**Amounts invoiced are incorrectly recorded**).

Κίνδυνος (22) : Έξοδα που σχετίζονται με τη μισθοδοσία καταχωρούνται σε λάθος λογιστική χρήση (**Payroll related expenses are not recorded in the proper accounting period**).

Κίνδυνος (23) : Έξοδα μισθοδοσίας που πρέπει να κατανεμηθούν μεταξύ δύο λογιστικών χρήσεων δε λογιστικοποιούνται ή λογιστικοποιούνται λάθος (**Payroll related accruals are not recorded or are not recorded in the correct amount**).

Κίνδυνος (24) : Αδυναμία δημιουργίας «ελεγκτικής αλυσίδας» εξαιτίας ελλιπούς παρουσίας δικαιολογητικών εγγράφων και παραστατικών (**Inadequate documentation does not allow an audit trail to be established for each payment, which results in possible errors going undetected or differences remaining unexplained**).

Περιγραφή Διαδικασιών Εσωτερικού Ελέγχου :

Από τις εκ των ουκ άνευ Διαδικασίες του συγκεκριμένου Κύκλου αποτελεί ο έλεγχος της Κατάστασης Λογαριασμού του Πλοιάρχου (MGA – Master’s General Agreement) από το τμήμα Πληρωμάτων πριν τα στοιχεία αυτά προωθηθούν στο Λογιστήριο προς καταχώρηση των δεδομένων στο λογιστικό σύστημα. Υπόλοιπα Λογαριασμού Πλοιάρχου, χρηματικά ποσά που εισέπραξε αυτός πάνω στο πλοίο, μισθοδοσία ναυτικών, εμβάσματα ναυτικών, ποσότητα και αξία τσιγάρων και τηλεφωνικών καρτών ελέγχονται από το τμήμα Πληρωμάτων και εγκρίνονται από τον προϊστάμενό του.

Απαραίτητες είναι επίσης οι Διαδικασίες εκείνες που καθορίζουν τον ακριβή τρόπο συλλογής των στοιχείων του κάθε ναυτικού της εταιρείας από το τμήμα Πληρωμάτων και τη συμπλήρωση απαραίτητων για τον ISM Code φορμών που θα περιέχουν τα στοιχεία αυτά.

Επιπλέον, τιμολόγια τόσο πρακτόρων πληρωμάτων όσο και ταξιδιωτικών πρακτόρων ελέγχονται επίσης από το τμήμα Πληρωμάτων πριν παραδοθούν στο Λογιστήριο προς εγγραφή. Οι εντολές πληρωμής των συγκεκριμένων πρακτόρων εκδίδονται από αυτό το τμήμα και εγκρίνονται από τον προϊστάμενό του.

Οι αντίστοιχες λογιστικές καταχωρήσεις του Λογιστηρίου είναι απαραίτητο να ελέγχονται από δεύτερο άτομο υψηλότερης ιεραρχικής κλίμακας μέσα στο τμήμα αυτό. Συνεπώς, προκειμένου αυτές να εγκριθούν πρέπει να συνοδεύονται από όλα τα απαραίτητα έγγραφα υπογεγραμμένα και εγκεκριμένα από το τμήμα Πληρωμάτων.

Walkthrough Tests :

Φάκελοι με ατομικά στοιχεία κάθε ναυτικού, μηνιαίοι ή διμηνιαίοι Λογαριασμοί Πλοιάρχου υπογεγραμμένοι από τον πλοίαρχο και τον προϊστάμενο του τμήματος Πληρωμάτων, Καταστάσεις Μισθοδοσίας τόσο Συγκεντρωτικές (Payroll) όσο και ατομικές (Personal Pay Slips) υπογεγραμμένες αντίστοιχα από τον καπετάνιο και όλους τους ναυτικούς ξεχωριστά, υπογεγραμμένες καταστάσεις υπολοίπων ποσοτήτων τσιγάρων και τηλεφωνικών καρτών πάνω στο πλοίο, υπογεγραμμένες συγκεντρωτικές λίστες εμβασμάτων των ναυτικών (Allotments List) καθώς και τιμολόγια ταξιδιωτικών πρακτόρων και πρακτόρων πληρωμάτων εγκεκριμένα από τμήμα Πληρωμάτων αποτελούν στοιχεία που προσδίδουν στον Εξωτερικό Ελεγκτή την απαιτούμενη ένδειξη της εφαρμογής των Διαδικασιών Εσωτερικού Ελέγχου που καταγράφονται σε αυτόν τον Κύκλο.

Παρακάτω βλέπουμε ένα Ελεγκτικό Πλέγμα του (D) Οικονομικού Κύκλου από τον Ελεγκτή :

..... GROUP OF COMPANIES

Master General Account - Control Matrix

Control No	Risk	Financial Assertions					Control Description	Accounts impacted	WALKTHROUGH		CONTROL GAP ANALYSIS		
		Existence/Occurrence	Completeness	Valuation/Allocation	Rights & Obligations	Disclosure/Presentation			Ref	Walkthrough Description	Gap? (Y/N)	Ref	Gap Description
1	C1	Fictitious crew members are recorded in crew module.	X				The Crew List is fulfilled by the crew department stating any changes that may have occurred regarding the crew members of the vessels. This List is also sent to SQM dept. and technical dept.	Vessel operating expenses	MGA/1	Crew List for a vessel of the group.	N		N/A
2	C2	Data recorded in the employment contract are not valid/accurate.	X	X			The crew dept. is responsible for gathering all the necessary supporting documentation regarding the data of the seamen. The crew dept. has to gather passport+seaman book+original certificate in accordance with STCW95.+form with the selected criteria for seamen approved by the Group+statement of their previous working experience. All these documents which are approved from the crew dept. are then handed over to the master of the vessel.	Vessel operating expenses	MGA/2	Folder for one seaman of the vessels of the Group complied with STCW95 requirements and ISO's manual.	N		N/A
3	C3	1)Standing data are incorrectly entered in crew module. 2)Employment contracts are entered into by unauthorized individuals.	X	X			The preliminary recording of the seamen's data is done in the Sea Staff Application Form by the crew dept. Every 3 months employees of the technical dept. get to the vessels and in cooperation with the master and the chief engineer they perform an internal assessment of the seamen which is recorded in the Officers' Appraisal Report.	Vessel operating expenses	MGA/3	Staff Application Form and Officers' Appraisal Report.	N		N/A
	C4						MGA/4		Payroll signed by master.	N		N/A	
4	C4	1).Crew payroll is incorrectly computed. 2).Not all standing data are correctly transferred in MGA for proper calculation of payroll.					Please see above description of C15.	Vessel operating expenses	MGA/4	Please see above walkthrough for C4.	N		N/A
	C5				X		The Master of each vessel is responsible for the recording of the MGA. There is a computerized programme which is part of the computer software system of the Group which enables the direct connection of the vessel with the office of the management company of the Group.	Accounts payable other (Master's account); Vessel operating expenses; Voyage expenses	MGA/5	MGA signed by Master.	N		

5	C12	1).Unauthorized transfer of Cash to Master. 2).Cash to Master transactions are not recorded or are recorded inaccurately.	X					Cash to Master is authorised by Operation Manager and the payment by CFO. The Accounting Dept informed by e-mail for the CTM and check it whereby MGA if the amount is reasonable.	Cash & Cash Equivalents; Advances and other; Accounts payable - trade; General and administrative expenses	MGA/6	Payment order regarding Cash To Master approved by CFO.	N		N/A
6	C6	Cash advances are not properly authorized or are authorized for an incorrect amount.	X					Before the vessel reaches a port its master requests cash to master+cash advances. Responsible for their approval is the crew department which after checking and approving the relevant amounts then it will inform the accounting dept. which will doublecheck the relevant amounts and afterwards approve them.	Cash & Cash Equivalents; Receivables - Due from related companies; Accounts Payable-Due to related companies; Vessel operating expenses	MGA/7	Statement from Master to crew department requesting cash to master.	N		N/A
7	C15	Fictitious or duplicate payments are recorded.				X		Accounting transactions recorded are reviewed by the Chief Accountant and can be accessed by several departments of the Group.	Cash & Cash Equivalents; Accounts payable - Trade, Due to related companies; Receivables - Due from related companies; Vessel operating expenses	MGA/19	Copies of validated accounting transactions.	N		N/A
8	C7	Unauthorized bonuses/ overtime are paid to crew.	X					At the end of each month the master sends through payroll the standard and extra overtimes of the month. The crew department has to check and approve these overtimes.	Cash & Cash Equivalents; Receivables - Due from related companies; Accounts payable- Due to related companies, Other; Vessel operating expenses	MGA/4	Statement of Master stating the overtimes of the month and requesting their payment.	N		N/A
	C16							Bonuses and overtimes of seamen are authorised from Crew Manager.		MGA/9	Lists of seamen's bonuses and overtimes approved by the manager of crew dept.	N		N/A
	C8							The Management of the Group is responsible for deciding the amounts of the bonuses to be given. It informs the relevant departments by sending them through the crew dept. the Wage Scale of the annual booklet for each year.		MGA/10	Amount of bonuses stated in the annual booklet for crew members.	N		N/A
9	C17	Payments are made for time not worked.	X					Overtimes are checked and authorised by Crew Department.	Cash & Cash Equivalents; Receivables - Due from related companies; Accounts payable- Due to related companies, Other; Vessel operating expenses	MGA/4	Lists of seamen's overtimes through payroll approved from crew dept.	N		N/A
10	C9	Crew allotments are not properly authorized or are authorized for an incorrect amount.	X					At the end of each month the master sends a list to the crew dept. where he states the seamen's allotments for the month. The list is checked both by the crew and by the accounting dept.	Cash & Cash Equivalents; Receivables - Due from related companies; Accounts payable- Due to related companies; Vessel operating expenses	MGA/12	List of Allotments.	N		N/A
	C18							Crew allotments (crew list) are checked and authorised by crew dept, rechecked by Accounting Dept and authorised for payment by CFO.		MGA/13	Payment order regarding allotments.	N		N/A

11	C10	Payments to unauthorized manning agents are made.	X						The Group has reached an agreement with a specific manning office.	Cash & Cash Equivalents; Receivables - Due from related companies; Accounts payable- Due to related companies; Vessel operating expenses	MGA/14	Agreement between manning office and the Group.	N		N/A
12	C19	Duplicate recordings regarding travel agents are made.		X				X	The expenses for manning agents are checked by Crew Dept, authorised by General Director and arrived to Accounting Dept with authorisation for payment by CFO.	Cash & Cash Equivalents; Accounts payable- trade, Due to related companies; Receivables - Due from related companies; Vessel operating expenses	MGA/15	Invoice of manning agent.	N		N/A
	C22								Double checking of invoices from travel and manning agents by Crew Dept and Accounting Dept.		MGA/17	Invoice from a travel agent	N		N/A
13	C20	1) Crew payroll is incorrectly computed. 2)All transactions included in the MGA are incorrectly computed and/or recorded. 3)Work performed is not recorded.	X	X	X	X			In the Accounting Dept comparison of the payroll's related expenses with the budget of running expenses for wages created by Crew Manager and General Manager.	Accounts payable other (Master's account); Vessel operating expenses; Voyage expenses	MGA/4	Payroll signed by Master.	N		N/A
14	C21	Exchange rates used in computing MGA entries are incorrect.			X				The currency which is used for filling up the MGA is US\$. If a vessel arrives to a European port and has to purchase something then the master asks for the rate and records it to the MGA with the equivalent in EUR.	Accounts payable other (Master's account); Vessel operating expenses	MGA/16	Rates that accounting department uses for 31/12	N		N/A
15	C14	Crew numbers are not monitored properly.	X						Please see above description of C20.	Vessel operating expenses	MGA/4	Please see above walkthrough for C20.	N		N/A
16	C22	1)Amounts invoiced by the travel agents do not agree with the tickets provided. 2)Unauthorized payments are made to travel agents.	X	X	X	X			Please see above description of C22.	Cash & Cash Equivalents; Receivables - Due from related companies; Accounts payable - Due to related companies (Crewing Manager); Vessel operating expenses	MGA/17	Please see above walkthrough for C22.	N		N/A
	C11							The crew dept. uses specific travel agents.	MGA/17		Please see above walkthrough for C217.				N/A

17	C11	Unauthorized agreements are made with Crewing Agents.	X						Please see above description of C11.	Cash & Cash Equivalents; Receivables - Due from related companies; Accounts payable - Due to related companies (Crewing Manager); Vessel operating expenses	MGA/17	Please see above walkthrough for C11.	N		N/A	
18	C13	Amounts invoiced by the Crewing Manager do not agree with the services/ goods provided and agreed on the crewing management agreement.	X	X	X	X			When the crew manager approves an amount to be paid then the accounting dept. doublechecks the payment order and the relevant documentation.	Cash & Cash Equivalents; Receivables - Due from related companies; Accounts payable - Due to related companies (Crewing Manager); Vessel operating expenses	MGA/18	Invoice approved by Crew Manager.	N		N/A	
19	C22	Duplicate recordings regarding manning agents are made.		X				X	Please see above description of C22.	Cash & Cash Equivalents; Receivables - Due from related companies; Accounts payable - Due to related companies (Crewing Manager); Vessel operating expenses	MGA/18	Please see above walkthrough for C24.	N		N/A	
20	C22	Advances to Crewing Manager (Manning Agents) are incorrectly recorded.		X				X	Please see above description of C22.	Cash & Cash Equivalents; Receivables - Due from related companies; Accounts payable - Due to related companies (Crewing Manager); Vessel operating expenses	MGA/18	Please see above walkthrough for C22.	N		N/A	
21	C22	Amounts invoiced are incorrectly recorded.		X				X	Please see above description of C22.	Cash & Cash Equivalents; Receivables - Due from related companies; Accounts payable - Due to related companies (Crewing Manager); Vessel operating expenses	MGA/18	Please see above walkthrough for C22.	N		N/A	
22	C20	Payroll related expenses are not recorded in the proper accounting period.		X				X	Please see above description of C20.	Accrued liabilities; Vessel operating expenses	MGA/4	Please see above walkthrough for C20.	N		N/A	
23	C20	Payroll related accruals are not recorded or are not recorded in the correct amount.		X				X	Please see above description of C20.	Accrued liabilities; Vessel operating expenses	MGA/4	Please see above walkthrough for C20.	N		N/A	
24	C23	Inadequate documentation does not allow an audit trail to be established for each payment, which results in possible errors going undetected or differences remaining unexplained.	N/A						Accounting officer concerning with MGA has direct read-only access with IT crew module. Also Crew Dept informs Accounting Dept by e-mail for every crew movements to or by vessels. Every document or payment have to be authorised by Crew Manager, General Manager, CFO. Accounting Dept files the MGAs and the travel agents' invoices.	N/A	N/A	n/a	Relevant documents (e.g. payment orders, MGAs) filed in accounting dept.	N		N/A

9.5 ΚΥΚΛΟΣ ΧΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ (CASH DISBURSEMENTS CYCLE) – (E)

Στον συγκεκριμένο Οικονομικό Κύκλο ο Εσωτερικός Ελεγκτής αναφέρει όλους τους Κινδύνους Διαδικασιών (Control Risks) που συνδέονται με τους λογιστικούς λογαριασμούς των εξόδων και με τις πληρωμές και τους συνδέει με τις υπάρχουσες Ελεγκτικές Διαδικασίες που χρησιμοποιεί η επιχείρηση προκειμένου να εξαλείψει τον καθένα από αυτούς τους κινδύνους.

Αναλυτικά :

Κίνδυνος (1) : Εκτέλεση μη εγκεκριμένων πληρωμών ή διπλοπληρωμών **(Unauthorized and/ or duplicate payments are executed).**

Κίνδυνος (2) : Εκτέλεση πληρωμών σε λάθος ή ανύπαρκτα πρόσωπα ή λάθος ποσών πληρωμής **(Payments are made to wrong / fictitious persons or for wrong amount).**

Κίνδυνος (3) : Εκτέλεση πληρωμών από μη αρμόδιο προσωπικό **(Payments are executed by unauthorized personnel).**

Κίνδυνος (4) : Λανθασμένες εγγραφές διεταιρικών λογαριασμών **(Intercompany entries are inaccurate).**

Κίνδυνος (5) : Πληρωμές που πραγματοποιούνται δεν καταχωρούνται καθόλου στο λογιστικό σύστημα ή καταχωρούνται λάθος **(Payments are not recorded in IT accounting module or are inaccurately recorded).**

Κίνδυνος (6) : Καταχώρηση πληρωμών σε λάθος λογιστική χρήση **(Payments are recorded in the wrong period).**

Κίνδυνος (7) : Λάθος υπολογισμός ποσού για πληρωμές που πραγματοποιούνται σε ξένο συνάλλαγμα ή λάθος λογιστική καταχώρησή τους **(Conversions of foreign currency payments are not accurately calculated and/or properly recorded).**

Κίνδυνος (8) : Αδυναμία δημιουργίας «ελεγκτικής αλυσίδας» εξαιτίας ελλιπούς παρουσίας δικαιολογητικών εγγράφων και παραστατικών **(Inadequate documentation does not allow an audit trail to be established for each payment, which results in possible errors going undetected or differences remaining unexplained).**

Περιγραφή Διαδικασιών Εσωτερικού Ελέγχου :

Ο Κύκλος αυτός περιλαμβάνει καθαρά Διαδικασίες που έχουν να κάνουν με πληρωμές της εταιρείας. Ο στόχος είναι όχι μόνο να μη γίνουν λάθη κατά την εκτέλεση των πληρωμών και τη λογιστική καταχώρησή τους στο σύστημα της εταιρείας αλλά και να αποφευχθούν φαινόμενα απάτης που σχετίζονται με πληρωμές.

Όλες οι πληρωμές για να εκτελούνται πρέπει να είναι αποτέλεσμα εντολών που εκδίδονται από το εκάστοτε αρμόδιο τμήμα της εταιρείας και φέρουν τις υπογραφές και εγκρίσεις συγκεκριμένων προϊσταμένων τμημάτων και να εγκρίνονται και από τον Οικονομικό ή Γενικό Διευθυντή πριν την τελική εκτέλεσή τους.

Η αρχή του πλήρους διαχωρισμού των καθηκόντων λογιστή και ταμία είναι θεμελιώδης για το μηχανισμό του Εσωτερικού Ελέγχου, καθώς έτσι διασφαλίζεται ότι το πρόσωπο που εκτελεί τις πληρωμές είναι διαφορετικό από αυτό που τις λογιστικοποιεί, γεγονός που μειώνει σημαντικά τον κίνδυνο τέλεσης απάτης από την πλευρά του ταμία, αφού δεν έχει δικαίωμα ο ίδιος να εμφανίσει τις πληρωμές στα λογιστικά βιβλία της εταιρείας με κίβδηλο ή παραπλανητικό τρόπο.

Οι λογιστικές καταχωρήσεις των πληρωμών ελέγχονται κατόπιν με τη σειρά τους από ανώτερα στελέχη του Λογιστηρίου σε αντιπαράβολή με τις σχετικές εντολές πληρωμών και παραστατικά προκειμένου να εγκριθούν. Ο συγκεκριμένος έλεγχος σε αυτό το στάδιο δεν πρέπει να περιορίζεται στην επιβεβαίωση της σωστής λογιστικής καταχώρησης μίας πληρωμής, αλλά να επεκτείνεται και στον έλεγχο των λογιστικών καρτελών των πιστωτών προκειμένου να αποφευχθούν τυχόν περιπτώσεις διπλοπληρωμών αλλά και τυχόν περιπτώσεις πληρωμών που ενώ στην πράξη εκτελέστηκαν τελικά δε λογιστικοποιήθηκαν ποτέ.

Walkthrough Tests :

Εντολές πληρωμών με τις απαραίτητες υπογραφές και εγκρίσεις καθώς και εγκεκριμένες εκτυπώσεις εγγραφών πληρωμών αποτελούν στοιχεία που προσδίδουν στον Εξωτερικό Ελεγκτή την απαιτούμενη ένδειξη της εφαρμογής των Διαδικασιών Εσωτερικού Ελέγχου που καταγράφονται σε αυτόν τον Κύκλο.

Παρακάτω βλέπουμε ένα Ελεγκτικό Πλέγμα του (Ε) Οικονομικού Κύκλου από τον Ελεγκτή :

GROUP OF COMPANIES

Cash Disbursements - Control Matrix

	CONTROL IDENTIFICATION						WALKTHROUGH		CONTROL GAP ANALYSIS					
	Control No	Risk	Financial Assertions					Control Description	Accounts impacted	Ref	Walkthrough Description	Gap? (Y/N)	Ref	Gap Description
			Existence/Occurrence	Completeness	Valuation/Allocation	Rights & Obligations	Disclosure/Presentation							
1	C1	Unauthorized and/or duplicate payments are executed.	X					The authorisation of each payment is made by Chief Accountant and CFO.	Accounts payable - Trade, Other; Vessel operating expenses; Voyage expenses	CD/1	Authorized payment order approved by Chief Accountant and CFO.	N		N/A
2	C2	Payments are made to wrong / fictitious persons or for wrong amount.	X	X				Payment Orders are approved by the Chief Accountant and never by the Cashier.	Accounts payable - Trade, Other; Vessel operating expenses; Voyage expenses	CD/1	Payment orders that are approved by accounting manager and never by the cashier.	N		N/A
	C3							The cheque is prepared by the cashier, the transfers are prepared by another employee of the Accounting Dept, both checked by Chief Accountant before been signed by CFO.	Accounts payable - Trade, Other; Vessel operating expenses; Voyage expenses	CD/1	Please see walkthrough for C1 above.	N		N/A
	C4							The cashier is not the one responsible to issue the cheque by system. The cheque or transfer is signed by Chief Accountant and by CFO.	Accounts payable - Trade, Other; Vessel operating expenses	CD/1	Please see walkthrough for C1 above.	N		N/A
3	C1	Payments are executed by unauthorized personnel.	X					Please see above description of C1.	Accounts payable - Trade, Other; Vessel operating expenses; Voyage expenses	CD/1	Please see walkthrough for C1 above.	N		N/A
	C3							Please see above description of C3.	Accounts payable - Trade, Other; Vessel operating expenses; Voyage expenses	CD/1	Please see walkthrough for C1 above.	N		N/A
4	C5	Intercompany entries are inaccurate.	X	X			X	Intercompany entries regard management fees only.	Receivables – Due from related companies; Accounts payable – Due to related companies	CD/2	Management agreements.	N		N/A

5	C6	Payments are not recorded in IT accounting module or are inaccurately recorded.		X				The Accounting Manager is responsible of reviewing the accounting transactions.	Accounts payable - Trade, Other; Vessel operating expenses; Voyage expenses	CD/4	Journal entries validated by Chief Accountant.	N		N/A
6	C7	Payments are recorded in the wrong period.		X			X	Every order has a unique number which matches upon the settlement of the invoices with the payment checked every time with the supplier's balance.	Accounts payable - Trade, Other; Vessel operating expenses; Voyage expenses	CD/1	Payment orders in comparison with the relevant invoices.	N		N/A
7	C8	Conversions of foreign currency payments are not accurately calculated and/or properly recorded.		X	X		X	Exchange Rates are daily calculated and recorded by an employee of the accounting dept. which is responsible for this task. Once the employee has calculated and recorded the exchange rate then the Accounting Manager is responsible for doublechecking and approving it.	Foreign currency losses/(gains)	CD/3	Rates that are used for 31.12.2009.	N		N/A
8	C9	Inadequate documentation does not allow an audit trail to be established for each payment, which results in possible errors going undetected or differences remaining unexplained.	N/A					There is a policy that supporting invoices and payment orders signed by the relevant dept. must be filed for each and every accounting transaction.	N/A	n/a	Relevant entries supported by adequate documentation.	N		N/A

DRAFT

9.6 ΚΥΚΛΟΣ ΝΑΥΛΩΣΕΩΝ & ΕΣΟΔΩΝ (CHARTERING & REVENUE CYCLE) – (F)

Στον συγκεκριμένο Οικονομικό Κύκλο ο Εσωτερικός Ελεγκτής αναφέρει όλους τους Κινδύνους Διαδικασιών (Control Risks) που συνδέονται με το λογιστικό λογαριασμό των εσόδων ταξιδιού, των προεισπραχθέντων εσόδων και το λογαριασμό του ναυλωτή και τους συνδέει με τις υπάρχουσες Ελεγκτικές Διαδικασίες που χρησιμοποιεί η επιχείρηση προκειμένου να εξαλείψει τον καθένα από αυτούς τους κινδύνους.

Αναλυτικά :

Κίνδυνος (1) : Μη εγκεκριμένες συναλλαγές με ναυλωτές (**Unauthorized chartering activities**).

Κίνδυνος (2) : Το έσοδο από ναύλους δεν παρακολουθείται επαρκώς (**Revenue is not properly monitored**).

Κίνδυνος (3) : Έκδοση λάθος παραστατικών προς ναυλωτές ή Είσπραξη λάθος ποσού ή Τα παραστατικά προς ναυλωτές δεν περιέχουν όλες τις υπηρεσίες που πραγματοποιήθηκαν ή Λάθος υπολογισμός προμήθειας ναυλωτή ή Οι χρονικοί περίοδοι που το πλοίο δεν είναι διαθέσιμο στο ναυλωτή και τα έξοδα της συγκεκριμένης περιόδου δεν υπολογίζονται σωστά (**1. Inaccurate statements are issued to charterers. 2. Inaccurate amount is collected. 3. Hire Statements do not include all billable services rendered. 4. Address commission is incorrectly calculated. 5. Off-hires and owner's expenses deducted by charterers are not properly calculated or authorized**).

Κίνδυνος (4) : Πραγματοποίηση διπλοεγγραφών που αφορούν τους λογαριασμούς των ναυλωτών και του εσόδου (**Duplicate recordings are made**).

Κίνδυνος (5) : Κατανομή εσόδου σε λάθος χρήση ή λάθος εταιρεία (**Revenue is allocated to the wrong period or company**).

Κίνδυνος (6) : Καταχώρηση εσόδου που δεν εισπράττεται ποτέ (**Revenue is recorded but not actually received**).

Κίνδυνος (7) : Λάθος καταχώρηση εσόδων και εξόδων ταξιδίου (**Voyage revenue and related expenses are inaccurately recorded**).

Κίνδυνος (8) : Λάθος λογιστικά υπόλοιπα στους λογαριασμούς των ναυλωτών (**Charterers balances are inaccurate and/or incomplete**).

Κίνδυνος (9) : Λανθασμένη απεικόνιση απαιτήσεων από ναυλωτές στα λογιστικά βιβλία (**1. Assumptions for bad debts are not in line with Company's policy. 2. Doubtful accounts and relevant provisions have not been appropriately considered and identified, thereby resulting in improper reporting of receivables in the financial statements**).

Κίνδυνος (10) : Μη εγκεκριμένη διαγραφή εγγραφής απαιτήσεων από ναυλωτή ή μη εγκεκριμένη εγγραφή απαίτησης από ναυλωτή (**1. Unauthorized write-off of doubtful accounts. 2. Unauthorized doubtful accounts**).

Κίνδυνος (11) : Λάθος υπολογισμός και καταχώρηση ταξιδίου ανάμεσα σε δύο χρήσεις (**Cut - off is incorrectly calculated and recorded**).

Κίνδυνος (12) : Εγγραφή προμηθειών μη εγκεκριμένων (**Unauthorized commissions are recorded**).

Κίνδυνος (13) : Οι χρονικοί περίοδοι που το πλοίο δεν είναι διαθέσιμο στο ναυλωτή και τα έξοδα της συγκεκριμένης περιόδου δεν εγκρίνονται σωστά (**Off-hires and owner's expenses deducted by charterers are not properly authorized**).

Κίνδυνος (14) : Αδυναμία δημιουργίας «ελεγκτικής αλυσίδας» εξαιτίας ελλιπούς παρουσίας δικαιολογητικών εγγράφων και παραστατικών (**Inadequate documentation does not allowed an audit trail to be established**).

Περιγραφή Διαδικασιών Εσωτερικού Ελέγχου :

Οι κυριότερες Διαδικασίες αυτού του Κύκλου συνδέονται άμεσα με το τμήμα Ναυλώσεων. Οι ναυλώσεις που συμφωνούνται είναι απαραίτητο να εγκρίνονται τόσο από τον προϊστάμενο του τμήματος όσο και από το Γενικό Διευθυντή της εταιρείας και να κοινοποιούνται άμεσα στη Διοίκηση.

Τα τιμολόγια ναύλων ταξιδίου (freight invoices) και οι καταστάσεις χρονοναύλωσης (hire statements) που το συγκεκριμένο τμήμα εκδίδει προς τους ναυλωτές πρέπει να φέρει την έγκριση του προϊσταμένου του τμήματος ή, τουλάχιστον, να έχει ελεγχθεί και από δεύτερο εργαζόμενο του τμήματος Ναυλώσεων πριν το συγκεκριμένο

παραστατικό σταλεί τόσο στο ναυλωτή όσο και στο Λογιστήριο της εταιρείας. Σε αυτό το στάδιο, το τμήμα Ναυλώσεων πρέπει να ελέγξει το ύψος του ναύλου, τις μέρες ναύλωσης, τυχόν ώρες ή ημέρες που το πλοίο δεν ήταν διαθέσιμο με υπαιτιότητα του πλοιοκτήτη σε περίπτωση χρονοναύλωσης (off hire), τυχόν άλλες κρατήσεις, καθώς και τα ποσοστά πάνω στα οποία πρέπει να υπολογιστούν οι προμήθειες τόσο του ναυλωτή όσο και των μεσαζόντων της ναύλωσης (address & brokerage commissions). Τα στελέχη του τμήματος που εμπλέκονται σε αυτό το στάδιο ουσιαστικά ασχολούνται με το 'post fixture' κομμάτι του τμήματος, με διαδικασίες δηλαδή που αφορούν το ταξίδι από τη στιγμή που το πλοίο θα αναχωρήσει για το λιμάνι φόρτωσης (σε περίπτωση ναύλωσης ταξιδιού) ή για το σημείο παράδοσης του πλοίου στο ναυλωτή (σε περίπτωση χρονοναύλωσης ή ναύλωσης γυμνού πλοίου) -preliminary voyage- μέχρι το πέρας του ταξιδιού -end of voyage-. Σε κάποιες εταιρείες, τις συγκεκριμένες αρμοδιότητες εκτελούν υπάλληλοι του τμήματος Καθημερινής Διαχείρισης του πλοίου, ενώ το τμήμα Ναυλώσεων φέρει αποκλειστικά το ρόλο του κλεισίματος της συμφωνίας ναύλωσης.

Το τμήμα του Λογιστηρίου εφαρμόζει εδώ Διαδικασίες που προσβλέπουν όχι μόνο στην σωστή καταχώρηση των παραπάνω παραστατικών με στόχο τη λογιστικοποίηση του συνολικού ύψους του εσόδου από ναύλους και των αντίστοιχων εξόδων που βαραίνουν στη συγκεκριμένη ναύλωση τον πλοιοκτήτη αλλά, επιπλέον, στη συνεχή παρακολούθηση του υπολοίπου του λογιστικού λογαριασμού του ναυλωτή (έτσι ώστε να εξασφαλισθεί η ολική αποπληρωμή του ναύλου προς την εταιρεία στον απαιτητό χρόνο) και στη σωστή κατανομή του εσόδου ανάμεσα στην παρούσα χρήση και την επόμενη σε περίπτωση προεισπραχθέντος ναύλου (περίπτωση χρονοναύλωσης όπου ο ναύλος προκαταβάλλεται ανά δεκαπενθήμερο).

Walkthrough Tests :

Υπογεγραμμένα και εγκεκριμένα τιμολόγια ναύλων ταξιδιού και καταστάσεων χρονοναύλωσης, ναυλοσύμφωνα υπογεγραμμένα από πλοιοκτήτη και ναυλωτή, εκτυπώσεις λογιστικών εγγραφών εσόδων εγκεκριμένες από ανώτερα στελέχη του Λογιστηρίου αποτελούν στοιχεία που προσδίδουν στον Εξωτερικό Ελεγκτή την απαιτούμενη ένδειξη της εφαρμογής των Διαδικασιών Εσωτερικού Ελέγχου που καταγράφονται σε αυτόν τον Κύκλο.

Παρακάτω βλέπουμε ένα Ελεγκτικό Πλέγμα του (F) Οικονομικού Κύκλου από τον Ελεγκτή :

..... GROUP OF COMPANIES

Revenue & Chartering - Control Matrix

	CONTROL IDENTIFICATION						WALKTHROUGH		CONTROL GAP ANALYSIS				
	Control No	Risk	Financial Assertions				Control Description	Accounts impacted	Ref	Walkthrough Description	Gap? (Y/N)	Ref	Gap Description
			Existence/Occurrence	Completeness	Valuation/Allocation	Rights & Obligations							
1	C1	Unauthorized chartering activities.	X			X	The chartering dept. is responsible for the procedure of chartering the vessels of the shipowning companies of the Group. Once an agreement with a charterer has been reached the chartering dept. must take the authorization from the Management of the Group in order to activate the deal.	Trade accounts receivable,net; Voyage revenues	C&R/1	Original c/p signed by the company of the Group.	N		N/A
2	C2	Revenue is not properly monitored.	X		X		Whenever a transaction or payment regarding the Revenue occurs, the operations dept. has to doublecheck each and every hire statement or freight invoice it receives from chartering dept. which is responsible for reassuring that all billable services are rendered.	Trade accounts receivable,net; Voyage revenues	C&R/2	Hire statements.	N		N/A
3	C3	1) Inaccurate statements are issued to charterers. 2) Inaccurate amount is collected. 3) Hire Statements do not include all billable services rendered. 4) Address commission is incorrectly calculated. 5) Off-hires and owner's expenses deducted by charterers are not properly calculated or authorized.	X		X	X	The operations dept. is responsible for doublechecking all the relevant documentation when a transaction regarding the Revenue occurs. More than one employees of the operations dept. check the amounts and services in the hire statements and freight invoices in comparison with the charter party and c/p fixtures. Accounting transactions regarding Revenue are approved by the Chief Accountant and the CFO.	Trade accounts receivable, net; Inventories (bunkers)	C&R/2	Please see above walkthrough for C2.	N		N/A
4	C3	Duplicate recordings are made.	X				Please see above description of C3.	Cash & Cash equivalents; Trade accounts receivable, net; Voyage revenues	C&R/2	Please see above walkthrough for C3.	N		N/A
5	C3	Revenue is allocated to the wrong period or company.	X		X	X	Please see above description of C3.	Cash & Cash Equivalent; Voyage revenues	C&R/2	Please see above walkthrough for C3.	N		N/A

6	C3	Revenue is recorded but not actually received.	X					Please see above description of C3.	Cash & Cash Equivalent; Voyage revenues	C&R/2	Please see above walkthrough for C3.			
7	C3	Voyage revenue and related expns are inaccurately recorded.		X				Please see above description of C3.	Cash & Cash Equivalent; Voyage revenues; Voyage expns	C&R/2	Please see above walkthrough for C3.			
8	C3	Charterers balances are inaccurate and/or incomplete.		X	X			Please see above description of C3.	Cash & Cash Equivalents; Trade accounts receivable, net; Voyage revenues	C&R/2	Please see above walkthrough for C3.	N	N/A	
9	C4	1) Assumptions for bad debts are not in line with Company's policy. 2) Doubtful accounts and relevant provisions have not been appropriately considered and identified, thereby resulting in improper reporting of receivables in the financial statements.		X	X			When a debtor or creditor in general does not fulfill his obligations or does not get paid because of bad debt then the specific account remains pending to the accounting books of the company until either this balance is settled or the CFO decides that it should be transferred to prior year's expenses.	Trade accounts receivable,net; Provision for doubtful receivables	n/a	n/a	N	N/A	
10	C4	1) Unauthorized write-off of doubtful accounts. 2) Unauthorized doubtful accounts.	X					Please see above description of C4.	Trade accounts receivable,net; Provision for doubtful receivables	n/a	n/a	N	N/A	
11	C3	Unauthorized commissions are recorded.	X	X	X			Please see above description of C3.	Cash & Cash Equivalents; Accounts payable-Trade; Commissions	C&R/2	Please see above walkthrough for C3.	N	N/A	
	C5							Responsible for the authorization of commissions are the operations dept. and the Chief Accountant.	Cash & Cash Equivalents; Accounts payable-Due to related companies; Commissions	C&R/3	Invoice of commission signed by operations dept. and Chief Accountant.	N	N/A	
12	C1	Unauthorized commitments are made for the Company.	X			X		Please see above description of C1.	Cash & Cash Equivalents; Accounts payable -Trade; Charter hire expense	C&R/1	Please see above walkthrough for C1.	N	N/A	
13	C6	Off-hires and owner's expenses deducted by charterers are not properly authorized.	X		X	X		The operations dept. is responsible for calculating and authorizing off-hires and owner's expenses.	Cash & Cash Equivalents; Accounts payable -Trade; Charter hire expense	C&R/2	Please see above walkthrough for C2.	N	N/A	
14	C7	Inadequate documentation does not allowed an audit trail to be established.	N/A					There is a policy that for each and every transaction regarding the voyage Revenue there must be recorded the relevant supporting documentation (e.g. hire statements or freight invoices) signed by the authorized personnel.	N/A	N/A	N/A	Filed hire statements approved by operations dept. recorded as documented support of the relevant accounting transactions.	N	N/A

9.7 ΚΥΚΛΟΣ ΠΑΓΙΩΝ (FIXED ASSETS CYCLE) – (G)

Στον συγκεκριμένο Οικονομικό Κύκλο ο Εσωτερικός Ελεγκτής αναφέρει όλους τους Κινδύνους Διαδικασιών (Control Risks) που συνδέονται με το λογιστικό λογαριασμό των παγίων, δηλαδή, για τις πλοιοκτήτριες, με το πλοίο και τους συνδέει με τις υπάρχουσες Ελεγκτικές Διαδικασίες που χρησιμοποιεί η επιχείρηση προκειμένου να εξαλείψει τον καθένα από αυτούς τους κινδύνους.

Αναλυτικά :

Κίνδυνος (1) : Η κατασκευή πλοίων δεν εγκρίνεται σωστά (**Construction of vessels is not properly authorized**).

Κίνδυνος (2) : Οι κύριοι όροι της αγοράς και των τεχνικών χαρακτηριστικών των υπό κατασκευή πλοίων δεν εντοπίζονται και δεν εγκρίνονται σωστά (**The main terms of the acquisition and specifications for the vessels under construction are not reviewed and properly authorized**).

Κίνδυνος (3) : Η αγορά μεταχειρισμένου πλοίου δεν εγκρίνεται σωστά (**The acquisition of second hand vessels is not properly authorized**).

Κίνδυνος (4) : Το συμβόλαιο αγοράς πλοίων δεν εξετάζεται και δεν εγκρίνεται σωστά (**The Memorandum of Agreement for acquisition of vessels is not properly reviewed and authorized**).

Κίνδυνος (5) : Η προκαταβολή για την απόκτηση πλοίου δε λογιστικοποιείται σωστά (**The advance payment for the vessel acquisition is not accurately recorded**).

Κίνδυνος (6) : Οι πληρωμές στο ναυπηγείο για υπό κατασκευή πλοίο δεν παρακολουθούνται σωστά (**Payments for vessels under construction are not properly monitored**).

Κίνδυνος (7) : Οι προκαταβολές για υπό κατασκευή πλοίο δεν εγκρίνονται σωστά (**Payment for vessels under construction is not properly authorized**).

Κίνδυνος (8) : Λοιπά έξοδα που προκύπτουν και αφορούν τα υπό κατασκευή πλοία δεν εγκρίνονται σωστά (**Extra costs for vessels under construction are not properly authorized**).

Κίνδυνος (9) : Τα πάγια της εταιρείας που λογιστικοποιούνται κατά την πληρωμή των δόσεων των υπό κατασκευή πλοίων δεν ανήκουν νομικά στην εταιρεία αυτή **(Company's assets as reflected by the respective payments are not under Company's legal courtesy).**

Κίνδυνος (10) : Υπάρχουν εγγραφές που έχουν γίνει σε εταιρείες holding που όμως δε σχετίζονται με τα συγκεκριμένα πλοία / πλοιοκτήτριες **(Vessels are connected with the wrong holding company).**

Κίνδυνος (11) : Λάθος καταχώρηση πληρωμής που αφορά απόκτηση πλοίου **(Payment for the vessel acquisition is not accurately recorded).**

Κίνδυνος (12) : Έξοδα αγοράς ή κατασκευής πλοίου δεν καταχωρούνται ή δεν καταχωρούνται εγκαίρως **(Expenditures related to the construction of vessels or vessel acquisition are not recorded or are not recorded timely).**

Κίνδυνος (13) : Ο τόκος δανείων κατά την κατασκευαστική περίοδο δεν κεφαλαιοποιείται σωστά **(Interest is capitalized incorrectly).**

Κίνδυνος (14) : Λανθασμένος υπολογισμός υπολειμματικής αξίας του πλοίου **(The residual value of the vessel is incorrectly calculated).**

Κίνδυνος (15) : Το πλοίο δεν αποσβένεται για την ωφέλιμη διάρκεια ζωής του όπως θα έπρεπε ή Λάθος υπολογισμός αποσβέσεων **(1. Vessels are not depreciated over their useful life and in accordance with company policy. 2. Depreciation is recorded at the wrong amount. 3. Depreciation is not recorded on related assets).**

Κίνδυνος (16) : Τυχόν υποτίμηση της αξίας παγίων δεν εντοπίζεται **(Fair value declines of assets are not identified and/or declined).**

Κίνδυνος (17) : Οι υποθέσεις που λαμβάνονται για την επανεκτίμηση της αξίας του πλοίου είναι λανθασμένες **(Assumptions for impairment estimate are incorrect).**

Κίνδυνος (18) : Το αποτέλεσμα της απομείωσης της αξίας του πλοίου δε λογιστικοποιείται **(An impairment change is not booked when vessels are impaired).**

Κίνδυνος (19) : Πώληση πλοίων δεν εγκρίνεται σωστά **(Sale of vessels is not properly authorized).**

Κίνδυνος (20) : Το συμβόλαιο πώλησης πλοίου δεν έχει εξετασθεί και δεν έχει εγκριθεί σωστά (**The Memorandum of Agreement for disposal of vessels is not properly reviewed and authorized**).

Κίνδυνος (21) : Πληρωμές σε μεσάζοντες για αγοραπωλησία πλοίων δεν παρακολουθούνται και δεν εγκρίνονται σωστά (**Payments to brokers are not properly reviewed and authorized**).

Κίνδυνος (22) : Πώληση πλοίων και το αποτέλεσμα της πώλησης δε λογιστικοποιείται (**Disposal of vessels and related gain / loss is not recorded**).

Κίνδυνος (23) : Πώληση πλοίων και το αποτέλεσμα της πώλησης καταχωρούνται λάθος (**Gain/loss deriving from disposal of vessels is recorded at incorrect amount**).

Κίνδυνος (24) : Η επιλογή συγκεκριμένου ναυπηγείου για δεξαμενισμό δεν εγκρίνεται σωστά (**Selection of yard for dry-docking is not properly authorized**).

Κίνδυνος (25) : Η εργασία που πραγματοποιείται κατά το δεξαμενισμό είναι αποτέλεσμα κακής μελέτης και μη σωστής έγκρισης σε σχέση με τα τεχνικά χαρακτηριστικά του πλοίου (**Dry-dockings work performed is based on inaccurate and unauthorized specifications**).

Κίνδυνος (26) : Η λίστα εργασιών του δεξαμενισμού δεν είναι έγκυρη οδηγώντας σε πιθανή μη εγκεκριμένη ή λάθος συναλλαγή με το ναυπηγείο (**Job Orders for dry-docking are not valid, resulting in potential unauthorized or incorrect transaction**).

Κίνδυνος (27) : Η εταιρεία τιμολογείται από το ναυπηγείο για συμφωνημένες υπηρεσίες και επισκευές που όμως στην πραγματικότητα δεν έγιναν (**The company is invoiced for DD/SS charges that were included in the Technical Specification, but were not actually performed**).

Κίνδυνος (28) : Μη εγκεκριμένα ή πλαστά ή διπλά τιμολόγια δεξαμενισμών καταχωρούνται (**Unauthorized and/or fictitious, duplicate invoices from the shipping yard are recorded**).

Κίνδυνος (29) : Πλαστά έξοδα τεχνικών επιθεωρητών (**Expenses by the Superintendent Engineer are fictitious**).

Κίνδυνος (30) : Μη εγκεκριμένες πληρωμές σε τεχνικούς επιθεωρητές (**Payments to the Superintendent Engineer are not properly authorized**).

Κίνδυνος (31) : Πληρωμές σε ναυπηγείο για δεξαμενισμό δεν εγκρίνονται σωστά (**Payments to the shipyard are not properly authorized**).

Κίνδυνος (32) : Λάθος καταχώρηση εξόδων δεξαμενισμού ανά λογιστική χρήση (**Dry Dockings are not recorded accurately or in the proper period**).

Κίνδυνος (33) : Λάθος κεφαλαιοποίηση εξόδων δεξαμενισμού (**DD/SS costs are incorrectly capitalized**).

Κίνδυνος (34) : Αδυναμία δημιουργίας «ελεγκτικής αλυσίδας» εξαιτίας ελλιπούς παρουσίας δικαιολογητικών εγγράφων και παραστατικών (**Inadequate documentation does not allow an audit trail to be established for each payment, which results in possible errors going undetected or differences remaining unexplained**).

Περιγραφή Διαδικασιών Εσωτερικού Ελέγχου :

Στις Διαδικασίες Ελέγχου του παρόντος Κύκλου εμπλέκονται το Τεχνικό Τμήμα, το Νομικό Τμήμα (που συνήθως στις περισσότερες ναυτιλιακές συμπίπτει με το τμήμα Ασφαλειών & Απαιτήσεων), το Λογιστήριο, καθώς και ο Γενικός Διευθυντής και η ίδια η Διοίκηση απευθείας. Αποφάσεις για κατασκευή νέου πλοίου, για αγορά μεταχειρισμένου πλοίου, για πώληση πλοίου ή για διάλυση πλοίου της εταιρείας λαμβάνονται αποκλειστικά από τη Διοίκηση και κοινοποιούνται στα τμήματα της εταιρείας.

Το Τεχνικό Τμήμα επιφορτίζεται συνήθως με αρμοδιότητες που αφορούν τόσο την επιλογή (ή έστω, πρόταση για επιλογή) συγκεκριμένου ναυπηγείου σε περίπτωση που έχει αποφασιστεί η κατασκευή νέου πλοίου (shipbuilding / hull construction), όσο και την επιλογή συγκεκριμένου πλοίου ως προς καταλληλότερο για αγορά, σε περίπτωση που έχει αποφασιστεί η αγορά μεταχειρισμένου πλοίου (second handed vessel).

Στη δεύτερη περίπτωση, δεν είναι το ίδιο το Τεχνικό Τμήμα που θα ψάξει να βρει ποια μεταχειρισμένα πλοία είναι διαθέσιμα εκείνη τη στιγμή προς πώληση. Τη δουλειά αυτή την εκτελούν εξειδικευμένοι -εξωτερικοί συνήθως- μεσάζοντες (S&P – Sales & Purchase brokers), οι οποίοι λαμβάνουν την εντολή από το Τεχνικό Τμήμα της εταιρείας το οποίο έχει με τη σειρά του πάρει σχετική έγκριση για την έναρξη της διαδικασίας από το Γενικό Διευθυντή ή από την ίδια τη Διοίκηση. Το τεχνικό τμήμα, από τη στιγμή που θα λάβει από τους μεσάζοντες αυτούς λίστα με τα προτεινόμενα προς αγορά πλοία, πρέπει να εξασφαλίσει με συγκεκριμένες διαδικασίες Εσωτερικού Ελέγχου την αξιοκρατική επιλογή ενός από αυτά προκειμένου να το προτείνει στο Γενικό Διευθυντή και τη Διοίκηση ως το καταλληλότερο τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή προς αγορά. Προκειμένου εδώ να αποφευχθούν φαινόμενα απάτης από πλευράς του Τεχνικού Τμήματος (πρόταση δηλαδή αγοράς πλοίου που, ενώ δε διαθέτει τα τεχνικά χαρακτηριστικά που θα εξυπηρετούσαν καλύτερα τους σκοπούς της εταιρείας, εξυπηρετεί ατομικούς σκοπούς μελών του Τεχνικού Τμήματος που

πιθανόν να αποκομίσουν προσωπικό κέρδος κατόπιν συνεννόησης με το συγκεκριμένο πωλητή), καταρτίζονται συνήθως μηχανογραφημένες λίστες όπου τα δεδομένα όλων των υπό πρόταση πλοίων κατηγοριοποιούνται και καταχωρούνται ξεχωριστά. Με βάση τις λίστες αυτές, η επιλογή μεταχειρισμένου προς αγορά πλοίου μπορεί πλέον να αιτιολογηθεί με εντελώς αξιοκρατικά και διαφανή κριτήρια (π.χ. βάσει χωρητικότητας, ηλικίας, ταχύτητας, εάν έχει εγκαταστημένο ή όχι φορτοεκφορτωτικό μηχανισμό κλπ).

Ανάλογες μηχανογραφημένες λίστες καταρτίζονται και για την επιλογή συγκεκριμένου ναυπηγείου σε περίπτωση απόφασης κατασκευής πλοίου αλλά και όταν τα πλοία της εταιρείας πρέπει να πραγματοποιήσουν τους προγραμματισμένους δεξαμενισμούς τους (Dry Dockings και Special Surveys) προκειμένου να ελεγχθούν κατόπιν από τους νηογνώμονές τους. Στην περίπτωση μάλιστα αυτή, συγκεκριμένα μέλη του Τεχνικού Τμήματος ορίζονται υπεύθυνα να επιβλέπουν την πρόοδο των δεξαμενισμών αυτών με την φυσική παρουσία τους επάνω στο πλοίο κατά τη διεξαγωγή των εργασιών. Τα μέλη αυτά του Τεχνικού Τμήματος, οι οποίοι ονομάζονται Επιθεωρητές Μηχανικοί (Superintendent Engineers), είναι υποχρεωμένοι μέσω των Διαδικασιών Εσωτερικού Ελέγχου να αποστέλλουν στο Τεχνικό Τμήμα της εταιρείας απόδοση των εξόδων τους κατά τη διάρκεια που παρευρίσκονται στο δεξαμενισμό του πλοίου. Στην απόδοση αυτή είναι υποχρεωτικό να επισυνάπτονται όλα τα παραστατικά που δικαιολογούν τα έξοδα που έχουν καταχωρηθεί στις συγκεκριμένες αποδόσεις. Το Τεχνικό Τμήμα, αφού ελέγξει τις συγκεκριμένες αποδόσεις εξόδων και τις διασταυρώσει με τα επισυναπτόμενα παραστατικά, πρέπει να τις υπογράψει και να τις εγκρίνει προκειμένου να τις στείλει στο Λογιστήριο προς καταχώρηση. Κατά αυτόν τον τρόπο, το Τεχνικό Τμήμα θα εκδώσει και τις σχετικές εντολές πληρωμών που θα πρέπει να υπογραφούν τόσο από τον προϊστάμενο του Τεχνικού Τμήματος όσο και από τον Οικονομικό ή το Γενικό διευθυντή της εταιρείας πριν αυτές τελικά εκτελεστούν.

Τα έξοδα αυτά, σε περίπτωση που δεν πρόκειται για την περίπτωση ενός απλού δεξαμενισμού αλλά για την περίπτωση της κατασκευής πλοίου, είναι δυνατόν να αφορούν σχετικά μεγάλα ποσά σε μηνιαία βάση (αφού στην περίπτωση αυτή είναι απαραίτητο κλιμάκιο Επιθεωρητών Μηχανικών να παρευρίσκεται συνεχώς στο ναυπηγείο για περίοδο δύο περίπου ετών), οπότε οι Διαδικασίες Εσωτερικού Ελέγχου πρέπει να διασφαλίζουν την εγκυρότητα των εξόδων αυτών.

Όταν ένας δεξαμενισμός ολοκληρωθεί, το Τεχνικό Τμήμα και οι Επιθεωρητές Μηχανικοί είναι υπεύθυνοι να ελέγξουν την ορθότητα του Συγκεντρωτικού Τιμολογίου Δεξαμενισμού που περιλαμβάνει όλες τις επιμέρους εργασίες καθώς και το πότε ακριβώς εκτελέστηκαν (καθώς ένας δεξαμενισμός μπορεί να διαρκέσει από 15 έως 45 περίπου ημέρες). Το τιμολόγιο αυτό, μόνο αφού υπογραφεί και εγκριθεί από το Τεχνικό Τμήμα θα σταλεί στο Λογιστήριο της εταιρείας προς καταχώρηση.

Το Νομικό Τμήμα της εταιρείας εμπλέκεται στο συγκεκριμένο Κύκλο όντας αρμόδιο να δώσει την εντολή για την έκδοση των απαραίτητων νομικών εγγράφων σε εξωτερικούς δικηγόρους και, κατόπιν, να ελέγξει την ορθότητα και την εγκυρότητά τους. Τέτοια νομικά έγγραφα είναι απαραίτητα να εκδοθούν στην περίπτωση κατασκευής νέου πλοίου, στην περίπτωση απόκτησης μεταχειρισμένου πλοίου, στην περίπτωση πώλησης πλοίου αλλά και σε περίπτωση διάλυσης πλοίου της εταιρείας.

Το τμήμα του Λογιστηρίου, από την πλευρά του, εμπλέκεται σε Διαδικασίες που διασφαλίζουν τη σωστή απεικόνιση του ύψους των παγίων της εταιρείας. Ο Αρχιλογιστής (Chief Accountant), σε συνεννόηση με τον Οικονομικό Διευθυντή και τη Διοίκηση του Ομίλου, αποφασίζουν το ποια λογιστική μέθοδος απεικόνισης των παγίων (απεικόνιση στο κόστος κτήσης και ετήσια απόσβεση – value at cost, είτε απεικόνιση σε παρούσες αξίες και ετήσια απόσβεση – value at valuation) είναι πιο συμφέρουσα για την εταιρεία. Οι εγγραφές που αφορούν λογαριασμούς παγίων (αγοραπωλησία, κατασκευή πλοίων, διάλυση) καθώς και οι εγγραφές τόσο των αποσβέσεων όσο και εγγραφές που έχουν να κάνουν με την επανεκτίμηση της αξίας των πλοίων (revaluation – impairment), είναι απαραίτητο να ελέγχονται και να εγκρίνονται όχι απλά από άτομο ιεραρχικά υψηλότερης βαθμίδας μέσα στο Τμήμα του Λογιστηρίου, αλλά από τον ίδιο τον Αρχιλογιστή της εταιρείας.

Το Λογιστήριο πρέπει να ακολουθεί παρόμοιες ασφαλιστικές δικλίδες και για τη σωστή κεφαλαιοποίηση όλων των εξόδων αλλά και των τραπεζικών τόκων δανείου που αφορούν την προκατασκευαστική περίοδο του πλοίου, καθώς τυχόν λανθασμένη καταχώρηση ή και απουσία καταχώρησής τους μπορεί να επηρεάσει σε μεγάλο βαθμό την αξία του παγίου στο ενεργητικό του ισολογισμού.

Παρόμοιες διαδικασίες πιστοποίησης της ορθότητας τόσο των υπολογισμών όσο και των λογιστικών εγγραφών είναι απαραίτητο να εφαρμόζει το Λογιστήριο και για τη λογιστική απόσβεση άυλων παγίων (amortization) που, στην περίπτωση της ναυτιλιακής επιχείρησης, αποτελούν οι μεγάλοι δεξαμενισμοί των πλοίων (Dry Dockings και Special Surveys).

Walkthrough Tests :

Λίστες από Τεχνικό Τμήμα σύγκρισης πλοίων προς αγορά ή σύγκρισης ναυπηγείων υπογεγραμμένες από τον προϊστάμενο του τμήματος, σχετικά συμβόλαια με ναυπηγεία ή με πωλητές / αγοραστές, αποδόσεις εξόδων Επιθεωρητών Μηχανικών υπογεγραμμένες από το Τεχνικό Τμήμα, εκτυπώσεις εγγραφών παγίων και αποσβέσεων υπογεγραμμένες από τον Αρχιλογιστή αποτελούν στοιχεία που προσδίδουν στον Εξωτερικό Ελεγκτή την απαιτούμενη ένδειξη της εφαρμογής των Διαδικασιών Εσωτερικού Ελέγχου που καταγράφονται σε αυτόν τον Κύκλο.

Παρακάτω βλέπουμε ένα Ελεγκτικό Πλέγμα του (G) Οικονομικού Κύκλου από τον Ελεγκτή :

..... GROUP OF COMPANIES

Fixed Assets - Control Matrix

Risk No.	CONTROL IDENTIFICATION						WALKTHROUGH		GAP ANALYSIS			
	Control No	Risk	Financial Assertions					Ref	Walkthrough Description	Gap? (Y/N)	Ref	Gap Description
			Existence/Occurrence	Completeness	Valuation/Allocation	Rights & Obligations	Disclosure/Presentation					
						Control Description	Accounts impacted					
1	C1	Construction of vessels is not properly authorized.	X				When the Management of the Group decides to build a new vessel then it selects through a broker yards for the construction of the new vessel.	Cash & Cash Equivalents; Advances for vessels under construction and acquisitions; Vessels; General and administrative expenses	FA/1	Spreadsheet were this comparison is made by technical dept.	N	N/A
	C2					The technical dept. will compare the yards which are nominees for building the vessels.	N				N/A	
2	C3	The main terms of the acquisition and specifications for the vessels under construction are not reviewed and properly authorized.	X			X	A shipbuilding agreement is being made and approved by the coordination of the following : Management of the Group + General Manager + legal advisor + relevant broker.	Cash & Cash Equivalents; Advances for vessels under construction and acquisitions; Vessels; General and administrative expenses	FA/2	Shipbuilding contracts signed by the relevant individual of the company.	N	N/A
3	C4	The acquisition of second hand vessels is not properly authorized.	X				When the Management of the Group decides to purchase a second handed vessel then it selects through a broker one specific vessel for which interests the Management of the Group.	Cash & Cash Equivalents; Vessels; General and administrative expenses	FA/1	Spreadsheet were this comparison is made by technical dept.	N	N/A
	C5						The technical dept. records the relevant data into an excel spreadsheet and compares it with other vessels which operate in the global shipping market that have more or less the same standards in order to form an opinion and give a recommendation to the Management of the Group.				N	N/A
4	C6	The Memorandum of Agreement for acquisition of vessels is not properly reviewed and authorized.	X			X	The Memorandum Of Agreement is made from the legal representatives of the specific shipowning company according to the instructions of the General Manager and the legal department who are the ones that finally approve it.	Cash & Cash Equivalents; Vessels; General and administrative expenses	FA/4	MOA that has been approved.	N	N/A

5	C7	The advance payment for the vessel acquisition is not accurately recorded.						Such a payment has to be approved by Chief Accountant and CFO.	Cash & Cash Equivalents; Advances for vessels under construction and acquisitions; Vessels; General and administrative expenses	FA/5	Payment order or an installment of a hull approved by CFO.	N		N/A
	C8		X	X				When an accounting transaction or a payment is to be made regarding fixed assets of the Group then the accounting department follows a procedure of doublechecking the relevant financial documentation (invoices, payment orders etc.) by comparing it to the relevant legal documentation (e.g. shipbuilding agreements, MOAs, Bill of Sales etc.) so as to reassure that all the transactions regard the right financial quantities. Moreover, these transactions and payments are being checked by a second employee of the accounting department (usually the Accounting Manager) before they are actually performed in order to minimize the possibility of any accounting or financial flaws.			Journal entries regarding fixed assets been authorized by Chief Accountant.	N		N/A
6	C8	Payments for vessels under construction are not properly monitored.	X		X			Please see above description of C8.	Cash & Cash Equivalents; Advances for vessels under construction and acquisitions; Vessels; General and administrative expenses	FA/5	Please see above walkthrough for C8.	N		N/A
7	C8	Payment for vessels under construction is not properly authorized.	X					Please see above description of C8.	Cash & Cash Equivalents; Advances for vessels under construction and acquisitions; Vessels; General and administrative expenses	FA/5	Please see above walkthrough for C8.	N		N/A
8	C10	Extra costs for vessels under construction are not properly authorized.	X					Please see above description of C8.	Cash & Cash Equivalents; Advances for vessels under construction and acquisitions; Vessels; General and administrative expenses	FA/5	Please see above walkthrough for C8.	N		N/A
9	C11	Company's assets as reflected by the respective payments are not under Company's legal courtesy.	X					The legal department in accordance with the legal representatives of each company of the Group are responsible for gathering and filling all the relevant documentation that is necessary for the support of the relevant transaction entries.	Vessels	General File	Legal documentation for vessels purchased and sold in 2009 .	N		N/A
10	C11	Vessels are connected with the wrong holding company.	X		X		X	Please see above description of C11.	All	General File	Please see above walkthrough for C11.	N		N/A

11	C8	Payment for the vessel acquisition is not accurately recorded.		X	X				Please see above description of C8.	Cash & Cash Equivalents; Advances for vessels under construction and acquisitions; Vessels; General and administrative expenses	FA/5	Please see above walkthrough for C8.	N		N/A
12	C8	Expenditures related to the construction of vessels or vessel acquisition are not recorded or are not recorded timely.		X					Please see above description of C8.	Cash & Cash Equivalents; Advances for vessels under construction and acquisitions; Vessels; General and administrative expenses	FA/5	Please see above walkthrough for C8.	N		N/A
13	C8	Interest is capitalized incorrectly.			X				Please see above description of C8.	Vessels, Capitalized expns	FA/5	Please see above walkthrough for C8.	N		N/A
14	C8	The residual value of the vessel is incorrectly calculated.			X				Please see above description of C8.	Vessels; Depreciation	FA/5	Please see above walkthrough for C8.	N		N/A
15	C8	1) Vessels are not depreciated over their useful life and in accordance with company policy. 2) Depreciation is recorded at the wrong amount. 3) Depreciation is not recorded on related assets.			X		X		Please see above description of C8.	Vessels; Depreciation	FA/5	Please see above walkthrough for C8.	N		N/A
16	C12	Fair value declines of assets are not identified and/or declined.		X					The accounting department follows a strategy of vessel at cost display in the accounting books of the shipowning companies.	Vessels; Impairment loss	FA/6	Ledger cards of fixed assets in comparison with MOA and Bill of Sale.	N		N/A
17	C12	Assumptions for impairment estimate are incorrect.			X				Please see above description of C12.	Vessels; Impairment loss	FA/6	Please see above walkthrough for C12.	N		N/A
18	C12	An impairment change is not booked when vessels are impaired.		X					Please see above description of C12.	Vessels; Impairment loss	FA/6	Please see above walkthrough for C12.	N		N/A
19	C13	Sale of vessels is not properly authorized.	X						When the directors decide to sell a vessel, then Minutes are made to confirm this act.	Cash & Cash Equivalents; Vessels; Inventories	FA/7	Minutes of Directors for sale of vessel	N		N/A
20	C6	The Memorandum of Agreement for disposal of vessels is not properly reviewed and authorized.	X			X			Please see above description of C6.	Cash & Cash Equivalents; Vessels; Inventories	FA/4	Please see above walkthrough for C6.	N		N/A

21	C8	Payments to brokers are not properly reviewed and authorized.	X	X	X			N/A	Cash & Cash Equivalents; Accounts payable - Trade; Vessels; General and administrative expenses	n/a	No second handed vessels are purchased in 2009	N		N/A
	C14							N/A	Cash & Cash Equivalents; Accounts payable - Trade; Vessels; General and administrative expenses	n/a	No second handed vessels are purchased in 2009	N		N/A
22	C8	Disposal of vessels and related gain / loss is not recorded.		X				Please see above description of C8.	Vessels; Gain/loss on sale of vessels	FA/5	Please see above walkthrough for C8.	N		N/A
23	C8	Gain/loss deriving from disposal of vessels is recorded at incorrect amount.			X		X	Please see above description of C8.	Vessels	FA/5	Please see above walkthrough for C8.	N		N/A
24	C15	Selection of yard for dry-docking is not properly authorized.	X					A technical company is appointed to measure the thickness of the vessel and its instruments. The result of the measurement is handed to the technical department of the company.	Cash & Cash Equivalents; Accounts payable -Trade; Vessel operating expenses; General and administrative expenses	FA/8	Relevant spreadsheet of technical dept. used for comparison of yards.	N		N/A
	C16							The technical department assesses the technical outcome of the measurement and based on it the employees of the technical department complete a modified excel spreadsheet that includes all the relevant information regarding the specific vessel. Afterwards the technical department searches through emails the market for potential yards where the drydocking could take place. When there have been selected 3 or 4 yards then the bid of each yard is placed inside the aforementioned modified excel spreadsheet so that the technical department can compare the bids of the yards and the way of the payment method which is also included in the bids. The exact drydock work that needs to be done is also stated in this modified excel spreadsheet analytically. This spreadsheet also included a Performance Report which states the exact drydock work that actually took place after the completion of a drydocking.				N		N/A
25	C15	Dry-dockings work performed is based on inaccurate and unauthorized specifications.	X					Please see above description of C15.	Cash & Cash Equivalents; Accounts payable -Trade; Vessel operating expenses; General and administrative expenses	FA/1	Please see above walkthrough for C15.	N		N/A
	C16							Please see above description of C16.			Please see above walkthrough for C16.	N		N/A

26	C18	Job Orders for dry-docking are not valid, resulting in potential unauthorized or incorrect transactions.	X			X	Invoices of the yards are being delivered to one or more employees of the technical department who have been appointed to be present throughout the drydocking procedure (superintendent engineers). They are the ones who will check if the data stated on the invoices is true. After approving the invoices they send them to the technical department signed. The technical department will then doublecheck the invoices in comparison with the modified excel spreadsheet that exists and if they approve them then the invoices are handed to the accounting department.	Cash & Cash Equivalents; Accounts payable -Trade; Vessel operating expenses; General and administrative expenses	FA/9	Invoices of d/d approved by the technical department.	N		N/A
	C8						Please see above description of C8.			Please see above walkthrough for C8.	N		N/A
27	C16	The company is invoiced for DD/SS charges that were included in the Technical Specification, but were not actually performed.	X		X		Please see above description of C16.	Vessel operating expns	FA/9	Please see above walkthrough for C16.	N		N/A
	C18						Please see above description of C18.			Please see above walkthrough for C18.	N		N/A
28	C18	Unauthorized and/or fictitious, duplicate invoices from the shipping yard are recorded.	X	X		X	Please see above description of C18.	Cash & Cash Equivalents; Accounts payable -Trade; Vessel operating expenses; General and administrative expenses	FA/9	Please see above walkthrough for C18.	N		N/A
	C8						Please see above description of C8.			Please see above walkthrough for C8.	N		N/A
29	C19	Expenses by the Superintendent Engineer are fictitious.	X		X		The superintendent engineer sends a Statement of Costs to the technical department stating all his expenses and supporting them by relevant authentic documentation (e.g. invoices, receipts, etc.). The technical department checks the aforementioned Statement and if it approves it then it hands it to the Management of the Group which will also have to approve it.	Cash & Cash Equivalents; Accounts payable -Due to related companies; Vessel operating expenses; General and administrative expenses	FA/10	Statement of Costs of superintendent engineer that was present to one d/d approved by technical dept.	N		N/A
30	C19	Payments to the Superintendent Engineer are not properly authorized.	X				Please see above description of C19.	Cash & Cash Equivalents; Accounts payable -Due to related companies; Vessel operating expenses; General and administrative expenses	FA/10	Please see above walkthrough for C19.	N		N/A

31	C16	Payments to the shipyard are not properly authorized.	X						Please see above description of C16.	Cash & Cash Equivalents; Accounts payable -Trade; Vessel operating expenses; General and administrative expenses	FA/10	Please see above walkthrough for C16.	N		N/A	
32	C8	Dry Dockings are not recorded accurately or in the proper period.			X		X		Please see above description of C8.	Deferred Charges-net; Amortization of deferred dry-docking costs	FA/5	Please see above walkthrough for C8.	N		N/A	
33	C8	DD/SS costs are incorrectly capitalized.	X	X			X		Please see above description of C8.	Deferred Charges-net; Amortization of deferred dry-docking costs	FA/5	Please see above walkthrough for C8.	N		N/A	
34	C20	Inadequate documentation does not allow an audit trail to be established for each agency, which results in possible errors going undetected or differences remaining unexplained.	N/A					There is a policy that the accounting department must have filed relevant invoices and payment orders all signed and approved by the relevant departments before it makes any accounting transaction or financial payment whatsoever.			N/A	n/a	Invoices and payment orders regarding the fixed assets of the shipowning companies of the group filed in the accounting department.	N		N/A

DRAFT

9.8 ΚΥΚΛΟΣ ΑΓΟΡΩΝ & ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ (PURCHASES & PAYABLES CYCLE) – (H)

Στον συγκεκριμένο Οικονομικό Κύκλο ο Εσωτερικός Ελεγκτής αναφέρει όλους τους Κινδύνους Διαδικασιών (Control Risks) που συνδέονται με τους λογιστικούς λογαριασμούς των υποχρεώσεων καθώς και με τα έξοδα αγορών και τους συνδέει με τις υπάρχουσες Ελεγκτικές Διαδικασίες που χρησιμοποιεί η επιχείρηση προκειμένου να εξαλείψει τον καθένα από αυτούς τους κινδύνους.

Αναλυτικά :

Κίνδυνος (1) : Συναλλαγές με μη εγκεκριμένους προμηθευτές (**Transactions with unauthorized suppliers are made**).

Κίνδυνος (2) : Ελλιπής παρακολούθηση αγορών για προϋπολογιστικούς σκοπούς με αποτέλεσμα την κακή οικονομική διαχείρισή τους και πιθανές μη εγκεκριμένες ή λάθος συναλλαγές με προμηθευτές (**Purchases are not properly monitored for budget purposes, resulting in poor financial management and potential unauthorized or incorrect transactions**).

Κίνδυνος (3) : Μη έγκυρες εντολές πληρωμών προς προμηθευτές (**Invalid payment orders to suppliers**).

Κίνδυνος (4) : Πραγματοποίηση μη εγκεκριμένων αγορών (**Unauthorized purchases are transacted**).

Κίνδυνος (5) : Τιμολόγια προμηθευτών με λάθος ποσότητες ή αξίες (**Vendor invoices reflect incorrect prices/ quantities**).

Κίνδυνος (6) : Καταχώρηση πλαστών ή διπλών τιμολογίων (**Fictitious/ duplicate invoices are recorded**).

Κίνδυνος (7) : Καταχώρηση διπλοπληρωμών προμηθευτών (**Duplicate payments are recorded**).

Κίνδυνος (8) : Καταχώρηση αγορών σε λάθος λογιστική χρήση (**Purchases are recorded in the wrong period**).

Κίνδυνος (9) : Μη καταχώρηση αγορών ή υποχρεώσεων προς προμηθευτές (**Purchases/payables are not recorded**).

Κίνδυνος (10) : Συναλλαγές σε ξένο συνάλλαγμα υπολογίζονται ή καταχωρούνται λανθασμένα (**Foreign currency transactions are incorrectly calculated or recorded**).

Κίνδυνος (11) : Λάθος υπολογισμός αποθεμάτων λιπαντικών (**Inventories of lubricants are incorrectly calculated**).

Κίνδυνος (12) : Τα αγαθά που παρελήφθησαν διαφέρουν από τα παραγγελθέντα (**Goods received differ from those that were ordered**).

Κίνδυνος (13) : Πληρωμές που αφορούν αγορές ή υπηρεσίες που αφορούν τα πλοία δεν εγκρίνονται σωστά ή εγκρίνονται για λάθος ποσό (**Payments regarding materials and services for vessels operations are not properly approved and authorized or are approved for the wrong amount**).

Κίνδυνος (14) : Πληρωμές που αφορούν αμοιβές της διαχειρίστριας εταιρείας για τις υπηρεσίες που προσφέρει στα πλοία δεν εγκρίνονται σωστά ή εγκρίνονται για λάθος ποσό (**Payments of Management fees are not properly approved and authorized or are approved for the wrong amount**).

Κίνδυνος (15) : Πληρωμές που αφορά έξοδα φόρων της σημαίας του κάθε πλοίου δεν εγκρίνονται σωστά ή εγκρίνονται για λάθος ποσό (**Payments of tonnage tax for vessels in foreign registries are not properly approved and authorized or are approved for the wrong amount**).

Κίνδυνος (16) : Αδυναμία δημιουργίας «ελεγκτικής αλυσίδας» εξαιτίας ελλιπούς παρουσίας δικαιολογητικών εγγράφων και παραστατικών (**Inadequate documentation does not allow an audit trail established for each purchase, which results in possible errors go undetected or unexplained differences**).

Περιγραφή Διαδικασιών Εσωτερικού Ελέγχου :

Οι Διαδικασίες αυτού του Κύκλου αφορούν το Τμήμα Προμηθειών και το Λογιστήριο. Το Τμήμα Προμηθειών πρέπει να τηρεί συγκεκριμένες ασφαλιστικές δικλείδες που να σχετίζονται με την αξιοκρατική επιλογή προμηθευτών έτσι ώστε φαινόμενα απάτης από υπαλλήλους του τμήματος κατόπιν ατομικών συνεννοήσεων με συγκεκριμένους προμηθευτές να εξαλείφονται. Η ύπαρξη λίστας με εγκεκριμένους προμηθευτές ανά λιμάνι είναι λοιπόν ζωτικής σημασίας προκειμένου να αποφεύγονται συναλλαγές με μη εγκεκριμένους προμηθευτές. Για τον ίδιο ακριβώς λόγο, το Τμήμα Προμηθειών θα πρέπει να εκδίδει μηχανογραφημένες λίστες όπου

πραγματοποιείται σύγκριση κατόπιν λήψης προσφορών από συγκεκριμένους προμηθευτές σε περίπτωση που προκύψει η έκτακτη ανάγκη αγοράς συγκεκριμένου υλικού ή ανταλλακτικού σημαντικής αξίας. Σε περίπτωση που η συγκεκριμένη αγορά αφορά μηχανολογικό εξοπλισμό ή ανταλλακτικά πλοίων, τότε τη λίστα αυτή πρέπει να εγκρίνει εκτός από τον προϊστάμενο του Τμήματος Προμηθειών και ο τμηματάρχης του Τεχνικού.

Όσον αφορά τις αγορές λιπαντικών ισχύουν τα παραπάνω όσον αφορά την επιλογή κατάλληλων προμηθευτών στην περίπτωση που δεν έχουν συναφθεί αποκλειστικές συμφωνίες για αγορά λιπαντικών από συγκεκριμένους προμηθευτές ανά λιμάνι.

Τα αποθέματα των λιπαντικών επάνω στα πλοία υπολογίζονται συνήθως από υπαλλήλους του Τμήματος Προμηθειών ή, σπανιότερα, του τμήματος Καθημερινής Διαχείρισης και εγκρίνονται από τον αρμόδιο τμηματάρχη πριν σταλούν στο Λογιστήριο προς λογιστικοποίηση.

Οι σχετικές εντολές πληρωμών είναι απαραίτητο να υπογράφονται και να εγκρίνονται πάντοτε από τον προϊστάμενο του Τμήματος Προμηθειών και, κατόπιν, να φέρουν και την υπογραφή του Οικονομικού ή του Γενικού Διευθυντή της εταιρείας πριν εκτελεστούν.

Το Λογιστήριο της εταιρείας είναι απαραίτητο να χρησιμοποιήσει Διαδικασίες Εσωτερικού Ελέγχου που διασφαλίζουν τόσο τη σωστή λογιστική καταχώρηση των εξόδων μέσα στη χρήση όσο και τον σωστό έλεγχο των υπολοίπων των λογιστικών λογαριασμών των προμηθευτών στο γενικό καθολικό προκειμένου να αποφεύγονται περιπτώσεις διπλοπληρωμών. Οι καταχωρήσεις αυτές πάντοτε ελέγχονται από ανώτερα στελέχη του Λογιστηρίου σε αντιπαραβολή με τα σχετικά παραστατικά, τα δελτία αποστολής και τις εντολές πληρωμής που πρέπει να φέρουν τις κατάλληλες υπογραφές και εγκρίσεις από τα αρμόδια στελέχη της επιχείρησης.

Walkthrough Tests :

Λίστες εγκεκριμένων προμηθευτών, συμφωνίες αποκλειστικής προμήθειας από συγκεκριμένους προμηθευτές λιπαντικών σε λιμάνια, λίστες σύγκρισης προσφορών προμηθευτών υπογεγραμμένες από τους προϊσταμένους των αρμόδιων τμημάτων καθώς και τιμολόγια, δελτία αποστολής και εντολές πληρωμών υπογεγραμμένες και εγκεκριμένες από τα αρμόδια στελέχη αποτελούν στοιχεία που προσδίδουν στον Εξωτερικό Ελεγκτή την απαιτούμενη ένδειξη της εφαρμογής των Διαδικασιών Εσωτερικού Ελέγχου που καταγράφονται σε αυτόν τον Κύκλο.

Παρακάτω βλέπουμε ένα Ελεγκτικό Πλέγμα του (Η) Οικονομικού Κύκλου από τον Ελεγκτή :

..... GROUP OF COMPANIES

Purchases & Payables - Control Matrix

	CONTROL IDENTIFICATION							WALKTHROUGH		CONTROL GAP ANALYSIS			
	Contr ol No	Risk	Financial Assertions				Control Description	Accounts impacted	Ref	Walkthrough Description	Gap? (Y/N)	Ref	Gap Description
			Existence/Occurrence	Completeness	Valuation/Allocation	Rights & Obligations							
1	C1	Transactions with unauthorized suppliers are made.					There is a list of suppliers which is held by the Supply dept and updated annually or when a new creditor is engaged.	Cash & Cash Equivalents; Receivables - Due from related companies; Accounts payable - Trade; Vessel operating expenses	P&P/1	List of suppliers kept by supply dept.	N		N/A
	C2		X				When a master of a vessel needs specific goods for the vessel and its crew he informs the Supply dept for his demands by memo stating the exact goods and exact quantities that are needed. Creditors except for the aforementioned purchasing items are selected through the procedure of bids made by candidate creditors. The Supply dept and the Master of each vessel are responsible for evaluating the suppliers (Supplier Evaluation Report). When a new supplier is selected then the Master also evaluates the new supplier after the provision of the service for the first time by using a specific form. Whenever a new supplier is chosen the purchasing department will inform the Master accordingly. In case an existing supplier shows poor performance, the Master must complete a specific form and forward it to the office along with the relative invoices. When a specific creditor is selected by the manager of the Supply dept and by the chief master and the chief engineer of the Group by following this procedure then the purchase is agreed. When the purchase is made and the relevant invoice gets to the Group's offices then the accounting department is responsible for making the relevant accounting transactions and for informing so the Supply dept.				N		N/A
2	C3	Purchases are not properly monitored for budget purposes, resulting in poor financial management and potential unauthorized or incorrect transactions.	X		X		The Supply department is responsible for making the budget for purchases. This budget is annually made and is has to be authorized by the manager of the Supply dept, the chief master, the chief engineer and the Management of the Group.	Cash & Cash Equivalents; Receivables - Due from related companies; Accounts payable - Trade; Vessel operating expenses	P&P/2	Budget for purchases.	N		N/A

3	C4	Invalid payment orders to suppliers.	X	X					The purchasing orders have to be authorized by the manager of the Supply dept and/or Managing Director / Technical Director/ Marine Director if applicable in each case.	Cash & Cash Equivalents; Receivables - Due from related companies; Accounts payable - Trade; Vessel operating expenses	P&P/3	Purchasing order authorised by the Purchasing Manager.	N		
4	C5	Unauthorized purchases are transacted.	X				X		Each invoice regarding purchasing is sent to the accounting department with the relevant purchasing order after it has been authorized by the purchasing dept.	Cash & Cash Equivalents; Receivables - Due from related companies; Accounts payable - Trade; Vessel operating expenses	P&P/3	Please see above walkthrough for C4.	N		N/A
5	C6	Vendor invoices reflect incorrect prices/ quantities.					X		The checking of creditors' invoices regarding purchased goods is made by the purchasing department. The checking is performed by comparing the relevant invoice with its purchasing order and its delivery receipt.	Cash & Cash Equivalents; Receivables - Due from related companies; Accounts payable - Trade; Vessel operating expenses	P&P/4	Invoice checked by relevant department.	N		N/A
6	C7	Fictitious/ duplicate invoices are recorded.	X						The creditors' ledger cards are recorded inside the computerised software system of the Group. In these ledger cards the open balances of the creditors are observed by different members of the accounting dept. and they crosscheck the relevant accounting entries.	Cash & Cash Equivalents; Receivables - Due from related companies; Accounts payable - Trade; Vessel operating expenses	P&P/5	Creditors' ledger card which state the transactions.	N		N/A
7	C5	Duplicate payments are recorded	X						Please see above description of C5.	Cash & Cash Equivalents; Receivables - Due from related companies; Accounts payable - Trade; Vessel operating expenses	P&P/3	Please see above walkthrough for C5.	N		N/A
8	C8	Purchases are recorded in the wrong period.		X				X	There is a specific code number for each and every transaction which ensures that the transaction is recorded in the right dating period.	Accrued liabilities; Vessel Operating Expenses	P&P/5	Code numbers used in the creditor's ledger card.	N		N/A
9	C8	Purchases/payables are not recorded.		X					Please see above description of C8.	Accrued liabilities; Vessel Operating Expenses	P&P/5	Please see above walkthrough for C8.	N		N/A
10	C9	Foreign currency transactions are incorrectly calculated or recorded.					X	X	The rate of the date of the invoice is used. If on 31/12 there is an invoice in foreign currency with a major amount then the expense is recorded in the closing year, the invoice is recorded in the next year but with the same rate of the date of the invoice so as to avoid the existence of vast exchange differences.	Foreign currency losses/ (gains)	n/a	Sighted that the rate used in various invoices is the rate of the date of the invoice.	N		N/A

11	C10	Inventories of Lubricants are incorrectly calculated.				X				Inventories for bunkers, lubricants and victualling are sent by memo to operations department by the Master of the vessels. Calculations are made from Operation Department using the FIFO method. For bunkers the calculation of inventories is made in an annual basis and for lubricants and victualling in quarter-annual basis. As a procedure the master of each vessel sends a telex in 31/12 stating the inventories for bunkers, lubricants and victualling. The computerised software system of the Group is informed regarding the prices of these goods automatically by the latter invoices of the year. The accounting department is responsible for informing the computerised software system of the Group with the quantities of the inventories for each vessel after having them received by the supply dept. By that way both the supply department and the accounting department are involved in the checking of the inventories reassuring by that way that a doublechecking is made.	Inventories	P&P/6	Memos from Masters to operation department stating the inventories.	N		N/A
12	C11	Goods received differ from those that were ordered.	X	X	X					The master of each vessel is responsible to reassure that the goods that are received do not differ from those that were ordered. The master of the vessel verifies this fact by signing and stamping the relevant delivery receipt with the vessel's stamp thus accepting the goods as well received. In case that there is a difference between the quantities, quality or prices of goods ordered and of those that they were finally received then the Supply department is responsible for reaching to a resolution of the dispute arising by communicating with the specific creditor engaged.	Cash & Cash Equivalents; Receivables - Due from related companies; Accounts payable - Trade; Vessel operating expenses	P&P/7	Delivery receipts signed by the master and stamped with the vessel's stamp.	N		N/A
13	C12	Payments regarding materials and services for vessels operations are not properly approved and authorized or are approved for the wrong amount.	X							All payment orders are approved and authorised by Chief Accountant and CFO.	Cash & Cash Equivalents; Receivables - Due from related companies; Accounts payable - Trade; Vessel operating expenses	CD/1	Please see walkthrough for Cash&Disbursements Cycle for C1.	N		N/A
14	C13	Payments of Management fees are not properly approved and authorized or are approved for the wrong amount.	X							Management Agreements regarding the Management Fees exist.	Cash & Cash Equivalents; Management fees	CD/2	Please see walkthrough for Cash&Disbursements Cycle for C5.	N		N/A
15	C12	Payments of tonnage tax for vessels in foreign registries are not properly approved and authorized or are approved for the wrong amount.	X							Please see above description of C12.	Cash & Cash Equivalents; Vessel operating expenses; General & Administrative expenses	CD/1	Please see walkthrough for Cash&Disbursements Cycle for C1.	N		N/A
16	C14	Inadequate documentation does not allow an audit trail established for each purchase, which results in possible errors go undetected or unexplained differences.							N/A	The policy of the accounting department is to have in all cases filed the relevant invoice with its payment order. Further documentation can be easily extracted from the computerized software system of the Group where all relevant documentation is included.	N/A	n/a	Files with invoices and their payment orders.	N		N/A

9.9 ΚΥΚΛΟΣ ΤΑΜΕΙΟΥ (TREASURY CYCLE) – (I)

Στον συγκεκριμένο Οικονομικό Κύκλο ο Εσωτερικός Ελεγκτής αναφέρει όλους τους Κινδύνους Διαδικασιών (Control Risks) που συνδέονται με τους λογιστικούς λογαριασμούς των τραπεζικών διαθεσίμων και των τραπεζικών δανειακών υποχρεώσεων και τους συνδέει με τις υπάρχουσες Ελεγκτικές Διαδικασίες που χρησιμοποιεί η επιχείρηση προκειμένου να εξαλείψει τον καθένα από αυτούς τους κινδύνους.

Αναλυτικά :

Κίνδυνος (1) : Δημιουργία τραπεζικών λογαριασμών της εταιρείας από αναρμόδια άτομα (**Opening of bank accounts are performed by unauthorized individuals**).

Κίνδυνος (2) : Καταχώρηση πληρωμής ή είσπραξης σε λάθος εταιρεία (**Recording of payment or collection to the wrong entity**).

Κίνδυνος (3) : Ανεπαρκής διαχωρισμός καθηκόντων σε σχέση με τραπεζικές συναλλαγές (**Inadequate segregation of duties exists**).

Κίνδυνος (4) : Μη καταχώρηση του συνόλου των τραπεζικών κινήσεων (**All bank transactions are not properly recorded**).

Κίνδυνος (5) : Εισπράξεις ρευστών διαθεσίμων δεν καταχωρούνται όταν λαμβάνονται (**Cash receipts are not recorded, when received**).

Κίνδυνος (6) : Συναλλαγές ρευστών διαθεσίμων καταχωρούνται σε λάθος λογιστική περίοδο (**Cash receipts/ transfers are recorded in the wrong period**).

Κίνδυνος (7) : Διπλοεγγραφές ρευστών διαθεσίμων (**Duplicate postings of cash receipts are made**).

Κίνδυνος (8) : Το ύψος των ρευστών διαθεσίμων που έχει λογιστικοποιηθεί διαφέρει από αυτό που πραγματικά κατατέθηκε (**Cash receipts recorded differ from amounts deposited**).

Κίνδυνος (9) : Μη εγκεκριμένες χρηματοοικονομικές συμφωνίες (**Financing arrangements are unauthorized and/or improperly established**).

Κίνδυνος (10) : Τα έξοδα τόκων που αναλογούν στην επόμενη χρήση δεν καταχωρούνται σωστά (**Deferred loan charges are not properly recorded**).

Κίνδυνος (11) : Παραβίαση όρων τραπεζικού δανεισμού (**Debt covenants are violated**).

Κίνδυνος (12) : Εκτέλεση πλαστών πληρωμών (**Fictitious payments are made**).

Κίνδυνος (13) : Μη εγκεκριμένες πληρωμές σε οικονομικούς οργανισμούς (**Unauthorized payments to the financial institutions**).

Κίνδυνος (14) : Απουσία καταχώρησης δανείων και πληρωμών δόσεων δανείων (**Borrowings and repayments are not recorded**).

Κίνδυνος (15) : Λάθος καταχώρηση υπολοίπων τραπεζικών δανείων σε κάθε λογιστική χρήση ή λανθασμένη κατανομή τους σε πλοιοκτήτριες (**Loan balances are recorded in the wrong period or improperly allocated to vessels**).

Κίνδυνος (16) : Μη εγκεκριμένη απόσυρση ρευστών διαθεσίμων από τραπεζικούς λογαριασμούς της εταιρείας (**Unauthorized drawing of money from the credit facilities**).

Κίνδυνος (17) : Λανθασμένος υπολογισμός κεφαλαιοποιημένων τόκων (**Capitalized interest is not properly calculated**).

Κίνδυνος (18) : Λανθασμένη καταχώρηση κεφαλαιοποιημένων τόκων (**Capitalized interest is not properly recorded**).

Κίνδυνος (19) : Μη εγκεκριμένες συμφωνίες για συμβόλαια ανταλλαγής θέσεων επιτοκίων (**Unauthorized swap agreements are made**).

Κίνδυνος (20) : Αναρμόδιοι ενασχολούνται με τις συναλλαγές που αφορούν συμβόλαια ανταλλαγής θέσεων (**Unauthorized individuals are engaged with swap transactions**).

Κίνδυνος (21) : Λάθος αποτίμηση των ανταλλαγών θέσεων επιτοκίων (**Swaps are improperly and inaccurately valued**).

Κίνδυνος (22) : Μη σωστός εντοπισμός και καταχώρηση από το Λογιστήριο ανταλλαγών θέσεων επιτοκίων (**Swaps are not identified and recorded**).

Κίνδυνος (23) : Κέρδη ή ζημιές από επανεκτίμηση αξίας συμβολαίων ανταλλαγών θέσεων δεν υπολογίζονται σωστά ή καταχωρούνται λάθος (**Gain/ Loss from swap valuations are inaccurately calculated or recorded in error**).

Κίνδυνος (24) : Λανθασμένη παρουσίαση συμβολαίων ανταλλαγών θέσεων επιτοκίων στις Οικονομικές Καταστάσεις (**Swaps are improperly in the financial statements**).

Κίνδυνος (25) : Μη εγκεκριμένες ή λανθασμένες πληρωμές ή εισπράξεις από συμβόλαια ανταλλαγών θέσεων επιτοκίων (**Unauthorized/ incorrect payments/ collections of swaps**).

Κίνδυνος (26) : Μη εγκεκριμένες συναλλαγές προθεσμιακών καταθέσεων (**Time deposit transactions are unauthorized**).

Κίνδυνος (27) : Ανεπαρκής παρακολούθηση συναλλαγών προθεσμιακών καταθέσεων (**Time deposit transactions are not properly monitored**).

Κίνδυνος (28) : Μη εγκεκριμένη πληρωμή μερισμάτων (**Unauthorized payment of dividends**).

Κίνδυνος (29) : Λάθος υπολογισμός διανεμηθέντων μερισμάτων (**Dividends paid are incorrectly calculated**).

Κίνδυνος (30) : Αδυναμία δημιουργίας «ελεγκτικής αλυσίδας» εξαιτίας ελλιπούς παρουσίας δικαιολογητικών εγγράφων και παραστατικών (**Inadequate documentation does not allow an audit trail to be established for each agency, which results in possible errors going undetected or differences remaining unexplained**).

Περιγραφή Διαδικασιών Εσωτερικού Ελέγχου :

Οι Διαδικασίες του συγκεκριμένου Κύκλου αφορούν ουσιαστικά όλες τις συναλλαγές και λογιστικές καταχωρήσεις που αποτελούν κίνηση των τραπεζικών λογαριασμών της εταιρείας. Οι Διαδικασίες αυτές αφορούν στην πράξη μόνο το τμήμα του Λογιστηρίου, τόσο όσον αφορά τη λογιστική (accounting) όσο και την ταμειακή (treasury) λειτουργία του. Είναι σημαντικό για το μηχανισμό του Εσωτερικού Ελέγχου να υπάρχουν συγκεκριμένα και διαφορετικά άτομα μέσα στο Λογιστήριο που να ασχολούνται με τη λογιστική καταχώρηση των εγγράφων που αφορούν τους τραπεζικούς λογαριασμούς της εταιρείας, με τον έλεγχο της καταχώρησης των εγγράφων αυτών, με την εκτέλεση των πληρωμών και την επιβεβαίωση των εισπράξεων, καθώς και με τη συμφωνία των υπολοίπων των λογιστικών λογαριασμών των τραπεζών στο σύστημα της εταιρείας με τις καταστάσεις υπολοίπων λογαριασμού που αποστέλλουν οι τράπεζες. Ο αυστηρός διαχωρισμός των παραπάνω αρμοδιοτήτων διασφαλίζει ότι τέσσερα διαφορετικά άτομα (λογιστής καταχωρητής, λογιστής που ελέγχει τις καταχωρήσεις, ταμίας και λογιστής που συμφωνεί τα υπόλοιπα των τραπεζικών λογαριασμών) εμπλέκονται στον Κύκλο των τραπεζικών συναλλαγών, ελαχιστοποιώντας έτσι τον κίνδυνο λογιστικών λαθών, διπλοπληρωμών και φαινομένων απάτης από την πλευρά του ταμία.

Σημαντικό στοιχείο για την εκτέλεση τραπεζικών πληρωμών τόσο μέσω του διαδικτύου όσο και μέσω έγγραφων εντολών πληρωμών είναι η ύπαρξη τραπεζικών «κλειδών», συγκεκριμένων δηλαδή κωδικών (στην περίπτωση του διαδικτύου) ή

υπογραφών (στην περίπτωση έγγραφων εντολών πληρωμών) χωρίς τις οποίες η τελική εκτέλεση της πληρωμής είναι αδύνατη. Τις κλείδες αυτές είναι δυνατόν να τις παρέχουν μόνο ο Οικονομικός Διευθυντής, ο Γενικός Διευθυντής και η ίδια η Διοίκηση, κάτι που διασφαλίζει ότι καμία εντολή πληρωμής δε θα στέλνεται στις τράπεζες χωρίς την έγκριση των υψηλότερων ιεραρχικά μελών της επιχείρησης.

Όσον αφορά τα τραπεζικά δάνεια, η εφαρμογή διαδικασιών ελέγχου από δεύτερο εργαζόμενο του Λογιστηρίου είναι απαραίτητη για να εξασφαλιστεί η σωστή και έγκαιρη πληρωμή τους αλλά και η σωστή απεικόνιση των δανειακών υποχρεώσεων της επιχείρησης στα λογιστικά βιβλία της. Παρόμοιες διαδικασίες πρέπει να εφαρμόζονται και για την πιστοποίηση της σωστής καταχώρησης του εξόδου από τραπεζικούς τόκους, καθώς πολλές φορές αποτελεί σημαντικό κονδύλι των Αποτελεσμάτων Χρήσης της εταιρείας.

Ανάλογες Διαδικασίες Εσωτερικού Ελέγχου πρέπει να εφαρμόζονται και στην περίπτωση της ύπαρξης συμβολαίων ανταλλαγής θέσεων επιτοκίων (loan interest swap agreements) προκειμένου να διασφαλίζεται τόσο ο σωστός υπολογισμός τους όσο και η σωστή λογιστική καταχώρηση τόσο της υποχρέωσης της εταιρείας στο παθητικό του Ισολογισμού όσο και του κέρδους ή ζημίας που προκύπτει τόσο από το αποτέλεσμα της ανταλλαγής θέσης των επιτοκίων μέσα στην παρούσα χρήση όσο και από την επανεκτίμηση της αξίας της υποχρέωσης του συμβολαίου ανταλλαγής θέσης στο τέλος της χρήσης. Οι παραπάνω υπολογισμοί και οι καταχωρήσεις τους γίνονται συνήθως από έμπειρα στελέχη του Λογιστηρίου (senior accountants) και ελέγχονται από τον ίδιο τον Αρχιλογιστή λόγω της πολυπλοκότητας των υπολογισμών και των αντίστοιχων λογιστικών καταχωρήσεων.

Walkthrough Tests :

Εκτυπώσεις των λογιστικών εγγραφών πληρωμών και εισπράξεων που να συνοδεύονται με τις αντίστοιχες υπογεγραμμένες και εγκεκριμένες εντολές πληρωμής ή με τις αντίστοιχες βεβαιώσεις των τραπεζών για είσπραξη ποσών (bank swifts), εκτυπώσεις εγκεκριμένων λογιστικών εγγραφών τραπεζικών τόκων δανείου και υποχρεώσεων ή κερδών / ζημίας από την ανταλλαγή θέσεων επιτοκίων δανεισμού αποτελούν στοιχεία που προσδίδουν στον Εξωτερικό Ελεγκτή την απαιτούμενη ένδειξη της εφαρμογής των Διαδικασιών Εσωτερικού Ελέγχου που καταγράφονται σε αυτόν τον Κύκλο.

Παρακάτω βλέπουμε ένα Ελεγκτικό Πλέγμα του (I) Οικονομικού Κύκλου από τον Ελεγκτή :

..... GROUP OF COMPANIES

Treasury - Control Matrix

Control No	Risk	Financial Assertions						Control Description	Accounts impacted	WALKTHROUGH		CONTROL GAP ANALYSIS		
		Existence/Occurrence	Completeness	Valuation/Allocation	Rights & Obligations	Disclosure/Presentation	Ref			Walkthrough Description	Gap? (Y/N)	Ref	Gap Description	
1	C1	Opening of bank accounts are performed by unauthorized individuals.	X					CFO authorizes the opening/closing bank accounts and for initializing all financial arrangements upon Management's instructions.	Cash & Cash Equivalents	TR/1	Documentation of communication between CFO and the bank for a bank account of the Group.	N		N/A
2	C2	Recording of payment or collection to the wrong entity.	X				X	The computerized software system of the Group on its own prevents the possibility of such a fault due to the crosschecking that has been made between the payment order and the invoice code number.	Cash & Cash Equivalents	n/a	n/a	N		N/A
3	C3	Inadequate segregation of duties exists.	X	X	X	X	X	Each employee is engaged in specific works to be done in a way that avoids the centralization of authorities in specific persons in all the departments of the management company of the Group.	Cash & Cash Equivalents; Accounts payable trade; Due to related companies, Other; Receivables trade accounts receivable, net, Due from related companies, Advances and other; Prepaid insurance and other; Vessel operating expenses; Interest Income; Commissions; Charter hire expense; Management fees	TR/8	n/a	N		N/A
4	C4	All bank transactions are not properly recorded.	X	X	X	X		A specific employee of the accounting department records bank transactions. All the recordings of bank transactions are then crosschecked by a second employee who is responsible for the reconciliation of the bank accounts of the company.	Cash & Cash Equivalents; Accounts payable trade; Due to related companies, Other; Receivables trade accounts receivable, net, Due from related companies, Advances and other; Prepaid insurance and other; Vessel operating expenses; Interest Income; Commissions; Charter hire expense; Management fees	TR/2	Bank statements checked by a specific accounting employee.	N		N/A
5	C14	Cash receipts are not recorded, when received.	X	X				A specific employee of the accounting department is responsible for the petty cash transactions, these transactions are then checked by the Chief Accountant.		TR/7	n/a	N		N/A

									Please see above description of C4.		Please see above description of C4.	N		N/A
6	C14	Cash receipts/ transfers are recorded in the wrong period.		X					Please see above description of C4.	TR/7	Please see above walkthrough for C4.	N		N/A
7	C14	Duplicate postings of cash receipts are made.		X					Please see above description of C4.	TR/7	Please see above walkthrough for C4.	N		N/A
8	C14	Cash receipts recorded differ from amounts deposited.			X				Please see above description of C4.	TR/7	Please see above walkthrough for C4.	N		N/A
9	C1	Financing arrangements are unauthorized and/or improperly established.	X	X		X			Please see above description of C1.	Cash & Cash Equivalents; Accrued bank interest; Long term debt-net of current portion; Current portion of long term debt; Interest and finance costs, net	TR/1	Please see above walkthrough for C3.	N	N/A
10	C6	Deferred loan charges are not properly recorded.		X			X	A certain individual of the accounting department is responsible of the cut-off of loan charges.	Deferred charges; Interest and Finance costs	TR/3	Bank statements of loan charges.	N		N/A
11	C1	Debt covenants are violated.					X		Please see above description of C3.	Cash & Cash Equivalents; Accrued bank interest; Long term debt-net of current portion; Current portion of long term debt; Interest and finance costs, net	TR/1	Please see above walkthrough for C3.	N	N/A
12	C2	Fictitious payments are made.		X					Please see above description of C2.	Cash & Cash Equivalents; Accrued bank interest; Long term debt-net of current portion; Current portion of long term debt; Interest and finance costs, net	n/a	Please see above walkthrough for C2.	N	N/A
13	C2	Unauthorized payments to the financial institutions.	X		X				Please see above description of C2.	Cash & Cash Equivalents; Accrued bank interest; Long term debt-net of current portion; Current portion of long term debt; Interest and finance costs, net	n/a	Please see above walkthrough for C2.	N	N/A
14	C6	Borrowings and repayments are not recorded.		X					Please see above description of C6.	All accounts	TR/3	Please see above walkthrough for C6.	N	N/A
15	C6	Loan balances are recorded in the wrong period or improperly allocated to vessels.	X	X			X		Please see above description of C6.	Cash & Cash Equivalents; Accrued bank interest; Long term debt-net of current portion; Current portion of long term debt; Interest and finance costs, net	TR/3	Please see above walkthrough for C6.	N	N/A
16	C1	Unauthorized drawing of money from the credit facilities.	X						Please see above description of C1.	Financial Instruments-Fair value; Other comprehensive income / (loss); Interest and finance costs, net (Change in fair value of non-hedging financial instruments)	TR/1	Please see above walkthrough for C1.	N	N/A
17	C1	Capitalized interest is not properly calculated.	X		X				Please see description C8 of Cycle G.	Vessels; Interest and finance costs	FA/5	Please see walkthrough for C8 OF Cycle G.	N	N/A
18	C1	Capitalized interest is not properly recorded.		X			X		Please see description C8 of Cycle G.	Vessels; Interest and finance costs	FA/5	Please see walkthrough for C8 OF Cycle G.	N	N/A
19	C12	Unauthorized swap agreements are made.	X			X		Swap agreements are authorised by the CFO of the Group.	Swap agreements are authorised by the CFO of the Group.	Financial Instruments-Fair value; Other comprehensive income / (loss); Interest and finance costs, net (Change in fair value of non-hedging financial instruments)	TR/4	Swap agreement.	N	N/A

20	C13	Unauthorized individuals are engaged with swap transactions.	X						Certain individuals of the Accounting Department make the accounting transactions regarding swap agreements checked by the Chief Accountant.	Financial Instruments-Fair value; Other comprehensive income / (loss); Interest and finance costs, net	TR/5	Journal entries checked by Chief Accountant.	N		N/A
21	C13	Swaps are improperly and inaccurately valued.		X	X		X		Please see above description of C13.	Financial Instruments-Fair value; Other comprehensive income / (loss); Interest and finance costs, net	TR/5	Please see above description of C13.	N		N/A
22	C13	Swaps are not identified and recorded.		X					Please see above description of C13.	Cash & Cash Equivalents; Accrued bank interest; Long term debt-net of current portion; Current portion of long term debt; Interest and finance costs, net	TR/5	Please see above description of C13.	N		N/A
23	C13	Gain/ Loss from swap valuations are inaccurately calculated or recorded in error.	x	x	x		x		Please see above description of C13.	Cash & Cash Equivalents; Accrued bank interest; Long term debt-net of current portion; Current portion of long term debt; Interest and finance costs, net	TR/5	Please see above description of C13.	N		N/A
24	C13	Swaps are improperly in the financial statements.	X	X	X		X		Please see above description of C13.	Cash & Cash Equivalents; Accrued bank interest; Long term debt-net of current portion; Current portion of long term debt; Interest and finance costs, net	TR/5	Please see above description of C13.	N		N/A
25	C13	Unauthorized/ incorrect payments/ collections of swaps.	X		X	X			Please see above description of C13.	Cash & Cash Equivalents; Interest and finance costs, net; General and administrative expenses	TR/5	Please see above description of C13.	N		N/A
26	C9	Time deposit transactions are unauthorized.	X						Time deposit transactions are authorized by the CFO.	Cash & Cash Equivalents; Interest income	TR/6	Bank statements of 31/12 regarding the balances of time deposit transactions accounts.	N		N/A
27	C9	Time deposit transactions are not properly monitored.		X	X				Please see above description of C9.	Cash & Cash Equivalents; Interest income	TR/6	Please see above walkthrough for C9.	N		N/A
28	C10	Unauthorized payment of dividends.	X				X		The authorization for dividends must be given directly from the Top Management of the Group.	Cash & Cash Equivalents; Retained Earnings	TR/7	Minutes of Shareholders regarding payment of dividends.	N		N/A
29	C10	Dividends paid are incorrectly calculated.			X				Please see above description of C10.	Cash & Cash Equivalents; Retained Earnings	TR/7	Please see above walkthrough for C10.	N		N/A
30	C11	Inadequate documentation does not allow an audit trail to be established for each agency, which results in possible errors going undetected or differences remaining unexplained.						N/A	The policy of the accounting department is to have in all cases filed the relevant invoice with its payment order. Further documentation can be easily extracted from the computerized software system of the Group where all relevant documentation is included.	N/A	n/a	Files with invoices and their payment orders.	N		N/A

9.10 ΚΥΚΛΟΣ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗΣ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ (FINANCIAL REPORTING CYCLE) – (J)

Στον συγκεκριμένο Οικονομικό Κύκλο ο Εσωτερικός Ελεγκτής αναφέρει όλους τους Κινδύνους Διαδικασιών (Control Risks) που συνδέονται με την εξασφάλιση της ορθής παρουσίασης του συνόλου των λογιστικών λογαριασμών στις Οικονομικές Καταστάσεις και τους συνδέει με τις υπάρχουσες Ελεγκτικές Διαδικασίες που χρησιμοποιεί η επιχείρηση προκειμένου να εξαλείψει τον καθένα από αυτούς τους κινδύνους.

Αναλυτικά :

Κίνδυνος (1) : Ανεπαρκής παρακολούθηση λογιστικού χειρισμού νέων εγγραφών (**Proper accounting treatment of new transactions is not identified and properly reviewed**).

Κίνδυνος (2) : Μη καταχώρηση ή μη έγκαιρη καταχώρηση όλων των εγγραφών κλεισίματος χρήσης (**All appropriate closing entries are not recorded or are not recorded timely**).

Κίνδυνος (3) : Λανθασμένη καταχώρηση εγγραφών κλεισίματος χρήσης ή λανθασμένος διαχωρισμός των λογαριασμών ανάμεσα σε δύο λογιστικές χρήσεις (**1. Closing journal entries are recorded inaccurately. 2. Period and year end cut off for P&L accounts is not properly performed**).

Κίνδυνος (4) : Καταχώρηση λογιστικών εγγραφών σε λάθος χρήση (**Journal entries are recorded in the wrong accounting period**).

Κίνδυνος (5) : Καταχώρηση μη ισοζυγισμένων εγγραφών (**Unbalanced journal entries are recorded**).

Κίνδυνος (6) : Ο ισολογισμός δεν ισοζυγίζει (**Financial Statements do not balance to zero**).

Κίνδυνος (7) : Οι Οικονομικές Καταστάσεις δε συμπεριλαμβάνουν όλες τις οικονομικές οντότητες που απαρτίζουν την επιχείρηση (**All proper entities are not included in the Financial Statements**).

Κίνδυνος (8) : Λάθος υπολογισμός κερδών ανά μετοχή (**Earnings per share calculation is not accurate**).

Κίνδυνος (9) : Λάθη κατά την ενοποίηση του Ισολογισμού (**Consolidated Statement of Financial Position is not accurate**).

Κίνδυνος (10) : Λάθη κατά την ενοποίηση των Αποτελεσμάτων Χρήσεως (**Consolidated Statement of Comprehensive Income is not accurate**).

Κίνδυνος (11) : Λάθη κατά την ενοποίηση της Καθαρής Θέσης (**Consolidated Statement of Stockholders' Equity is not accurate**).

Κίνδυνος (12) : Λάθη κατά την ενοποίηση της Κατάστασης των Ταμειακών Ροών (**Consolidated Statement of Cash Flow is not accurate**).

Κίνδυνος (13) : Όλα τα στοιχεία που είναι απαραίτητο να αποκαλυφθούν κατά τη σύνταξη των Οικονομικών Καταστάσεων σύμφωνα με τα εν ισχύει Λογιστικά Πρότυπα δεν έχουν στην πράξη αποκαλυφθεί ή επισημανθεί. (**All appropriate disclosures as required by IFRS / US GAAP are not identified and appropriately addressed**).

Κίνδυνος (14) : Μη εντοπισμός οικονομικών και νομικών δεσμεύσεων της εταιρείας κατά τη σύνταξη των Οικονομικών Καταστάσεων (**Commitments and contingencies are unidentified**).

Κίνδυνος (15) : Οι σημειώσεις επί των Οικονομικών Καταστάσεων δε συνάδουν με το οικονομικό περίγραμμα που αποκαλύπτουν τα δεδομένα των Οικονομικών Καταστάσεων (**Notes are not made according to the financial reporting framework**).

Κίνδυνος (16) : Μη έγκριση από τη Διοίκηση της εταιρείας να αποκαλυφθούν συγκεκριμένες πληροφορίες στις Οικονομικές Καταστάσεις (**Disclosed information is not approved**).

Κίνδυνος (17) : Απεικόνιση λανθασμένων πληροφοριών στις Σημειώσεις των Οικονομικών Καταστάσεων σχετικά με τους διεταιρικούς λογαριασμούς του Ομίλου (**Related Parties Note in the Financial Statements reflects inaccurate information**).

Κίνδυνος (18) : Λανθασμένη εφαρμογή Λογιστικών Προτύπων (**Implementation of accounting policies is incorrect**).

Κίνδυνος (19) : Οι Οικονομικές Καταστάσεις δεν είναι εναρμονισμένες με τα Διεθνή ή, αντίστοιχα, τα Λογιστικά Πρότυπα των Η.Π.Α. (**Financial Statements are not approved for IFRS / GAAP compliance**).

Κίνδυνος (20) : Αδυναμία δημιουργίας «ελεγκτικής αλυσίδας» εξαιτίας ελλιπούς παρουσίας δικαιολογητικών εγγράφων και παραστατικών (**Inadequate documentation does not allow an audit trail to be established for each agency, which results in possible errors going undetected or differences remaining unexplained**).

Περιγραφή Διαδικασιών Εσωτερικού Ελέγχου :

Όλες οι Διαδικασίες Εσωτερικού Ελέγχου του Κύκλου αυτού σχετίζονται αποκλειστικά με το Λογιστήριο και με τον Οικονομικό Διευθυντή της εταιρείας. Στόχος είναι εδώ η ανάπτυξη και εφαρμογή τέτοιων ασφαλιστικών δικλείδων που διασφαλίζουν τις πέντε βασικές Παραδοχές της Διοίκησης σχετικά με τις Οικονομικές Καταστάσεις της επιχείρησης. Οι διαδικασίες από την πλευρά του Λογιστηρίου δε πρέπει στον Κύκλο αυτό να περιορίζονται στη σωστή λογιστική καταχώρηση του συνόλου των οικονομικών συναλλαγών και δεδομένων της επιχείρησης, αλλά να επεκτείνονται και στην επιβεβαίωση της σωστής σύνταξης των ίδιων των Οικονομικών Καταστάσεων έτσι ώστε να διασφαλιστεί ότι το σύνολο των λογαριασμών που καταχωρήθηκαν σωστά τώρα κατηγοριοποιούνται και ομαδοποιούνται και σωστά προκειμένου οι Οικονομικές Καταστάσεις να περιέχουν σωστή πληροφόρηση.

Η σημαντικότερη ασφαλιστική δικλείδα στον Κύκλο αυτό αποτελεί η διαδικασία του ελέγχου όλων των λογιστικών καταχωρήσεων της εταιρείας από ανώτερα στελέχη του Λογιστηρίου σε αντιπαραβολή με τα σχετικά παραστατικά. Εκτός αυτού όμως, είναι καθήκον του Αρχιλογιστή στο τέλος της χρήσης, πριν από την κατασκευή των Οικονομικών Καταστάσεων, να διενεργήσει επισκόπηση όλων των λογιστικών λογαριασμών και των υπολοίπων τους έτσι ώστε να εντοπίσει τυχόν σφάλματα ή παραλείψεις που δεν κατάφερε το Λογιστήριο μέχρι εκείνη τη στιγμή να εντοπίσει. Μετά την επισκόπηση αυτή, τόσο ο Αρχιλογιστής όσο και ο Οικονομικός Διευθυντής πρέπει να δώσουν την έγκριση πριν πραγματοποιηθούν οι εγγραφές κλεισίματος της χρήσης οι οποίες, μάλιστα, σε πολλές περιπτώσεις λογιστικών συστημάτων «κλειδώνουν» έτσι ώστε να διασφαλιστεί ότι μετά την πραγματοποίησή τους καμία απολύτως αλλαγή δε μπορεί να συμβεί στις εγγραφές της συγκεκριμένης χρήσης.

Είναι σημαντική επίσης και η ύπαρξη Διαδικασιών που να διασφαλίζει ότι ο Οικονομικός Διευθυντής θα έχει γίνει κοινωνός των όποιων αλλαγών προκύπτουν από χρήση σε χρήση στα Λογιστικά Πρότυπα που η εταιρεία εφαρμόζει και θα έχει μεταβιβάσει την πληροφόρηση αυτή και στο Λογιστήριο προκειμένου οι λογιστικές καταχωρήσεις να είναι εναρμονισμένες με τις ισχύοντες διατάξεις των Λογιστικών Προτύπων.

Μετά την οριστικοποίηση των δεδομένων των Οικονομικών Καταστάσεων και με το πέρας του Εξωτερικού Ελέγχου, αυτές στέλνονται στο Διοικητικό Συμβούλιο της εταιρείας καθώς είναι απαραίτητο η Διοίκηση να αναγνωρίσει και να εγκρίνει τις Οικονομικές Καταστάσεις πριν ο Εξωτερικός Ορκωτός Ελεγκτής εκδώσει την Έκθεση Ελέγχου του (Audit Report).

Walkthrough Tests :

Εκτυπώσεις λογιστικών εγγραφών υπογεγραμμένες και εγκεκριμένες από ανώτερα στελέχη του Λογιστηρίου ή και τον ίδιο τον Αρχιλογιστή αποτελούν στοιχεία που προσδίδουν στον Εξωτερικό Ελεγκτή την απαιτούμενη ένδειξη της εφαρμογής των Διαδικασιών Εσωτερικού Ελέγχου που καταγράφονται σε αυτόν τον Κύκλο.

Παρακάτω βλέπουμε ένα Ελεγκτικό Πλέγμα του (J) Οικονομικού Κύκλου από τον Ελεγκτή :

..... GROUP OF COMPANIES

Financial Reporting - Control Matrix

	CONTROL IDENTIFICATION							WALKTHROUGH		CONTROL GAP ANALYSIS			
	Control No	Risk	Financial Assertions					Control Description	Accounts impacted	Ref	Walkthrough Description	Gap? (Y/N)	Gap Description
			Existence/Occurrence	Completeness	Valuation/Allocation	Rights & Obligations	Disclosure/Representation						
1	C1	Proper accounting treatment of new transactions is not identified and properly reviewed.	X					Responsible for the right function of the accounting policies of the Group are i) the CFO who approves these policies and supervises their operation and ii) the accounting dept. which actually follows them. In practice the accounting policies that are used are in compliance with the International Financial Reporting Standards (I.F.R.S.). The employees of the accounting department have each its own responsibilities and they crosscheck the accounting transactions that are performed before they are checked by the manager of the accounting dept. The different authorities and responsibilities that each one of the members of the accounting dept. in combination with the crosschecking that is performed to all aspects of the accounting transactions reassure the lack of flaws during the performance of the accounting procedures.	All	FR/1	Copies of journal entries authorized by senior accountants and / or Chief Accountant.	N	N/A
2	C1	All appropriate closing entries are not recorded or are not recorded timely.		X				Please see above description of C1.	All	FR/1	Please see above walkthrough for C1.	N	N/A
3	C2	1) Closing journal entries are recorded inaccurately. 2) Period and year end cut off for P&L accounts is not properly performed.	X	X				Responsible for the closing year entries to be performed is the Chief Accountant who oversees their execution by the accounting employees	All	FR/1	Please see above walkthrough for C1.	N	N/A
	C1							Please see above description of C1.	Accrued bank interest; Deferred charges, net; Amortization of deferred dry-docking costs	FR/1	Please see above walkthrough for C1.	N	N/A
4	C1	Journal entries are recorded in the wrong accounting period.		X				Please see above description of C1.	All	FR/1	Please see above walkthrough for C1.	N	N/A
5	C1	Unbalanced journal entries are recorded.			X		X	Please see above description of C1.	All	FR/1	Please see above walkthrough for C1.	N	N/A
6	C1	Financial Statements do not balance to zero.					X	Please see above description of C1.	All	FR/1	Please see above walkthrough for C1.	N	N/A
7	C1	All proper entities are not included in the Financial Statements.		X				Please see above description of C1.	All	FR/1	Please see above walkthrough for C1.	N	N/A

8	C1	Earnings per share calculation is not accurate.	X		X		X	Please see above description of C1.	Earnings per share, Weighted average number of share;	n/a	Please see above walkthrough for C1.		N/A
9	C2	Consolidated Statement of Financial Position is not accurate.	X	X	X		X	Please see above description of C1.	B/S Accounts	n/a	Please see above walkthrough for C1.	N/A	N/A
10		Consolidated Statement of Comprehensive Income is not accurate.	X	X	X		X	Please see above description of C1.	P&L Accounts	n/a	Please see above walkthrough for C1.		
11	C2	Consolidated Statement of Stockholders' Equity is not accurate.	X	X	X		X	Please see above description of C1.	N/A	n/a	Please see above walkthrough for C1.	N/A	N/A
12	C2	Consolidated Statement of Cash Flow is not accurate.	X	X	X		X	Please see above description of C1.	N/A	n/a	Please see above walkthrough for C1.	N/A	N/A
13	C1	All appropriate disclosures as required by IFRS / US GAAP are not identified and appropriately addressed.			X		X	Please see above description of C1.	All	n/a	Please see above walkthrough for C1.	N	N/A
14	C1	Commitments and contingencies are unidentified.	X				X	Please see above description of C1.	All	n/a	Please see above walkthrough for C1.	N	N/A
15	C3	Notes are not made according to the financial reporting framework.					X	Drafts of the Financial Statements and their accompanying notes are forwarded to the Directors of companies of the Group who are responsible for checking and approving them.	Minutes of BoD.	FR/2	Minutes of Board of Directors, letter of fraud	N	N/A
16	C3	Disclosed information is not approved			X		X	Please see above description of C3.	Notes	n/a	Please see above walkthrough for C3.	N	N/A
17	C3	Related Parties Note in the Financial Statements reflects inaccurate information.			X		X	Please see above description of C3.	All	n/a	Please see above walkthrough for C3.	N	N/A
18	C1	Implementation of accounting policies is incorrect.	X				X	Please see above description of C1.	All	n/a	Please see above walkthrough for C1.	N	N/A
	Please see above description of C3.							All	n/a	Please see above walkthrough for C3.	N	N/A	
19	C1	Financial Statements are not approved for IFRS / GAAP compliance.	X		X		X	Please see above description of C1.	All	n/a	Please see above walkthrough for C1.	N	N/A
	Please see above description of C3.							All	FR/1	Please see above walkthrough for C3.	N	N/A	
20	C4	Inadequate documentation does not allow an audit trail to be established for each agency, which results in possible errors going undetected or differences remaining unexplained.					N/A	All relevant documentation with accounting entries is filed in the accounting dept. e.g. invoices, delivery notes which are able to establish a proper audit trail for each and every accounting transaction that occurs.	N/A	n/a	Files in the accounting dept.	N	N/A

Πρέπει να σημειώσουμε πως η παραπάνω ανάλυση μόνο ενδεικτική είναι και όχι εξαντλητική τόσο των Κινδύνων Διαδικασιών όσο και των Διαδικασιών Εσωτερικού Ελέγχου και των Walkthrough Tests. Ο κάθε Εσωτερικός ή Εξωτερικός Ελεγκτής μπορεί σύμφωνα με την επαγγελματική του εμπειρία και κρίση να υποθέσει την ύπαρξη λιγότερων ή και παραπάνω a priori Κινδύνων. Παρομοίως, η Διοίκηση κάθε ναυτιλιακής εταιρείας μπορεί να υιοθετήσει τις Διαδικασίες εκείνες που θεωρεί ότι καλύπτουν τους στόχους και τις απαιτήσεις της (ειδικά εάν δεν είναι εισηγμένη σε χρηματιστηριακό ίδρυμα όπου οι απαιτήσεις αναφορικά προς τον Εσωτερικό Έλεγχο είναι απόλυτα συγκεκριμένες), αφού η κάθε ναυτιλιακή επιχείρηση ενδέχεται να αντιλαμβάνεται διαφορετικά το πώς θα είναι δομημένος ο μηχανισμός Εσωτερικού Ελέγχου της.

10. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η λογική της εφαρμογής ενός ολοκληρωμένου μηχανισμού Εσωτερικού Ελέγχου εισήγαγε «καινά δαιμόνια» για όλες τις ναυτιλιακές εταιρείες της ποντοπόρου ναυτιλίας. Όπως προείπαμε, όσες από αυτές η μετοχή τους διαπραγματεύεται σε χρηματιστηριακά ιδρύματα των Η.Π.Α. προχώρησαν, είτε επειδή αντιλήφθηκαν τα πλεονεκτήματα ενός πλήρους και αυστηρού συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου, είτε, απλά, προκειμένου να συμμορφωθούν με τις απαιτήσεις της νομοθεσίας Sarbanes – Oxley Act, στην πλήρη αναδιάρθρωση των Διαδικασιών Εσωτερικού Ελέγχου τους. Όσον αφορά τις υπόλοιπες μη εισηγμένες ναυτιλιακές εταιρείες της ποντοπόρου ναυτιλίας που αποτελούν αριθμητικά την πλειοψηφία, τα πλεονεκτήματα της υιοθέτησης ενός επαρκούς μηχανισμού Εσωτερικού Ελέγχου εμπεδώνεται με ασφαλώς πιο αργούς αλλά, παρόλα αυτά, σημαντικούς ρυθμούς.

Οι ναυτιλιακές αυτές, μάλιστα, παρουσιάζουν το εξής βασικό πλεονέκτημα σε σχέση με τις εισηγμένες ναυτιλιακές : Η απουσία ενός συγκεκριμένου αυστηρά καθορισμένου νομοθετικού πλαισίου που να προσδιορίζει το ακριβές περίγραμμα του μηχανισμού Εσωτερικού Ελέγχου τους φαίνεται ότι μπορεί να λειτουργήσει θετικά για αυτές. Έχοντας πλέον αρχίσει να συνειδητοποιούν τόσο το σκοπό όσο και τα οφέλη ενός ολοκληρωμένου Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου από τη μία πλευρά και χωρίς τον κίνδυνο να εμπλακούν σε τυχόν αγκυλώσεις που ένα υπερβολικά αυστηρό περίγραμμα μηχανισμού Εσωτερικού Ελέγχου μπορεί να υποκρύπτει από την άλλη, έχουν την ελευθερία και ευελιξία να δομήσουν το μηχανισμό λειτουργία τους με τέτοιο τρόπο ούτως ώστε να τον προσαρμόσουν στις συγκεκριμένες ιδιαιτερότητες, ανάγκες και χαρακτηριστικά που διαφοροποιούν τη μία ναυτιλιακή επιχείρηση από την άλλη ούτως ώστε οι ίδιες αποκλειστικά και όχι κάποια εθνική ή διεθνής νομοθεσία να καθορίσει τη σχέση κόστους και πλεονεκτημάτων που ο μηχανισμός Εσωτερικού Ελέγχου είναι δυνατόν να προσφέρει.

Η εμπέδωση της αξίας του μηχανισμού Εσωτερικού Ελέγχου από τη Διοίκηση και τους εργαζόμενους της Ναυτιλιακής Επιχείρησης πρέπει να είναι πλήρως συνειδητή ούτως ώστε να αποτελέσει σταδιακά μέρος της εταιρικής κουλτούρας της εταιρείας και να ενσωματωθεί πλήρως σε αυτήν. Η έλλειψη συντονισμού μεταξύ Διοίκησης και εργαζομένων αλλά και η απουσία αρμονικής συνεργασίας ανάμεσα στους ίδιους τους υπαλλήλους της εταιρείας είναι δυνατόν να αποτελέσουν τροχοπέδη στην ανάπτυξη της εταιρείας αλλά και να συντείνουν στη δημιουργία αρτηριοσκληρωτικών και εντελώς γραφειοκρατικών εσωτερικών διαδικασιών.

Μόνο όταν όλα τα μέλη της αντιληφθούν ότι οι Διαδικασίες Εσωτερικού Ελέγχου είναι απαραίτητο να ακολουθούνται και να εφαρμόζονται συλλογικά όχι ως γραφειοκρατική τάση και αντίληψη αλλά ως δυναμικές και διαδραστικές λειτουργίες που στοχεύουν στη βελτιστοποίηση της απόδοσης τόσο των ιδίων όσο και της εταιρείας ως επιχειρηματική οντότητα, είναι δυνατόν ο μηχανισμός Εσωτερικού Ελέγχου της Ναυτιλιακής Επιχείρησης πραγματικά να συντελέσει αποφασιστικά στη διάπλαση ενός κραταιού επιχειρηματικού στίγματος για την εταιρεία στην παγκόσμια ναυτιλιακή αγορά.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βιβλίο (πρώτη / δεύτερη έκδοση)	Γρηγοράκος, Θ. (1989, 2003), 'Γενικές Αρχές Ελεγκτικής', Εκδόσεις ΣΟΛ, Φωτοτυπική επανέκδοση ΙΕΣΟΕΛ
Βιβλίο (πρώτη έκδοση)	Γρηγοράκος, Θ. (1998), 'Γενικές Αρχές Ελεγκτικής : Σημειώσεις και διαγράμματα για επιμέρους ελεγκτικές διαδικασίες', Εκδόσεις ΙΕΣΟΕΛ
Βιβλίο (πρώτη έκδοση)	Καραμάνης, Κ. (2004), 'Εισαγωγή στη Θεωρία και Πρακτική της Σύγχρονης Ελεγκτικής', Εκδόσεις ΙΕΣΟΕΛ
Βιβλίο (δεύτερη έκδοση)	Πρωτοψάλτης, Ν. (2001), 'Γενικός Οδηγός Προγράμματος Ελέγχου', Εκδόσεις ΣΟΛ
Βιβλιογραφική Αναφορά : κείμενο σε ιστοσελίδα	Deloitte & Touche, (2008), IFRSs and US GAAP : A Pocket Comparison, http://www.deloitte.com/assets/Dcom-UnitedStates/Local%20Assets/Documents/us_assurance_IFRS_US_comparison2008.pdf , τελευταία επίσκεψη : 20/03/2011